

Հայկական գիտահետազոտական հանգույց Armenian Research & Academic Repository

Սույն աշխատանքն արտոնագրված է «Ստեղծագործական համայնքներ
ոչ առևտրային իրավասություն 3.0» արտոնագրով

**This work is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial
3.0 Unported (CC BY-NC 3.0) license.**

Դու կարող ես.

պատճենել և տարածել նյութը ցանկացած ձևաչափով կամ կրիչով
ձևափոխել կամ օգտագործել առկա նյութը ստեղծելու համար նորը

You are free to:

Share — copy and redistribute the material in any medium or format

Adapt — remix, transform, and build upon the material

18926

ՍՐԲԱԶԱՆ ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆ

ՀԱՅ ՏՂԱՅՈՑ ԵՒ ԱՂԶԿԱՆՑ ՀԱՄԱՐ

Աշխատասիրեց Պ. Ս.

ՀԱՏՈՐ Բ.

1862

ԹԻՖԼԻՉ

Ի ՀԱՅ ՏՊԱՐԱՆԻ

ԳԱՐՐԻԷԼԻ ՄԵԼԻՔՆԻՄԵԱՆՑ ԵՒ ՀԱՄԱՐԶՈՒՄԱՑ
ԷՆՖԻՍՏԵԱՆՑ

18926

ОДОБРЕНО ЦЕНЗУРОЮ.

Тифлисъ, 4-го Августа 1862 года.

Ի Գրքայ Ե. Գրքայ Բ. Գրքայ

Надарапу
Սերբեր
Վարձեցան
Գրքայ Բ. Գրքայ

Իր սիրելի աշակերտուհիներին

և

աշակերտներին

ՆՈՒԻՐՈՒՄ Է

ԱՇԽԱՅԱՍԻՐՈՂԸ

18926

ՆՈՐ ՈՒԽՏԻ

ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆԸ

ԳԼՈՒԽ Ա.

Զաքարիա եւ Եղիսաբեթ

Ղուկ. ա. 5.

ՆԵՐՈՎԴԵՍԻ Թաղաւորութեան ժամանակ,
Յուդայի մի փոքրիկ քաղաքումը, որ լեառներ
րի մէջ էր շինած, բնակում էր մի բարեպաշտ քահա-
նայ Զաքարիա անուամբ, իր կնոջ Եղիսաբեթին հետ
միասին: Սոքա արդար էին Աստուծոյ առաջին և վա-
րում էին առաքիների կեանք:

Սոքա անդաւակ էին և այս շատ տրտմեցնում էր նը-
բանց, որովհետև բարի զաւակները ամէնից մեծ ուրա-
խութիւնն են առաքիների ծնողների համար: Նոքա եր-
կար ժամանակ աղօթք էին անում Աստուծուն, որ տայ
իրենց որդի. բայց որովհետև երկուսն էլ արդէն ծե-
րացան, բոլորովին կորցրին իրենց երբեմն որդի ունե-
նալու յոյսը: Նոցա ամէն ցանկութիւնները ուղղած էին
մի նազատակի, այն է՝ կենդանի մնալ մինչև այն երջա-
նիկ ժամանակը, երբ կ'ծնի խոստացեալ Փրկիչը:

Քահանաները սովորաբար կարգով կատարում էին իրենց պաշտօնը Երուսաղէմի տաճարումը : Արդը հասաւ Չաքարիային և նա գնաց Երուսաղէմ : Արք ժողովուրդը աղօթում էր տաճարից դուրս, Չաքարիան քահանայական զգեստներով մտաւ տաճարը, ուր բացի քահանայից, ոչ ոք չէր մտնում : Այնտեղ դրեց նա խուճի խնկոց սեղանի վրան և յանկարծ տեսաւ սեղանի աջ կողմումը հրեշտակին կանգնած : Չաքարիան խռովեցաւ և ահը պատեց նրան : « Մի վախենար, Չաքարիա, ասաց հրեշտակը, քո աղօթքդ լսելի եղաւ, կհինդ՝ Եղիաբեթը կ'ճնի որդի և դու կ'անուանես նրան Յովհաննէս և կ'լինի քեզ ուրախութիւն և ցնծութիւն ու շատերը կ'ուրախանան նորա ծննդեան վրայ : Նա մեծ կ'լինի Աստուծոյ առաջին : Նա չի խմիլ դինի և ոչ օղի և կ'լքցվի Սուրբ Հոգւով դեռ իր մօրն յարգանդումը : Նա Իսրայէլացիներից շատերին կ'զարձնի գէպի իրենց Աստուածը, որի առաջը կ'լինի նա Եղիայի հոգւովը և զօրութեամբ, նա կ'զարձնի որդւոցը իրանց հայրերի սիրտը, կ'լուսաւորի խմաստութեամբ նրանց, որոնք ընդդէմ են կենում նրան և կ'պատրաստի Տիրոջ համար ժողովուրդ կազմեալ (պատրաստ), : :

Այսպիսի մեծ աւետիքը Չաքարիայի յոյսից վեր էր շատ : Նա ոչ միայն բոլորովին յոյսը կտրել էր որդի ունենալու, այլ և անկարելի էր համարում այն արդէն, ուստի և ասաց հրեշտակին, « Ինչով կարող եմ ես հաւատաւել այս խոստմունքդ, ես ծեր եմ, նոյնպէս էլ իմ կինս » : Հրեշտակը պատասխանեց, « ես Պարրիէլն եմ, որ կանգնում եմ Աստուծոյ առաջին և զրկած եմ, որ քեզ տամ այս աւետիքը : Արովհետեւ չ'հաւատացիր ինձ,

դու համբ կլինիս, մինչև որ ամէնը, ինչ որ քեզ ատա-
ցի, կ'կատարվի, :

Հրեշտակը հեռացաւ և Զաքարիան մնաց համբ (մուծ) :
Ամէնքը, որոնք տաճարից դուրս էին, ազասում էին,
երբ նա դուրս կ'գայ տաճարիցը և զարմանում էին, որ
նա ուշանում էր : Վերջապէս Զաքարիան դուրս եկաւ
Սրբու թեւից, միայն չէր կարողանում խօսիլ : Նա չի
կարողացաւ ասել սովորական օրհնութիւնը և
լուռ արձակեց ժողովրդին, նա աշխատում էր
նշաններով յայտնել, որ չէ կարող խօսիլ : Այնժամա-
նակ ամէնը հասկացան, որ նա տեսել է տեսիլ : Սրբ
նորա պաշտօնի օրերը վերջացան, նա յետ դարձաւ
տուն : Շուտ սրանից յետոյ Նղիսաբէթը յղացաւ և եր-
կար ժամանակ թագցնում էր իր ուրախութիւնը իր
ազգականներից :

ԳԼՈՒԽ Բ.

Մարիամ Մուրթ Կոյսը

Ղուկ. ա, 26.

Քրիստոսի ծննդեան ժամանակները տարածվեցաւ
ոչ միայն Հրէաների, այլ և հեթանոսների մէջ համբա-
ւը, թէ շուտ կ'յայտնվի մարդարէնների դուշակած աշ-
խարհի Փրկիչը : Բայց Հրէաները ըստ մեծի մասին մար-
դարէութիւնները այնպէս չէին հասկանում, ինչպէս
հարկն էր, նորա կարծում էին, թէ Մեսիայն կ'գայ երկ-
րիս վրայ, պատած երկրային մեծութեան փառքով :
Կարծում էին, թէ իսրայէլացի աղջիկներից ամէնից ե-
րևելին և հարուստը կ'արժանանայ նրան մայր գառնա-

լու : Բայց Աստուած ուրիշ կերպի կարգեց բանը :

Գալիլեան , խորայէլացւոց առաջուան թագաւորութեան հիւսիսային մասը , ուր ըստ մեծի մասին հեթանոսներ էին բնակոււմ , արհամարհելի էր համարոււմ Հրէից աչքումը : Այս սակաւ նշանաւոր դաւառոււմ կար մի փոքրիկ քաղաք Նազարէթ անուանով :

Այստեղ էին բնակոււմ Մարիամ Աուսի բարեպաշտ ծնողները՝ Յովակիմը և Աննան , որ Դաւիթ թագաւորի ցեղիցն էին : Սոքա անգլաւակ էին : Յաճախ ջերմեռանդութեամբ խնդրոււմ էին Աստծուն , որ օրհնի իրենց ամուսնութիւնը , իրենց ցանկացած զաւակովը և այս պատճառով առատաձեռնութեամբ ողորմութիւն էին տալիս : Եստ տարիներ աղօթեցին Աստծուն այս մասին և միանգամ խոստացան իրենց աղօթքումը նրան նուիրել այն երեխային , որով նա կ'տայ իրեն օրհնութիւնը նրանց :

Ողորմած Աստուածը լսեց նոցա աղօթքը և բաշխեց բարեպաշտ ամուսիններին մի աղջիկ , որիցն յետ ժամանակաց հաճեցաւ ծնել աշխարհիս Փրկիչը : Աստուծոյ շնորհած աղջկան արդար ծնողներն անուանեցին Մարիամ :

Այսպէս երեւեցաւ գեղեցիկ արշալոյսը , ումնից որ պէտք է ծագէր ճշմարտութեան Արեգակը , որին որ վաղուց սպասոււմ էին ամէն սրբերը :

Յովակիմը ջերմեռանդ շնորհակալութեամբ բերաւ Աստծուն մեծագին զոհ :

Բարեպաշտ ծնողները կրթոււմ էին սուրբ մանուկին ամենայն կարելի քնքուշութեամբ և հոգատարութեամբ : Իսկ երբ հասաւ իրենց խոստման ժամանակը , նուիրե-

ցին նրան Աստուծուն տաճարումը : Այստեղ իմաստուն
կարգադրութեամբն Աստուծոյ, որ կառավարում էր նո-
րա ճնողաց սիրտը, մնաց նա, որ ունենալով միջոց տա-
ճարումը լինելու և լսելու Աստուծոյ խօսքը, մանկու-
թեան ժամանակից ընդունէ իր մէջ բարեպաշտ մըտ-
քեր, զգացմունքներ և ցանկութիւններ և լինի ընդու-
նակ ծնելու Ամենասուրբ Բանին Աստուծոյ :

Իր աղջիկը Աստուծուն նուիրելից յետոյ, Սուրբ Յո-
վակիմը փոխեցաւ այս կեանքից յաւիտենական կեանքը
և փոքր ժամանակ նրանից յետոյ Սուրբ Աննան էլ :

Իսկ Մարիամը մնում էր Երուսաղէմի տաճարում և
կրթվում էր քահանաների վերակացութեան և հո-
գատարութեան տակ : Աւնենալով Չերմեռանդ սէր Աս-
տուծոյ, նա միտք դրեց իր բոլոր կեանքը նրան միայն
նուիրել և խոստայաւ միշտ կոյս մնալ : Աղքատութիւ-
նը, մշտնջենաւոր առանձնութիւնը, աղօթքը, ընթերց-
մունքը և Աստուծոյ խօսքը լսելը, ծնուցին նորա մէջ յոյս
Աստուծոյ վրան և խորին խոնարհութիւն :

Հին աւանդութիւնը պատմում է, թէ երբ Մա-
րիամը տասներէորս տարեկան դառաւ, քահանաները հը-
րամայեցին նրան հեռանալ տաճարից և ուրիշ աղջը-
կերանց նման մարդու գնալ. բայց նա յետ կացաւ այս առա-
ջարկութենից, յայտնելով իր ուխտը, որ տուել էր
Աստուծուն, այն է՝ կոյս մնալ միշտ : Այս յայտնութիւնը
քահանաներուն խռովեցուց, որովհետեւ Աստուծոյ օրէն-
քը ասում է, եթէ մէկը ուխտ կ'դնէ Աստուծուն, պէտք
է այն կատարէ : Նոքա խորհուրդ կազմեցին և վճռե-
ցին հարցանել Աստուծուն : Աստուած ցոյց տուեց նորա
հետ պսակելու համար մի արդար մարդու, Յուդայի ցեղի-

քը : Այս էր Յովսէփ : Սա բնակում էր նոյն Նազարէթումը, ուր կենում էին Սուրբ Կուսի ճնորհները : Նա այն ժամանակը, ինչպէս աւանդութիւնն ասում է, արդէն մօտ ութսուն տարեկան էր : նա զառամեալ էր և կերակրում էր նոյնպէս իր սեպհական աշխատանքով, թէև Մարիամի պէս Գաւթի թաղաւորի ցեղիցն էր : Այս սուրբ մարդու հետ նշանվեցաւ Մարիամ Կոյսը, և այս միայն այնպէս համար, որ նա լինէր պահպանող սորա կուսութեան և ողջախոհութեան :

Այս Մարիամ Սուրբ Կուսին մօտ զըկեց Աստուած իր Գաբրիէլ հրեշտակապետին : Մարիամը, կարգալով մարդարէնների գրքերը, գիտէր, որ շուտ կ'գայ երկրիս վրայ խոստացեալ Մեսիան՝ փրկիչը և շատ ուզում էր հասնել այն ժամանակին : Եւ ասանքով, երբ նա հանդարտ առանձնութեան մէջ պարապած էր Աստուծոյ վրայ մտածելով, յանկարծ երևեցաւ նրան Գաբրիէլը երկնային լուսով և ասաց. « ուրախացիր բերկրեալդ, ճէրը քեզ հետ է, օրհնեալ ևս դու կանանց մէջ » :

Մարիամը իր հեզութեամբ այնքան փոքր էր համարում իր արժանաւորութիւնները, որ չէր կարողանում հասկանալ այս երկնային տեսիլի պատճառը : Նա խռովեցաւ և ասում էր մաքումը, թէ ի՞նչ է այս ողջոյնը և լուռ էր կենում :

Հրեշտակը ասաց նրան, « Մի վախենալ Մարիամ, դու գտար շնորհք Աստուծոյ առջևը. դու կ'ծնես որդի և կ'անուանես նրան Յիսուս : Նա կ'լինի մեծ և կըկոչվի որդի Բարձրեւոյն : Տէր Աստուածը կ'տայ նրան նորա հօր՝ Գաւթի աթոռը, նա կ'թաղաւորէ Յակովբի տան վրայ և նորա թաղաւորութիւնը վերջ չի ունենալ :

Հեղ Կոյսը, թէև խօսեցած էր Յովսէփի հետ, բայց
երբէ՛ք մտքումն էլ չունէր նորա կիներ լինելու և այս
պատճառով էլ ասաց. « բայց ի՞նչպէս կ'լինի այս, ես
մարդու չեմ ճանաչում (ես մարդ չունիմ) », :

Հրեշտակը պատասխանեց. « Հոգին սուրբ կ'իջնի քո
վրայ և Բարձրելոյն զօրութիւնը հովանի կ'լինի քեզ,
պատճառ որ քեզնից ծնելու Մանուկը սուրբ է և կ'կոչ-
վի Աստուծոյ որդի : Ահա՛ քո ազգականդ՝ Նղիսաբէթն
էլ, որին ամէնքն էլ ամուլ էին համարում, վեցերորդ
ամիսն է, որ յղի է : Աստուծոյ համար անկարելի բան
չկայ », :

Սուրբ Մարիամը, լիքը ջերմեռանդ շնորհակալու-
թեամբ Աստուծոն, հեղութեամբ ասաց. « ես Աստուծոյ
աղախինն եմ, թող լինի ինձ, ինչ որ ասացիր, և հ-
րեշտակը մեկնեցաւ նրանից ու երկինք զնա » :

ԳԼՈՒԽ Գ.

Ղուկ. ա. 39.

Սուրբ Մարիամը եւ արդար Եղիսաբէթը

Ի՞նչպէս արտայայտենք այն, ինչ որ զգում էր Սուրբ
Կոյսը, երբ հրեշտակի հեռանալից յետոյ մէնակ մնաց :
Նորա սիրտը լիքն էր կենդանի երկնային ուրախու-
թեամբ : Նա չէր կարող մէնակ պարունակել իր մէջ
բոլոր իր երջանկութիւնը, նա պէտք է բաց անէր մէկին
իր սիրտը, բայց ո՞ւմը կարող էր նա բաց անել իր սիր-
տը, եթէ ոչ իր պատուելի ազգական Նղիսաբէթին :

Ինքը հրեշտակը յիշեց նորա անունը և յայանեց, որ
նա էլ արժանացաւ երկնային ողորմութեան: Երեքօ-
րեայ լեռների միջով ճանապարհորդութեան ծանրու-
թիւնը արդէլք չկարողացաւ լինիլ երկտասարդ Աուսին.
նա նոյն բոպէին պատրաստվեցաւ ճանապարհ ընկնելու
և շուտով գնաց Նղիսաբէթի մօտ, որ հաղորդէ նրան
իր բաղդաւ որութիւնը և մասնակից լինի նորա ուրա-
խութեանը: Բարեպաշտ և բարեգործ մարդիկ, յայանի
բան է, կրկնապատկում են իրենց ուրախութիւնը, երբ
բաժանում են այն միմեանց մէջ, նոքա ուրախանում են
իրենց մերձաւորների յաջողութեանը վրայ, որպէս թէ
իրենց է պատահել այն: Եթէ ամէնքը լինէին ճշմար-
տիւ բարի մարդիկ, երկիրս կ'լինէր այն ժամանակ ար-
քայութիւն:

Մարիամ մանկելով Չաքարիայի աուն, ողջունեց նղի-
սաբէթին: Երբ Նղիսաբէթը լսեց Սուրբ Մարիամի ձայնը,
երկխան խաղաց նորա որովայնումը: Նղիսաբէթը Հոգւով
Սրբով Լքցվեցաւ և բարձր աղաղակեց. « օրհնեալ ես դու-
կանանց մէջ, որանդից է ինձ այս բաղդաւ որութիւնը, որ
իմ Տիրոջ Մայրը եկաւ ինձ մօտ: Ինչպէս լսեցի թէ
չէ քո ողջոյնդ, երկխան խաղաց որովայնումս ուրախու-
թեանից: Նրանեւ ի ես, որ հաւատացիր, թէ կ'կատարվի
ամէնը, ինչ որ քեզ Տիրոջից ասուեցաւ. »:

Մարիամը շարժած մինչև սրտի խորը ասաց, Մե-
ծացուցանում է անձս իմ Տիրոջս և հոգիս ցնձացաւ իմ
Տէր Փրկչովս, որովհետև նա նայեցաւ իր աղախնի խո-
նարհութեանը վրայ և այսուհետև ամէն ազգերը երանի
կ'ատան ինձ: Հզօրը մեծացրեց ինձ, Սուրբ է նորա ա-

նունը . Նորա ողորմութիւնը իր երկիւղածների վրայ
 ազդից ազգ է : Նա յայտնեց իր բազկի զօրութիւնը .
 Նա ջնջեց հպարտների խորհուրդները և բարձրացրեց
 խոնարհներուն : Աղքատներուն բարութեամբ լքցրեց և
 հարուստներուն ունայն թողեց : Նա յիշեց իր ողոր-
 մութիւնները մեր հայրերին՝ Աբրահամին և Նորա ազ-
 դին յաւիտեան :

Սուրբ Մարիամը մնաց Նղիսաբէթին հետ մօտ ե-
 րեք ամիս և յետոյ դարձաւ իր տուն :

ԳՂՈՒԽ Գ.

Սուրբ Յովնանիկս Կարապետի Ծնունդը

Զաքարիային և Նղիսաբէթին ծնաւ որդի , ինչպէս
 հրեշտակը դուշակել էր : Այր և կին ընդունեցին ե-
 րեխային , իբրև Աստուծոյ նուէր , մեծաւ շնորհակա-
 լութեամբ . բայց Նղիսաբէթն ունէր ուրիշ պատճառ էլ
 աւելի ուրախանալու . որովհետև այն ժամանակ ամուլ
 կինը անպատիւ էր համարվում ամէնի առջևը : Նա
 ամբողջ կէս դար համբերում էր այս նախատինքին , որն
 որ այժմ առնովեցաւ նորա վրայից : Այս և ուրիշ ամէն
 բաների համար շնորհակալ եղաւ նա Աստրծուն , ա-
 սելով , որպիսի ուրախութիւն է այս , որ զրկում է ինձ
 Աստուած ծերութեանս ժամանակը : Աղորմութեամբ
 նայեց ինձ և առաւ իմ վրայից նախատինքը , : Նորա
 ամէն դրացիները և ազգականները լսելով այս ողորմու-

Թիւնը, որն որ արաւ Աստուած նրան, ուրախանում էին նորա հետ միասին:

Ութերորդ օրը, երբ հասաւ թլիատութեան անունը տալու ժամանակը, նրան կամենում էին Չաքարիա անուանել հօր պատուի համար, որովհետեւ աղգականները չէին խմանում, որ երեխայի անունը արդէն հրեշտակից նշանակած էր: «Չէ՛, ասաց Նղիսաբէթը, նա պէտք է Յովհաննէս անուանվի»: Այն ժամանակ աղգականները ասում էին նրան, որ նրանց ազգումը ոչ մի այդ անունը ունեցող մարդ չէ եղել և տալիս էին նշան Չաքարիային, որն որ դեռ էլի համր էր, որ նա նշանակի երեխայի անունը: Չաքարիան առաւ տախտակի կտոր և գրեց վրան յետագայ խօսքերը. «նորա անունը թող լինի Յովհաննէս»: Ամէնքը զարմացան այս բանի վրայ:

Այն բոպէին բացվեցաւ Չաքարիայի լեզուն, որովհետեւ այն ժամանակ կատարվեցաւ հրեշտակի ամէն ասածը: Նա բարձր և հասկանալի ձայնով սկսաւ փառաւորել Աստրծուն: Ամէն այնտեղ ներկայ գտնուողներին և ամէնին, որոնք այն երկրումը բնակում էին տիրեց ահ և ամէնքը ասում էին իրենց մտքումը. «ինչ կը լինի այս երեխան», իսկ Չաքարիան՝ նորա հայրը, լըծուած Հոգւով Սրբով սկսաւ մարդարէանալ, ասելով. «Օրհնեալ է Խորայէլի Աստուածը. նա այց ելաւ մեզ և արաւ փրկութիւն իր ժողովրդին: Նա կանգնացրեց մեզ փրկութիւն, իր ծառայի Գաւթի տնից, ինչպէս գուշակեցին այն սրբերը: Նա կ'փրկի մեզ ամէն մեզ ատողների ձեռքից: Նա ողորմեց մեր հայրերին և յիշեց իր ուխտը՝ իր երդմամբ ասուած խոստմունքը մեր

Հօրը՝ Աբրահամին : Մենք, փրկուածներս մեր թշնամիներինց , կ'պաշտենք նրան առանց երկիւղի , սրբութեամբ և արդարութեամբ բոլոր մեր կեանքի ժամանակը : Կակ դու , երեխայ , կ'լինիս Ամենարարձրեալի մարդարէն , դու կ'երթաս Տիրոջը առաջին , նորա ճանապարհը պատրաստելու . կ'խրատես մարդոց , որ փնտռեն մեղաց թողութիւնում իրենց փրկութիւնը , որ պարզեց մեզ իր ողորմածութեամբ մեր Աստուածը , որն որ զրկեց մեզ երկնից Արեգակը , որ լուսաւորի խաւարի և մահուան քստուերի մէջ նստողներուն և ուզղի մեր ոտերս դէպի խաղաղութեան ճանապարհը , , :

Երեխայն աճում էր և զօրանում հոգւով . նա բընակում էր անապատումը , մինչև մարդոց յայտնվելու օրը :

ԳԼՈՒԽ Ե.

Քրիստոսի ծնունդը

Կով. բ. 1. Մատ. ա. 18.

Յովսէփ՝ Մարիամ Կուսի այրը , չէր իմանում դեռ նրան եղած աւետիքը , բայց Աստուած յայտնեց նրան այս գաղտնիքը : Երեւցաւ նրան հրեշտակը և ասաց , . . Յովսէփ , որդի Կաւթի , մի վախենար առնել Մարիամին քեզ մօտ . նա կ'լինի Աստուծոյ Արդւոյ մայրը , նրանից ծնած երեխային կ'անուանես դու Յիսուս (այս անունը նշանակում է փրկիչ) , որովհետև նա կ'փրկի իր ժողովուրդը մեղքից , , : Յովսէփը երբ զարթեցաւ , իսկոյն կատարեց հրեշտակի հրամանը . նա սուրբ

Մարիամին առաւ իր տուն և նորա բնակում էին Նազարէթումը խաղաղութեամբ, համաձայնութեամբ, լիքը երախտագիտութեամբ առ Աստուած և վարում էին անարատ կեանք:

Այս ժամանակ Հռովմայեցւոց Օգոստոս կայսրից հրաման եկաւ Հրէաստան, աշխարհագիր անելու ամէն նորա հպատակներուն: Ամէնքը պէտք է գրել տային իրենց անունը իրենց հայրենիքում: Յովսէփ և Մարիամ, Գաւիթ թագաւորի ցեղից լինելով, պէտք է գրէին իրենց անունը Հրէաստանի Բեթղահէմ քաղաքումը, որ Գաւթի հայրենիքն էր: Այսպէս կատարուեցաւ հին մարդարէութիւններից մէկը, որ գուշակում էր, թէ Քրիստոսը կ'ծնի Բեթղեհեմումը: Նորա գրնացին այնտեղ:

Նորա հասան Բեթղահէմ երեկոյեան: Այստեղ շատ մեծ բազմութիւն ժողովեցաւ գրվելու համար, ամէն տները լեքն էին եկած մարդիկներով: Յովսէփը 'ի գուր փնտռեց օթեան, որ գիշերն այնտեղ անց կացնի. նրանց ոչ մի տուն չէին ներս թողնում. առաջինը՝ որ ամէն տները բռնած էին և երկրորդը՝ որ նորա աղքատ էին: Գիշերը վրոյ հասաւ. նորա դադրած էին ճանապարհորդութենից և ոչ մի ապաստանի տեղ չէին գտնում: Ի՞նչպիսի խղճալի դրութիւն է: Քաղաքի ծայրումը կար մի այր (ծակ քարափ), ուր հովիւները վատ եղանակներին և գիշերները հաւաքում էին իրենց խաշները: Այս իսկ այրումը ծնաւ Յիսուս Քրիստոս՝ Աստուծոյ որդին: Սուրբ Մարիամը պատաստեց նրան խանձարուրով և գրաւ մարի մէջ, որովհետեւ ուրիշ տեղ չկար:

Այսպէս Աստուծոյ Արդին իր աշխարհի վրայ երևե-

լիս պատահեցաւ աղքատութեան և անպատուութեան և
Նա ծնաւ այրումը, նորա հագուստի համար ոչինչ չը-
կար բացի աղքատ խանձարուրից, նորա հանգստու-
թեան համար ոչինչ բացի խոտից և յարդից, որ մըս-
րումը փռած էին: Որչափ հեռու է երկինքը երկրիցս
այնքան բարձր են Աստուծոյ խորհուրդները մարդկա-
յին խորհուրդներից: Ի՞նչ են փնտառւմ մարդիկ այս
աշխարհում՝ պատիւ, հարստութիւն, Յիսուս Քրիս-
տոս իր աշխարհ գալու ժամանակը, կամեցաւ ցոյց տալ
մեզ խոնարհութեան և հեղութեան օրինակ: Դուք, ո-
րոնք ցանկանում էք հարստութիւն, դուք, որոնք լաց էք
լինում ձեր աղքատութիւնը, միտերդ բերէք, որ Յի-
սուս Քրիստոս ծնաւ աղքատ երեխայ, որ նորա ընտ-
րած երկրային ծնողները՝ Յովսէփ և Մարիամ՝ սուրբ
մարդիկը՝ էին աղքատ: Մտածեցէք այս բանիս վրայ և
մխիթարվեցէք: Ան բարութիւններ, որոնք շատ աւելի
լաւ են քան թէ հարստութիւնը:

ԳԼՈՒԽ Զ.

Բերդահեմի հոսիւները

Ղուկ. Բ. 8.

Այն գիշեր, երբ ծնաւ Փրկիչը, բոլոր բեթղէ-
հէմը ընկղմած էր խոր քնի մէջ, չէին քնած միայն քա-
նի մի հովիւներ, որոնք դաշտումը պահապան էին ի-
րենց խաշներին: Սոքա բարի մարդիկ էին, հոգւով հեղ
և խաղաղ ինչպէս իրենց դառները:

Այն գիշերն հովիւները յանկարծ տեսան իրենց առջևը հրեշտակին երկնային լուսով պատած : Նոքա վախեցան , բայց հրեշտակը ասաց նրանց . « մի՛ վախենաք , ես աւետում եմ ձեզ մեծ ուրախութիւն , որ ամէն մարդոց համար կ'լինի : Այժմ Գաւթի քաղաքումը ծնաւ Քրիստոս Փրկիչը : Գուք կ'ճանաչէք նրան , զանելով երեսային խանձարուրով փաթաթած և մրսու՛մը պառկած , , :

Սրանից յետ հովիւները տեսան աւետարեր հրեշտակի հետ միասին անթիւ հրեշտակներ , որոնք փառաբանում էին Աստուծոն յետադայ սուրբ երգովը . « Փառք 'ի բարձունս Աստուծոյ և յերկիր խաղաղութիւն 'ի մարդիկ հաճութիւն , , :

« Գնանք բեթղէհէմ , ասում էին հովիւներն ուրախութեամբ : Գնանք , կ'տեսնենք ինքներս , ինչ որ Տէրը մեզ յայտնեց , , : Նոքա մտան իրենց ծանօթ այրը , այնտեղ գտան Յովսէփին և Մարիամին և տեսան Աստուածային մանուկին , որ պառկած էր մօրի մէջ : Նոքա մօտեցան նրան և լուռ նայում էին յարդութեամբ :

Մարիամը և Յովսէփը , որոնք կարծում էին , թէ Մանկան ծնունդը բացի իրենցից ոչ ոքին յայտնի չէ , զարմացան , երբ տեսան , որ այն յայտնած էր արդէն իրենց մօտ մտած հովիւներին : Հովիւները պատմեցին իրենց երեւած երեւոյթը և դուրս եկան այրից , փառաւորելով Ասարծուն և զօհանալով նրանից ամէն տեսածների և լսածների համար և պատմում էին ամէն իրենց ծանօթներին : Կակ Մարիամը պահում էր իր սրտումն այս ամէնը :

Յիսուսի տաճար տանվիլը

Ղուկ. բ. 21.

Ութ օրից կատարվեցաւ Մանիան վրայ թլփատու թեան խորհուրդը և նա ստացաւ Յիսուս անունը, որ նրան տուել էր հրեշտակը զեռ ծննդից առաջ:

Քառասուն օրից Մովսէսի օրէնքով, ծնողները պէտք է տանէին նորածին երեխային, եթէ արու էր, Երուսաղէմի տաճարը և իբրև անդրանիկ նուիրէին Աստուծուն և յետոյ յետ դնէին զոհով: Հարուստները զոհ էին բերում զառը, իսկ աղքատները մի զոյգ տատրակ կամ աղաւնի: Այս անդրանիկներուն Աստուծու նուիրելու օրէնքը դրել էր Մովսէսն այն գիշերի յիշատակի համար, երբ Իսրայէլացիները ազատվեցան Եգիպտացւոց ծառայութենից, Եգիպտացւոց բոլոր անդրանիկների սպանմամբը:

Այս օրէնքը կատարելու համար, Սուրբ Մայրը զընաց իր Երեխայով Երուսաղէմի տաճարը: Բայց Մարիամ Աղոյսը թէև Դաւիթ և Սողոմոն՝ մեծ թագաւորների ցեղիցն էր, չկարողացաւ բերել հարուստների զոհը, նա տարաւ միայն մի զոյգ աղաւնի: Չամաչելով իր աղքատութենից, նա տարաւ ներկայացրեց իր հեզ նուէրքը:

Մարիամը մեզ է հեզութեան ամենագեղեցիկ օրինակը: Շատերին աղքատութիւնը չէր երևիլ այնպէս ծանր, եթէ հպարտութիւնը արգելք չլինէր նրան համբերելու: Հարստութիւնն ինքն իրեն առած՝

մի արժանաւորութիւն չէ, այնպէս էլ աղքատութիւնը յանցանք չէ: Միայն առաքինութիւնները կարող են բարձրացնել մարդուն և մեղքերը ցածացնել:

ԳԼՈՒԽ Ը.

Միմէօն Աստուածընկալը եւ Աննա մարգարէութիւն

Ղուկ. բ. 25.

Այս ժամանակներս բնակում էր Նրուսաղէմումը մի բարեպաշտ ծերունի, որն որ սպասում էր Նսրայէլի ուրախութեան՝ Փրկչի գալստեանը. նրան խոստացած էր Հոգին Սուրբից, որ չի մեռնիլ, առանց Մեսիային տեսնելու: Այս ծերունիի անունը Միմէօն էր: Այն ժամանակ, երբ Մանուկ Յիսուսին բերին տաճար, Միմէօնն էլ Հոգին Սուրբի ազդմամբը գնաց այնտեղ:

Միմէօն տաճար մտնելով տեսաւ Յիսուս Մանկանը, ճանաչեց նրան, որ Փրկիչն էր և իր ձեռին վեր առնելով բարեբանեց Աստծուն և սրտանց ուրախացած աղաղակեց, «այժմ արձակիր քո ծառայիդ խաղաղութեամբ, Տէր, ինչպէս դու ասացիր, որովհետեւ իմ աչքերս տեսան փրկութիւնը, որ դու պատրաստել ես ամէն ազգերին: Ես տեսայ Աղյսը, որն որ կ'ըլուսաւորի հեթանոսներուն: Ես տեսայ Քո ազգիդ՝ Նսրայէլի փառքը,»:

Յովսէփ և Մարիամ զարմանում էին ամէն լսածներին վրայ. Միմէօնը օրհնեց նրանց և ասաց Մարիա-

մին . . . Նա շատերին կ'լինի պատճառ անկման և կանգ-
ման : Նա կ'լինի առարկայ շատ հակառակութեանց :
Քս սիրտդ էլ կ'խոցվի ու շատ սրտերի խորհուրդները
հրանով կ'յայտնվին . . . :

Այնտեղ էր նմանապէս մի պառաւ պրի կ'ին , Աննա
անուանով : Նա արդէն ութսուն ու չորս տարեկան էր :
Սա իր մարդու հետ բնակեցաւ միայն և օթը տարի ու դեռ
երկասասարդ՝ այրիացաւ : Մարդու մահից յետ բոլոր իր
կեանքը անց էր կացրել սա պահով , աղօթքով ու բարե-
գործութիւններով և միշտ ծառայում էր տաճարում :
Նա մարդարէութի էր : Արբ Յիսուս Մանկանը տեսաւ ,
ճանաչեց նրան , որ ապագայ Փրկիչն է և ասում էր այն
ամէնին , որոնք սպասում էին փրկութեան Արուսաղե-
մում :

ԳՂՈՒԽ Թ.

Մոզերի երկրպագութիւնը

Մատ. ր. 1.

Մի քանի բարեպաշտ մարդոց յայտնի էր Փրկչին
Քրիստոսի ծնունդը , իսկ երկրային իշխանները , խնաս-
տունները և քահանայապետները չէին խմանում ոչինչ
այս մեծ դիպուածին վրայ :

Արևելքի հեռու երկիրներից եկան Արուսաղէմ ե-
րեք մարդիկ . սոքա էին մոզեր , այսինքն՝ խնաստուններ ,
որոնք պարասպում էին զանազան գիտութիւններով և
փնտռում էին բնութեան գաղանխքները : Նոցա անսո-
վոր հազուսար , պատուելի կերպարանքը և մանաւանդ
Մոզ անունը , իրենց վրայ դարձրին ամէնի ուշադրու-

Թիւնը, որովհետեւ այն ժամանակները մեծ կարծիք ունէին արեւելեան լուսաւորեալ երկիրների վրայ, բայց նոցա դալուստը ամենեցուն զարմանք պատճառեց: Արբ Երուսաղէմ հասան նոցա առաջին հարցմունքն էր, « ո՞ւր է Հրէից նորածին Թագաւորը: Մենք տեսանք արեւելքում նորա աստղը և եկանք երկրպագութիւն տալ նրան, »: Այս համբաւը տարածվեցաւ բոլոր քաղաքի մէջ. Հերովդէսը երբ այն լսեց, խռովեցաւ, նոյնպէս էլ բոլոր Երուսաղէմը: Իշխանասէր օտարականը վախում էր, որ իր գահից չզրկվի:

Հերովդէսը կանչեց իր մօտ քահանաներուն և զօտուներուն և հարցրեց նրանց, « ո՞ւր պէտք է ծնի Քրիստոս, »: « Յուդայի Բեթղեհէմումը, » պատասխանեցին նորա, որովհետեւ Միքիա Մարգարէն դրում է յետագայն՝ « և դու Բեթղեհէմ՝ Յուդայի երկիր, ոչինչ կրտսեր չես Յուդայի իշխանների մէջ, որովհետեւ քեզնից կ'ծագի իշխանը, որն որ կ'կառավարի իմ ազգիս(*)»: Այն ժամանակ Հերովդէսը Թագուն իր մօտ կանչեց Մոզերուն, նա վարվեցաւ նոցա հետ քաղցրութեամբ և հարցրեց աստղի երևելու ժամանակը: Նորա պարզմտութեամբ պատմեցին նրան ամէնը: Հերովդէս զրկեց նրանց Բեթղեհէմ, ասելով, « գնացէ՛ք, ըստուգեցէ՛ք Մանկան մասին և երբ կ'գանէք նրան, իմաց արէ՛ք ինձ, որ ես էլ կարողանամ գալ երկրպագել նրան, »:

Մոզերը գնացին Բեթղեհէմ, որ Երուսաղէմից միայն երկու ժամու ճանապարհ էր: Արբ Երուսաղէմից դուրս եկան, նրանց վերստին երևեցաւ աստղն

(*) Միք. Է. 2.

աւետարներ . նա գնում էր նոցա առջևովը , առաջնորդելով նրանց և կանգնեցաւ այն տան գլխին , ուր էր Աստուածամայրն իր յաւիտենական Մանկան հետ :

Տուն որ մտան , տեսան Մարիամին իր Նրեխայով : Աղքատութիւնը , որ պատում էր նրանց , չխռովեց իմաստուններուն , նոքա գիտէին ինչ է մարդուս իսկ արժանաւորութիւնը : Մաքուր , սուրբ անմեղութիւնը , մեծ ազնուութիւնը հոգւոյ , խոնարհութիւնը , հեզութիւնը , անձառելի բարութիւնը , որոնք երևում էին Սուրբ Աուսի երեսին վրայ , Մանկան գեղեցկութիւնն , այս ամէնը յայտնի ցոյց էին տալիս բանը իսկութեամբ : Նոքա ընկան Աստուածային Մանկան առջևը , երկրպագութիւն տուին նրան և բաց անելով իրենց դանձն ընծայ բերին նրան՝ ոսկի , կնդրուկ և զմուռս :

Երևի նոցա հայրենիքումը սովորութիւն կար նորածիններին , մանաւանդ թագաւորական ցեղից եզոզներին , ընծաներ տանել , միայն այս ընծաներն ուրիշ խորհրդաւոր նշանակութիւն ունին : Ոսկին՝ թագաւորների հարկ էր , կնդրուկը կամ խունկը՝ բուրում էին աստուածապաշտութեան ժամանակ , զմուռով օծում էին մեռածների մարմինները : Ուրեմն նոքա բերին Յիսուս Քրիստոսին ոսկի՝ իբրև թագաւորին , կնդրուկն՝ իբրև Աստուծուն և զմուռսը՝ իբրև մարդու :

Մողերը կամենում էին գառնույ շրովգէսի մօտ աւետիքով , միայն հրեշտակը երապում նրանց արգելեց այն և նոքա ուրիշ ճանապարհով դնացին իրենց հայրենիք :

Փախուչաւոր Եզիպտոս

Մատ. ր. 13.

Հերովդէսը տեսնելով, որ Մոգերը յետ չեն դառնում և վերջապէս խնայելով, որ նորա ուրիշ ծանապարհով գնացել են, չարացաւ խիստ և տուեց չարտրմարդի հրաման՝ կոտորել Բեթղաճէմի և նորա շրջակաների մէջ ամէն երկու տարեկան և աւելի փոքր երեխանց, կարծելով, որ սոցա հետ կապանվի և Աստուածային Մանուկն էլ: Բայց դեռ այս խիստ հրամանի հրատարակվելից առաջ, Աստուծոյ հրեշտակը երևեցաւ երազում Յովսէփին և ասաց նրան. «վեր կաց, առ Մանկանը և նորա մօրն ու փախիր Եգիպտոս և մնա այն տեղ մինչև երբ ես կ'ասեմ. որովհետև Հերովդէսը փրնտոռում է Մանկան, որ սպանի նրան»:

Յովսէփ, երբ զարթեցաւ, նոյն բոպէին կատարեց հրեշտակի հրամանը, առաւ Մանկանը՝ Յիսուսին և նորա մօրն ու գիշերով նոցա հետ միասին հեռացաւ Եգիպտոս, ուր մնաց մինչև Հերովդէսի մահը: Այսպէս կատարվեցաւ մարգարէութիւնը, որ ասում է, «Եգիպտոսից կ'հանչեմ իմ որդուս» (*):

Իսկ այս միջոցին Բեթղաճէմ և նորա շրջակաները եկան Հերովդէսի զրկած սպանիչները: Սոքա յափշտակում էին մայրերի ձեռքերից անմեղ երեխաներուն և առանց խնայելու կոտորում էին նրանց: Այն ժամանակ կատարվեցաւ Արեմիայի մարգարէութիւնը, որ ասում է.

(*) Ավս. ր. 1.

«ձայն լսելի եղաւ Հռամայի մէջ, լաց, ողբ, և դու-
ժումն : Հռաքելը լաց էր լինում իր որդւոց վրայ և չէր
ուզում մխիթարուիլ, որովհետեւ նոքա չկային,» (*) :

Հերովդէսը այս չարագործութիւնից յետ երկար
չապրեցաւ : Նորա մահից յետոյ հրեշտակն էլի երևե-
ցաւ երազում Յովսէփին և ասաց. «դարձի՛ր Կորայէլի
երկիրը. նոքա, որոնք ցանկանում էին Մանկան մահը,
մեռան,» : Յովսէփ, մշտնջենաւոր Մանկան և նորա մօր
հետ միասին դարձաւ Յուդայի երկիրը. բայց լսելով որ
Յուդայի երկրում թագաւորում է Արքեղայոս, իր հօրը՝
Հերովդէսի տեղ, վախեցաւ այն տեղ մնալու և տեղա-
փոխվեցաւ Գալիլիա, Նազարէթ քաղաքը, ուր որ առաջ
բնակում էր :

ԴԼՈՒԽ ԺԱ.

Տասներկու տարեկան Յիսուսը տաճարում

Ղուկ. Բ. 41.

Յովսէփը և Մարիամը ամէն տարի զատկի տօնին
դնում էին Նրուսաղէմ : Երբ Աստուածամարդ Յիսուսը
տասներկու տարեկան դառաւ, նոքա նրան էլ առին ի-
րենց հետ : Երբ տօնի օրերը անցան, նոքա դարձան տուն,
իսկ Յիսուս մնաց Նրուսաղէմում : Յովսէփ և Մարիամ
նրան չգանելով ուղեկիցների մօտ, շատ խռովեցան և
դարձան Նրուսաղէմ : Այնտեղ երեք օր փնտռելից յետոյ

(*) Երեմ. ԼԱ, 15.

վերջապէս դտան տաճարում նստած ուսուցչաց մէջ,
որոնց հարցնում էր և լսում նոցա պատասխանները մեծ
ուշադրութեամբ: Ամէն ներկայ դանուողները շատ զար-
մանում էին նորա իմաստութեան և պատասխանների
վրայ: Նրան տեսնելով սուրբ Մայրը ասաց. . . Արդեակ,
այս ի՞նչ բերիր դու մեր դէմքին: Մենք շատ անհան-
գըստացանք և փնտռում էինք քեզ . . . - Ի՞նչու էիք
փնտռում ինձ, պատասխանեց Աստուածային Մանուկը,
մի՞թէ դուք չդիտէիք, որ ես պէտք է լիմ հօրս տանը լի-
նէի. . .: Այն ժամանակ ոչ ոք չհասկացաւ այս խօսքերը:
Նա դարձաւ տուն Յովսէփի և Մարիամի հետ, բնակում
էր նոցա հետ նազարէթումը և ամէն բանումը հնա-
զանդ էր նրանց: Նորա մայրը իր սրտում պահում էր
ամէն նորա խօսքերը: Իսկ Յիսուսը, ինչպէս պատմում
է Սուրբ Ղուկաս Աւետարանիչը, զարգանում էր իմաս-
տութեամբ և հասակով և շնորհքով Աստուծոյ և մար-
դոց առաջին (*):

Գ. Ա. Ռ. Ժ. Բ.

Յովհաննէսը քարոզում է Յորդանանի անապատում

Մատ. գ. 1. Մարկ. ա. 1. Ղուկ. գ. 1. Յովհ. ա. 6.

Հանում էր ժամանակը, երբ Յիսուս Գրիառոս պէտք
է յայանի կատարէր փրկութեան մեծ գործը: Յով-
հաննէս, ինչպէս հրեշտակը առաջուց յայանեց, պէտք է

(*) Ղուկ. 51.

պատրաստէր մարդոց սրտերը Ֆրկչին ընդունելու :

Յովհաննէս Վարապետը անց կացրեց իր երիտասարդութեան օրերը բոլորովին առանձնութեան մէջ, հեռու զեղիս աշխարհից . նա բնակում էր անապատում և պատրաստվում էր խիստ կեանքով և աղօթքով իր մեծ կոչմանը համար :

Այն ժամանակ Հրէից ազգի բարքը խիստ փչացած էր . հարկաւոր էր խիստ խրատաւոր, որ ուղղէր նոյա կոչուած սրտերը: Սուրբ Յովհաննէսը յայտնվեցաւ իբրև խիստ ուսուցիչ . նորա մէջ ամէն բան արտաքոյ կարգի էր և իսկ նորա տեսիլն էլ ցոյց էր տալիս նորա մեծ բարեխառնութիւնը: Նորա շորն էր կոպիտ ուղտի բրդից, գօտին էր կաշի, կերակուրը վայրի մեղր և մարախ: Նա միայն ջուր էր խմում և երբէք լերանը չէր դնում ոչ գինի և ոչ մի ուրիշ թունդ խմիչք: Անապատ լերան այրն էր նորա բնակութիւնը:

Յովհաննէսը յայտնվեցաւ իբրև քարոզիչ Յորդանանի շրջականերում: «Ապաշխարեցէք, ասում էր նա, մօտացել է երկնային արքայութիւնը»: Ապաշխարողներուն և նոր աստուածահաճոյ կեանք վարողներուն մրկրրում էր նա Յորդանանի ջրում: Այս արտաքին լուացումը յայտնում էր ապաշխարողների իրենց հոգին մեղքերից սրբելու ցանկութիւնը:

«Ապաշխարութեան արժանի պտուղ բերէք, ասում էր Յովհաննէս»: — Քնչ պէտք է անենք, հարցնում էին մարդիկ, որոնք ժողովել էին Յովհաննէսի քարոզը լսելու: — Ավ ունի երկու շոր, պատասխանեց Յովհաննէս, նա պէտք է մէկը տայ շունեցողին, ով որ ունի կերակուր շատ, պէտք է մասն հանի նրանից չունե-

ցողին : — Մենք ի՞նչ պէտք է անենք , հարցնում էին մաքսաւորները : — Մի պահանջէք ժողովրդից օրէնքով հրամայածիցն աւելի , պատասխանեց Յովհաննէս : — Ի՞նչ պէտք է անենք , հարցնում էին զինուորները : — Ոչ ոքին մի՛ զրկէք և ոչ ոքին մի՛ զրոպարտէք , այլ բաւականացէք ձեր թոշակովը , պատասխանեց Յովհաննէս : Այս պատասխաններից ամէն մարդ կարող էր եզրակացնել , որ ասպաշխարութեան արժանի պտուղն է ամէն մարդու իր պարտաւորութիւնները ճիշդ կատարելը և իր մերձաւորներին բարի կամենալը :

Յովհաննէսի մօտ եկան Փարիսեցիք և Սադուկեցիք էլ : Փարիսեցիքն էին երեսասպաշտ մարդիկ , որոնք աւելի հողում էին արտաքին բարեպաշտութեան վրայ , քան թէ սրտի յստակութեան :

Աստուծոյ պատուիրանները կատարելու տեղ , նոքա աւելի սուրբ էին համարում մի քանի արտաքին ծէսերի կատարումն , որոնք հիմնված էին մարդկային աւանդութեանց վրայ : Ընդհակառակը Սադուկեցիք ոչինչին չէին հաւատում բացի Մովսէսի օրինաց և մարդարէնների դրածներից և Ուրբ Գիրքը լաւ չի հասկանալով , չէին ընդունում մեռելոց յարութիւնը և հողացոյ դոյութիւնը : Փարիսեցիք կատարեալ սրբութիւն համարում էին ծէսերի արտաքին կատարումն , նոքա ամենեւին չէին մտածում ոչ ասպաշխարութեան և ոչ իրեց սրտերը ուղղելու վրայ , նոքա կարծում էին , թէ մեծ նահապետի՝ Աբրահամի որդիքն անպատճառ պէտք է ժառանգեն երկնից արքայութիւն : Իսկ Սադուկեցիք , որ առաքինութիւն և հաւատ համարում էին միջոց ժամանակաւոր օգտի համար և որոնք կարծում

էին, թէ մահաց յետ ոչինչ բանի պէտք չէ սպասել,
կամենում էին միայն Յովհաննէսից խմանալ, արդեօք
չի՞ ասիլ նա մի բան իրենց օգտի համար կամ իրենց
թշնամիների՝ Փարիսեցիների հակառակ :

Յովհաննէս, երբ տեսաւ, աղաղակեց. . . Արէք պտուղ
արժանի ապաշխարութեան :

Մի ասէք, շարունակում էր Յովհաննէս, . . . թէ մենք
Աբրահամի զաւակներն ենք : Աստուած այս քարերիցն
էլ կարող է շինել Աբրահամի որդիք : Տեսէք, կացինը
դրած է ծառի արմատին, ծառը, որ չէ բերում բարի
պտուղ, կ'կտրվի և կ'գցվի կրակը . . .

ԳԼՈՒԽ ԺԳ.

Մուրր Յովհաննէս Կարապետի վկայութիւնը Քրիստոսի վրայ

Մատ. գ. 11. Մարկ. ա. 7. Ղուկ. գ. 16. Յովհ. ա. 26.

Հրէից ազգի մէջ տարածված էր համբաւը, թէ
Նդիա մարգարէն կամ մի ուրիշը մեծ մարգարէներից
կ'յայտնովի երկրիս երեսին, որ մարդոց Մեսիային ըն-
դունելու պատրաստէ : Այս պատճառաւ Նրուսաղէմից
ղրկվեցան Յովհաննէսի մօտ քահանաներ և Ղևտացի-
ներ տեղեկանալու համար, թէ ո՞վ է նա : Երբ նրան
հարցրին, նա չէ՞ արդեօք Քրիստոսը, պատասխանեց նա.
չէ, ես Քրիստոսը չեմ, . . . : — Նդիա՞ն չես դու արդեօք
կամ մարգարէներից մէկը, հարցրին նրան : — Չէ, պա-
տասխանեց Յովհաննէս : — Ուրեմն ո՞վ ես դու, ասա-

ցին եկած քահանաները և Ղևտացիները, մենք պէտք է զեկուցանենք քո մասին մեր մեծերին :

— Ես նա եմ, որի վրայ Սուրբ Նսայի Մարգարէն ասաց, իստողի ձայնը անպատու մն է, պատրաստեցէք Աստուծոյ ճանապարհը (Ձայն բարբառոյ յանապատի պատրաստ արարէք զշաւիղս Տեառն), պատասխանեց Յովհաննէս : — Ուրեմն ինչո՞ւ ես մկրտում դու, եթէ ոչ Քրիստոսն ես, ոչ Նղիան և ոչ էլ մարգարէ, հարցրեցին քահանաները : — Յովհաննէս պատասխանեց, ես մկրտում եմ ջրով, բայց ձեր մէջն է այն, որին դուք չէք ճանաչում և որին ես արժանի չեմ կօշիկն էլ քակել : Նա կ'գայ ինձանից յետոյ, թէ և ինձնից առաջ էլ էր նա : Նա կ'մկրտէ ձեզ Հոգւով Սրբով և կրակով : Հեծանոցը ձեռքին ունէ նա. նա կ'սրբէ կալը, ցորենը կ'ժողովէ շտեմարանի մէջ, իսկ յարդը կ'այրէ անշէջ կրակով :

ԳԼՈՒԽ ԺԵ.

Յիսուս Քրիստոս մկրտվում է Յովհաննէսից

Մատ. գ. 13. Մարկ. ա. 9. Դուկ. գ. 21. Յովհ. ա. 29.

Յովհաննէսին, որն որ հաւաստի էր Փրկչի գալուստեան, Աստուած ինքը յայտնեց թէ նա որի վրայ կրտանէ Հոգւոյ Սրբոյ իջնիլը, կ'մկրտէ հաւատացեալներուն Հոգւով Սրբով : Երբ Յովհաննէս մկրտում էր ժողովրդին, Յիսուս Քրիստոս եկաւ նազարէթից, որ նմա-

Նապէս ընդունէ նրանից մկրտութիւն: Յովհաննէս նրան
 տեսնելիս աղաղակեց. . . Ահա՛ Աստուծոյ գառն, . . : Եւ
 երբ Փրկիչը ժողովուրդի բազմութեան հետ միասին կա-
 մենու մէր մանկ զեար, որ մկրտվի, Յովհաննէսը լի յար-
 գութեամբ արգելեց նրան ասելով. . . Կնձ պէտք է
 քեզնից մկրտվիլ և Գու ինձ մօտ կս զալիս :

Բայց Տէրը պատասխանեց և ասաց նրան. . . [Ժող] ւ
 ասբ այժմ, որովհետեւ այսպէս կ'վայելէ մեզ որ արդա-
 րութիւնը կատարենք. . : Յովհաննէս չընդդիմացաւ նը-
 րան ասելի և Յիսուս Քրիստոս մկրտվեցաւ նրանից Յոր-
 դանանում. իսկ երբ Նա դուրս էր գալիս ջրից, եր-
 կինքը Նորա վերայ բացվեցաւ և Սուրբ Հոգին աղաւ-
 նիի կերպով իջաւ նորա վրան : Մի և նոյն ժամանակ
 լսուեցաւ երկնքից ձայն. . . Գա է որդի իմ սիրելի, ընդ
 որ ևս հաճեցայ . . :

ԳԼՈՒԽ ԺԵ.

Յիսուս Քրիստոս փորձվում է սատանայից

Մատ. դ. 1. Մարկ. ա. 12. Ղուկ. դ. 4.

Յիսուս Քրիստոս դուրով Աստուծոյ Որդի մի և նոյն
 ժամանակ մարդ էլ էր, որովհետեւ ընդունելով մարդ-
 կային մարմինը, նորա հետ միասին ընդունեց նա ամէն
 մարդկային կրքերն էլ բացի մեղքից : Նա իր օրինակով

կամենում էր ցոյց տալ մարդոց, ինչպէս պէտք է յաղ-
թել փորձու թեանց և զսպել բնու թեան կրքերը : Փոր-
ձու թեանց մէջ երևում է մարդուս առաջինու թիւնը :
Ադամը փորձվեցաւ զբախտում, նոյնպէս էլ Յիսուս Քրի-
ստոս իր երկրիս վրայ լինելու ժամանակ փորձվեցաւ
անապատում : Ադամը, պատած ամէն բարու թիւններով,
չնդդ իմացաւ փորձու թեան, Յիսուս Քրիստոս, սարսա-
փելի անապատի մէջ ամէն բանի պակասութեանը տա-
նելով, յաղթեց փորձողին : Առաջին մարդու պատմու-
թենում մենք տեսանք, ինչպէս հեշտ կարող է մարդս
դայթակղվել : Յիսուսի Քրիստոսի սուրբ աւետարանի
մէջ կ'տեսնենք, ինչպէս մարդս պէտք է ընդդէմ կենայ
փորձու թեան :

Յովհաննէսից մկրտութիւն ընդունելից յետ, Յիսուս
Քրիստոս հեռացաւ անմապտը՝ ուր պահում էր քա-
ռատուն օր և վերջապէս զդայ քաղց :

Այն ժամանակ շար դէր՝ փորձիչը ասաց նրան, «Եթէ
դու Աստուծոյ Որդին ես, հրամայիր այս քարերին, որ
հայ դառնան» : Բայց Տէրը պատասխանեց նրան Սուրբ
դրոց խօսքերով, թէ «Ոչ միայն հացով ապրում է մարդ,
այլ ամէն խօսքով, որ դուրս է գալի Աստուծոյ բերա-
նից (*)» :

Այն ժամանակ սատանան կանգնացրեց նրան Նրուսա-
ղէմի տաճարի աշտարակի վերայ և ասաց, «Եթէ դու
Աստուծոյ որդին ես, ընկիր այս տեղից ներքե, որովհետեւ
գրած է, թէ իր հրեշտակներին հրամայել է պահել
քեզ, որ ոտք քարին չխփես (**),» : Յիսուս Քրիստոս

(*) Երկր. Օրինակ. Գլ. Ը. 3.
(**) Սաղմ. Գ. 11. 12.

պատասխանեց : գրած է նմանապէս մի փորձիր քո Տիրոջ Աստուծուն, այսինքն քո Աստուծոյ կարողութիւնը փորձելու դիտաւորութեամբ ինքդ քո անձդ վտանգների մէջ մի գցիր : Արջապէս սատանան տարաւ Նրան ամէնից բարձր լերան գլուխը և այնտեղից ցոյց տալով երկրային թագաւորութեանց մեծութիւնները, ասաց : «այս ամէնը քեզ կ'տամ, թէ ինձ երկրպագութիւն տաս» : Տէրը պատասխանեց : «կորիր, հեռացիր ինձանից, սատանայ : Պատուիրանումը գրած է՝ Տէր Աստուծուդ միայն երկրպագութիւն տուր, և Նրան միայն ծառայիր (*) : Այն ժամանակ սատանան թողեց Նրան և հրեշտակներ եկան և սկսան պաշտել Նրան : Արբ մենք քշում ենք մեզնից չար դեերուն, նոցա տեղը բռնում են հրեշտակները : Յաղթութիւնը փորձութեան դէմ միշտ մեր հոգուն տալիս է երկնային ուրախութիւն :

Այս պատմութեանս ժամանակ չեմ կարող դէպի ձեզ չդառնալ, սիրելի երեխայք : Դուք, որ այս կարգում էք, դեռ չէք իմանում ինչ են փորձութիւնները, բայց ձեզ համար էլ կ'գայ փորձութեան սարսափելի ժամը : Այս կ'լինի ձեզ բարւոյ և չարի մէջ անելու ընտրութեան ծանր ընտրութիւն : Արեւի է մեղաց քաղցր տեսիլը, առաքինութեան դժուարութիւնը ձեզ գայթակրողեցնէ, միայն քաջալերվեցէք այս ահալի ընտրութիւնում : Հաւատացէք, որ մեղքը ինչպիսի շքով էլ պատած լինի, չէ կարող երբէք բաղդաւորութիւն տալ մարդուս : Մեղաւոր մարդը դժոխք է կրում իր սրտում : Ներքին դատաւորը՝ խղճմտանքը և չար կիրքերն են Նրան չարաչարողները և արգելք են լինում Նրան երջանկութիւն

(*) Նրկր. Օրինաց. Ը. 13.

վայելելու : Յայց առ արինու թիւնը որպիսի աղքատու թեան, որպիսի խոնարհութեան մէջ էլ որ լինի, ապա էլ մարդուս երջանկու թիւն :

ԳԼՈՒԽ ԺԶ.

Յիսուսի առաջին աշակերտները

Յովհ. ա. 36.

Յիսուսի Քրիստոսի մկրտու թիւնից յետոյ, Յովհաննէսը Նրան տեսնելով ասաց, « ահա Գառն Աստուծոյ, » :

Յովհաննէսի աշակերտներից երկուքը հետեւեցին Յիսուսին : Նա տեսնելով Նրանց, որ դաշիս են իր ետեւից, հարցրեց, « ի՞նչ էք դուք փնտռում : Ղարդապետ, պատասխանեցին Նոքա, մենք կամենում ենք տեսնել, ո՞ւր ես դու բնակում, » : « Եկէ՛ք, ասաց Տէրը և կ'տեսնէք, » : Նոքա հետեւեցին Նրան մեծ ուրախութեամբ Նորա բնակու թիւնը և մնացին Նորա մօտ բոլոր օրը : Այս աշակերտներից մէկը անուանւում էր Անդրէաս և որովհետեւ սա առաջինը գտաւ Յիսուսի Քրիստոսի աշակերտ, եկեղեցին անուանեց Նրան Մատակոչ : Սա ունէր եղբայր Սիմօն անուանով : Անդրէասը գնաց լով իր եղբօր մօտ ասաց Նրան, « մենք տեսանք Մեսիային, » :

Սիմօնը նմանապէս կամեցաւ տեսնել Փրկչին և գնաց Նորա մօտ : Յիսուս Քրիստոս անուանեց Նրան

Կեփաս կամ Պետրոս, որ նշանակում է քար (վէմ) : Այս անունով Յիսուս Քրիստոս կամենում էր ցոյց տալ նորա հաւատոյ հաստատութիւնը և այս պատճառաւ միանգամ ասաց նրան . . . այս քարին վրայ, կ'կանգնեմ իմ եկեղեցիս և դժոխքի դռները չեն կարող նրան յաղթել . . . :

Միւս օր Յիսուս Քրիստոս զաշիլեա դառնալիս, պատահեցաւ մի մարդու, որի անունը Փիլիպպոս էր և ասաց նրան . . . եկ իմ ետեւիցս . . . : Փիլիպպոս զնալով Նաթանայէլի մօտ, ասում է . . . մենք տեսանք նրան, որի վրայ գրել են մեզ Մովսէսը և մարգարէները : Այս Յիսուս Նազարէթցին՝ Յովսէփի որդին է . . . և մի՞թէ կարելի է, որ մի բարի բան դուրս գայ Նազարէթից, . . . ասաց Նաթանայէլն :— . . . Մ'կ' կրկնեց Փիլիպպոս, և տես . . . : Յիսուս Քրիստոս, երբ տեսաւ Նաթանայէլին, ասաց նորա վրայ . . . ահա իսկ Նսրայէլացի, որի մէջ նենգութիւն չկայ . . . : Այս խօսքերը զարմացրին Նաթանայէլին, որ հարցրեց Տիրոջը . . . ուրտեղից ես ճանաչում դու ինձ . . . : Յիսուս Քրիստոս պատասխանեց . . . դեռ Փիլիպպոսի քեզ կանչելից առաջ տեսայ քեզ թղենիի տակը . . . : Նաթանայէլը զարմացած, աղաղակեց . . . Ռարբի . . . (այսինքն՝ վարժապետ) Դու ես Աստուծոյ Արդին, Դու ես Նսրայէլի թագաւորը . . . : Յիսուս Քրիստոս ասաց . . . դու հաւատացիր ինձ միայն այն պատճառաւ, որ ես ասացի, թէ տեսայ քեզ թղենիի տակ, բայց կ'տեսնես դեռ սրանից աւելի մեծ գործքեր : Ճշմարիտ ասում եմ ձեզ, դուք կ'տեսնէք Աստուծոյ հրեշտակներուն, որ բարձրանում են և իջնում մարդու որդու մօտ :

Յովհաննէս Մկրտիչը, երբ խմացաւ, որ մեծ բազմութիւն ժողովում է Յիսուսի վարդապետութիւնը լսելու, ասաց հեղութեամբ, «այժմ ուրախութիւնս կատարեալ է. նա պէտք է աճի այսուհետեւ և ես մեղմանամ: Բարձրից եկած, ամէնից էլ բարձր է: Նրան զրկեց Աստուած իր պատուիրանները հրատարակելու: Հայրը սիրում է Որդուն և ամէն բան տուեց Նորա ձեռքը: Ով որ կ'հաւատայ Որդուն, կ'ստանայ յաւիտենական կեանք. իսկ ով որ չի հնազանդիլ Որդուն, նա չի տեսնիլ կեանք, այլ Աստուծոյ բարկութիւնը կ'ըննի նորա վրայ (*):

ԳԼՈՒԽ ԺԷ.

Գալիլեայի Ասնա քաղաքի հարսանիքը

Յովհ. ր. 1.

Գալիլեայուց մի փոքրիկ Ասնա անուանված քաղաքում հարսանիք էր, ուր ներկայ գտնվեցաւ Մարիամն էլ՝ Յիսուսի մայրը: Նորապսակները, խմանալով Յիսուսի Քրիստոսի դարձը Գալիլեա, հրաւիրեցին նրմանապէս Նրան էլ իր աշակերտներով և Նա՝ ողորմածը, չարհամարհելով մաշդկային անմեղ ուրախութիւնները, եկաւ այս հարսանիքի հացկերոյթը իր աշակերտներով: Մի և նոյն ժամանակ Տէրը կամենում էր ցոյց տալ, որ օրինաւոր ամուսնութիւնը արժանայարգ և բարձրից՝ Աստուծոյ օրհնած բան է:

Երևի նորաստեղծները աղքատ էին, որովհետև
հացկերոյթի ժամանակ գինին պակասեցաւ: Աստու-
ածամայրը, նկատելով տանտիրոջ խռովութիւնը, խմա-
ցաւ նորա պատճառը և կամենալով ազատել նրան նեղ
դրութենից, ասաց Յիսուս Քրիստոսին, թէ սոցա գինին
պակասեցաւ: Տէրը, որի մտքը աւելի բարձր առարկա-
ներով զբաղած էր, պատասխանեց նրան . . . ինչ և քեզ
ի՞նչ բան կայ. իմ ժամանակս դեռ չէ հասել, . . . Թեև
այս պատասխանը նման էր բացասացութեան, բայց
Մարիամ Աուսին յայտնի էր իր Աստուածային Որդու
բոլոր խմաստութիւնը և բարութիւնը, և այս պատճա-
ռաւ նա ասաց ծառաներին . . . կատարեցէք ամէնը,
ինչոր նա ձեզ կ'հրամայի, . . . :

Այնտեղ դրած էին վեց ջրի ամաններ լուացվելու
համար: Նրբրայեցիք սովորութիւն ունէին սեղան նրա-
տելից առաջ և վերկենալից յետոյ ձեռքերը լուանալու
և յաճախ՝ բոլոր մարմինն էլ: Յիսուս Քրիստոս ասաց
ծառաներին . . . Լքցրէք ամանները ջրով, . . . : Նորա հրա-
մանը նոյն բոպէին կատարվեցաւ. ամանների մէջ ածե-
ցին ջուր մինչև բերանը: Այն ժամանակ Յիսուս ա-
սաց . . . առէք այժմ և տարէք խնձոյքի վերատեսչին, . . . :
Տիրոջ կամքով հասարակ ջուրը փոխվեցաւ ընտիր
գինի: Կնճոյքի կառավարողը չէր իմանում կատարված
հրաշքը և կարծում էր թէ փեսան սխալվել է իր
կարգադրութեանց մէջ. ուստի և կանչեց նրան և ասաց .
. . . Սովորաբար ընտիր գինին առաջ են գործածում և
յետոյ վատը, երբ հիւրերը արդէն բաւական խմած
են լինում: Իսկ դու լաւ գինին պահել ես վերջին, . . . :

Բայց ծառաները, որոնք գիտէին ուրանդից առած էր այս գինին, կանգնած էին զարմացած :

Այսպէս սկսաւ Յիսուս Քրիստոս իր բարերար հըրաշագործութիւնները մարդոց համար : Նա առաջին անգամ յայտնեց այստեղ իր փառքը և աշակերտները հաւատացին Նրան :

ԳՂՈՒԽ ԺԸ.

Յիսուս Քրիստոս արտաքսուակ հատալմաճառներուն

Մատթ. Խա. 12. Մար. Ժա. 15. Ղուկ. ԺԹ. 45. Յովհ. Բ. 15

Պատէքի տօնն էր Հրէից ամենամեծ հանդիսաւոր օրը : Այս տօնը տօնոււմ էին Նրուսաղէմում, որ բոլոր Պաղէստինէի մայրաքաղաքն էր : Այս տեղ հաւաքվում էր բազմաթիւ ժողովուրդ Իսրայէլի ամէն քաղաքներից և գեղերից, այս տեղ գալիս էին շատ կուսակաշտներ էլ շրջակայ ազգերից երկրպագութիւն տալու ձրշմարիտ Աստծուն Նորա սուրբ տաճարում : Պատէքի տօնը մօտեցաւ և Յիսուս Քրիստոս, որ յարգում էր իր ազգի ամէն սուրբ կարգադրութիւնները և բարեպաշտ սովորութիւնները, նոյնպէս գնաց Նրուսաղէմ :

Նրուսաղէմի տաճարը հոյակապ շինուած էր : Նա ունէր երեք բաժանումն, նրանցից առաջինը՝ արտաքինը ժողովրդեան համար էր, երկրորդը միայն քահանաների համար, իսկ երրորդը միայն քահանայապետին

համար, այն էլ տարին մի անգամ: Առաջին մասումը կանգնած էր բոլոր ժողովուրդը և աղօթում էր. բայց նորս դրան մօտ, չարագործութեամբ անարգել թողնում էին ծախել անասուններ և մանրում էին փողեր: Ահա ինչպէս ծագեցաւ այս: Նարայէլացիները, գալով Նրուսաղէմ, սովորաբար զոհ էին բերում Աստուծուն եզներ, այծեր, ոչխարներ. իսկ աղքատները աղաւնիներ և շատ անգամ ամէնքը մանր փողի կարօտութիւն էին քաշում: Հեռու քաղաքներից եկողների համար շատ մեծ հեշտութիւն էր գանել իսկ տաճարի մօտ անասուն զոհի համար և այն տեղ էլ մանրել իրենց փողերը: Տաճարի վերակացուները իրենց անհողութեամբ կամ արծաթաարութեամբ, թողում էին տաճարի նախասենեակում վաճառել անասուններ և մանրել փողեր:

Յիսուս Քրիստոս, տաճար մտնելիս տեսաւ վաճառականների և սեղանաւորների բազմութիւն, տեսաւ եզների, այծերի, ոչխարների և աղաւնիների ջոկեր. մէկ խօսքով. Նա աղօթքի տեղը իսկ վաճառափողոց դառած գտաւ: Նորա սիրտը լքցվեցաւ արամութեամբ, որ Աստուծոյ տաճարը հասել է այդ աստիճան անարգութեան: Նա շինեց չուանից խարազան և քշեց տաճարից դուրս անասունները և նրանց ծախողներուն. իսկ աղաւնեւաճառների և սեղանաւորների սասց. «դուրս տարէք այս ամէնը և իմ Հօրս տունը մի շինէք վաճառականութեան տուն»:

Ամէնքը հպատակեցան առանց ընդդիմութեան. ոչ ոք չի համարձակեցաւ ընդդէմ խօսիլ Տիրոջ. Նորա սուրբ նախանձը Աստուծոյ տան մասին ամէնի մէջ երկիւղ

դցեց և յարդանք : Այն ժամանակուսն տաճարի նա-
խագաւիթը խտակվեցաւ և այս սուրբ տեղումն թա-
գաւորեցին վերստին կարգ և լռութիւն :

Հատաւաճառների տաճարից հեռանալից յետ քա-
հանաները և ուրիշ անուանի Հրէաները մօտեցան Յի-
սուս Քրիստոսին : Թէև նոքա զիտէին, որ անվայել է
Աստուծոյ տունը վաճառատեղի շինելը, բայց զարմա-
ցածնորա իշխանութեան ղօրութեանը վրայ, որով Յիսուս
Քրիստոս այնպէս շուտ և վճռաբար ջնջեց այս չարա-
գործութիւնը, հարցնում էին նրան, « ի՞նչ իրաւունք
ունիս դու այստեղ այդպէս հրամայելու : Յոյց տուր
մեզ քո իշխանութեանդ ապացոյցը » : Յիսուս Քրիս-
տոս արդէն գործքով ցոյց տուեց, որ ունէր իշխանու-
թիւն չարագործութիւնները ջնջելու : Նա կարող էր
նրանց պատասխան չտալ էլ, բայց էլի արժանաց-
րեց նրանց պատասխանի, թէև այլաբանաբար : Նա ա-
սաց, « քանզիցէք այս տաճարս և ես երեք օրումք
կ'կանգնեմ այն » : Դեռ ոչ ոք չկարողացաւ հասկա-
նալ այս խօսքերի միտքը : Նրան հարցանողները կար-
ծելով, թէ նա ասում է ճշմարտիւ տաճարի շին-
ուածի համար, պատասխանեցին, « Քառասուն ու վեց
տարի աշխատում էին այս տաճարը շինելու, կարելի է
միթէ, որ դու երեք օրում կանգնես » : Այս ասելով
բարկութեամբ հեռացան նրանից : Բայց Յիսուս Քրի-
ստոս ասում էր իր մարմնոյ տաճարի համար, որին
նա իր Աստուածութեամբ յարութիւն տուեց եր-
րորդ օրը : Յետոյ աշակերտները յիշեցին այս մարդա-
րէական խօսքերը :

Պատէքի ժամանակ, երբ Քրիստոս Նրուսաղ, մումն էր,

չատերը տեսնելով Նորա գործած հրաշքները, հաւա-
 տում էին նրան, Բայց Յիսուս Քրիստոս նրանց հա-
 ւատ չէր ընծայում, որովհետեւ Նա ծանաչում էր նր-
 անց: Նա կարօտ չէր ուրիշի վկայութեան այս մար-
 դոց համար: Նա ինքը կարդում էր նոցա սրտերի ա-
 մէն զաղտնիքը:

ԳԼՈՒԽ ԺԹ.

Փրկչի խօսակցութիւնը Նիկողիմոսի հետ

Յովհ. 4. 1.

Փարիսեցիներից մէկը Նիկողիմոս անունով, եկաւ
 Յիսուս Քրիստոսի մօտ գիշերով (որ ուրիշ Փարիսեցի-
 ները, որոնք կ'հալած էին նրան այսոր համար, չ'նկա-
 տեն իրեն) և ասաց. «Վարդապետ գիտե՞մ, որ Աստ-
 ուծոյ զրկածն ես դու, որովհետեւ ինչ որ դու ա-
 նում ես, ոչ ոք չէ կարող անել, եթէ Աստուած չի
 լինիլ նորա հետ»: Տէրը պատասխանեց նրան. «Ճշմար-
 րիտը ասում եմ քեզ, ճշմարիտը, ով որ նորից չի ծը-
 նիլ, չէ կարող մանել Աստուծոյ արքայութիւնն»: —
 «Բայց ի՞նչպէս կարող է մարդ երկու անգամ ծնիլ, ասաց
 Նիկողիմոս: — Ո՛վ որ չի ծնիլ ջրից և հոգի-
 ից, նա չէ կարող մանել Աստուծոյ արքայութիւնը, —
 պատասխանեց Փրկիչը: «Աս չեմ ասում մարմնաւոր
 ծննդեանը վրայ, շարունակեց Նա, — այլ հոգեւոր
 ծննդեանը վրայ»: Մի զարմանար նորա վերայ, որ ես

քիղ ասայի, թէ մարդս պէտք է ծնի վերասին: Հողմը,
(քալին) ուր կամենում է շնչում է և նորա ձայնը լը-
սում ես, բայց չես իմանում, որտեղից է գալիս և ո՞ւր
գնում, նոյնպէս էլ ամէն հոգիից ծնածն է, :—: Բայց
ինչպէս կարող է այս լինիլ, : հարցրեց Նիկողեմոս:
— Գու Նարայէլի վարդապետն ես և այդ չնս իմանում,
պատասխանեց Յիսուս Քրիստոս: : : Աս ասում եմ քեզ
այն, ինչ որ գիտեմ, Նս վկայում եմ քեզ այնոր վրայ,
ինչ որ տեսել եմ, իսկ դուք իմ վկայութիւնս չէք
ընդունում: Այժմ երբ ես ձեզ ասում եմ երկրաւոր
բանից, չէք հաւատում, իսկ թէ երկնաւորները ասեմ,
ինչպէս կարող էք հաւատալ: Ոչ ոք չի բարձրացել եր-
կինք, եթէ ոչ միայն նա, որ իջաւ երկնքից Յիսուս
Որդին մարդոյ. Նա որ է երկնքում: Ինչպէս Մովսէս
բարձրացրեց օձը անապատում, այնպէս պէտք է մար-
դոյ Որդին բարձրանայ, որ ամէնը, ով հաւատայ նը-
րան, ստանայ յաւիտենական կեանք: Աստուած այն-
պէս սիրեց աշխարհը, որ տուեց նորա համար իր Որ-
դուն, որ ամէնը, ով որ նրան հաւատայ չկորչի, այլ յա-
ւիտենական կեանք ստանայ: Նա զրկեց աշխարհ իր որ-
դուն, ոչ թէ աշխարհս դատելու, այլ նրան փրկելու
համար: Ով որ հաւատում է Որդուն, նա չի դատա-
պարտվիլ, իսկ ով որ չէ հաւատում, նա արդէն դա-
տապարտված է, որովհետեւ չհաւատաց Աստուծոյ
միածին Որդուն: Այսը եկաւ աշխարհ, բայց մարդիկ
խաւարը աւելի սիրեցին քան լոյսը, որովհետեւ իրենց
գործքերը չար էին, որովհետեւ խաւարում աւելի լաւ
կարող էին ծածկել իրենց չար գործքերը: Ով որ չար
է գործում նա փախչում է լոյսից, որ ոչ ոք չտեսնի

նորա չար գործքը, իսկ ճշմարիտ մարդը չունի ոչինչ
թագցնելու. նա գնում է լոյսի մօտ, որ ամէնքը տես-
նեն նորա գործքերը, որոնք Աստուծոյ կամաց համե-
մատ են գործած (1):

Սրանից յետ Յիսուս Քրիստոս էլի մի քանի ժա-
մանակ մնաց Հրէաստանի մէջ և ուսուցանում էր ա-
մէնուն: Բայց փարիսեցիք իմանալով, որ Յիսուս գրտա-
նում է աշակերտները, սկսան նախանձել Նրան և
հալածել, ուստի և նա վճռեց դառնալ Գալիլիա:

ԳԼՈՒԽ Ի.

Մամարացի կիևը

Յովհ. 7. 7.

Երուսաղէմից Նազարէթ դառնալու ճանապարհն
էր Մամարիայի վրայով, որնոր առաջ պատկանում
էր Իսրայէլի թագաւորութեան և ստացել էր իր ա-
նունը իր Մամարիա մայրաքաղաքից: Ճանապարհը
անցնում էր Սիւքար քաղաքի մօտովը, որ հին ժա-
մանակ կոչվում էր Սիքէմ: Այս քաղաքի մօտ էր եր-
կիրը, որնոր Յակոբ ժառանգութիւն տուեց իր որ-
դուն Յովսէփին: Այստեղ կար մի ջրհոր, որնոր փո-
րած էր Յակոբի հրամանով. ուստի և կոչվում էր Յա-
կոբայ աղբիւր: Յիսուս Քրիստոս նստաւ այս ջրհորի
մօտ հանգստանալու. իսկ նորա աշակերտները գնացին
քաղաք կերակուր գնելու:

Այս ժամանակ քաղաքից եկաւ մի կնիկ ջուր հանելու ջրհորից: Հրէաները հնուց շատ ատուժ էին Սամարացիներուն: Նոքա չէին կամենում նոցա հետ ոչ խօսել և ոչ մի բան ունենալ. նոքա մեղք էին համարում նոցա հետ մի ամանից ուտելն և խմելն: Քէ և Յիսուս գիտէր, որ Սամարացիք շատ մոլորութեանց մէջ ընկած են. բայց Նա էլի պարսաւում էր Հրէաներուն այն անհաշտ ատելութեան համար: Նրք Սամարացի կիներ հանեց ջուրը, Յիսուս Քրիստոս ասաց նրան. « ատուր ինձ ջուր խմելու... »:

Այս կիներ լսելով այսպիսի քաղցր և հեղ ձայն, չբարոզացաւ թաղցնել իր գարմանքը և ասաց Փրկչին. « Ի՞նչպէս դու Հրէայ գոյով խնդրում ես ջուր խմելու ինձանից՝ Սամարացի կնոջիցս: Հրէաները կապակցութիւն չունին Սամարացիների հետ: Նոքա զգում են մեզանից... » Յիսուս Քրիստոս ոչ մի միջոց իրեն լըսողների միտքը դէպ ՚ի բարձր առարկաներ դարձնելու ձեռից չէր թողնում: Նա ասաց նրան. « Թէ դու գիտենայիր Աստուծոյ պարգևը և թէ ով է, որ քեզ հետ խօսում է, դու կ'իսնդրէիր ինձանից կենդանի ջուր... »:

Սամարացի կիներ չհասկացաւ այս խօսքերը և պատասխանեց. « Բայց դու դոյլ չունես, որ ջուր հանես իսկ ջրհորը խիտ խորն է: Ո՞ր տեղից կ'առնես կենդանի ջուր: Մի՞թէ դու մեծ ես քան թէ մեր նախահայր՝ Յակոբը, որնոր մեզ այս ջրհորը թողեց, որից նա ինքը, որդիքը և խաչները խմում էին... »:

Յիսուս Քրիստոս շարունակելով իր խօսակցութիւնը նորա հետ այլաբանաբար, ասաց. « Ի՞նչ որ այս

Չուրը խմուճ է վերստին ծարաւում է. բայց Չուրը,
որնոր ես կ'տամ, այնպիսի է որ նորա խմողը յաւիտեան
չի ծարաւիլ. և այն Չուրը, որ ես կ'տամ, կ'լինի նրան
յաւիտենական կեանք տուող ջրի աղբիւր:

Բայց Սամարացի կինը դեռ էլի չհասկանալով, որ
այս կենդանորար աղբիւրը է ինքն Յիսուս Քրիստոս
և նորա փրկարար վարդապետութիւնը, ասաց նրան.
«Տէր, տուր ինձ այն ջրիցը, որ ես կարողանամ յաւիտեան
հանգցնել իմ ծարաւս. էն ժամանակ ես էլ հարկաւորութիւն
չեմ ունենալ ամենեւին այստեղ ջրի գալու»:

Յիսուս Քրիստոս ասաց նրան, «դնա՛ կանչիր քո
մարդուդ էլ և եկ այս տեղ. նորա հետ միասին, —
«Ես մարդ չունիմ», — պատասխանեց կինը. — «Դու
ճշմարիտ ես ասում», — կրկնեց Յիսուս. «դու ունեցել
ես հինգ մարդ և նա, որի հետ դու այժմ կենում ես,
քո մարդդ չէ»:

Այս խօսքերը զարմացրին Սամարացի կնոջը. նա
վախեցաւ լսելով այն անծանօթ մարդից, որ իրեն առաջին
անգամն է տեսնում, իր կենաց մանրամասն
հանգամանքները: Խառնված և շուարած կանգնած էր
նա նորա առաջին իրրե իր դատարորի առջև. վերջապէս
յաղթելով ամօթին և սրտանց զղջալով աղաղակեց.
«Տէր, ես տեսնում եմ, որ դու Մարգարէ ես»:

Տէրը նորա սրտում կարդաց զղջումն և ցանկութիւնը
ուղղվելու. ուստի և չասաց նրան ոչ մի յանդիմանութեան
խօսք: Նա լի էր ողորմութեամբ զղջող մեղաւորների համար
և իր բոլոր կենցաղավարութեամբը ցոյց տուեց մեզ,
որ նա եկել էր երկրիս վը-

բայ, ոչ թէ դատելու, այլ մեզ վերկելու, ոչ թէ յանդիմանելու մեղաւորներուն, այլ ուղղելու նրանց :

Սամարացի կիներ կամենում էր լուծանել մի երկբայութիւն, որնոր ծանր պատկած էր նորա սրտի վերայ. Այս էր Հրէաների և Սամարացիների մէջ եղած հին վէճի առարկան. թէ ուր է իսկ աղօթելու տեղը: Սամարացիք հիմնեցին իրենց համար տաճար Պարիզին լերան վերայ, Սիքար քաղաքի մօտ. բայց Հրէաները հաստատում էին, թէ բացի Նրուսաղէմի տաճարիցը, ուրիշ ոչ մի տեղ չէ կարելի արժանապէս փառաւորել Աստուծուն և երկրպագանել նրան. ուստի և քանդեցին Սամարացւոց նոր շինած տաճարը: Այն տեղը, ուր էր Յակովբի Չրհորը, ելեւում էին Սամարացւոց տաճարի աւերակները: Սամարացի կիներ, ճշմարտապէս հաւատալով այս իրեն յայտնված մարգարէին, կամենում էր խմանալ նորա կարծիքն էլ այս առարկայի մասին. ուստի և սասց ամեր հայրերը երկրպագութիւն էին տալիս Աստուծուն այս լերան վերայ. բայց Հրէաները ասում են թէ նրան երկրպագութիւն պէտք է տալ միայն Նրուսաղէմում, և և Հաւատան ինձ պատասխանեց Տէրը, հասաւ ժամանակը, երբ մարդիկ երկրպագութիւն կը տան Հօրը ոչ այս լերան վերայ ու Նրուսաղէմումը միայն. հասել է ժամը երբ ճշմարիտ հաւատացեալները երկրպագութիւն կ'տան Աստուծուն հողով և ճշմարտութեամբ, որովհետև և Հայրը այսպիսի երկրպագուներ է փնտռում: Աստուած Հողի է և ով որ երկրպագում է նրան, պէտք է երկրպագի հողով և ճշմարտութեամբ:

Սամարացի կիներ Չերսեռանդութեամբ լսում էր Փրկչի խօսքերը և ախանայ միտը բերեց խոստացած Մեւ-

սիային, պէտք է ամենեցուն ուսուցանէր ճշմարիտ հա-
ւատը : «Նս գիտեմ, . . . ասաց նա, . . . որ Մեսիայն շուտ
պէտք է գայ : Նս կ'սովորցնէ մեզ ամէն բան . . . : — «Նս
եմ Ս. յն, որի վրայ դու խօսում ես, . . . պատասխանեց
Փրկիչը :

Ս. յս կ'ինը չէր դանում խօսք, որ իր ուրախութիւ-
նը և յարշութիւնը յայտնէր : Նորա սիրտը վառվում
էր ցանկութեամբ իր քաղաքակիցներին այս աւետիքը
հաղորդելու : Նս թողեց իրա սովորը, վաղեց քաղաք
և ասում էր ամէն իրեն հանդիպողին. «գնացէք, տեսէք
այն մարդուն, որնոր ինձ չճանաչելով ասաց ինձ ամէն իմ
դործքերս : Տեսէք նա չէ՞ արդեօք Քրիստոսը . . . :

ԳԼՈՒԽ ԻԱ.

Յիսուսի Քրիստոսի Սամարիտում կենսալը

Յովհ. գ. 27.

Յիսուսի Քրիստոսի աշակերտները, քաղաքում ամէն
հարկաւոր բաները գնելից յետ, դարձան Նորա մօտ և
տեսնելով, որ իրենց վարդապետը խօսում է Սամարացի
կնոջ հետ, զարմացան : Նոքա շատ հեռաքլքիւր էին
ու կամենում էին իմանալ, ի՞նչի վրայ էր խօսում Յի-
սուս Քրիստոս այս կնոջ հետ. բայց չէին համարձակ-
ւում հարցնել : Առութեամբ առաջարկեցին Նրան գնա՞ծ
կերակուրը : Բայց տեսնելով, որ Նս ընկղմած է մտած-

մաւնքի մէջ, ասացին, «Ասրղապետ, ահա հաց, : Յիսուս Քրիստոս պատասխանեց, «Ես ունիմ կերակուր, որնոր դուք չգիտէք, : Աշակերտները չհասկանալով Նրան ասում էին միմեանց, «Երեւի մէկը բերել է Նրան կերակուր, : Այն ժամանակ Տէրը ասաց Նրանց, «Իմ կերակուրս է ինձ դրկողի կամքը կատարել և կատարել այն դործքը, որի համար Նա ինձ դըրկեց : Դուք ասում էք, որ չորս ամսից յետոյ կ'զայ հնձի ժամանակը, բայց ես ասում եմ, որ հնձի ժամանակը արդէն եկել է : Նայեցէք արտերին վրայ, ժամանակ է արդէն հնձելու : Հրնձողը կ'ստանայ վարձ և կ'ժողովէ պտուղ յաւիտենական կեանքի համար : Միասին կ'ուրախանան թէ սերմանողը և թէ հնձողը : Միայն նա չէ հնձիլ, ով որ ցանել է : Ես դըրկում եմ ձեզ հնձելու այն տեղ, ուր դուք չէք ցանել, ուրիշները աշխատեցին, իսկ դուք կ'ժողովէք նոցա աշխատանքները, :

Մամարացի կնոջ խօսքով շատերը նորա քաղաքակիցներից հաւատացին Յիսուս Քրիստոսին, իսկ ժողովուրդը գալով Նորա մօտ քաղաքից խնդրում էր Նրան, որ իրենց մօտ մնայ : Տէրը մնաց Սեփարումը երկուօր և այս միջոցում հաւատացեալների թիւը բազմացաւ : Սեփարի բնակիչները ասում էին այս կնոջը, «այժմ մենք հաւատում ենք ոչ թէ քո խօսքերովդ, այլ մենք իրենքս լսեցինք Նորա վարդապետութիւնը և դիտենք, որ նա ճշմարտիւ Քրիստոսն՝ աշխարհիս Փրկիչն է :

Թագաւորագնի որդւոյ բժշկելը Կափառնաւում քաղաքի մէջ

Յովհ. 7. 46.

Երկու օրից յետոյ Յիսուս Քրիստոս գնաց Գալիլիէա, ուր Նրան ուրախութեամբ ընդունեցին: Գալիլեացիք Պատէքի տօնին գնում էին Երուսաղէմ և վկայ էին ամէն դարձքերին, որնոր դործել էր Յիսուս Քրիստոս: Նորա համբաւը տարածվել էր արդէն բոլոր այն երկրումը:

Կափառնաւումի մէջ, որ Գալիլեայի ամենահարուստ քաղաքներից մէկն էր, բնակում էր մի թագաւորագն երևելի, որ ամէնին յարդելի էր իր ունեցած պաշտօնի պատճառաւ: Այս աստիճանաւորը ունէր մի որդի: որ պառկած էր մահուան մահճումը և ամէն բոպէ սպասում էին նորա վախճանելուն:

Մեղացած հայրը, լսելով Յիսուսի Քրիստոսի Հրէաստանից Գալիլեա դառնալը և նորա այն ժամանակ Կանայումն լինելը, որնոր Կափառնաւումից մի ժամու ճանապարհ էր, շուտ գնաց այն տեղ Յիսուս Քրիստոսի մօտ և խնդրեց Նրան, որ իր տուն գաց որդուն բժշկելու: Յիսուս Քրիստոս ասաց. «Ղուք չէք հաւատում մինչև նշան չտեսնէք.» : — «Տէր», ասում էր մեծաւորը, շտապիր, զեռ մինչև որդիս չէ վախճանել.» : — Գնա՛ տուն, ասաց Պրկիչը. «որդիդ առողջ է.» : Մեծաւորը հաւատաց Տիրոջ խօսքին և դարձաւ տուն: Տան դը-

բան մօտ հանդիպեցաւ իր ծառաներին , որոնք աղա-
 զակում էին ուրախութեամբ , « Արդիդ կենդանի է , , :
 Ստուգելով տեսաւ որ իր որդին թեթևութիւն զղա-
 ցել էր այն ժամին , երբ Տէրը ասաց . « որդիդ առողջ
 է , , : Նա և բոլոր նորա ընտանիքը հաւատացին Յիսուս
 Քրիստոսին ,

ԳԼՈՒԹ ԻԳ .

Յիսուսի Քրիստոսի քարոզութիւնը Նազարէթում

Ղաւկ . 4 . 16 .

Յիսուս Քրիստոս դարձաւ Նազարէթ , ուր ծնած
 էր և իր սովորութեամբ մտաւ շաբաթ օրը ժողովը-
 դանոց կամ աղօթից տունը : Երբ ամէնքը հաւաք-
 վեցան , Յիսուս Քրիստոս վեր կացաւ իր տեղից , որ էր
 նշան թէ կամենում է օրինաց դրքիցը կարդալ : Նո-
 րա գործոց համբաւը հասել էր Նազարէթ էլ . ուս-
 տի և առանց ընդդիմաբանութեան տուին նրան Նսայի
 մարդարէի գլխքը : Յիսուս Քրիստոս բաց արաւ և ըս-
 կաւ կարդալ յետագայ խօսքերը . « Աստուծոյ Հոգին
 իմ վրայ է . Նա օժեց ինձ և զրկեց աղքատներուն ա-
 լետարանելու , սրտով բեկեալներուն բժշկելու , զերի-
 ներին փրկութիւն քարոզելու , կոյրերին լոյս տալու
 և Աստուծոյ տարեկանը ընդունելի քարոզելու , , (*):

(*) Նսայի ԿԱ . 12 .

Այս կարգալից յ'սոյ Յիսուս Քրիստոս փակ'ց զիր-
քը, առեց այն ծառային և վերստին նստաւ իր տեղը :
Ամէն ներկայ զանուողները իրենց հայեցուածքը Նորա
վերայ դարձրին : Քրիշը սկսաւ խօսել, թէ այժմ իսկ
կատարվեցան մարդարէի այս խօսքերը :

Ամէնքը վկայում էին սրան և զարմանում էին այն
չնորհալի խօսքերին վրայ, որ Նորա բերանից դուրս է-
ին գալիս և ասում էին . . . Սա Յովսէփի որդին չէ . . . :
Յիսուս Քրիստոսին յայանի էին նոցա մտքերը, ուստի և
ասաց Նա . . . դուք զիտեմ յիշեցիք հին առակը, որ ասում
է . բժիշկ, բժշկիր քո անձդ . . . : Դուք ասում էք, լսեցինք
այն հրաշքը, որ Դու Կափառնաումի մէջ գործեցիր,
արան նոյնը այս տեղ՝ քո հայրենիքումդ էլ : Բայց ճշ-
մարիան եմ ասում ձեզ, ոչ մի մարդարէ ընդունելի չէ
լինում իր հայրենիքումը : Յիշեցէք Նդիայ մարդարէի
ժամանակը, երբ երկինքը փակվեցաւ երեք տարի և վեց
ամիս և երբ եղաւ մեծ սով բոլոր երկրումը, շատ էին
խեղճեր Կարայէլի մէջ, բայց Մարդարէն խրկվեցաւ միայն
մի խեղճ այրիի մօտ Սիդոնացւոց Սարեփիթա քաղաքը :
Նոյնպէս էլ Նդիսէ Մարդարէի ժամանակը շատ էին բո-
րոտներ Կարայէլի մէջ, բայց բժշկվեցաւ միայն Նէեման
Ասորին :

Երբ այս խօսքերը լսեցին, ամէն ներկայ եղողները բար-
կացան խիստ, Յիսուս Քրիստոսին հանեցին քաղաքից
դուրս և տարան Նրան այն լեռան գագաթը, ուր շինած
էր Նազարէթը : Նոքա կամենում էին Նրան լեռանից
ներքե դցել, բայց Քրիշը անցաւ նոցա միջովը և հե-
ռացաւ :

Չկան հրաշալի որար

Ղուկ. Է. 1.

Յիսուս Քրիստոս Նաղարեթից գնաց Վեննեսարեթաց ծովակի մօտ, որ իր մեծութեանը պատճառաւ կոչվում էր ծով Քալիլեայեաց կամ Տիրերական: Այս ծովակի շրջակայքը էին յոյժ գեղեցիկ և նման էին սիրուն այգիի. ամէն տեղ բուսանում էին պտղարեր ծառեր, ամէն տեղ երևում էին քաղաքներ և գեղեր: Մեծ քաղմութիւն գնում էր Քրիստոսի ետեւից, ամէնքը կամենում էին Նորա քարոզած Աստուծոյ խօսքը լսել և բժշկվել ախտերից. ամէնքը հաւաքվում էին Նորա շուրջը: Երկու դարդակ ձկնորսի նաւակներ կանդնած էին ափումը: Ձկնորսները նրանցից դուրս եկած լուանում էին իրենց գործիքները: Յիսուս Քրիստո մտաւ նրանցից մէկի մէջ, որնոր պատկանում էր Միմաֆն Պետրոսին և խնդրեց նրան, որ փոքր ինչ հեռանայ ափից, որ ինքը աւելի հեշտութեամբ կարողանայ ուսուցանել ժողովրդին: Նր քարոզութիւնը աւարակից յետ, Տէրը հրամայեց Միմաֆն Պետրոսին նաւել հեռու ծովի մէջ և գցել ուռկանը: «Վարդասպետ, մենք բոլոր դիշերը աշխատեցինք և ոչինչ չբռնեցինք», պատասխանեց Միմաֆն, միայն քո հրամանիդ հնազանդելով այժմ կրկին կ'գցեմ ուռկանս»:

Միմաֆներ և Նորա եղբայր Անդրէասը նաւեցին ծովակի մէջ տեղը, գցեցին գործիքը և բռնեցին այնքան ձուկն,

որ ծանրութիւնից նոցա ուռկանը պատուեցաւ : Նոքրա նշան տուին իրենց որսակիցներին՝ Յոհաննէսին և նորա եղբօր Յակոբին միւս նաւի վրայ, որ իրենց օգնութիւն հասնին : Երբ սոքա մօտեցան, հանեցին ուռկանը և այնքան ձուկը բարձեցին երկու նաւակներումէն էլ, որ հազիւ կարողանում էին նոքա ջրի երեսին մնալ : Սիմոնը Պետրոսը սարսեցաւ թէ Տիրոջ ամենակարողութիւնից և թէ իր անարժանաւորութիւնից : Նա ընկաւ Յիսուսի ծնկները աղաղակելով . . . Տէր հեռացիր ինձանից . ես մեղաւոր մարդ եմ . . . : Ամէնքը, որ Սիմոնը Պետրոսի հետ էին զարմացան նոյնպէս և զարհուրեցան : Բայց Տէրը պատասխանեց Սիմոնին, . . . Մի վախենար, այսուհետեւ դու կ'ըլինիս մարդոց որսորդ, և նրանց երկնային արքայութիւնը կ'մտցնես . . . :

Երբ ավել հասան, նաւակները ցամաքը հանեցին և ամէն բան թողնելով զնացին Յիսուսի Քրիստոսի ետեւից :

ԳԼՍԻԽ ԻԵ՝

Յիսուսի Քրիստոսի Կափառնա- ումի մեջ կենալը եւ Գալիլեա- ում շրջիլը

Ղուկ՝ 7 . 31 .

Յիսուս Քրիստոսս մտաւ Կափառնաում, որ Գիննետարէթայ ծովակի ափումն էր : Այս քաղաքումը Սիմոնը Պետրոս և նորա եղբայրը ունէին տուն : Յիսուս

Քրիստոս այս քաղաքը ընտրեց իրեն բնակութեան տեղ
Թշնամի Նազարէթի փոխանակ: Այս տեղ էլ ամէնից առաջ
մտաւ ժողովրդանոցն և ուսուցանում էր ժողովրդեան:

Ժողովրդանոցից դուրս գալից յետ, Յիսուս Քրիստոս
մտաւ Աւարոսի տուն. Յակովբը և Յովհաննէսը ուղեկից է-
ին Նրան: Աւարոսի զոքանչը սաստիկ տենդով հիւանդ
պառկած էր: Աւարոսը յայանեց այս Տիրոջ և խնդրեց,
որ օգնի հիւանդին: Յիսուս Քրիստոս մօտեցաւ հիւան-
դի մահճին, բռնեց նորա ձեռքը և տենդը իսկոյն թո-
ղեց նրան. նա վեր կացաւ և ծառայում էր Յիսուս Քրի-
ստոսին և նորա աշակերտներին ճաշի ժամանակ:

Այս բժշկութեան համբաւը տարածվեցաւ բոլոր քա-
ղաքումը: Շարաթ էր օրը ու շրէաները շարաթ օրը
մինչև արեգակի մայր մտնելը ոչինչ չէին գործում. բայց
երբ երեկոյ եղաւ ամէն հիւանդներուն, ինչքան որ կայ-
ին քաղաքի մէջ, բերին Փրկչի մօտ: Բոլոր քաղաքացիք
հաւաքվեցան Աւարոսի դրան մօտ: Տէրը ձեռնադրու-
թամբ կամ շփելով միայն բժշկում էր ամէն հիւանդ-
ներուն: Նա չէր բացասում օգնել և բարերարութիւն
անել նոցա, որոնք խնդրում էին Նրանից օգնութիւն,
ոչոքին չէր հեռացնում Նրանից առանց միտթարութեան:
Ննչպիսի գեղեցիկ և խրատապիտան տեսարան է ցոյց տալիս մեզ
մեր բարի Տէրը այս ողորմելիների բազմութեամբը պա-
տած: Ո՛րպիսի սէր, ո՛րպիսի կարողութիւն: Ո՞վ չի յան-
ձնիլ իրեն նորա բարութեանը:

Յիսուս Քրիստոս երկար ժամանակ դեռ գիշերն էլ
շարունակում էր բժշկել հիւանդներուն. միւս օր ա-
ռաւօտեան արշալուսի երևելիս, Նա դուրս եկաւ քա-
ղաքից և բարձրանալով սարի վերայ աղօթք արաւ այն-

տեղ: Նոյն ժամանակ այն քաղաքումն էլ, որին Յիսուս
այնքան բարերարութիւն արաւ, հասարակից առաջ ա-
մէն բան սկսաւ շարժել, կենդանանալ: Ամէնքը կամե-
նում էին Նրան տեսնել, ամէնքը փնտռում էին Նրան:
Յիսուս Քրիստոս գիտէր այս և պատուից փախչելով հե-
ռացաւ այն տեղից:

Պետրոս առաքեալը պատած ժողովրդեան բազմու-
թեամբ վերջապէս գտաւ Նրան և ասաց. . . Ամէնքը փն-
տռում են Քեզ, Վարդապետ, ամէնքը խնդրում են Քեզ,
որ էլի մի քանի ժամանակ մնաս նրանց մօտ. . . բայց
Յիսուս Քրիստոս, որ սչ մի բոպէ չէր մոռանում իր բար-
ձրը նպատակը ու հաւասարապէս սիրում էր բոլոր մարդ-
կութիւնը, պատասխանեց: . . . Ես գնում եմ քարոզելու
ուրիշ քաղաքներումն ու գեղերումն էլ. որովհետեւ ես
այս բանի համար եկել եմ. . . Տէրը անցաւ բոլոր Քա-
լիլեան, ուսուցանելով ժողովրդանոցներումը, քարոզելով
Աստուծոյ արքայութիւնը և բժշկելով ամէն ախտեր և
հիւանդութիւններ: Արկնային իմաստութիւնը, որ բղ-
խում էր Նորա շրթունքներից, աստուածային սէրը, որով
Նա թեթեւացնում էր ամէն վիշտ, յայտնի եղան ամէն
տեղ: Նորա մօտ գալիս էր մեծ բազմութիւն Քալիլիայ-
ից, Հրէաստանից, Յորդանանի միւս կողմից և Արուսաղէ-
միցն էլ: Նորա համբաւը հասաւ մինչև Ասորիք և ուրիշ
ասհմանակից թագաւորութիւններ. Նորա մօտ բերում էին
զանազան ցաւերով հիւանդներուն՝ դիւահարներուն, ան-
դամալուծներուն, կոյրներուն, խուլներուն, համրներուն. կա-
ղերուն և Նա բժշկում էր ամէնուն: Առողջութիւն և
կեանք էին բղխում Նորա աջիցը: Նա երեւելիս հեռա-

նում էին վիշտը և ցաւը. Նա ամէն տեղ տանում էր իր
հետ ուրախութիւն և մխիթարութիւն :

ԳԼՈՒԽ ԵԶ.

Կափառնաում քաղաքի հարիւրապետը

Մաս. Ը. 5. Ղուկ. է. 1.

Իր ճանապարհորդութիւնը Քալիլեայի միւս քա-
ղաքներում աւարտելից յետ, Յիսուս Քրիստոս վերստին
դարձաւ Կափառնաում, որնոր ընտրեց Նա իրեն բընա-
կութեան տեղ: Այս տեղ էր մի Հռովմայեցի հարիւրա-
պետ այսինքն հարիւր զինուորների զլխաւոր: Հարիւ-
րապետը ունէր մի հաւատարիմ և մտերիմ ծառայ,
որին նա շատ սիրում էր և որնոր սաստիկ հիւանդ էր.
ամէնքը սպասում էին նորա մահուան:

Հարիւրապետը, երբ լսեց Յիսուսի Քրիստոսի դարձը,
զրկեց Հրէից ծերերից մի քանիսին, որ Նրան խնդրեն
գալ և ազատել հիւանդին: Ծերերը գնալով Փրկչին
մօտ յայտնեցին Նրան հարիւրապետի խնդիրքը, աւել-
ցնելով այս էլ թէ՛, «նա արժանի է, որ ցոյց տաս այս
շնորհքը - որովհետեւ նա սիրում է մեր ազգին և շինեց
մեզ համար ժողովրդանոց»: Յիսուս Քրիստոս գնաց նո-
ցա հետ և արդէն մօտ էր հարիւրապետի տանը: Այն
ժամանակ սա զրկեց Նորա առաջ իր բարեկամներուն.
Իսկ յետոյ ինքն էլ եկաւ և ասաց. «Տէր մի՛ աշխատիր

Ինքդ դալու, ես չեմ արժանի, որ Դու իմ տունս մտնես. այս պատճառաւ ես ինքս ինչ արժանի չհամարեցի դալու Քեզ մօտ, այլ ասածիայն մի խօսք—և իմ հիւանդս կ'առողջանայ : Ես էլ թէև իշխանութեան տակ կարգած մարդ եմ, բայց ունիմ մարդիկ իմ հրամանիս տակ, որոնք ինձ հպատակում են և կատարում են, ինչ որ նրանց ես հրամայում եմ, ։ :

Յիսուս Քրիստոս, երբ այս լսեց, զարմացաւ և դառնալով Իր չորս կողմը ժողոված ժողովրդեան ասաց. « հաւատացնում եմ ձեզ, որ Ես այսպիսի հաւատ Խորայէլի մէջ էլ չեմ գտել և ասում եմ ձեզ, որ շատերը կ'զան Արևելքից և Արևմտքից ու մասնակից կ'լինեն Երկնային արքայութեան ուրախութեանցը Աբրահամի, Իսահակի և Յակոբի հետ միասին. իսկ արքայութեան որդիքը (Խորայէլացիք) կ'արտաքսվին արտաքին խաւարը. այն տեղ կ'լինի լայր ու ատամանց կրճտելը, ։ : Յետոյ դառնալով հարիւրապետին ասաց, « զնա թող, ինչպէս հաւատացիր, լինի՛ քեզ, ։ . նոյն ըոպէին հիւանդը առողջացաւ : »

ԳԼՈՒԽ ԻԷ.

Անդամալուծի բժշկութիւնը

Մարկ. Բ. 3. Ղուկ. Ե. 18.

Հարիւրապետի ծառայի հրաշալի բժշկութիւնից յետ Յիսուսի Քրիստոսի մօտ հաւաքվեցաւ շատ ժո-

զովորդ : Աչ միայն տունը, ուր Նա էր, այլ և նորա շուրջն էլ լիքն էր ժողովրդով :

Յիսուս Քրիստոս տանն էլ էր ուսուցանում : Նա իր աստուածային զօրութեամբ բժշկում էր ամէնուն, նորա մօտ գալիս էին ողորմելիներ ամէն կողմից՝ Գալիլեայից շրէաստանից և իսկ Նրուսաղէմիցն էլ : Մի քանիսը գալիս էին, որ Նրանից բժշկութիւն գտնեն, մի քանիսը որ լսեն նորա մտիթարիչ քարոզութիւնը. իսկ միսը միայն հետաքրքրութիւնից : Սոցա հեա միասին եկան նմանապէս շատ զպիրներ և ֆարիսեցիներ, ոչ թէ Նրանից մի բան սովորելու մտքով, այլ նորա ամէն մի գործքը նկատելու համար : Նոքա յոյս ունէին գտնել նորա մէջ իրենց կարծիքով մի նախաստանաց արժանի բան, լսել մի աւելորդ խօսք, որ զրպարտեն Նրան ժողովրդի առաջը և այսպէս ջնջեն կամ գոնեա նուազացնեն պատիւը և յարգը, որ Նրան տալիս էին : Բայց Յիսուս Քրիստոս նրանց չնայելով շարունակում էր ուսուցանել և բժշկել :

Այն ժամանակ մահճի վրայ դրած բերում էին Փրկչի մօտ մի անդամալոյծ : Մարդիկ որոնք Նրան տանում էին, չկարողանալով մանկել ներս ժողովրդի միջովը, հնարեցին միջոց աստուածային շրաշաղործին մօտենալու : շրէաստանում ամերի կտուրները բոլորովին տափարակ էին և երբեմն այնպէս թեթեւ, որ նրանց հեշտութեամբ կարելի էր վեր քաղել. որովհետեւ այն տեղի տօք և անանձրե կլիմայումը (եղանակումը) հարկաւոր չէր աւելի պաշտպանութիւն վատ եղանակի դէմ : Նսկ միւսնոյն ժամանակ այս տանիքները լաւ եղանակներին ձեմելու տեղ էլ էին լինում. նոքա պատած էին վան-

դակներով և դրսիցը շինած էին սանդուղներ տանիքի վը-
րայ վեր գնալու համար: Այսպէս հիւանդին բարձրացրին
սանդուղի վերայ, հաւաքեցին տանիքը, որ միւսնոյն ժա-
մանակը նրան առաստաղն էլ էր և նեքսե թողին նրան
Փրկչի ոտերի մօտ:

Յիսուս Քրիստոս ոչ միայն ճնշուցաւ նոցա այս հա-
մարձակութեանը վերայ, այլ և այս գործքում տեսաւ նո-
ցա հաստատ հաւատի ապացուցութիւնը: Ընդհակա-
ռակն դպիրների և փարիսեցիների մէջ նախանձը բոլորո-
վին խեղդում էր հիւանդներին և ողորմելիներին ցա-
ւակից և ողորմած լինելու զգացմունքը:

Յիսուս Քրիստոս կարգում էր, ինչ որ նոցա սրտումը
կար, նոյնպէս էլ այն ողորմելի սրտինը, որնոր պառկած
էր նորա ոտի տակը: Յայտնի բան է, Նա տեսնում էր
նորա մէջ իր հին մեղաց զղջումն, որնոր աւելի զօրեղ էր,
քան թէ նրան չարչարող ախտի ցաւը. որովհետեւ Ողոր-
մածը ասաց նրան, «քաջալերվիր • ներվում են քո մեղ-
քերդ»:

Դպիրները և փարիսեցիները այս լսելով ասացին ի-
րենք իրենց. «Նա Աստուծոն հայհոյում է: Ո՞վ բաց
Աստուծոյ կարող է թողուլ մարդոց մեղքերը: Տէրը, որ
տեսնում էր նոցա գաղտնի խորհուրդը, ասաց. «Ինչու
դուք վաս խորհուրդներին տեղ էք տալիս ձեր սրտումը:
Ո՞րն է հեշտ ասել, թողած լինին մեղքերդ, թէ վեր
կաց, առ մահիճդ և դնա՛: Բայց զխտացէք, մարդու Որ-
դին ունի իշխանութիւն երկրիս վերայ մեղքերին թո-
ղութիւն տալ: Նստում եմ, . . . և դառնալով անդա-
մալուծին, շարունակեց Նա. «վեր կաց առ մահիճդ և
դնա՛»:

Հիւանդը վեր կացաւ, առաւ իր մահիճը և դնաց: Ամէն
ներկայ գտնուողները զարմացան խիստ, ոչ ոք չէր տեսել
այսպիսի հրաշք. ամէնքը Աստուծոն փառաւորում էին:

ԳԼՈՒԽ ԻԸ.

Յիսուս Քրիստոս յարուբիւն է տաշիս Յայրոսի աղջկանը եւ բժշկում է հիւանդ կնոջը

Մարկ. Ե. 22. Ղուկ. Ը. 41.

Յիսուս դուրս գալիս այն տնից, ուր բժշկեց ան-
դամալուծին, տեսաւ մի Մատթէոս անուկով մարդու,
որ մաքսաւորութեամբ էր պարապում: Տէրը ասաց. «Եկ
իմ ետեւիցս», Մատթէոսը հետեւեց Նրան և մաքսա-
ւորը դարձաւ Առաքելալ և յետոյ Աւետարանիչ ու Մար-
տիրոս: Մատթէոսը ուրախացած հրաւիրեց Յիսուս Քր-
իստոսին իր տուն: Տիրոջ և Նորա աշակերտների հետ
միասին սեղանի վրայ էին Մատթէոսի առաջվան ընկեր-
ները՝ մաքսաւորները և ուրիշ ծանօթները: Փարիսեցիք,
որոնք իրենց արդար էին համարում և հպարտութիւ-
նից չէին կամենում ուրիշ մարդոց հետ ոչինչ հասա-
րակաց ունենալ և մանաւանդ մաքսաւորների հետ, որ-
ոնց ատում էին, ինչպէս անարժան մեղաւորներու, այս
տեսնելով հարցրին Յիսուսի աշակերտներուն. «Ինչպէս

կարող է ձեր զարդապետը մաքսաւորների և մեղաւորներին հետ մի սեղանից ուտել ու խմել :

Յիսուս Քրիստոս, երբ այս լսեց, ասաց, « բժիշկը առողջներին հարկաւոր չէ, այլ հիւանդներին : Նսեկայ ասպաշխարհելու կանչել ոչ թէ արդարներուն, այլ մեղաւորներուն » :

Այն ժամանակ Յովհաննէսի աշակերտները մօտեցան նրան և ասացին, « ինչո՞ւ մենք և Փարիսեցիքը այսպէս շատ պահում ենք, իսկ դու և քո աշակերտներդ չէք պահում » : Տէրը պատասխանեց նրանց, « հարսանիք հրաւիրածները չեն կարող ախրել, մինչև որ փեսայն նոցա մտէ, բայց երբ փեսայն կ'հեռանայ նրանցից, նոքա էլ կ'պահեն » :

Այս ժամանակ ներս մտաւ Հրէից խշխաններից մէկը Յայրոս անունով : Նա լնկաւ Յիսուսի ստերը ասելով. « Սղջիկս մեռնում է : Ն'կ'զիր ձեռք նորա վերայ և նա կ'կենդանանայ » : Յիսուս Քրիստոս այն բոպէին վեր կացաւ և գնաց Յայրոսի հետ. Նորա ետեւիցը գնում էին աշակերտները և ժողովրդեան բազմութիւնը :

Բազմութեան մէջ, որ Նորա ետեւիցը գնում էր, կար մի կին, որնոր տաաներկու տարի հիւանդ էր : Շատ բժիշկներ կանչեց իր մօտ, դրեթէ բոլոր իր ունեցածը ծախեց. բայց ոչինչ թեթեւութիւն չգտաւ : Նսեկով, որ Յիսուս Քրիստոս այս երկրումն է, յոյս ունէր, որ Նա կը բժշկէ իրեն, միայն իր կանացի երկչոտութեամբ չէր հասարձակում այնքան բազմութեան մէջ յայտնել իր հիւանդութիւնը : Այն հաւատը միայն, թէ կ'բժշկվի ինքը եթէ միայն ձեռք տայ Նորա շորին, ստիպեց նրան Յիսուսին հետեւելու (ետեւից գնալու) : Նա բազ

Տուժեան միջով անցաւ, մօտեցաւ Նրան ետեւից, կամ
մաց ձեռք տուեց Նորա շորի ծայրին—և յանկարծ ի-
րեն բոլորովին առողջ դդաց :

Նա կարծում էր, թէ ոչ ոք այս բանը չիմացաւ և
կամենում էր արդէն հեռանալ միայն Փրկիչը, որից ո-
չինչ չէր ծածկվում, դառնալով հարցրեց. « ո՞վ ինձ մեր-
ձեցաւ, » : Աշակերտները պատասխանեցին . « Տէր, Գու-
տեանում ես, որքան ժողովուրդ է քո շուրջդ, ինչպէս
կարելի է խմանալ ուլ Քեզ մերձեցաւ, » : Բայց Յիսուս Քր-
իստոս ասաց. « Նս գիտեմ, որ մէկը գիտութեամբ մեր-
ձեցաւ ինձ . որովհետեւ Նս դդացի, որ ինձանից զօրու-
թիւն դուրս եկաւ, » : Յայտնի բան է, Տէրը գիտէր, ով
Նրեն մօտեցաւ, բայց կամենում էր յայտնի անել բը-
ժ շկիւմ ինձ հաւատը և համեստութիւնը ուրիշների
օրինակի համար : Նա տեսնելով, որ չէ կարող թագչել,
վախեցաւ և դողալով ընկաւ Նորա ոտերը ու պատմեց
ամէնը : Փրկիչը ողորմութեամբ նայելով Նորա վերայ
ասաց. « Քաջալերվիր, աղջիկս, քո հաւատդ փրկեց քեզ,
դնան խաղաղութեամբ, » :

Այս ժամանակից կինը բոլորովին առողջացաւ : Մին-
չև որ Յիսուս խօսում էր դեռ, Յայրոսի ծանօթներից
մի քանիսը եկան Նորա մօտ և ասացին . « Աարդապե-
տին մի՛ անհանգստացներ, քո աղջիկդ մեռաւ, » : Թշու-
տա հայրը մնաց կանգնած իբրև կայծակնահար . բայց
Փրկիչը քաջալերելով նրան ասաց. « մի՛ վախենար, այլ
հաւատան միայն—և նա կ'փրկվի, » :

Երբ նորա եկան տուն, ամէն բան խառովութեան մէջ
էր : Մեծ բաղմութիւն հաւաքվել էր . մի քանիսը լաց
էին լինում և ողբում հանդուցեալ աղջկան վերայ,

միւսերը պատրաստուած էին նրան թաղելու: Յիսուս Բրիստոս ասաց ներկայ գանուողներին. «ինչո՞ւ է այդ լացը և ձայնը, աղջիկը մեռած է, այլ քնուած է:», Ամէնքը սկսան Նորա վերայ ծիծաղել. որովհետեւ հաստատ գիտէին, որ նա մեռաւ: Բայց Տէրը հրամայեց նրանց հեռանալ: Երբ ամէնքը դուրս գնացին, Նա մնաց մեռելի հօր, մօր և Իր երեք աշակերտներին՝ Պետրոսին, Յակովբին և Յովհաննէսին հետ միայնակ ու մօտենալով հանգուցեալին բռնեց նորա ձեռքիցը և ասաց. «աղջիկ, քեզ եմ ասուած, վեր կաց»: Մեռածը այն բուսէին վեր կացաւ և սկսաւ մանգալ: Սա տասներկու տարեկան էր: Ամէնքը սարսափեցան տեսնելով այս հրաշքը:

Յիսուս Բրիստոս հրամայեց յարու թիւն ստացող աղջկանը կերակուր տալ և ամէնին սաստիկ արդեւեց այս անցքը պատմել:

ԳԼՈՒԽ ԻԹ.

Հիւանդը Պրոպատիկի աւագանի մօտ

Յովհ. ե. 2.

Յիսուսի Բրիստոսի իր քարոզութիւնը սկսելից յետեկաւ երկրորդ անգամ Պասէքի տօնը: Այս տօնի համար հաւաքվեցաւ Երուսաղէմ ըստ սովորութեան մեծ բազմութիւն, այս տեղ եկաւ Տէրն էլ: Այս ժամանակ

ինչպէս էլ միշտ նա բարեբարութիւն էր անուամ խեղճերին :

Երուսաղէմումը այն դրան մօտ, որն որ կոչվում էր ոչխարի գուռը, կար առողջարար ջրի մի աւազան, որ Նբրայեցիքէն անուանվում էր Բեթ Տեղդա, այսինքն՝ տուն ողորմութեան, որովհետեւ այս աւազանի ջրս կողմում շինած էին հինգ սրահ, ուր պառկած էր հիւանդների բաղմութիւն, այն է՝ կոյրեր, կաղեր, անդամալուծներ և ուրիշ զանազան ցաւերով հիւանդներ. սոքա ամէնքը ըստ պատում էին ջրի յուզմանը, որովհետեւ այս ջուրը միշտ առողջարար էր, այլ տարին միանգամ, երբ հընչտակը յուզում էր նրան : Նրբ աւազանի ջուրը սկսում էր ալեկոծիլ, հիւանդները շտապում էին ընկնելու նոյա մէջ և ով առաջինը լուացվում էր ջրի յուզմանից յետ, նա առողջանում էր, ինչ հիւանդութիւն էլ որ ունենար :

Այս հիւանդանոցումը կար մի խեղճ հիւանդ, որնոր չունէր ոչ եղբայր, ոչ որդի և ոչ բարեկամ, որ օղնէր նրբան աւազանը մտնելու, իսկ ինքը անկարող էր այդ անել : Նա այս տեղ պառկած էր երեսուն ութը տարի և առանց երկբայութեան կերակրվում էր ողորմութեամբ. բայց ամէնից կարեւոր ժամանակը ոչ ոք չէր ուզում նրբան օղնել : Աղքատ մարդը թշուառութեան մէջ հազիւ է գտնում բարեկամ երկրիս երեսին, այլ միշտ ունի նա պաշտպան երկնքումը :

Յիսուս Բրիստոս, երբ և կաւ աւազանի մօտ ու տեսաւ հիւանդին, հարցրեց . « կամենում ես առողջ լինիլ, » : « Տէր, պատասխանեց հիւանդը, ես չունիմ ոչ ոք, որնոր ինձ մտցնէ աւազանը, երբ ջուրը սկսում է յուզիլ. իսկ ես ինքս այնպէս թոյլ եմ, որ երբ հասնում եմ աւա

զանի տմօ, աեսնուամեմ, որ արդէն մէկ ուրիշը մտել է
ինձանից առաջ, ։ Փրկիչը ասաց, ։ վեր կաց, առ մահի-
ճրդ և գնա, ։ Նոյն բողոքին այն մարդն իրեն բողոքովին
առողջ զգաց, նա վեր կացաւ, վեր առաւ մահիճը և հե-
ռացաւ այն տեղից երախտադիտութեամբ լեքը սրտով և
ուրախութեամբ: Այս միջոցին Յիսուս Քրիստոս առանց
նկատվելու հեռացաւ այնպէս, որ իրանից բժշկութիւն
ստացող հիւանդը չկարողացաւ իմանալ Նորա անունն էր:

Այս բժշկութեան օրը շարաթ էր: Մովսէսի օրէն-
քով արգելած էր ամենայն աշխատանք այս օրը: Տես-
նելով, որ հիւանդը տանում էր իր մահիճը, նորա մօ-
տիկ զանուողները ասացին նրան, ։ դու չպէտք է բարձ-
րացնես մահիճդ, մի՞թէ չես իմանում, որ այսօր շա-
րաթ է, ։ Առողջացածը պատասխանեց, ։ Այլ որ ինձ բը-
ժշկեց, հրամայեց ինձ վեր կենալ, առնել իմ մահիճս
և երթալ, ։ Նա չէր երկբայում թէ նա, ով մի խօս-
քով իշխանութիւն ունի երեսուն ութը տարուան հի-
ւանդութիւնը բժշկելու, յայտնի բան է, կարող է հը-
րամայել նմանապէս շարաթ օրը վեր առնել մահիճը
և տանել: Ամէնքը սկսան հարցանել, թէ ո՞վ նրան բը-
ժշկեց, բայց Յիսուս Քրիստոս արդէն հեռացել էր և
Նորա բարերարածը չէր ճանաչում նրան: Մի քանի
ժամանակից Տէրը հանդիպեցաւ այն մարդուն տաճա-
րումը և ասաց նրան, ։ այժմ դու առողջ ես, զգո՛յշ ե-
ղի՛ր, այսուհետև էլ մեղք մի՛ գործեր, որ աւելի վատ
չլինի քեզ, ։

Բժշկվածը ճանաչելով իր բարերարին ամէնին պատ-
մում էր, որ իրեն Յիսուսը բժշկեց, Յայտնի բան է, նա
այս անում էր երախտադիտութիւնից կարծելով, թէ ա-

մէնքը իրեն հետ միասին կ'փառաւորեն Աստուծոն այսպիսի հրաշքի համար : Բայց Հրէաների սրտերը բոլորովին հեռի էին ճշմարիտ բարեպաշտութիւնից և սէրից դէպի իրենց բարեկամները : Նոքա հաստատ էին միայն արտաքին ծէսերին, որոնց ներքին խորհուրդը ամենևին չէին հասկանում : Նոքա խիստ ատում էին Յիսուս Քրիստոսին, աշխատում էին մինչև Նրան սպանել անդամ միայն այնոր համար, որ Նա բարերարութիւն էր անում շաբաթ օրը : Յիսուս Քրիստոս պատասխանում էր նրանց . . . Իմ Հայրս մինչև այժմ դործում է և ես էլ դործում եմ . . .

Հրէաները աւելի ևս զայրացան Յիսուս Քրիստոսի վերայ և ամէն կերպի աշխատում էին նրան զրկել կեանքից այն պատճառաւ, որ Նա իրեն անուանում էր Աստուծոյ Արդի և հաւասար Աստուծոյ : Բայց Տէրը ոչինչ համարելով նոցա սպառնալիքը ասում էր . . . Հայրը սիրում է որդուն և սովորցնում է նրան գործել այն, ինչ որ ինքն է գործում : Դուք կ'տեսնէք դեռ աւելի մեծ հրաշքներ : Ինչպէս Հայրը յարութիւն է տալիս մեռելներին և կենդանացնում, նոյնպէս էլ որդին : Հայրը ամէն դատաստանը տուեց Արդուն, որ ամէնը պատուեն Արդուն, ինչպէս պատուում են Հօրը . ով չէ պատուում Արդուն, չէ պատուում Հօրն էլ, որնոր Նրան զրկեց : Ճշմարիտն էմ ասում ձեզ, ով որ լսում է իմ խօսքերս և հաւատում է Ինձ Արկողին, նա կ'ստանայ յաւիտենական կեանք : Ճշմարիտ էմ ասում ձեզ, կ'գայ ժամը և եկած էլ է արդէն, երբ ամէն գերեզմաններումը դրանովորները կ'լսեն Աստուծոյ Արդու ձայնը և այն լսելով կ'կենդանանան : Նոքա, որոնք բարի գործ են գործել,

յարութիւն կ'առնեն յաւիտեանական կեանքի համար .
իսկ նոքա, որոնք չարիք են գործել, յարութիւն կ'առ-
նեն դատաստանի համար :

Այս ասելով Նա թողեց իր դէմ հաւաքված շրէա-
ներուն և նոցանից ոչ ոք չհամարձակվեցաւ յարձակիլ
Նորա վերայ, որովհետև դեռ չէր հասած Նորա ժամը :

Գլ. ԹԻՒ 1.

Մի բանի խրատական անցքեր

Մատ. ժր. 1. Մարկ. բ. 23. Առկ դ. 1. Առկ. ժգ. 1.

Յիսուս Քրիստոս Երուսաղէմից Գալիլեա յեւ դառ-
նալիս իր աշակերտներովը շարաթ օր անց էր կենում
արաւրի միջով : Աշակերտները քաղցեցան, ուստի և կոր-
զում էին հասկ, շփում բռնումը և ուտում : Փարիսե-
ցիներից մի քանիսը այս տեսան : Մովսէսի օրէնքով ու-
րիշ ծանր աշխատանքների հետ միասին արգելած էր
նմանապէս ցորէն աղալն էլ շարաթ օրը : Փարիսեցիներ-
ը, որոնք կամենում էին երեւիլ ամենից սուրբ և իմաս-
տուն, հաստատում էին որ այս օր հասկ շփելը ընդդէմ է
օրինաց և պախարակում էին այս բանի համար Յիսուսի
աշակերտներուն : Այս բանի համար Յիսուս Քրիստոս ա-
սաց նրանց յետագայ խրատական խօսքերը . « Եթէ դուք
հասկանայիք, ընդդրմութիւն կամենում եմ և ոչ դո՞ւ, բառերի
բուն միտքը, դուք չէիք դատասպարարիլ անմեղներուն :
Շարաթը մարդու համար է ստեղծած և ոչ թէ մար-

դրս շարաթի համար : Մարդու Որդին Շարաթի տէրն էլ է :

Յայանի բան է մենք պէտք է չդործենք տօն և կիրակի օրերը, որոնք Աստուած ինքը նշանակել է մեր հանդրատութեան համար, պէտք է դադարեցնենք ամէն ծանր աշխատանքներս, նուիրենք այս օրը աղօթքի և ուրիշ հոգի փրկող պարապմունքների : Բայց էլի այս օրերն, որոնք առանձնապէս նուիրած են Աստուծոյ պաշտամանը համար, կարող ենք պարապել օգտակար դործքերով էլ, մանաւանդ այնպիսիներով, որոնց չէ կարելի ուշացնել, նոյնպէս էլ մարդասիրութեան դործքերով :

Յիսուս Քրիստոս միանգամ ճաշում էր մի Փարիսեցու մօտ : Այն ժամանակուան սովորութիւնը, որ սուրբ էր համարվում, պահանջում էր, որ ճաշից առաջ և յետ մարդիկ ձեռքերը լուանային : Փարիսեցին ջերմեռանդութեամբ կատարում էր այս սովորութիւնը . Յիսուս Քրիստոս իր աշակերտներով միշտ չէր հետևում այս սովորութեանը չոյց տալու համար, որ արտաքին լուացումն ինքն ըստ ինքեան ոչինչ նշանակութիւն չունի : Փարիսեցին անբաւականութեամբ նկատեց այս և մատածում էր, ինչո՞ւ ոչ Նա և ոչ նորա աշակերտները չեն լուանում ձեռքերը : Տէրը, որին յայանի են ամէն մարդու խորհուրդները, ասաց, . պէտք Փարիսեցիքդ սովորութիւն ունիք սրբել բաժակի և սննակի արտաքինը, իսկ ձեր ներքինը յափշտակութեամբ և չարութեամբ լինեն :

Պիղատոս՝ Հրէաստանի Հռովմայեցի կառավարիչը հըրամայեց դատաւարտել ՚ի մահ մի քանի զալկիկացիներուն, որոնք կասկածելի էին Հռովմայեցւոց կառավար

լու թիւանը . սրանց դատապարտեցին և սպանեցին տօն
օրին և նոցա արիւնը խառնվեցաւ բերած զոհերի ա-
րիւնի հետ : Արբ այս բանը պատմեցին Յիսուս Քրիս-
տոսին, Նա պատասխանեց, . դուք կարծում էք, որ այս
Գալիլեացիները ուրիշներից աւելի մեղաւոր են, այնոր
համար, որ այնպիսի մահով մեռան : Չէ . բայց եթէ
դուք չէք սպաշխարվիլ, դուք էլ ամէնքդ մի և նոյն կեր-
պով կ'կորչիք . :

Մի և նոյն ժամանակներու մն պատահեցաւ Արուսա-
ղէմում մի ուրիշ դժբաղդու թիւն էլ : Աշտարակը որ
կանգնած էր Սելովամի աւազանի մօտ, քանդվեցաւ և
սպանեց տասն և ութ հոգի : Յիսուս Քրիստոս ասաց .
. կարծում էք դուք, որ մարդիկ, որոնք Սելովամի աշ-
տարակի տակը մնացին, ամէնից մեծ մեղաւորներն էին
բոլոր Նորայէլի մէջ : Հաւատացնում եմ ձեզ, որ այդ-
պէս չէ : Եթէ դուք չէք սպաշխարիլ, դուք էլ նոցա
նման կ'կորչիք . :

Նոյնպէս էլ մենք, սրանց նման անցքերը լսելով
պէտք է մտածենք՝ եթէ մեզ էլ յանկարծակի մահը
վրայ հասնի, ինչպէս պէտք է դուրս գանք Աստուծոյ՝
մեր դատաւորին առաջը : Մեր մերձաւորի դժբաղաու-
թիւնը տեսնելով պարտական ենք զգուշանալու :

ԳԼՈՒԽ ԼՍ.

Յիսուս Քրիստոս թժշկում է գօսացեալ ձեռքով մարդուն

Մատ. ժբ. 10. Մարկ. դ. 1. Լուկ. գ. 6.

Գալիլեաումը ճանապարհորդութիւն անելու ժամանակ միանգամ շարաթօր Փրկիչը մանկով ժողովրդանոց քարոզում էր ժողովրդի հանդէպ : Նորա ունկնդիրներէ մէջ էր մի հիւանդ մարդ էլ, որի աջ ձեռքը բոլորովին գօսացած էր այնպէս, որ նա ամենեւին չէր կարողանում նրան գործածել :

Այստեղ դանձուղ դպիրները և փարիսեցիները նայում էին Յիսուսի Քրիստոսի գործքերին և սպասում էին, թէ արդեօք չի՞ թժշկիլ նա մէկին շարաթօրը, որ կարողանան նրան ամբաստանել այն գործքի համար, որնոր նոցա կարծիքով արժանի էր պատժի, որովհետև նոքա այն համարում էին պատուիրանի ընդդէմ :

Տէրը, որնոր գիտէր նոցա խորամանկութիւնը, դառնալով գօսացածին ասաց, : Վեր կաց և եկ մէջ տեղը առաջ : : Գօսացածը կատարեց հրամանը և վեր կացաւ բոլոր ժողովրդեան առաջին. ամէն բարի մարդ կ'ցաւ էր այն ողորմելի վրայ, որնոր զուրկ էր այն ձեռքիցը, որով նա վաստակում էր իր օրուան հացը. բայց նայողները ոչինչ չէին զգում բացի հետաքրքրութիւնից, նոքա կամենում էին տեսնել, ի՞նչպէս այս ամէնը կ'վերջանայ :

Յիսուս Քրիստոս ասաց դպիրներին և փարիսեցիներ-

րին . . . Նս հարցնում եմ ձեզանից . ի՞նչ պէտք է գործել
 շաբաթ օրը բարի թ է չար , կորցնել մարդուն թ է փրկել
 կել նրան . . : Ամէնքը լուռ կեցան , որովհետեւ ո՞վ կարող
 էր ասել , որ շաբաթ օր չպէտք է գործել բարի , չպէտք
 է փրկել մի մարդ . . :

Տէրը շարունակեց , . . եթէ ձեզնից մէկը ունի ոչխար և
 նա ընկնի փոսը , չի՞ հանիլ նրան շաբաթ օրն էլ անգամ .
 Բայց մարդս որչափ առաւել է քան ոչխարը . . : Այս խօս-
 քին գէմ էլ ոչինչ չէր կարելի կրկնել . ամէնքը պահե-
 ցին կրկին լուռ թիւն :

Փրկիչը ցաւում էր նոցա սրտերի քարանալու վրան
 և դառնալով դօսացածին ասաց . . ձգի՛ր ձեռքդ . . : Նա
 ձգեց չորացած ձեռքը , որնոր նայն բռպէին առողջացաւ .
 և դարձաւ միւսի նման :

Գպիրները և Փարիսեցիները , որոնք կամենում էին
 նուազեցնել Յիսուսի փառքը , ամօթով մնացին ժողո-
 վրոդեան բազմութեան առաջին : Նոքա զայրացան և
 դուրս գալով ժողովրդանոցից խորհուրդ էին անում ի-
 րենց մէջ , թէ ի՞նչ միջոցներով կորցնեն նրան , Արնոր
 բարեբարութիւն էր անում ամէնին , և Արնոր նրանց էլ
 ոչ մի յանդիմանութեան խօսք չասաց : Բայց Յիսուս
 Քրիստոս իմանալով նոցա խորհուրդը հեռացաւ և զը-
 նաց իր աշակերտներով Գալիլեացւոյ ծովի մօտ :

ՎՅԻՍ ԼԲ.

Տասներկու Առաքելաշնորհ

Մատ. Ժ. 1.

Երբ Յիսուս Քրիստոս դարձաւ կրկին Վալիլեա, Նորա մօտ ժողովեցաւ էլի մեծ բազմութիւն ամէն կողմից: Վալիս էին ոչ միայն Նարայէլի երկրից, այլ և կրօնապաշտ քաղաքներից՝ Տիւրոսից և Սիդոնից, որ անսննն Նրան և լսեն Նորա վարդապետութիւնը: Շատերը բերում էին Նորա մօտ իրենց հիւանդներին և Նա բժրշկում էր նրանց: Շատերը բաց էին անում Նրան իրենց ցաւերը, Նա մխիթարում էր նրանց: Շատերը կամենում էին լսել Նորա քարոզութիւնները, Նա խրատում էր նրանց լինիլ առաքիլնի և երանելի: Ողորմածը ոչ ոքից չէր հեռանում, մինչև մեղաւորներից էլ անդամ. Նա պատրաստ էր ամէնին օգնելու:

Յիսուս Քրիստոս շատ անգամ հեռանում էր ժողովրդից և աշակերտներից, որ մէնակ աղօթք անի: Մի անգամ բոլոր գիշերը աղօթքով անցկայնելից յիւս, Նա դարձաւ Նր աշակերտների մօտ և անսնելով ամէն կողմից հաւաքված բազմութիւնը, որ եկել էր լսելու Նորա վարդապետութիւնը, խիստ ցաւեցաւ այս մարդոց վրայ, որոնք ցրում էին ինչպէս ոչխարներ առանց հովիւի: Յիսուս Քրիստոս ասաց իր աշակերտներին. «Հունձը շատ է, իսկ մշակները սակաւ են: Ինդրեցէք

հնձի Տիրոջը, որ նա կանչէ շատ հնձողներ իր արար, :
 Արանից յետոյ կանչեց Նր մօտ աշակերտներուն և ընտ-
 րեց նրանցից Նարայէլի տոհմերի թուովը տասներկու-
 սին, սոքա պէտք է քաշողէին Փրկչի վարդապետութիւնը :
 Նա անուանեց սրանց առաքեալներ :

Այս տասներկու Առաքեալների անուններն են, Սի-
 մոնի՛ն՝ Պետրոս անուանածը և Անդրէաս նորա եղբայրը,
 Յակովբոս և Յովհաննէս՝ Ջերեզեայ որդիքը, Փիլիպպոս
 և Բարթոլոմէոս, որնոր արդէն յայտնի է Նաթանայէլ
 անունով, Թովմաս և Մատթէոս մաքսաւորը, Յակովբոս
 Ալփեայ, Ղերէոս՝ Թադէոս անուանածը, Սիմոն Կա-
 նանայի, այսինքն՝ Կանայից և Յուդա Կսկարիովտացին :
 Բացի այս տասներկուսից Տէրը ընտրեց էլի ուրիշ եօ-
 թանասուն Առաքեալներ :

Յիսուս Քրիստոս նրանց երկու երկու զրկելով ասաց .
 . Մինչև սահմանաճ ժամանակի զալը մի՛ գնաք ոչ Սա-
 մարացւոյ քաղաքները և ոչ հեթանոսների մօտ, այլ
 գնացէք առանձնապէս Նարայէլի տան կորած ոչխար-
 ների մօտ : Քարողեցէք նրանց Աստուծոյ արքայութեան
 մօտենալը, հիւանդներուն բժշկեցէք, բորոտներուն սրբե-
 ցէք, մեռելներին յարութիւն տուէք, դէերուն աքսո-
 րեցէք : Գուք անվարձ ստացաք այս պարգևը, իրենքդ էլ
 առանց վարձի տուէք ուրիշներին : Ճանապարհի հա-
 մար մի՛ առնէք ձեր հետ ոչ ոսկի, ոչ արծաթ, ոչ պը-
 դինձ, մի՛ առնէք ոչ պարկ հացով, ոչ աւելորդ շոր և
 կօշիկ և ոչ դաւաղան : Ամէն մշակ արժանի է վարձի իր
 աշխատանաց համար, : :

Երբ կ'մանէք մի քաղաք կամ դիւղ, իմացէք ա-
 մէնից արժանաւորն ո՞վ է և նորա տանը բնակեցէք,

մինչև որ թողնէք այն տեղը, երբ տուներ կ'մանէք ողջոյն տուէք տան տիրոջը այս խօսքերով. . . խաղաղութիւն այս տանա. . . : Եթէ նա արժանի է ձեր օրհնութեանը, նա կ'իջնի նորա վերայ, իսկ եթէ արժանի չէ, ձեր օրհնութիւնը ձեզ մօտ կ'դառնայ. . . :

« Եթէ մէկը չի ընդունիլ ձեզ և չի լսիլ ձեր խօսքերը, դուրս գալով տնիցը կամ այն քաղաքից, թափ տուէք ձեր ոտների փոշին : ձշմարիտ եմ ասում ձեզ, որ Սոդոմին և Գոմորին առաւել հեշտ կլինի դատաստանի օրը, քան թէ այն քաղաքին. . . :

« Ես զրկում եմ ձեզ ինչպէս ոչխարներուն գայլերի մէջ և այս պատճառաւ եղէք խորագէտ իբրև օձը և միամիտ ինչպէս աղաւնիւն :

Ոչ ասլաքէն երկու ճ'նձղուկը մի դանդով (փոքրիկ դրամ է) են ծախվում, բայց և ոչ մէկը նոցանից առանց ձեր երկնային Հօր կամքին չէ ընկնում երկրիս վերայ . իսկ ձեր գլխի մազերն էլ համարած են : Մի վախե՛նաք, դուք շատ ճ'նձղուկներից էլ լաւ էք. . . :

« Ով որ ինձ կ'խոստովանի և կ'փառաւորի մարդոց առաջին, ես էլ նրան կ'խոստովանեմ և կ'փառաւորեմ իմ երկնային Հօրս առաջին . բայց ով որ ինձ կ'ուրանայ մարդոց առաջին, ես էլ նրան կ'ուրանամ իմ երկնային Հօրս առաջին. . . :

« Ով որ սիրում է իր հօրը կամ իր մօրը աւելի քան թէ ինձ, նա ինձ արժանի չէ : Ով որ սիրում է իր որդուն կամ իր աղջկանը ինձանից աւելի, նա ինձ արժանի չէ : Ով չի առնիլ իր խաչը ու չի դալ իմ ետևիցս, նա ինձ արժանի չէ. . . :

Ով ձեզ ընդունում է, ընդունում է ինձ . իսկ ով ինձ

ընդունում է , ընդունում է ինչ Ղըկողին : Ավ որ այս
փոքրիկներից մէկին կ'տայ մի բաժակ սառը ջուր իմ
աշակերտիս անունով , ճշմարիտ եմ ասում , ճշմարիտ եմ
ասում ձեզ , նա առանց վարձի չի մնալ , , :

Յիսուս Քրիստոս վերջացնելով այս խրատը և թողնել-
ով աշակերտներուն , որոնց Նա զրկեց , իր մօտ մնացած-
ների հետ միասին զնաց ուրիշ քաղաքներ քարոզելու
և բարերարելու :

ԳԼՈՒԽ ԼԳ.

Յիսուս Քրիստոս յարուքիւն է տալի Նալիևի այրի կնոջ որդուն

Ղուկ. է. 11.

Իր ճանապարհորդութեան ժամանակ Գալիլեաու-
մը Յիսուս Քրիստոս մօտեցաւ մի քաղաքի , որնոր ան-
ունովում էր Նալին : Նրան ուղեկից էին աշակերտները
և ժողովրդեան բազմութիւնը : Երբ մօտեցան քաղաքի
դրան , հանդիպեցան մարդոց , որոնք տանում էին թա-
ղելու մի երիտասարդ , ոչ մի խեղճ այրիի միամօր որդին էր :
Որբացած , անօգնական մայրը արտասունքով և յուսատու-
թեան մէջ զնում էր իր որդու անշունչ մարմնի ետեւից .
քաղաքացիներից շատերը , որոնք ցաւակից էին նրան , զը-
նում էին նորա հետ : Յիսուս Քրիստոս ցաւեցաւ մօր

տրամութեանը վրայ և ասաց նրան, « Դի՛ լար, : Նա նը-
 շան արաւ մարմինը տանողներին, որ կանգնեն և նո-
 քա հպատակեցան : Քրկիչը մօտեցաւ դիակին և ասաց,
 « պատանի, քեզ եմ ասում, վեր կաց, : Մեռելը խկոյն կեն-
 դանացաւ, նստաւ ու սկսաւ խօսել : Յիսուս յանձնեց նը-
 րան իր մօրը : Ամէն այս հրաշքը տեսնողները զարհու-
 րեցան, ամէնքը փառաւորում էին Աստուծոն և ասում
 էին, « մեծ մարդարէ՛ յայտնվեցաւ մեր մէջ և Տէրը այ-
 ցելութիւն արաւ իր ժողովրդեանը, : Այս հրաշքի համ-
 բաւը տարածվեցաւ բոլոր Հրէաստանումը և շրջակայ եր-
 կիրներումը :

ԳԼՈՒԽ ԼԳ.

**Յովհաննէս Մկրտչից
 Յիսուսի Քրիստոսի մօտ
 Ղրկուածները**

Մատ. ժա. 2. Ղուկ. է. 18.

Յովհաննէսը՝ այս մեծ և սուրբ մարդը արդեւ լաճ-
 էր բանտումը : Նորա բանտարդելութեան պատճառը
 յետոյ կ'այտնվի : Նորա աշակերտները, որոնք նրան այ-
 ցելութիւն էին անում բանտումն էլ, պատմեցին նրան
 այն հրաշքները, որոնք Յիսուս գործում էր : Յովհան-
 նէս զրկեց Նորա մօտ իր երկու աշակերտներուն հրամայե-
 ով նրանց հարցնել. « Դու այն ես արդեօք, որնոր պէտք
 է դայ, թէ ուրիշին սպասենք :

Յովհաննէսի աշակերտները դտան Յիսուսին սրտած
խեղճերի բազմութեամբ : Ամէն Նորա մօտ հաւատով
եկողներուն բժշկում էր Նա, մխիթարում և ուսուցա-
նում : Արդ Նր գործը աւարտեց, Տէրը ասաց Յովհան-
նէսի աշակերտներին, « գնացէք, ասացէք Յովհաննէսին,
ինչ որ ձեր աչքով տեսաք՝ կոյրերը տեսնում են, կաղե-
րը ման են դալիս, բորոտները սրբվում են, խուլները լսում
են, մեռելները յարութիւն առնում և աղքատները ա-
ւետարանվում են : Արանելի է Նա, որ չէ՛ գայթակղվում
Ինձմով :

Արդ Յովհաննէսի աշակերտները գնացին, Յիսուս Քրի-
ստոս սկսաւ խօսիլ ժողովրդեան հետ Յովհաննէս
Մկաչի վերայ : Նա ասաց, « ինչ տեսնելու գնացիք ա-
նապատը, եղև գն, որ շարժվում է հողմից . ինչ տես-
նելու գնացիք, արդեօք փափկութեան շորերով զարդա-
դարած մարդն : Բայց փափկութեան շորերով պճնվող-
ները թաղաւորների պալատներումն են : Ինչ տեսնելու
գնացիք, մարդարէ՛ն արդեօք : Այո՛, ես ասում եմ ձեզ,
նա առաւել է քան թէ մարդարէ : Նա այն է, որի հա-
մար գրած է զրոյ մէջ, « զրկում եմ իմ հրեշտակին Քո
առաջ, որ յարդար է Քո ճանապարհդ » :

Արանից յետոյ Յիսուս Քրիստոս սկսաւ ցաւակցու-
թեամբ նախատել այն քաղաքները, որոնց մէջ կատարեց
այնքան հրաշքներ և որոնք չսպաշխարեցան, ինչպիսի են
Քորազին, Բէթսայիդա, Կափառնաում, նախագուշակեց
այս քաղաքների քանդումը և ամայանալը և նոցա բնա-
կիչների ծանր պատիժը Աստուծոյ դատաստանի օրը :
Այս միջոցին Առաքեալները, որոնց նա քարոզելու զըր-
կել էր, յետ դարձան և պատմում էին Նրան իրենց գոր-

Տոյ յաջողութիւնը և հրաշքները, որոնք նոքա գործել
 էին, մանաւանդ այն թէ դեերն էլ հպատակում են
 նոցա վախճանով Բրիտանոսի անունից: Բայց Փրկիչը
 առայ նրանց, մի՛ ուրախանաք նրանով, որ դեերը հը-
 պատակում են ձեզ, այլ որ ձեր անունները գրուած են
 երկնքումը, : Այն ժամանակ նա ուրախացաւ հողով և
 ասաց շնորհակալ եմ Քեզնից, Հայր՝ երկնքի և երկրի Տէ-
 րը, որ Գու ծածկեցիր Քո դաղանիքը խնայողներին
 և դիտողներին ու յայտնեցիր այն երեխանցը: Այս-
 պէս էր Քո կամքդ: Ամէնը ինձ է տուել իմ Հայրս և
 ոչ ոք չէ ճանաչում Արդուն, բայց միայն Հայրը և Հօրն
 էլ միայն Արդին է ճանաչում և նոքա միայն, որոնց Ար-
 դին կ'յայտնէ: Ահէք ինձ մօտ ամէն աշխատեալներդ և
 վաստակեալներդ և Ես կ'հանդստայնեմ ձեզ: Առէք ձեր
 վրայ իմ լուծս և սովորեցէք ինձանից, որովհետեւ Ես
 հեղ եմ և խոնարհ սրտով և կ'զանէք ձեր անձանց հան-
 դիտո՛ւ իմ լուծս քաղցր է և իմ բեռնս փոքրոյի»:

ԿՆԻԽ ԼԵ.

Սերմանացանի եւ հնձի առակը

Մատ. Ժդ. 4. Մարկ. դ. 3. Ղուկ. լու 5.

Յիսուս Բրիտանոս միանգամ կանգնած էր Գէննեսա-
 ընթաց ծովակի ափումը և քարոզում էր, ժողովուրդը
 մեծ բազմութեամբ հաւաքվում էր Նորա մօտ: Այն

ժամանակ Յիսուս Քրիստոս նստաւ նաւակի մէջ և ըս-
կրաւ ուսուցանել առակներով :

« Մէկ սերմանահասն դնաց սերմանելու . . . ասում էր
Փրկիչը , . . . և սերմանելիս մի քանիսը սերմերից ընկան
ճանապարհի վրան ու ստնակոխ եղան անցկենտողներից
կամ կերակուր թռչուններին , միւսերը ընկան ապաստա-
ծի վերայ , ուր չկար շատ հող , որ արմատ բռնէին , նո-
քա բուսան , բայց արեգակի տապը չորացրեց նրանց . ո-
րովհետև արմատ չունէին : Միւսերը ընկան փշերի մէջ
և պտուղ չտուին . որովհետև փշերից խեղդվեցան .
բայց ոմանք ընկան լաւ երկրի վերայ ու տուին պտուղ ,
մի քանիսը հաւիւրաւոր , միւսերը վաթսնաւոր և ոմանք
երեսնաւոր : Ով որ ունի ականջ լսելու , թող լսէ , . . . ա-
ւելցրեց Յիսուս Քրիստոս :

Աշակերտները խնդրեցին նրան , որ մեկնի այս առա-
կի միաքը և նա մեկնեց այն յետագայ կերպով . . . սերմն
է Աստուծոյ խօսքը , ճանապարհի վրայ ընկած սերմերը
նշանակում են Աստուծոյ խօսքը , որ քարոզած է այն-
պիսի մարդոց , որոնք լսում են այն , բայց իրենց կոպտու-
թեամբը չեն հասկանում նրան , ուստի և սատանայն
հեշտութեամբ խլում է նրան նոցա սրտերից : Հողով
ծածկած ապաստածը նշանակում է սրտերը այն մար-
դոց , որոնք լսում են Աստուծոյ խօսքերը , խնդու թեամբ
ընդունում են նրանց . բայց չեն թողնում արմատ բռնե-
լու և այն պատճառաւ նրանց պատահած նեղութիւն-
ները և հալածանքը ուրանալ են տալիս նրանց ճշմարիտ
հաւատը . փորձանաց ժամանակը շուտ թողնում են նո-
քա նրան : Փշերի մէջ ընկած սերմերը նշանակում են
Աստուծոյ խօսքը , քարոզած այնպիսի մարդոց , որոնք

լսում են այն, ընդունում են նրան. բայց աշխարհային հողակերը ու մեծութեան պատշանքը խեղդում են նրան և նա պտուղ չէ բերում: Ասկ լաւ երկրում ցանածը նշանակում է այն մարդոց, որոնք լսում են Աստուծոյ խօսքը, հասկանում են նրան և ուրախութեամբ ընդունում են իրանց սրտումը և նա բերում է պտուղ, երբեմն հարիւր, երբեմն վաթսուն և երբեմն երեսուն:

Յիսուս Քրիստոս ասաց ժողովրդեան ուրիշ առակ էլ:

«Երկնից արքայութիւնը նման է այն մարդուն, որնոր ցանեց լաւ սերմն իր ագարակումն: Բայց մինչև որ նորա մարդիկը քնում էին, եկաւ նորա թշնամին և ցանեց որոմն (վատ բոյս) ցորենի մէջ: Բուսաւ ցորենը, բուսաւ նմանատէս որոմն էլ: Մառանները դնացին իրենց տիրոջ մօտ և ասացին. «Տէր, Գու ցանեցիր լաւ սերմն. ո՞րակնից է որոմն զոյացել»: Տէրը պատասխանեց. «Իմ թշնամիս է ցանել այն»: Մառայները ասացին նրան. «Թոյլ աուր մեզ, որ դնանք ու քաղենք նրանց»: — «Չէ», պատասխանեց Տէրը, «կարող է պատահել, որ որոմն քաղելիս ցորենն էլ հետը հանէք: Այժմ թող բուսնեն ամէնքը միասին. բայց հնձի ժամանակ ես կ'պատուիրեմ հնձողներին հաւաքել որոմն, կապել միասին և զցել կրակը. իսկ ցորենը կ'ժողովեմ իմ շտեմարանիս մէջ»:

«Մեկնիր մեզ որոմնի առակը», ասացին աշակերտները Փրկչին առանձին:

Յիսուս Քրիստոս ասաց նրանց. «Նա, որնոր ցանեց լաւ սերմն, Մարդու Որդին (այսինքն՝ ինքն Յիսուս Քրիստոս) է, իսկ ագարակը աշխարհս, ցորենը նշանակում է արքայութեան որդւոցը, իսկ որոմն չարի որդւոցը:

Թշնամին, որ ցանկեց որոմն, է սատանան : Հնձողները հը-
 բեշտակներն են և հունձը աշխարհիս կատարածը : Ինչ-
 պէս որ ժողովում են որոմն և այրում են նրան կրակումը,
 այնպէս կ'լինի աշխարհիս կատարածին. Մարդու Արդին կը-
 դրի Նր հըբեշտակներուն, նոքա կ'ժողովեն ամէն անօրէնու-
 թիւն գործողներուն և կ'զցեն կրակը. այնտեղ կ'լինի լացը և
 ատամանց կըճտալը : Բայց արդարները կ'ծաղին իրենց Հօր
 արքայութիւնումն ինչպէս արեղակը : Ավ ահանջ ունի
 լակու, թող լսէ, :

ՔԼՈՒԽ ԼԶ.

Փրկչի մի քանի առակներն էլ

Մատ. Ժդ. 31. Մարկ. դ. 30. Ղուկ. Ժդ. 18. Ղուկ. Ժե. 4.

Ինչ^ք նմանացնեմ ես երկնից Արքայութիւնը, ասում
 էր Յիսուս Քրիստոս : « Ինչպէս նկարագրեմ ես նրան ձեզ :
 Նա նման է մանանեխի հատին, որնոր մարդ ցանում
 է իր ագարակումը : Այս հատը ամենափոքրիկ սերմե-
 րից մէկն է. բայց երբ աճում է, լինում է ամէն բանջար-
 ներից բարձր այնպէս, որ նորա շուաքի տակը թռչուն-
 ները նստում են, » :

Այսպէս ամէն բարին մարդու մէջ սկսում է հաղի-
 նկատելի կերպով, բայց երբ արմատ է թողնում, գոր-
 ծում է մեծ և երևելի առաքինութիւններ : Նայնպէս
 էլ ընդհակառակն չարութիւնը մտնում է մարդու սիր-

տը հազիւ նկատելի կերպով քայց արմատանալով, խեղ-
 գում է ամէն բարի զգացմունքները և դարձնում է նը-
 րան չարագործ : Աւտի և մարդ սէտք է զգոյշ լինի ա-
 մէն փոքրիկ բանումն էլ, նա սէտք է սնուցանէ իր սրտու-
 մը հակամիտութիւն դէպի բարին, մինչև շնչին պատահ-
 մունքներումն էլ հարկաւոր է հաստատ մնալ առաքի-
 նութեան և բարեպաշտութեան կանոնների մէջ, նա սէտք
 է ջնջի ամենափոքրիկ հակամիտութիւնը դէպի չարը
 և փակցի փորձութիւնից : Ահա երկնից արքայութեան
 արժանանալու միջոցը :

« Երկնից արքայութիւնը, » շարունակեց Պրկիչ, « նը-
 ման է խմորին, որնոր կինը խառնելով երեք դրիւ ալիւրի
 հետ թողնում է, մինչև որ ամէնը խմորվում է, » :

Փոքր խմորը խառնվում է այնքան շատ ալիւրի հետ
 և խմորվում է նրանով բոլորը ալիւրը : Այս խմորած ա-
 լիւրից շինվում է համով և աճեցական հաց : Այսպէս
 թող Պրկչի խօսքերը մանեն մեր սիրտը և արժանի ա-
 նեն մեզ երկնային արքայութեան : Բայց եթէ մենք կը-
 տանք շարութեանը իշխանութիւն մեր վրայ, նա խմո-
 րին սէս կ'տիրէ մեր սրտին և նրանում չի թողնիլ տեղ
 ոչ մի բարի զգացմունքի համար :

« Երկնից արքայութիւնը, » ասում էր Յիսուս Քրիս-
 տոս, « նման է դանձին, որ ծածկած է աղարակումը, ով
 որ դանում է այն, ուրախութեամբ շտապում է ծախե-
 լու ամէն բան, ինչ որ ունի, որ դնի երկրի այն մասը,
 ուր ծածկած է դանձը, » :

Մենք պարտական ենք ամէն բան զոհելու, որ հա-
 տատարիմ մեանք Քրիստոսի վարդապետութեանը և
 պահպանենք նրան ինչպէս մեր ամենալաւ դանձը, որնոր

կարող է մեզ տալ երանութիւն և յաւիտեանական կեանք :
Յի և նոյն խրատը պարունակում է իւր մէջ յետադայ ա-
ռակն էլ :

Արկնից արքայութիւնը նման է վաճառականին, որնոր
ծախում է մարդարիտ : Արք գանում է մի թանգագին
գեղեցիկ մարդարիտ, բոլոր ունեցածը ծախում է նրան
դնելու համար :

Արկնից արքայութիւնը նման է ուսուցանին, որնոր
դրած է ծովը, նորա մէջ հաւաքվում են ամէն տեսակի
ձկներ : Քայց երբ այն լքցվում է և հանում են նրան ափը,
լաւ ձկներուն ընտրում են, դնում են ամանի մէջ, իսկ վա-
տերուն դէն են գցում : Այսպէս կ'լինի աշխարհիս կա-
տարածին էլ, կ'գան հրեշտակները, կ'բաժանեն չարերուն
արդարներից և կ'գցեն նրանց կրակը : Այստեղ կ'լինի
լացը և ատամների կրճատը, . . :

Աւելցնենք էլի մի քանի առակներ :

Այն մարդը, որնոր ունի հարիւր ոչխար և եթէ
նրանից մէկին կորցնէ, չի թողնիլ արդեօք բոլոր խաշնը
անապատումը, որ գանէ կորածին : Արք գանում է նրան,
ուրախանում է ու շալակած իր ուսին բերում է տուն,
կանչում է իր բարեկամներուն ու գրացիներուն և ասում
է, . . . ուրախացէ՛ք ինձ հետ միասին, ես դայայ իմ կորած
ոչխարս, . . :

Ինչպէս բարի հովիւը փնտռում է կորած ոչխարին,
այնպէս էլ Փրկիչը կանչում է ապաշխարելու ամէն մե-
ղաւորին : Ինչպէս հովիւն ուրախանում է կորած ոչ-
խարը գտնելուն վրայ, այնպէս էլ ուրախանում է երկ-
նաւոր Հայրը մեղաւորի ապաշխարելուն վրայ :

Ա՛ր կ'ինը, եթէ ունի տասն գրամ և կորցնէ մէկը նը-

բանցից, չի վառիլ լապաերը, չի փնտռիլ անկխաներու-
մը, չի աւելիլ սենեակը, որ դանէ կորած դրամը: Արբ
դանում է այն, կանչում է իր բարեկամներուն և դրացի-
ներուն և ստում է նրանց. «ուրախացէ՛ք ինձ հետ միա-
սին, ես դտայ իմ կորցրած դրամս»:

Այս համեմատութիւնը մեկնելու համար Յիսուս Քրի-
ստոս սասաց. «այսպէս իսկ ուրախանում են հրեշտակ-
ները երկնքումը մի մեղաւորի դարձի վրայ»:

«Եթէ մէկը ձեզանից ունի մշակ, որնոր դործում է
նորա ագարակը կամ արածում է նորա հօտը, շնորհակա-
լութիւն անում է արդեօք նա մշակին, երբ սա յետ դառ-
նում է օրվան աշխատանքից կամ վարձատրում է ար-
դեօք այնոր համար, որ նա լաւ կատարել է իր տիրոջ հը-
րամանը. Նս կարծում եմ, որ չէ: Նոյնպէս էլ դուք, երբ
ճշդութեամբ կատարում էք ձեր պարտաւորութիւնը,
չպէտք է պարծենաք. այլ ասէք, «մենք ինչպէս լաւ ծա-
ռաներ կատարեցինք մեր պարտքը, արինք այն, ինչ որ մեզ
հրամայած էր»:

«Ծառայն, որնոր դիտէ իր տիրոջ կամքը և չէ կա-
տարում այն, կ'պատժվի խտութեամբ. իսկ նա, որնոր
չէ կատարում իր տիրոջ կամքը, որովհետեւ չէ իմանում
այն, կ'պատժվի աւելի քիչ: Ում շատ է սոււած, նրանից
շատ էլ կ'պահանջվի. բայց ում սակաւ է սոււած, նրա-
նից քիչ էլ կ'պահանջվի:

«Ով ձեզնից, եթէ կամենում է սկսել մի մեծ շինութիւն
անել, առաջուց չի՞ հաշուիլ, որքան այն կ'նստի իրեն և
արդեօք այնքան կարողութիւն ունի, որ հիմն դրելից
յետ չտախալվի շինութիւնը դադրեցնելու և ծաղը չլի-
նելու մարդոց, որոնք կասեն. «ասէ՛մ մարդը, որնոր ըս-

կառ շինու թիւնը և չունի կարողութիւն, որ վերջացնէ այն :

«Այ՛տ զի թագաւորը, որնոր պատերազմում է ուրիշ թագաւորի հետ, առաջուց չէ հաշուում արդեօք կարող է իր տասնհազար զօրքը ընդդէմ կենալ թշնամեաց քսան հազարին : Աթէ չէ, նա զրկում է զեսպաններ և խնդրում է խաղաղութիւն, » :

«Այ՛ ձեզնից չունի այնքան հաստատութիւն, որ թողնելով ամէն բան զայ իմ ետևիցս, չէ կարող Նմաշա կերտս լինել, » :

ԳԼՈՒԹ ԼԷ

Մի քանի խրատական առակներ, որոնք սովորցնում են, թէ աղօթքը անմերժելի է :

Ղուկ. ժը. Ծ.

«Խնդրեցէք,» ասաց Տէրը, և կ'արվի ձեզ, փնտրուեցէք և կ'գանէք. բաղխեցէք և կ'բանան ձեզ :

Մէկը ունէր մի բարեկամ, որի մօտ մի անգամ եկաւ նա գիշերով և ասաց. «բարեկամ, տուր ինձ փոխերեք հաց. ինձ մօտ հեռուից եկաւ մի ծանօթս և ես չունիմ ոչինչ, որ կարողանամ նրան կերակրել, » : — Բարեկամը պարտախանեց նրան. «մի տաղտկացներ ինձ. ես գուռս փակել եմ, իմ որդիքս ամէնքը քնում են. ես չեմ

կարող այժմ վեր կենալ և քեզ համար հաց բերել, :
Բայց նա կանգնած դրան ետևը անդադար էլի բաղխում
էր և խնդրում: Այն ժամանակ բարեկամը ասաց, : Եթէ
բարեկամութիւնից չէ գոնեայ, որ ազատվեմ նորա ձան-
ձրացնելից, կ'տամ նրան, ինչոր ուզում է, : :

Յիսուս Քրիստոս ուրիշ առակով էլ յորդորում էր Նր
ուսկնդիրներուն, թէ երբէք չպէտք է աղօթքից ձանձրանալ:

• • • Մէկ քաղաքումը, : , ասում էր նա, : , կար մի դա-
տաւոր, որնոր ոչ Աստուծակ էր վախենում և ոչ մարդիկ-
ներից ամաչում, և նոյն քաղաքումը բնակում էր մի
այրի կին էլ, որնոր այս դատաւորից խնդրում էր պաշտ-
պանութիւն իրեն նեղացնող թշնամիների դէմ: Դա-
տաւորը երկար ժամանակ չէր ականջ դնում նորա խնդրո-
քին, վերջապէս ասաց ինքը իրեն, : Եթէ ևս Աստուծոյ
երկիւղից և մարդասիրութիւնից պարտական չլինիմ էլ
արդարութիւն տալու այս այրիին, գոնեայ միայն այնոր հա-
մար կ'հատարեմ նորա խնդիրը, որ ինձ ձանձրացնելից դադա-
րէ, : : Եթէ անսիրտ դատաւորը լսեց վերջապէս խեղճ այրի
կնոջ խնդիրքը, մի՞թէ դուք կարծում էք, որ ողորմած
Աստուածը չի լսիլ իր ընտրեալների աղօթքը, որոնք ա-
ղօթում են նրան գիշեր ու ցերեկ: Մի՞թէ կարծում էք,
որ Նա կ'թողնէ նրանց առանց պաշտպանութեան: Ճշ-
մարիտ եմ ասում ձեզ, որ Նա շուտ կ'ղըրկէ նրանց օգ-
նութիւն:

ԳՂՈՒԽ ԼԸ.

Ապաշխարող մեղաւոր կիւնը

Ղուկ. է. 31.

Խորայէլացւոց սովորութիւնները ճաշի ժամանակ շատ բանումը պանազան էին մերերից. զորօրինակ այսպիսի էին սովորութիւնները լուսնալու հիւրի ուները, ծխելու նորա համար հաստա ծխանելիք, սրսկելու նրան անուշահոտ նիւթերով: Այն երկիրների բնակիչները կօշկի կամ մաշկի անդ հագնում էին հողաթափ և որովհետև նաքա ուները չէին ծածկում, ուստի և սոքա շուտ փաշտում էին ու կեղտոտում շատ: Խորայէլացիները, որոնք շատ սիրում էին մաքրութիւն, ճաշից առաջ լուսնում էին հիւրերի ուները և ձեռները, ու դուխը օծում էին իւղով. իսկ իվ բաւական հարուստ էր, ձիթապտղի ձէթի անդ, որնոր այն երկրում հասարակ բան է, պատրաստում էր իր հիւրի համար անուշահոտ օծանելիք:

Փարիսեցիներից մէկը, Սիմոն անուհով, աղաչեց Յիսուս Քրիստոսին, որ իր հետ հաց ուտէ և Փրկիչը մշտնելով փարիսեցւոց սուներ սեղան բազմեցաւ: Այն բազաքումը կար մի կին էլ, որին ամէնքը ատում էին որովհետև մեղաւոր էր նա: Բայց այս կինը, ճանաչելով Յիսուս Քրիստոսին, մեծ յարգութիւն ցոյց տուեց նրան ապաշխարելով իր մեղքերը: Ասելով, որ Յիսուս Քրիստոս Սիմոն Փարիսեցւոց տանն է, նա շուտով գնաց այնտեղ նրանից հողեոր սղորմութիւն և մխիթարութիւն գանելու համար:

Տուն ներս մտաւ թէ չէ, ընկաւ Փրկչի ոտները աւանց մի խօսք ասելու թափում էր արտասուք, որով թաց էր անում Յիսուսի ոտները, և իր երկար մաղերով սրբում ու համբուրում էր նրանց : Նմանապէս բերեց նա իր հետ շիշով ազնիւ լուղ, որով օծեց Փրկչի ոտները :

Փարիսեցին, որնոր մեծարեց Յիսուս Բրիտանոսին, լըռութեամբ նայում էր ամէն բանին, ինչոր պատահում էր այնտեղ : Նա իրեն պարտաւորութիւն էր համարում ատել ամէն յայտնի մեղաւորներուն և ասում էր ինքը իրեն, « Եթէ Սա ճշմարտիւ մարդարէ լինէր, պէտք է իմանար, թէ ով է այս կինը, որնոր համար ձախում է մերձենալ նրան, նա մեղաւոր կին է... » :

Յիսուս Բրիտանոս իմանալով նորա խորհուրդը ասաց, « Սիմոն, ես քեզ մի բան ունիմ ասելու... :— Ս. սա՛ վարդապետ, պատասխանեց Սիմոնը : « Մէկ փոխատու ունէր երկու պարտապան, ասաց Փրկիչը : « Առաջինը պարա էր նրան յիսուն դահեկան, իսկ երկրորդը հինգհարիւր, բայց ոչ մէկը չէր կարողանում տալ իր պարտքը, փոխատուն երկուսին էլ ներեց նոցա բոլոր պարտքը : Նո՛նչ ես կարծում, ո՞րը երկուսից աւելի սիրեց իր բարերարին... :— « Նս կարծում եմ նա, որին աւելի ներեց, ասաց Սիմոնը :— « Աւելի զատեցիր, ասաց Տէրը :

Փարիսեցին չէր հասկանում, ո՞ր բանին է վերաբերվում այս առակը : Այն ժամանակ Փրկիչը դառնալով կնիկանը ասաց Սիմոնին, « Ետնուում ես դու այս կնոջը : Նրբ ես քո ատենդ եկայ, դու ինձ ջուր էլ անգամ չտուիր, որ

Իմ օտերս լուանայի . իսկ սա անդադար նրանց իր արտա-
սուքովը լուանում էր և մազերովը սրբում : Գու Վնձ ըն-
դունելիս չառելի սովորական համայրն էլ . իսկ սա համբու-
րում է իմ օտերս էլ : Գու չօժեցիր իւղով իմ գլուխս .
իսկ սա աճեց իւղ թանգադին իմ օտերիս վրայ . ուստի
և ասում եմ քեզ , որ ներվում են սորա մեծ մեղքերը .
որովհետեւ Սա շատ սիրում է Վնձ . իսկ ում սակաւ է
ներվում , նա քիչ է սիրում , , :

Յետոյ գառնալով դէպի կինը ասաց Տէրը . ներվում
են քո մեղքերդ , , : Այն ժամանակ սեղանի մօտ նստողները
սկսան արանջալ , խօսելով միմեանց հետ . , , թէ ով է
Նա , որ սեպհականում է իրեն մեղքեր թողնելու իշխա-
նութիւնը , , : Բայց Յիսուս Քրիստոս չնայելով նոցա այս
արանջանքին ասաց կնոջը . , , քո հաւատդ փրկեց քեզ .
դնա՛ խաղաղութեամբ , , :

ԳԼՈՒԽ ԼԹ .

Յիսուս Քրիստոս աստուծ է մրրկին

Մարկ . Գ . 35 . Գուկ . Ը . 22 .

Միանգամ Յիսուս Քրիստոս , երբ գննեւսարէթայ
ճովակի մօտ էր , մտաւ նաւակը Նր աշակերտներով և ա-
սաց նրանց . , , եկէ՛ք անցնենք ճովակի միւս ափը , , : — Եւ
նաւեցին : Գնալու ժամանակ Յիսուս Քրիստոս քնեցաւ :

Արդէն լճի մէջտեղումն էին և ահա՛ վեր կացաւ սաս-

տիկ հողմ . լիճը խիստ ալեկոծ վեցաւ . ալիքները ծածկում էին նաւակն էլ ու փոքրիկ նաւը մեծ վտանգի մէջ էր . իսկ Յիսուս քնած էր :

Վախեցած աշակերտները պատեցին Նրան և զարթեցրին ասելով . « Տէր , փրկիր մեզ . մենք կորնչում ենք . » :

Յիսուս Քրիստոս վեր կացաւ , սաստեց հողմին փչել , իսկ ծովին ալեկոծիլ և տիրեց սրան մեծ խաղաղութիւն :

Այն ժամանակ Փրկիչը դառնալով Նր աշակերտներին ասաց . « Դուք է ձեր հաւատը : Նորա հետ և զոգները , որոնք Նորա մէկ խօսքովը աղատեցան , ասում էին մէկ մէկու խիստ զարմացած . « Դ՞վ է Սա , որնոր իշխում է հողմերի և ալիքների վրայ էլ և նոքա հպատակում են նրան :

Գլ. ԹԻՆ Խ .

Փրկչի մի քանի խօսքերը

Օրինականերից (Փարիսեցիներից) մէկը հարցրեց Յիսուս Քրիստոսին . « Անրդ ապեա , ո՞ր պատուիրանը օրինաց մէջ ամէնից մեծն է , » : Տէրը պատասխանեց . « Սիրիր քո Տիրոջդ՝ Ասածուդ բոլոր սրտովդ , անձնովդ և մտքովդ . այս է մեծ և առաջին պատուիրանը և երկրորդն էլ սրան նման . « սիրիր քո ընկերոջդ իբրև քո անձդ : Սրանցից աւելի պատուիրան չկայ , այս երկու պատուիրանների մէջ պարունակվում են մարգարէների ամէն օրէնքները և վարդապետութիւնները » :

Մէկ դպիր պատահելով Յիսուս Քրիստոսին ճանապարհին ասաց . « Տէր , ո՞ր էլ զնաս կ'հետևիմ քեզ » :

Նա կարծում էր, թէ Յիսուս Քրիստոս շուտով կ'ստանայ
երկրաւոր թագաւորութիւն և կ'հարստայնէ նրան այս-
պիսի հաւատարմութեան համար : Տէրը կարդում էր
նորա սրտումը եղածը, ուստի և պատասխանեց, «աղուէս-
ները իրենց որջը ունին և թռչունները իրենց բոյ-
նը, իսկ մարդու որդին չունի մի տեղ էլ, ուր դնէ իր
գլուխը» :

Ժողովուրդից մէկը ասաց Յիսուս Քրիստոսին, «Տէր, հը-
րամայիր իմ եղբօրս, որ բաժանէ ինձ հետ իր կայանքը» :
Յիսուս Քրիստոս չէր ուզում խառնվել աշխարհային
բաների մէջ, ուստի և պատասխանեց, «ով է դրել ինձ,
որ ձեզ դատեմ և բաժանեմ» : Յետոյ ասաց երկու եղ-
բայրներին էլ, «հեռացէ՛ք արծաթ աւերութիւնից, հարրս-
տութիւնը մարդուս կեանք չէ տալիս» :

Մի անգամ Պետրոս Առաքեալը մօտենալով Փրկչին
ասաց, «Տէր, եթէ եղբայրս ինձ զրկէ, քանի անգամ ես
պէտք է ներեմ նրան : Ներեմ արդեօք եօթն անգամ,
նա կարծում էր թէ զրկանքը եօթն անգամ ներելը
մեծահոգութիւնից վեր բան է, բայց Տէրը պատասխա-
նեց, ոչ թէ եօթն, այլ եօթն եօթանասուն անգամ
պէտք է ներես քեզ զրկողին» :

Յովհաննէս Առաքեալը միանգամ ասաց Տիրոջը, «Ար-
դապե՛տ, մենք տեսանք մէկ մարդ, որնոր մեզ հետ չէր
մանդալիս, նա Քո անունովդ զեւեր էր հալածում, Մենք
արդելեցինք նրան այն դործելու» : — 'Ի զուր արդելեցիք
նրան», պատասխանեց Տէրը : Ով իմ անունովս հրաշք-
ներ է դործում, չի չարախօսիլ իմ վրայ, ով մեզ ընդ-
դէմ չէ, նա մեզ հետ է» :

Մի անգամ մի կին, որնոր ժողովուրդի բազմութեան

մէջ էր և լսում էր Փրկչի քարոզութիւնները, հոգով չափ շարժվեցաւ Նորա խօսքերից: Նա սրտանց ուրախացած աղաղակեց. «երանելի է նա, ով որ Քեզ իր որովայնում ունէր և ով որ Քեզ իր սաինքով կերակրել է»: Յիսուս Քրիստոս պատասխանեց. այս պատճառաւ երանելի են նոքա էլ, որոնք լսում են Աստուծոյ խօսքը և պահում են նրան:

Մի անգամ Յիսուս Քրիստոս քարոզում էր Նր չորս կողմը հաւաքված ժողովրդեան. ամէնքը մեծ ու շաղրութեամբ լսում էին Նրան: Մէկը ասաց Նրան. «ասա եկել են Քո մայրդ և եղբայրներդ. նոքա կամենում են Քեզ տեսնել»: Բայց Յիսուս Քրիստոս պատասխանեց. «ով է ՚Իմ մայրս և ՚Իմ եղբայրներս»: — Եւ ցոյց տալով Նրեն պատող ունկնդիրներին վրայ աւելցրեց. «ասա ՚Իմ մայրս և ՚Իմ եղբայրներս. նոքա, որոնք կատարում են իմ չորս կամքը, են ՚Ինձ մայր էլ, եղբայրներ էլ, քոյրեր էլ»:

Փրկիչը մի անգամ նստած էր տաճարումը այն դանձանակի դէմ, որի մէջ ամէնքը գցում էին, որքան կամենում էին, նուէր տաճարի ծախսի համար: Շատ հարուստներ բերում էին մեծ ընծաներ, բայց մի խեղճ կին գցեց երկու լումայ (ամէնից փոքր փողն էր): Այն ժամանակ Տէրը ասաց իր աշակերտներին. «ճշմարիտ եմ ասում ձեզ, որ այս խեղճ այրի կինը ուրիշներից աւելի տուեց: Աւրիշները իրենց աւելորդիցը տալիս են Աստուծուն ընծայ. իսկ սա իր չքաւորութիւնից բոլոր ունեցածը գցեց»:

Մի քանի Փարիսեցիք հարցնում էին Յիսուս Քրիստոսին. «երբ կ'գայ Աստուծոյ արքայութիւնը»: Նա պատասխանեց. «Աստուծոյ արքայութիւնը չէ գալիս տե-

սանելի կերպով : Չէ կարելի ասել . նա այս տեղ է կամ
այն տեղ : Աստուծոյ արքայութիւնը ձեր միջումն է :

ԳԼՈՒԽ ԽԱ .

Յովհաննէս Մկրտչի վրայ

Մատ. Ժդ. 3. Մար. զ. 17. Ղուկ. 4. 19.

Հերովդէս, որնոր կոտորեց թեթ զահէմի և նորա շքե-
շահաների երեսանցը, վարուց արդէն մեռած էր . Նորա
երկիրը բաժանվեցաւ չորս մասն նորա որդւոց մէջ . որանք
արդէն թաղաւոր անունին արժանի համարվեցան . այլ
անուանում էին չորրորդապետ : Նորա որդւոց մէկը՝ Հե-
րովդէս Անդիպասը Գալիլիայի չորրորդապետն էր :

Հերովդէսը շատ բաներ լսելով Յովհաննէս Մկրտչի
վրայ, իբրև զերբնահան և բոլոր թաղաւորութեան մէջ
պատուելի մարդու վրայ, կամեցաւ նրան տեսնել և կան-
չեց իր մօտ : Հերովդէսը սիրում էր լսել Նորա խրատ-
ները, պատում էր այս սուրբ մարդուն և շատ բանում
լսում էր նրան :

Բայց Հերովդէսը խլեց իր եղբօր՝ Փիլիպպոսը կնոջը և
ամուսնացաւ նորա հետ : Յովհաննէսը յանդիմանում
էր նրան այս դործքի համար և ասում էր, որ այս օ-
րինաց ընդդէմ է : Միայն այս բանումը Հերովդէսը չը-
լանց ոչ Յովհաննէսի խօսքին և ոչ իր խղճմտանքի ձայ-
նին . իսկ Հելովդիա (Հելովդիադա) Հերովդէսի կինը
այն ժամանակից յետ այնպէս ասեց Յովհաննէսին, որ
ամէն կերպով աշխատում էր նրան սպանել տալու :

Նա յորդորում էր Հերովդէսին, որ զրկի մարդարէին կեանքից. բայց սա ոչ մէկ կերպով չէր համաձայնում, առաջինը որ ինքը պատվում էր Յովհաննէսին և հաստատի էր նորա սրբութեանը, ու երկրորդը որ վախենում էր ժողովուրդից, որնոր Յովհաննէսին մեծ մարդարէ էր ճանաչում: Բայց Հերովդէսն խնդրելով և շողորթութութիւններով այն տեղ հասցրեց, որ Հերովդէսը հրամայեց Յովհաննէս Մկրտչին բանտը դնել: Միայն սրանով չբաւականացաւ Հերովդէսագան. նա դտաւ միջոց իր չարութեանը բաւականութիւն տալու: Հերովդէսը տօնում էր իր ծննդեան օրը և տուաւ մեծ խնջոյք ամէն պալատականներին, զօրավարներին, ուրիշ աստիճանաւորներին և ամէն երևելի Գալիլեացիներին համար: Խնջոյքի ժամանակ Հերովդէսագայի աղջիկը ներս մտաւ և պարեկաւ թագաւորին ուրախացնելու համար. նորա կաքաւելուն հաւանեցան ամէն ներկայ զտնուողները, բայց Հերովդէսը այնպէս ուրախացաւ, որ ասաց. «խնդրիր ինձնից ինչ ուզում ես. ես քեզ իմ թագաւորութեանս կերպրն անդամ տալու պատրաստ եմ»: Նա երդու մնով հաստատեց իր խոստումներ:

Աղջիկը գնաց մօրը մօտ, որ խորհուրդ հարցնէ, թէ ի՞նչ խնդրի թագաւորից: — «Խնդրիր Յովհաննէս մկրտչի զլուխը», ասաց նրան մայրը: Եւ աղջիկը դառնալով խրնձոյքի դահլիճը ասաց թագաւորին, «ես խնդրում եմ քեզ, որ հրամայես այս բոպէին բերել ինձ ամանի վերայ Յովհաննէս Մկրտչի զլուխը»:

Թէև խիստ սարսափեցրեց Հերովդէսին այսպիսի ծանրը խնդիրը, բայց նա, որովհետև շատերի ներկայութեամբ տուել էր երդումն աղջկան խնդիրը կատարելու,

չկամեցաւ կտորել իր խօսքը . Նա նոյն բոպէին զըկեց
 դահճին, որնոր մտնելով բանդը Յովհաննէսին մօտ կտրեց
 նորա գլուխը և ամանի վրայ դրած բերաւ աղջկան մօտ .
 Սա վեր տաւ արիւնաթաթախ գլուխը և տարաւ նրան
 իր մօր մօտ :

Չարհուրելի՛ անցք : Բայց ի՞նչ եղրահայտութիւն կտ-
 ըող ենք հանել նրանից : — Տեսնելով որ անօրէնութիւ-
 նը յաղթական է հանդիսանում առաքինութեան վրայ,
 տեսնելով, որ արդարները հալածվում են, մենք պէտք է
 ասենք, «՛հ, յայտնի բան է, կայ ուրիշ աւելի լաւ կեանք,
 ու բ մեզ քերը կ'պատժվին, իսկ առաքինութիւնը կ'վար-
 ձատրվի : Աստուած արդարադատ է» :

ԳԼՈՒԽ ԽԲ .

Յիսուս Քրիստոս քիչ հացով կշտա- ցնում է քանի մի հազար հոգիներ

Մատ. Ժդ. 15. Մարկ. դ. 35. Ղուկ. Թ. 12. Յովհ. դ. 5.

Մօտենում էր Պասէքի տօնը՝ երրորդը Փրկչի մը-
 կրտսելից յետ : Ժողովուրդը, որնոր ամէն կողմից հա-
 ւաքվում էր Յիսուսի Քրիստոսի մօտ, չէր աալիս ոչ մի
 աղատ բոպէ ոչ նրան և ոչ նորա աշակերտներին, ուս-
 տի և ասաց Նա նրանց, «գնացէ՛ք դուք առանձին անա-
 պատ տեղ և հանդատացէ՛ք այն տեղ վոքը ինչ» : Նեքն էլ
 նստաւ նաւակը և անցաւ Գալիլեայի ծովովը մի անա-
 պատ տեղ :

Ժողովուրդը նկատելով, որ կողմը նաւակը գնաց, ըշ-

տապեց ինքն էլ ոտով այն տեղ. մերձակայ քաղաքներին
 և զեղերին նոցա հետ միացան նոր բաղմութիւններ էլ,
 այնպէս որ Տէրը կրկին դուռ իրեն պատած մեծ բաղ-
 մութեամբ: Նա քաղցրութեամբ ընդունում էր եկող-
 ներուն և մի սարի վրայ բարձրանալով կարողանում էր
 տեսնել ամէն իր մօտ հաւաքվողներուն: Նա երկար ժա-
 մանակ քարոզում էր Աստուծոյ արքայութեան վրայ,
 բժշկում էր հիւանդներուն և օղնում էր ամէնին, որոնք
 կարօտում էին Նորա օղնութեանը:

Արեգակը սկսաւ մայր մանել: Աշակերտները մօտե-
 ցան Փրկչին և ասացին. «այժմ ուշ է արդէն, մենք անա-
 պատ տեղումն ենք: Արձա՛կիր այս մարդոց, որ երթան,
 դնեն իրենց համար կերակուր մերձակայ քաղաքներում
 և զեղերում»:

«Այդ հարկաւոր չէ», ասաց Տէրը. «դուք կերակրեցէք
 նրանց». — «Անկարելի է», պատասխանեցին աշակերտները.
 «Ուր մենք կարող ենք դանել և դնել հաց այսքան բաղ-
 մութեան համար»:

«Գնացէք» ասաց Յիսուս Քրիստոս, «տեսէք, չիսոյ արդ-
 ևօք փոքր ինչ հաց»: Անդրեաս Առաքեալը մօտեցաւ և
 ասաց Նրան. «կայ այս տեղ մի պատանեակ, որնոր ունի
 հինգ հաց և երկու ձուկը, բայց այն ի՞նչ է այսքան բաղ-
 մութեան համար»:

«Բերէք նրանց ինձ մօտ», ասաց Յիսուս Քրիստոս:
 Մինչև հրամայեց Նա նստացնել բոլոր ժողովը ին խո-
 տի վրայ դաս դաս: Նրբ այսպէս ամէնքը նստեցան, հարիւր
 հարիւր կամ յիսուն յիսուն հոգի ամէն մէկ դասումը,
 կարելի էր նրանց համարել: Ամէնքը էին այն տեղ հինգ
 հազար հոգիք, կանանց և երեխանց չհամարելով:

Այն ժամանակ Յիսուս Քրիստոս վերառաւ հինգ հայր
և երկու ձուկը, աչքերը դէպի երկինք դնելով, դոհացաւ
Աստուծակէ և օրհնելի հացերը ու ձկները: Յետոյ կտորեց
նրանց և տուաւ աշակերտներին, որ բաժանեն ժողովրդ-
եան: Ամէնքը կերան, որքան կամենում էին և կշտա-
ցան:

Արածելից յետ Փրկիչը հրամայեց իր աշակերտներին հա-
ւաքել մնացած կտորները այն հինգ հացերից և երկու
ձկներից: Աշակերտները հաւաքեցին այն և լքցրին տասըն-
երկու սակառի:

Ետզոյժութիւնը, որ տեսաւ այս հրաշքը ասում էր. «այս
մարդարէն յիրաւի Այն է, որին մենք սպասում էինք—
Սա Մեսսիան է»: Նորա համաձայնեցան միմեանց մէջ
տանել նրան Նյուսաղէմ և անուանել նրան Նորայէ-
լացւոց Թագաւոր: Յիսուս Քրիստոս հասկանալով ժո-
ղովրդեան միտքը, մէնակ հեռացաւ աննկատելի կերպով
լեռան դուխր աղօթելու համար:

ԳԼՈՅԻՍ ԵԳ.

Փրկիչը գնում է ջրի երեսին

Մատ. ԺԳ. 23. Մարկ. Դ. 46. Յովհ. Դ. 15.

Սարի դուխր հեռանալիս իր աղօթքը կատարելու
համար Յիսուս Քրիստոս հրամայեց աշակերտներին նրա-
տել նաւակի մէջ և առանց իրեն սպասելու նաւել ծովի
միւս ափը: Այս նաւադնացութեան ժամանակը վեր

կացաւ հակառակ հողմ, ծովակը ալեկոծվեցաւ և նա-
ւակը վտանգի մէջ էր :

Մինչև գիշերն էլ վրայ հասաւ և բոլորովին մթնե-
ցաւ : Ծովակի մէջ տեղում յանկարծ աշակերտները տե-
սան մէկ մարդ, որնոր գալիս էր ալիքների վրայով. օար-
սափանք պաշարեց նրանց : Բայց այս՝ ինքն Աստուա-
ծային Վարդապետն էր : Տէրը ասաց նրանց . «Ես եմ, մի՛
վախենանք» : Պետրոս Առաքեալը ասաց . Տէր, եթէ այդ
Գու ես, հրամայիր ինձ էլ գալ Քեզ մօտ ջրի վրայով :
— «Յի» պատասխանեց Տէրը : Պետրոսը դուրս գալով նա-
ւակից սկսաւ գնալ ջրի եջեսին, միայն երբ տեսաւ իր
շուրջը բարձր ալիքներ, վախեցաւ և խեղդվում էր : «Տէր»
աղաղակեց նա, «օգնիր ինձ. ես խեղդվում եմ» : Այն ժա-
մանակ Յիսուս Քրիստոս ձգեց իր ձեռը, բռնեց նրան
և ասաց . «Թերահաւան, ինչո՞ւ երկմտեցիր» :

Նոքա մտան նաւակի մէջ, միրիկը հանդարտեցաւ .
շուտ հասան իրենց ցանկացած ափը : Ամէն նոցա հետ
նաւաղները, ընկնում էին Յիսուսի Քրիստոսի առաջին և
ասում էին, «Ճշմարտիւ Գու Աստուծոյ որդի ես» :

ԳԼՈՒԽ ԽԴ.

Յիսուս Քրիստոս օրհնում է երեխանց

Մատ. ԺԸ. 1. Մարկ. Թ. 35. Ժ. 13. Ղուկ. Թ. 46. Ժ. 75.

Մի քանի բարեպաշտ մայրեր, լիքը երկնային վար-
դապետի սիրով և հաւատով, բերին Նորա մօտ իրենց ե-

բեխանց կամենալով, որ Նա նրանց օրհնէ, բայց աշակերտները նեղուածքի պատճառաւ երեխանց Յիսուսի Քրիստոսի մօտ չէին թողնում:

Սիրալի Յիսուսը աշակերտների այս վարմունքից անբաւական եղաւ: Նա ասաց նրանց. մի՛ արդեւէք երեխանցը ինձ մօտ դալ, որովհետեւ այսպիսիներինն է երկնից արքայութիւնը ովոր երեխայի նման չէ կարող մաքուր սրտով և հեզութեամբ ընդունել վարդապետութիւնը երկնից արքայութեան վրայ, նա չի մանել նորա մէջ:

Ամէն նորա մօտ բերած երեխանցը օրհնում էր Յիսուս ձեռքը նոցա վրայ դնելով:

Միւս անգամ էլի երբ Յիսուսի աշակերտները վիճում էին, թէ ով է մեծը իրանցից, Նա կանչեց իր մօտ մի երեխայի և ասաց նրանց իբրև խրատ. «ով որ կ'ընդունի այսպիսի երեխաներից մէկին ՚մանունովս, նա ինձ է ընդունում. իսկ ով ինձ կ'ընդունի, ընդունում է ինձ Ղրկողին, Ընդհակառակն, ով կ'զայթազդեցնէ այս փոքրներից մէկին, որ ինձ հաւատացել են, լաւ էր այն մարդուն, որ վզին քար կապէր ու ծովը ընկնէր»:

«Այն այն մարդուն, որի ձեռքով զայթազդուեցիւ մանում է աշխարհս: Անկարելի է, որ աշխարհումս զայթազդուեցիւն չլինի. միայն վայ այն մարդուն, որի ձեռքով այն լինում է»:

«Այս փոքրիկներից ոչ մէկին մի՛ արհամարհէք. որովհետեւ երկնքումը նոցա հրեշտակները միշտ տեսնում են իմ երկնաւոր Հօրս երեսը: Եւ մարդու Որդին էլ էնդուր եկաւ աշխարհ, որ գտնէ և կեցուցանէ կորածներուն»:

Խորատ հեղուքեան եւ Մատուծոյ ար- քայութեան դժուար ճանապարհին վրայ

Մատ. Ի. 20

Յիսուսի երկու աշակերտներն՝ Յակոբի եւ Յովհաննէսի մայրը, եկաւ մի անգամ իր երկու սրղոցը հետ Քրիչի մօտ եւ ասաց. «Խնդրում եմ Քեզ հաստարիւր իմ խնդիրս»: «Ո՞նչ ես ցանկանում» հարցրեց Տէրը: Մայրը ընկաւ Նորա տաները եւ խնդրում էր իր սրղոց համար: «Սքաւ այնպէս», ասում էր նա, «որ Քո արքայութիւնումդ որպիքս նստեն Քո մօտդ՝ մէկը աջ կողմումդ եւ միւսը ձախումդ»: Յիսուս Քրիստոս պատասխանեց. «դուք չգիտէք. ի՞նչ էք խնդրում: Կարո՞ղ էք արդեօք դուք խրմել այն բաժակը, որնոր Նս կ'իսմեմ»: Նոքա պատասխանեցին. «կարող ենք»:

Սրանից երևում է, որ այս երկու աշակերտներն մայրը չունէր ուղիղ բարձր հասկացողութիւն երկնային Արքայութեան վերայ. այլ դատում էր նորա վերայ այն ժամանակուան շրէանների մեծ մասի թոյլ հասկացողութեամբը. այսինքն նմանեցնում էր այն երկրային թագաւորութեան, ուր շատ բան կարելի է ձեռք բերել հովանաւորութեամբ եւ խնդիրով: Նա կարծում էր նմանապէս, որ իր սրղիքը բաղդաւոր կ'լինէին, եթէ կարողանային անուանի լինել ու հարուստ. այլ Տէրը այլապէս էր ուսուցանում: Ոչ թէ մեծութիւնը ու հարստութիւնը են

ժողովուրդ մարդուս Աստուծոյ արքայութիւնը, այլ հեղ-
ու թիւնը և առաքինութիւնը : Այլ որ ջերմեռանդու-
թեամբ կ'իսմէ վշտերի բաժակը, կ'ստանայ պսակ և բկնա-
յին արքայութիւնումը : Բացի սրանից Տէրը ասաց այն
աշակերաներին. «Իմ բաժակս դուք կարող էք խմել, այլ իմ
առաջիս աջ կամ ձախ կողմումը նստել կարող են միայն
նորաորոնց համար այդ պատրաստել է իմ Հայրս» :

Միւս տասն Առաքեալները լսելով Յակովբի և Յով-
հաննէսի խնդիրը, բարկացան նոցա վըայ : Յիսուս Քրի-
ստոս կանչեց իր մօտ բոլոր իր աշակերաններուն և ասաց
նոցա. «Այլ ձեզնից կամենում է լինել առաջինը, թող լինի
ձեր ամէնից ծառան. որովհետև մարդոյ որդին էլ և կաւ
աշխարհ ոչ թէ, որ նրան ծառայեն, այլ որ ինքը ծառայէ
ամէնին և իր անձը դնէ շատերի փրկութեան համար» :

ԳԼՈՒԽ ԽԶ.

Մեծատուն երիտասարդը

Մատ. ժը. 16. Մարկ. ժ. 17. Ղուկ. ժը. 18.

Ճանապարհին հանդիպեցաւ Յիսուս Քրիստոս մի
հարուստ երիտասարդի, որնոր մօտենալով նրան ընկաւ
Նորա ոտները և ասաց. «Վարդապետ բարի, ինչ պէտք է
անեմ, որ յաւիտենական կեանք ստանամ» :

«Ինչո՞ւ ես ինձ բարի կոչում», ասաց Յիսուս Քրիստոս,
բարի է միայն Աստուած. իսկ եթէ կամենում ես ստանալ
յաւիտենական կեանք, կատարիր պատուիրանները :

«Ո՞ր պատուիրանները», հարցրեց երիտասարդը :

Տէրը պատասխանեց. «պատուիրանները յայտնի են՝ մի՛ սպանիր, մի՛ շնար, մի՛ գողանար, սուտ մի՛ վկայիր, պատուիրքս հօրդ և մօրդ և սիրիր ընկերոջդ իբրև քեզ»:

Այս ամէնը ևս մանկութիւնիցս կատարել եմ, պատասխանեց երիտասարդը: «Ելի ի՞նչ պէտք է անել»:

Յիսուս Բրիստոս քաղցրութեամբ նայեցաւ նորա վրայ և ասաց. «այժմ մնում է քեզ մէկ բան: Եթէ կամենում ես կատարեալ լինել, ծախիր ունեցածդ և բաժանիր աղքատներին. է՛ն ժամանակ դու կ'ստանաս դանձ երկնքումը: Յետոյ եկ իմ ետևիցս»:

Երիտասարդը, երբ այս լսեց, արտմեցաւ. որովհետև շատ հարուստ էր և չէր կամենում իր ստացուածքը կորցնել:

Երբ երիտասարդը հեռացաւ, Յիսուս Բրիստոս ասաց. «դժուար է հարստին երկնային արքայութիւն մտնել» և Այս խօսքերը զարմացրին աշակերտներուն. բայց Տէրը շարունակեց ասելով. «անկարելի է երկնային արքայութիւն մտնելը նրան, ով որ իր բոլոր յոյսը դնում է հարստութեան վրայ: Աւելի դիւրին է մալուխին ասեղի ծակը մտնելը քան թէ հարստին Աստուծոյ արքայութիւնը»:

Աշակերտները աւելի ևս զարմացան և ասում էին միմեանց. «ուրեմն ո՞վ կարող է փրկվիլ»: Բայց Փրկիչը ասաց. «ի՞նչ որ անհնարին է մարդոց համար, Աստուծոյ հնարաւոր է»:

Քանանացի կիներ

Մատ. ծե. 21.

Մի անգամ Յիսուս Քրիստոս Փիւնիկէի ծովեզերեայ մեծ քաղաքների՝ Սիդոնի և Տիրոսի սահմաններումն էր։ Առցանից մէկից եկաւ մի կռապաշտ Քանանացի կին և մօտենալով Յիսուսին աղաչում էր Նրան այս խօսքերով. «Տէր, Գաւթի որդի, ողորմի՛ր ինձ : Աղջիկս այսահար է և սանջվում է ինչո՞ւ սաստիկ» :

Փրկիչը, որ կարգաց, ինչոր նորա սրտումն կար, կամեցաւ ամէնի առաջին յայտնի անել նորա հաւատը ու ամաչացնել իրեն պատող Իսրայէլացիներուն, իսկ միւսոյն ժամանակ կամենալով փորձել խնդրող կնոջն էլ Նա ոչինչ չպատասխանեց նրան :

Բայց Քանանացի կինը, Նրան հետևելով, անդադար Նրան աղաչում էր : Աշակերտները մօտենալով Յիսուսին ասում էին «արձակի՛ր դրան, որովհետև կանչում է մեր ետևից» : Յիսուս Քրիստոս պատասխանեց նրանց. «Աս դըրկած եմ Իսրայէլի տան կորած ոչխարների մօտ» :

Քանանացի կինը մօտենալով ընկաւ Յիսուսի ոտները ասելով. «Տէր, օղնի՛ր» :

Իսրայէլացիները այնքան ստում էին կռապաշտներուն, որ նրանց շուն էին կոչում : Յիսուս Քրիստոս, նոցա մտածութեան եղանակին հետևելով, ասաց Քանանացի կնոջը. «Անարդար կ'լինի հացը երեսաններից խլելու շուներին տալ» : «Ճշմարտիւ այդպէս է, Տէր», պատասխանեց

Քանանացի կիներ. «միայն շներն էլ կերակրվում են փշրանք ներով, որոնք նոցա տէրերի սեղանից թափվում են»:

Այն ժամանակ Յիսուս Քրիստոս աղաղակեց. «ով կին, քո հաւատդ մեծ է, թող կատարվի, ինչ որ ցանկանում ես, գնա՛ խաղաղութեամբ»:

Այն բոլորից նորա աղջիկը բժշկեցաւ և մայրը գնալով տուն գտաւ նրան բոլորովին առողջ:

ԳԼՍԻՄ ԽԸ,

Առականութիւն Տեառն

Մատ. Ժէ. 1. Մարկ. Թ. 1. Ղուկ. Թ. 28.

Յիսուս Քրիստոս իր հետ առնելով երեք աշակերտներուն՝ Պետրոսին, Յակոբին և Յովհաննէսին, գնաց Թափոյ լեռան վրայ: Նրբ հասաւ նորա գաղաթը, Յիսուս Քրիստոս աղօթք արաւ, և աղօթելիս նորա կերպարանքը այլակերպվեցաւ, փոխվեցաւ. նորա երեսը լուսաւորվեցաւ ինչպէս արեգակը, շորերը սպիտակացան ինչպէս ձիւն: Նորա մօտ երևեցան երկու մարդիկ, պատած երկնային լուսով. սոքա էին Մովսէս և Նդիա մարգարէները: Սոքա խօսում էին Տիրոջ հետ այնոր վրայ, ինչ որ նրան պատահելու էր Նրուսաղէմում:

Պետրոս Առաքեալը զուարճացած այն հրաշալի տեսիլքի վրայ ասաց. «Տէր, մեզ լաւ է այս տեղ մնալ, Նիթ է կհրամայես, մենք կ'ընենք երեք տաղաւար (վրան) մէկը Քեզ համար, միւսը Մովսիսի և երրորդը Նդիայի համար»: Ուրախութեանից ինքն էլ չէր իմանում, ինչ էր ասում:

Մինչև որ Պետրոսը խօսում էր, եկաւ մի լուսաւոր ամս, և ամսից լսելի եղաւ ձայն, որնոր ասում էր. «Սա է իմ սիրելի որդիս, Սրան լսեցէք»: Աշակերտները, երբ լսեցին այս երկնային ձայնը, զարհուրեցան, ընկան դետնի վրայ և սկսան աղօթք անել:

Տէրը մօտեցաւ նրանց և ասաց. «Վեր կացէք, մի՛ վախենաք»: Քեանից վեր կենալից յետ աշակերտները ոչոքին չտեսանբայց միայն Յիսուսին իր սովորական կերպարանքով:

Այն ժամանակ Տէրը արդելեց իր աշակերտներին սլատմել այս տեսիլքը ուրիշներին մինչև Նր յարութիւն առնելը:

ԳԼՈՒԳ ԽԹ.

Անառակ որդւոյ առակը

Ղուկ. ԺԵ. 11»

Միանգամ Յիսուս Քրիստոս պատմեց ժողովողին յետադայ առակը:

«Մէկ մարդ ունէր երկու որդի»: Արտակըը ասաց Նր հօրը, «տուր ինձ ստացուածիդ մէկ մասը»: Հայրը բաժանեց իր ստացուածը երկու որդւոց մէջ և տուեց կրտսերին բոլորը, ինչ որ նրան ընկաւ: Այս հարստութիւնով երիտասարդը գնաց հեռաւոր երկիր ծախեց, փշայրեց ամէն իր հօրից ստացածը շուայլ և զեղխ կեանք վարելով:

Երբ որ այն երկրում, ուր նա գանձում էր, սով ընկաւ, արդէն նա ոչինչ չունէր ու ամէն բանում պակասութիւն էր քաշում. ուստի և ստիպեցաւ ծառայել մի գե-

դացիի, որնոր զըկեց նրան իր խողերը արածելու ու ոչ-
ինչ կերակուր նրան չէր տալիս: Նա ուրախութեամբ
կ'անցկացնէր իր քաղցը այն եղջիւրներով (մի տեսակ պտուղ
է), որով խողերուն են կերակրում, միայն այն էլ չկար,
վերջապէս զղջալով ասաց նա. «Քանի վարձկաններ ունի
հայրս, որոնց նա կշտացնում է հացով, իսկ ես այս տեղ
սովից մեռնում եմ. Կերթամ հօրս մօտ և կ'ասեմ նրան.
«Հայր իմ, ես մեղայ քո առաջիդ, ես այժմ արժանի չեմ
քո որդիդ կոչվելու. բայց ընդունիր ինձ ինչպէս քո
ծառաններից մէկին»: Նա պատրաստվեցաւ ճանապարհ և
եկաւ իր հօր մօտ: Ղեռ հեռուից հայրը տեսնելով եկո-
ղին զղաց մեծ կարեկցութիւն իր դժբաղդ որդւոյ վրայ
և շտապով գնաց նորա առաջը: Նա վրայ ընկաւ, զըկեց
նրան և սկսաւ համբուրել: Ին ժամանակ ասաց որդին.
«Նս մեղայ երկնքումը և քո առաջիդ և էլ արժանի չեմ
կոչվելու քո որդի»: Բայց հայրը ընդմիջեց նորա խօսքը,
հրամայեց ծառաներին բերել ամենալաւ շորերը և հաղ-
ցրեց նրան, հրամայեց հաղցնել մատին մատանի և նոր
կօշիկներ ոտներին. յետոյ հրամայեց մորթել մի պարարակ
եղ և կազմել ուրախութեան խնջոյք. «որովհետեւ ասում
էր նա. որդիս, որին ես կորած էի համարում, կենդանի
է դեռ և այժմ ինձ հետ է»: Այս ուրախ խնջոյքի ժա-
մանակ դաշտի աշխատանքից յետ դարձաւ երէց որդին.
նա լսեց երգի և երաժշտութեան ձայն և հարցրեց ծա-
ռաններից մէկին. «էս ինչ է»: Ծառան ասաց, որ դարձել
է նորա եղբայրը և հայրը հրամայել է մորթել պարարակ
եղ ու պատրաստել խնձոյք, կամենալով սրանով յայտնել
իր ուրախութիւնը, որ անունում է իր որդուն էլի կենդա-
նի և առողջ: Այս այնպէս տխրացրեց երէց որդուն, որ

նա չէր ազու՛մ ներս մտնել : Բայց հայրը դուրս եկաւ նորա առաջ և համոզեց , որ ներս մտնէ նոցա մօտ :

Բայց երէց որդին պատասխանեց նրան . « ես ծառայում եմ քեզ այսքան տարի , հաւատարմութեամբ կատարում եմ ամէն քո հրամաններդ և սրան չնայելով դու ոչ մէկ անգամ չտուիր ինձ մէկ այծ էլ , որովես յարգէի իմ բարեկամներուս . իսկ իմ եղբօրս համար , որնոր ծախեց քո ստացուածքիդ կէսը , հրամայեցիր մորթել պարարակ եզ » : — « Տրդեակ իմ » . պատասխանեց հայրը , դու միշտ իմ մօտս ես և ամէն ունեցածս քեզ է պատկանում : Բայց այժմ դու ինքդ էլ ուրախ պէտք է լինիս , որովհետև այս քո եղբայրդ կորած էր դանակեցաւ , մեռած էր և կենդանացաւ » :

Այս առակը ցոյց է տալիս մեզ , թէ Աստուած որպիսի սիրով ընդունում է զզջացած մեղաւորին :—

ԳԼՈՒԽ Ծ.

Ողորմած Սամարացի

Ղուկ. ԺԷ 25.

Մէկ Իսրայէլացի , որնոր պարապում էր սուրբ գիրքը և օրէնքները սովորելով , եկաւ Յիսուս Քրիստոսի մօտ և ասաց նրան . « Այրդ ապե՛տ , ի՞նչ պէտք է անել յաւիտենական կեանք ստանալու համար » : Նա այս հարցմունքը փրկչից ճշմարտութիւնը սովորելու համար չարաւ , այլ նրան փորձելու համար :

Տէրը պատասխանեց . «Ի՞նչ է դրած օրէնքու՞մը , ի՞նչ պէս ես կորդում այն» :

Օրինականը ասաց . «Ելի՛ր քո Տիրոջդ Աստուծոյ բոլոր սրտովդ , հոգովդ , բոլոր զօրութիւնովդ , մտքովդ և ընկերոջդ ինչպէս քեզ» :

Յիսուս Քրիստոս ասաց . «դու ճշմարիտը պատասխանեցիր : Կատարիր այն և կ'ստանաս յաւիտենական կեանք» :

Օրինականը ամաչեցաւ այս հասարակ և պարզ պատասխանից . նա կամենում էր մէկ նոր խորամանկ հարցմունքով դժուարութեան մէջ գցել (կասել) Յիսուս Քրիստոսին և այնպէս ծածկել իր ամօթը :

«Բայց ո՞վ է իմ ընկերս» . հարցրեց օրինականը , որնոր դուցէ էր օրինաց այն մեկնիչներից , որոնք այս պատուիրանում ընկեր անունով հասկանում էին միայն շրէաներուն և ոչ թէ ամէն մարդոց :

Այս բանին պատասխան տալու տեղ Յիսուս Քրիստոս պատմեց յետագայ առակը : «Մէկ մարդ Երուսաղէմից գնում էր Երիքով , ճանապարհին ընկան նորա վերայ աւազակներ , նրան վերաւորեցին և թողին ճանապարհին կիսակենդան , նոյն ճանապարհով անց կացաւ մի քահանայ . նա տեսաւ վիրաւորածին և անցաւ գնաց :

Յետոյ մի ղևատոցի , որնոր նոյնպէս տեսաւ վիրաւորածին ու անցաւ նորա մօտով : Աերջապէս նոյն ճանապարհով գնում էր մի Սամարացի . սա տեսաւ վիրաւորածին ցաւեցաւ նորա վրայ , մօտեցաւ նրան , լուաց վերքը եղով և գինով , փաթաթեց այն և նստացնելով իր վրան բերաւ պանդոկ ու ինքը հոգս էր քաշում նորա վրայ իսկ միւս օրը , երբ պէտք է իր ճանապարհը շարունակէր , կանչեց պանդոկատիտին , յանձնեց հիւանդին նրան ու փոշ

տալով ասաց. «Տողա՛ դորա վերայ. եթէ աւելի ծախս կ'ա-
նես նորա համար քան թէ ինչքան քեզ տալիս եմ, յե-
տոյ կ'հատուցանեմ քեզ մնացածն էլ» :

Այս երեքից ուրն էր այն աւաղակների ձեռք ընկած
մարդուն մերձաւորը, շարունակեց Յիսուս Քրիստոս :

«Նա, որնոր նրան ողորմութիւն արաւ», պատասխա-
նեց օրինակներ: Ան ժամանակ Տէրը ասաց. «դնա՛ դու էլ
միւնոյնը արա՛» :

ԳՆԻՒ ԵԱ.

Երկու պարտապանների առակը

Մատ. Ժբ. 23.

Տէրը ասաց. «մէկ թագաւոր, երբ հաշիւ էր պահան-
ջում իր ծառաներից և կալուածքի վերակացուներից,
կանչեց իր մօտ ծառաներից մէկին, որնոր պէտք է նրան
մի բիւր (10000) քանքար շահցոյց տար: Եւ որովհետեւ
նա չկարողացաւ հատուցանել այն դումարը, աէրը հը-
րամայեց ծախել նրան, նորա կնոջը և որդւոցը և նոցա
կալուածքը ու տալ իր պարտքը: Դառայն ընկաւ ախ-
րոջ սաները և ասաց. «վոքր ինչ համբերիր, ես բոլորը
կ'հատուցանեմ» : Թագաւորը ցաւեցաւ նորա վրայ, ա-
ղատութիւն տուաւ նրան և ներեց նրան բոլոր պարտքը :

Թագաւորից դուրս գալիս հանդիպեցաւ նա իր ընկե-
րակիցներից մէկին, որնոր նրան պարտ էր հարիւր դահե-
կան: Նա նոյն բոպէին բռնեց իր պարտապանի վզեցը և
ասաց. «էս սահաթին տուր պարտքդ»: Ընկերը սաները

ընկաւ և աղաչում էր ասելով, « փոքր ինչ համբերիր, ես քեզ բոլորը կ'հատուցանեմ »: Բայց պարտաւէրը չնայելով նորա աղանչանքին հրամայեց իր պարտապանին բանաւոր նստայնել և շթողնել, մինչև որ իր պարտքը տայ:

Թագաւորի ծոռաներից մի քանիսը, որոնք այս պատահածը տեսել էին, պատմեցին այս անցքը թագաւորին: Թագաւորը հրամայեց կանչել այն չար ծառային և ասաց, « դու խտրասիրա և չար հողի, ես բաշխեցի քեզ բոլոր պարտքդ այնոր համար, որ դու աղաչեցիր ինձ. իսկ դու չներեցիր քո ընկերոջդ ինչպէս ես քեզ ներեցի »: Թագաւորը բարկացաւ և մասնեց նրան դահլիճների ձեռքը, մինչև որ հատուցանէ իր պարտքը:

Եթէ մենք ցանկանում ենք մեր մեղքերի թողութիւնը ստանալ երկնաւոր թագաւորից, մենք էլ պարտական ենք ներել մեր ընկերներին մեղքերը և յանցանքը, որոնք նորա մեր դէմ դործում են: —

ԳԼՈՒԽ ԾԲ.

Մաքաւորը եւ Փարիսեցին

Ղուկ. ԺԸ. 10.

Յիսուս Քրիստոս այն մարդոց համար, որոնք լեք են ինքնահաւանութեամբ, պարծենում են իրենց առաքինութեամբ, օրբութեամբ և ասում են ընկած մեղաւորներուն, ասաց յետագայ առաւիյր: « Մէկ անգամ տաճար մտան աղօթք անելու երկու մարդիկ. նրանցից մէկը էր փարիսեցի և միւսը մաքաւար: Փարիսեցին առ-

Չեռումը կանգնեցաւ և սողօթք էր անում իր համար այսպէս. «Աստուած, շնորհակալ ևմ Քեզնից, որ ես ուրիշ մարդոց պէս յափշտակող, անիրաւ, շնացող չեմ և կամ ոչ այս մաքսաւորին նման: Աս պահում եմ շարաթուան մէջ երկու անգամ և տալիս եմ ամէն ստացուած իս տասանորդը»:— Իսկ մաքսաւորը մէկ կողմը կանգնած աչքերը երկինքը գցել էլ չէր համարձակիլում ու կրճքին խփելով ազադակում էր. «Աստուած, քաւիր ինձ՝ մեղաւորիս»:

«Ասում եմ ձեզ, աւելցրեց Տէրը, որ մաքսաւորը իր սողօթքով աւելի արդարացած դարձաւ տուն քան թէ Փարիսեցին: Ալ որ կ'բարձրացնէ իր անձը կ'ստնարհի և ով կ'ստնարհացնէ իրեն կ'բարձրանայ»:

ԳԼՈՒԽ ԾԳ

Էրի քանի մի առակներ

Մէկ հարուստ մարդ հաւաքեց շատ ցորեն իր արտերից և ինքը իրեն մտածում էր. այժմ ինչ անեմ, ես չունիմ տեղ, ուր դնեմ հաւաքած ցորեանս: Ահա ես ինչ կ'անեմ. կ'քանդեմ շտեմարաններս և կ'շինեմ ուրիշ աւելի մեծերը, կ'ժողովեմ նոցա մէջ բոլոր հաստութիւնըս և կ'ասեմ իմ անձնիս. «դու ունիս հարստութիւն, որն որ բաւական է քեզ շատ տարիներ, հանդատացիր, կեր, խմիր և ուրախացիր»: Բայց Աստուած ասաց նրան. «անմիտ, այս գիշեր հողիդ կ'առնեն քեզնից. ում կ'թողնես քո հարստութիւնդ»: Այս առակին վրայ աւելցրուց Յիսուս Քրիստոս յետագայ խօսքերն էլ: «Միւնայնը կ'պատահի նրան, ով որ հողս է քաշում հարստութիւն ժողովելու և

որ թէ Աստուծոյ հաճոյքը կատարելու :

«Մէկ մարդ ունէր երկու որդի» ասաց Փրկիչը, «Նա ասաց առաջինին նրանցից • որդեակ, դնա՛ աշխատի՛ր այդ իւրում» : Բայց որդին պատասխանեց • «չեմ ուզում» • բայց յետոյ զղջացաւ և դնաց այդին աշխատելու : Հայրը եկաւ միւս որդուն մօտ ու նոյնպէս ասաց • «դնա՛ աշխատի՛ր իմ այդ իւրում» : Նա պատասխանեց • «ահա՛ դնում եմ» • բայց չդնաց : — Երկուսից ո՞րը կատարեց իր հօր կամքը Առաջինը, պատասխանեցին ունկնդիրները : Այն ժամանակ Տէրը ասաց Պարիսեցիներին • «Ճշմարտն եմ ասում ձեզ, որ մաքսաւորները և մեղաւորները ձեզնից առաջ կ'մանեն երկնային Արքայութիւն : Եկաւ Յովհաննէս Մրկրափիչը ձեզ ճշմարտութիւն սովորցնելու • դուք չհաւատացիք նրան • իսկ մաքսաւորները և մեղաւորն երբ հաւատացին նրան : Եւ դուք տեսնում էք և չէք ապաշխարում :

«Մէկ մարդ ունէր իր այդ իւրումը թղենի» , ասաց Յիսուս Քրիստոս • «երեք տարի սպասում էր պտուղ այս թղենիից • բայց ոչինչ չստացաւ : Այն ժամանակ ասաց նա պարտիզպանին • «ահա՛ երեք տարի է կամենում եմ այս ծառից պտուղ ստանալ և չեմ ստանում • կտրի՛ր այդ թղենին, որ ՚ի դուր տեղ չբնէ այստեղ» : Պարտիզպանը պատասխանեց • «Տէ՛ր, թող էլի մի տարի : Նա նորա շուրջը կ'փորեմ և կ'պատեմ աղբով • կարելի է, որ այն ժամանակը կ'բերէ պտուղ • բայց եթէ այն ժամանակն էլ չի բերիլ, հրամայիր նրան կտրել :

Այդի Տէրն է երկնային Հայրը, պարտիզպանը՝ Աստուծոյ Որդին • թղենին՝ մարդս : Աստուած զրկեց մեզ աշխարհէնդուր համար, որ բերենք պտուղ, բարի գործեր գործենք և օղտով գործածենք մեզ առած ժամանակը :

Նա երկար է սպասում մեր ասպաշխարհուն , և եթէ մենք
դէպի չարը կ'զործածենք Նորա համբերութիւնը , Նա
մեզ յաւիտենական ամօշտնքը կ'մատնէ :

ԳԼՈՒԽ ԾԴ.

Քանքարների սուսկը

Մատ . ին . 14 .

Յիսուս Քրիստոս ասաց յետադայ առակն էլ : «Մէկ
հարուստ մարդ իր հայրենիքից դնալիս կանչեց իր ծա-
ռաներուն և բաժանեց նրանց իրեն ունեցածը : Նրան-
ցից մէկին հինգ քանքար տուեց , միւսին երկու և երրորդին
մի , զանազանելով նրանց իրենց ընդունակութեանց համե-
մատ , հրամայելով , որ ինչքան կարողեն շահեցնեն այն
իրենց տիրոջ օգտին համար :

Նա , ով որ հինգ քանքար ստացաւ , աշխատեց նրանցմով
էլի մի հինգ քանքար : Ով որ երկու քանքար ստացաւ ,
աշխատեց էլի երկուսը : Իսկ նա , որ մի քանքար ստա-
ցաւ , փորեց դեռինք ու թաղեց այն , ինչպէս ինքը կար-
ծում էր , իր տիրոջ փողը աւելի լաւ պահպանելու հա-
մար :

«Մի քանի ժամանակից յետոյ տէրը դարձաւ իր հայ-
րենիք և իր ծառաներուն կանչելով պահանջեց հաշիւ
իր կայանքի մասին , որնոր նրանց հաւատացել էր : Հինգ
քանքար ստացողը ասաց . «աէր , դու ինձ տուիր հինգ քան-
քար , ահա էլի հինգ քանքար , որոնք ես աշխատեցի
նրանցմով : — «Նա է . . . ասաց տէրը . «դու հաւատարիմ և

բարի ծառայես . որովհետև փոքրի մէջ հաւատարիմ
գանձեցար ինձ , շատի վրայ կ'նշանակեմ քեզ կառավա-
րիչ : Նեղի՛ր քո տիրոջդ ուրախութեան մասնակից :

Երկու քանքար ստացողը ասաց . «տէ՛ր , դու ինձ երկու
քանքար տուիր , ահա էլի երկու , որոնք ես վաստակեցի
նրանցմով» : — «Նաե՛ք» . ասաց տէրը , «դու հաւատարիմ ե
բարի ծառայ . որովհետև դու ինձ հաւատարիմ եղար
փոքրումը , ես քեզ շատ էլ կ'հաւատամ . ուրախացիր քո
տիրոջդ հետ միասին» : —

Ա երջասպէս եկաւ նա էլ , որնոր ստացաւ մի քանքար
և ասաց . «տէ՛ր , ես ճանաչում եմ քեզ , գիտեմ , որ խիստ
մարդ ես՝ հնձում ես այն տեղից , ուր չես ցանել և ժողո-
վում ես այն տեղից , ուր չես փռել : Ես վախենում էի քեզ
նից . ուստի և թաղեցի քանքարդ դեանի մէջ : Ահա դար-
ձնում եմ քեզ այն» :

Այն ժամանակ ասաց նրան տէրը . «վատ և ծոյլ ծա-
ռայ . թէ՛ գիտէիր , որ ես հնձում եմ այն տեղից , ուր չեմ
ցանել , հաւաքում եմ այն տեղից , ուր չեմ փռել , պէտք
է տայիր իմ քանքարս սեղանաւ որներին , որ ես նրանցից
տոկոսեօք ստանայի . Նէ՛ր առէ՛ք դրանից քանքարը և տուէ՛ք
նրան , ով որ ունի տասն քանքար : Ով որ ունի , նրան էլի
կ'արվի և կ'աւելանայ . իսկ ով որ չունի և չի ուղիւ ունե-
նալ , նրանից կ'առնվի այն էլ , ինչ որ ունի : Այս ան-
պիտան ծառային հանեցէ՛ք արտաքին խաւարը . այն տեղ
կ'լինի լացը և ատամանց կրճտելը» :

Այս առակով Տէրը ուսուցանում է մեզ , որ մենք Աս-
տուծոյ տուած մեր ընդունակութիւնները աշխատանքով
և ժրաջանութեամբ ծաղկեցնենք և ամէն նորա շնորհաց
պարգևները օգտակարութեամբ գործածենք .

ԳԼՈՒԽ ԵՆ

Այգիի համար վարձած մշակների առակը

Մաս. Ի. 1.

Խորայէլացիք պարծենում էին, որ վաղուց իրենք Աստուծոյ ընտրեալ ազգն են, և կարծում էին թէ միայն նոցա համար պէտք է ծնի խոստացեալ Փրկիչը: Նոքա ոչ մի կերպով չէին ուզում հաւատալ, որ կռապաշտներն էլ որոնք չէին ճանաչում Ճշմարիտ Աստուծոն, կարող են մանել Քրիստոսի արքայութիւնը: Տէրը յետագայ առակով կամենում էր ցոյց տալ, թէ որչափ նոքա անարդար են և խիստ և որչափ ողորմած է Աստուած ամէն մարդոց, որոնք վաղ թէ ուշ գղջմամբ դառնում են դէպի Նա:

Երկնային արքայութիւնը, ասում էր Յիսուս Քրիստոս, նման է լաւ տանախրոջ, որնոր առաւօտը վաղ գրնաց վարձեց մշակներ իր այգիի համար: Մի դահեկանով ամէն մէկին վարձելից յետոյ, զրկեց նրանց այգին: Երեք ժամից ու մէկ էլ կէսօրին կրկին դուրս գալով ու ամէն անգամ նոր մշակներ գանելով զրկեց իր այգին աշխատելու: Աերջագէս արեւի մայրը մանելից մի ժամ առաջ էլի գնաց հրապարակ և տեսնելով մարդոց, որոնք առանց դորձքի կեցած էին, հարցրեց նրանց. «ինչո՞ւ այս տեղ բռնոր օրը անդորձ կանգնած էք»: «Որովհետեւ ոչոք չվարձեց մեզ», պատասխանեցին մշակները. «Գնացէ՛ք դուք էլ իմ այգիս», ասաց տանուաէրը. «վարձը բաժանելիս, դուք

էլ կ'ստանաք ինչ որ հարկն է» :

Արեւոյեան տանուտէրը հրամայեց իր կառավարչին կան-
չել բոլոր մշակներուն և սկսաւ նրանց վարձ բաժանել,
սկսելով վերջիններից, որոնք ամէնից յետոյ եկան: Ամէն
մէկը ստացաւ մի մի դաեկան, մինչև նոքա էլ, որոնք օրու-
ան վերջին ժամին եկան: Նոքա, որոնք առաջ էին եկել
սպասում էին, թէ աւելի կ'ստանան, իսկ երբ տեսան, որ
իրենց էլ այնքան տալիս են, սկսան տրանջալ տանտիրոջ
վրայ ասելով. «նոքա արեւի մայրը մանեկից մի ժամ առաջ
եկան և դու հաւասարում ես նրանց մեզ հետ, որոնք բոլոր
օրուան աշխատանքը քաշեցինք և արեւակի տօթը»: Տա-
նուտէրը պատասխանեց մէկին. «ընկեր, ես քեզ չեմ զրո-
կում»: Մէկ դահեկանով չ'կապվեցա՞ր ինձ հետ: Ա՛ռ ինչոր
քեզ պատկանում է և դնա՛: Ես կամենում եմ տալ այս վեր-
ջինին էլ այնքան ինչքան քեզ տուի, մի՞թէ իշխանու-
թիւն չունիմ իմ սեփականութեանս վրայ: Մի՞թէ դու
նախանձում ես, որ ես առատ եմ»:

Այսպէս էլ կ'լինի երկնային Արքայութիւնումը, ա-
ռաջինները կ'լինին վերջիններ և վերջինները առաջիններ:
Շատերը կանչված են, բայց քիչերն են ընտրած»:

Յիսուս Քրիստոս այս առակով ուսուցանում է նմա-
նապէս, թէ մեր կեանքի ո՞ր ժամանակն էլ որ զղջանք, Աս-
տուած միշտ կ'ընդունէ մեր զղջումն և կ'վարձատրէ ա-
պաշխարած մեղաւորներուն այն երանութեամբը, որնոր
պատրաստել է արդարների համար: Բայց որովհետև մենք
մեր կեանքի ոչ մէկ բոպէի մասին հաւաստի չենք կարող
լինել, թէ մեր ձեռին է, չպէտք է մեր զղջումն և ուղղվելը
յետ զցենք, այլ միշտ պարտենք պատրաստ լինել Աստուծոյ
դատաստանին ներկայանալու:—

Այգիի առակը

Մատ. իա. 33. Մարկ. ժբ. 1, Ղուկ. ի. 9.

Փրկիչը մէկ անգամ Հրէաներին քարոզելիս Երուսաղէմի տաճարումը ասաց յետագայ առակը:

Մի մարդ տնկեց այգի, պատեց այն ցանկով, փորեց հնձան, կանգնեց աշտարակ նորա մէջ ու յանձնելով այն մշակներին ինքն պնաց շատ տարիներով օտար երկիր՝ Երբ մի քիչ հաւաքելու ժամանակը հասաւ, ուղարկեց իր ծառաներուն, որ մշակներից խաղողի գինը պահանջեն. բայց մշակները այն դրկած ծառաներից մի քանիսին ըստպանեցին, միւսերին տանջեցին և բաց թողին դարտակ:

Տէրը զրկեց ուրիշ ծառաներուն աւելի շատ քան թէ առաջ, միայն սոցա էլ մշակները միւսնոյնը արին: Աերջապէս այգիի տէրը ասաց, «ի՛նչ անեմ նրանց, կ'զրկեմ իմ որդուս, կարելի է որ նրանից ամաչեն. բայց մշակները իրենց տիրոջ որդուն տեսնելով ասացին. «ասա՛, դալիս է ժառանգը, եկէ՛ք սպանենք նրան և ժառանգութիւնը մեզ կ'մնայ»: Նոքա բռնեցին նրան, այգիից դուրս տարան և սպանեցին»:

Այս ասելից յետոյ Յիսուս Քրիստոս հարցրեց քահանաներից և դպիրներից. «երբ կ'գայ տէրը, ի՛նչ կ'անէ այս մշակներուն»: Նա կ'դատապարտէ նրանց, պատասխանեցին նոքա և կ'տայ իր այգին ուրիշներին, որոնք կարգով կ'հատուցանեն նրան հաւաքած մրգի փողը»: Յիսուս Քրիստոս ասաց նրանց. «այսպէս էլ ձեզնից կ'խլվի

Արքայութիւնը և կ'յանձնալի ուր' շ ազդի , որնոր պտուղ կ'բերէ :—

Քահանայապետները և դպիրները զգալով , որ այս առակը վերաբերում է իրենց , կամենում էին բռնել Յիսուս Քրիստոսին նոյն ժամին . բայց վախենում էին ժողովրդից և այս պատճառաւ զրկեցին խորամանկ մարդոց , որոնք լսելով Նրանից մի անզգոյշ խօսք պատճառ գտնէին Նրան կառավարութեան ձեռքը մատնելու :

Փարիսեցիների աշակերտները և Հրովդիանոսները մօտեցան Փրկչին և ասացին . « Աարդապետ , մենք զխոնք , ինչպէս դու ճշմարիտ ես և որ Գու ոչոքին երեսին չես նայում . այլ սովորցնում ես ճշմարտութեամբ Աստուծոյ ճանապարհը : Ասա՛ մեզ , մենք Հրէաներս պարտական ենք Հռովմայեցւոց կայսրին հարկ տալ : Յիսուս Քրիստոս , հասկանալով նոցա խորամանկութիւնը , ասաց . « ինչո՞ւ էք փորձում ինձ : Յոյց տաւէք ինձ մի դահեկան . ումի՞ պատկերը և ումի՞ անունն է : զրա՞ծ սորա վրայ » , հարցրեց Նա :

« Կայսրինը » , պատասխանեցին նոքա :— « Աւրեմն տուէք կայսրինը կայսրին . իսկ Աստծունը Աստծուն : Արքայս լսեցին , զարմայան նորա խմաստուն պատասխանին վրայ և գնացին :

Իսկ քահանայապետները և դպիրները չէին համարձակվում Նրան բռնելու առանց պատճառի . նոքա վախենում էին ժողովրդից , որնոր համարում էր Նրան մարդարէ :

Թագաւորի հարսանիքը հրաւիրեալների վրայ

Մատ. իբ. 1. Ղուկ. ժդ. 16.

Յիսուս Քրիստոս ասաց. նման է երկնից Արքայու-
թիւնը հարսանիքին, որնոր մի թագաւոր կազմեց իր որ-
դու համար: Նա շատերուն կանչեց հարսանիք, միայն
քիչերը եկան: Երբ թագաւորը զրկեց իր ծառաներուն
յայտնելու, որ ճաշը արդէն պատրաստ է և սպասում են
հրաւիրեալներուն, մէկը հրաժարում էր ասելով, թէ
պէտք է դնայ իր աղարակը տեսնելու, միւսը թէ
դործ ունի, իսկ ոմանք մինչև անգամ անարդեցին և սպա-
նեցին թագաւորի ծառաներուն, Երբ թագաւորը լսեց
այս, բարկացաւ սաստիկ և զրկեց զինուորներ, որ սպա-
նեն սպանողներուն և այրեն նոցա քաղաքները: Յետոյ
թագաւորը ասաց իր ծառաներին. «հարսանիքը պատ-
րաստ է, բայց հրաւիրեալները անարժան զանակցան,
դնայէ՛ք, ճանապարհին ու մն որ հանդիպէ՛ք, ամէնուն հը-
րաւիրեցէ՛ք հարսանիք»: Մառանները կատարեցին թա-
գաւորի հրամանը և հաւաքեցին ճաշի վրայ մեծ բազ-
մու թիւն բարի և չար մարդոց. բոլոր պալատը լիքն էր
հիւրերով:

Թագաւորը դուրս եկաւ, որ տեսնէ իր հիւրերուն և
նոցա մէջ մէկին նկատելով, որ հարսանիքի շորով չէր,
ասաց. դու ի՞նչպէս մտար այս տեղ առանց հարսանի-
քի շորի, բայց նա լուռ կեցաւ, Այն ժամանակ թագա-

ւորը ասաց իր ծառաներին, «կապեցէ՛ք սորա ձեռները և ոտները և գցեցէ՛ք արտաքին խաւարը, այն տեղ կ'լինի լացը և ատափանց կրճտու մնա՞»։ — Շատերն են կոչված, միայն քիչերն են ընտրած»։ Քաղաւորի հարսանիքը հրաւիրուածները՝ Հրէաներն են, որոնց ուրիշ ազգերից առաջ քարոզվեցաւ Քրիստոսի վարդապետութիւնը։ Հիւրը, որնոր թագաւորի հարսանիքը անվայելուչ շորերով եկել էր, օրինակ է այն մարդոց, որոնք պատկանելով Քրիստոնէական եկեղեցիին, վարում են քրիստոնէի անվայել կեանք։

Գլ. 11-ի ԵԸ.

Տասն կոյսերի վրայ

Մատ. Իե. 1.

Յիսուս Քրիստոս Նր ունկնդիրների համար խրատական օրինակները առնուով էր կեանքի ամէն սովորական պատահմունքներից։ Նարայելացիք սովորութիւն ունէին հարսանիքի ժամանակ, որ հարսի ընկերները սպասուով էին նորապսակին, որնոր սովորաբար դալիս էր գիշերով և կոյսերը այն ժամանակ վառած լապտերներով առաջ էին գնում նրան և ուղեկից լինում մինչև այն տունը, ուր պէտք է լինէր հարսանիքը։ Այս սովորութիւնը միջոց տուեց Քրիստոսին յետագայ առակը ասելու։

«Երկնից Արքայութիւնը, ասաց նա, նմանէ տասն կոյսերին, որոնք առան լապտերներ, որ գնան փեսայի առաջ։ Նրանցից հինգը խմաստուն էին, իսկ հինգը յիմար, այս յիմարները առան լապտերներ, իսկ ձէթ

չպատրաստեցին : Իմաստունները իրենց հետ առանձնա-
մանով ձեթ էլ : Բայց որովհետև փեսայն ուշացաւ, ա-
մէնքը քնեցան : Աէս դիշերի մօտ ձայն բարձրացաւ. թէ
«ահա՛ փեսայն գալիս է, շտապեցէ՛ք շուտով նորա առաջ
դուրս գալու» : Աոյսերը վեր կացան և վառեցին իրենց
լապտերները : Այն ժամանակ յիմարները ասացին իմաս-
տուններին. «տուէ՛ք մեզ ձեթ. որովհետև ահա՛ լապտեր-
ներս հանդու՛մ են» :

Իմաստունները պատասխանեցին. «եթէ մենք մեր ձե-
թից ձեզ էլ մասն տանք, բաւական չի լինիլ ոչ մեզ և
ոչ էլ ձեզ, աւելի լաւ է, գնացէ՛ք և գնեցէ՛ք որքան հար-
կաւորն է» : Մինչև նոքա գնացին ձեթ գնելու, փեսայն
եկաւ : Նոքա, որոնք պատրաստ էին, նորա հետ միա-
սին մտան ներս հարսանիքի ուրախութիւնը կատարելու
և փակեցին դռները : Յետոյ եկան միւս կոյսերն էլ. նո-
քա ասում էին. «տէ՛ր, տէ՛ր, բաց արա՛ մեզ դուռը» : Բայց
փեսայն պատասխանեց. «ես ձեզ չեմ ճանաչում» :

Այսպէս եղէ՛ք պատրաստ, աւելցրեց Յիսուս Քրիս-
տոս, որովհետև դուք չգիտէ՛ք ոչ օրը և ոչ ժամը, երբ մար-
դու Որդին կ'գայ (այսինքն՝ դատելու կենդանիներուն և
մեռածներուն) :

Հարստի եւ Ղազարի առակը

Ղուկ. Ժդ. 19.

Յիսուս Քրիստոս շարունակելով ուսուցանել ժողովրդին ասաց յետագայ առակն էլ :

«Մի քաղաքումը բնակում էր մի հարուստ մարդ, որն որ միշտ հագնում էր ծիրանի ու բեհեզ. նա ամէն օր ուրախանում էր եւ զուարճանում : Ասր նմանապէս մի աղքատ էլ անունով Ղազարոս. սա բոլորովին ծածկած էր վէրքերով եւ պառկած էր հարստի դրան մօտ : Խեղճը կերակրվում էր այն փշրանքներով, որոնք թափում էին նորա սեղանից, միայն շները դալիս էին ու լիզում նորա վէրքերը : Աղքատը մեռաւ եւ հրեշտակները տարան նորա հողին Աբրահամի գոգը : Մեռաւ նոյնպէս հարուստն էլ, նրան թաղեցին փառքով : Դժոխքի տանջոնքի մէջ գրանուելով հարուստը բարձրացրեց աչքերը ու հեռուից տեսաւ Աբրահամին եւ Ղազարին նորա գոգումը : Հայր Աբրահամ, աղաղակեց նա, խղճացիր իմ վրաս, դռկիր Ղազարին, որ իր մատի ծայրը թաց անէ ու զովայնէ լեզուս • ես պապակում եմ տապից :— Արդեանկ, պատասխանաբարահամը, «միտք բեր, որ դու քո կենդանու թեանդ ժամանակ վայելեցիր բոլոր երկրային բարութիւնները, իսկ Ղազարոս չարչարվում էր : Այժմ նա այս տեղ մխիթարվում է եւ դու տանջվումս : Եւ բացի սրանից մեր մէջը մեծ փոս կայ, էնպէս որ անկարալի է ոչ ձեր մօտից մեր մօտ եւ ոչ էլ մեր մօտից դէպի ձեզ անցնելը : Այն ժամանակ դժբաղ»

դը ասաց. «աղաչում եմ քեզ, հայր, զրկիր Ղազարոսին
 մեր տուն. ես էլի հինգ եղբայր ունիմ. թող նա նրանց
 զգուշացնէ, որ նոքա էլ չգան այս չարչարանաց տեղը» :
 Աբրահամը պատասխանեց. «նոքա ունին Մովսէսին և
 մարգարէներուն. թող նրանց լսեն» : — Զէ՛ հայր իմ, ա-
 սաց տանջվողը. «եթէ մեռելներից մէկը երթայ նոցա
 մօտ, նոքա անպատճառ կ'ապաշխարեն : — «Եթէ չեն լը-
 սել Մովսէսին և մարգարէներուն», ասաց Աբրահամը, նո-
 քա չեն հաւատալ նրան էլ, ով որ մեռելներից յարու-
 թ իւն կ'առնէ» : —

ԳՆՈՒԽ Կ.

Յիսուսի Քրիստոսի հրաշքները և բարերարութիւնները

Մատ. Ի՛ 26. Մարկ. Ժ. 46. Ղուկ. ԺԸ՛ 35. Մարկ. Է. 31. Ղուկ. ԺԷ. 12.

Յիսուս Քրիստոս մի անգամ եկաւ Երիքով քաղաքը :
 Ճանապարհի վրայ նստած էր մի կոյր աղքատ և խնդրում
 էր ողորմութիւն : Ասելով որ իր մօտովը անց է կենում
 շատ ժողովուրդ, կոյրը հարցրեց. «այս ի՞նչ է» : — Նրան
 պատասխանեցին. «այստեղ անցնում է Ղազովրեցի Յիսու-
 սը» : Կոյրը սկսաւ աղաղակել. «Դաւթի՛ որդի, ողորմի՛ր
 ինձ» : — Առ ջեից դնացողները սատառւմ էին նրան և հը-
 րամայում էին լուռ կենալ. իսկ նա աւելի ևս աղաղա-
 կում էր. «Յիսուս, Դաւթի որդի, ողորմի՛ր ինձ» : Յիսուս
 կանգնեցաւ և հրամայեց կոյրին Նր մօտ բերել : «Ն՛չ ես
 կ'ամենում», հարցրեց Փրկիչը : «Արա՛ այնպէս, որ աչքե-

բըս տեսնեն», պատասխանեց կոյրը: — «Տես, ասաց Փրկիչը • քո հաւատդ քեզ փրկեց»: Նոյն բուպէին կոյրը սկըսաւ տեսնել և զնաց Տիրոջ ետեւից Աստուծուն փառաւորելով: Նոյնպէս էլ ամէն այն հրաշքը տեսնողները Աստուծուն սկսան փառաւորել:

Միւս անգամ էլ բերին նորա մօտ մի խուլ և համբ մարդու և խնդրում էին, որ Նր ձեռքը զնէ նորա վերայ, Յիսուս Քրիստոս կպցրեց Նր մատերը նորա ականջներին և բռնեց ձեռից: Յետոյ աչքերը դէպ'ի երկինքը բարձրացնելով ասաց • «բացվիր»: Նոյն բուպէին խուլ և մունջը սկսաւ խօսել ու լսել: Տէրը արդեւեց այս ուրիշներին յայտնել • բայց որչափ Յիսուս արդեւում էր • նա աւելի ևս փառաբանում էր Նրան: Նրան տուած է բոլոր իշխանութիւնը երկրիս վրայ, աղաղակում էր շատ զարմացած ժողովուրդը • խուլերը լսում են և մունջերը խօսում: —

Միանգամ Յիսուս Քրիստոս տեսաւ տասն բորոտ մարդիկ, և որովհետեւ այս ցաւը տարափոխիկ է, նորա չէին համարձակվում ոչոքին մօտենալ շատ ու հեռուից աղաղակում էին • «Տէր, օգնիր մեզ»: — Յիսուս Քրիստոս տեսնելով նրանց ասաց • «զնացէ՛ք, ցոյց տուէ՛ք ձեր անձը քահանային»: Բորոտները հաւատացին Յիսուսի Քրիստոսի խօսքին և հնազանդեցան Նրան: Մովսէսի օրէնքը հրամայում էր, որ բորոտութիւնից սրբվածները յայտնվէին քահանային, որոնք պէտք է նրանց քննէին և յայտնէին, թէ նորա կարող են կրկին դառնալ մանել մարդոց հասարակութիւնների մէջ: Քահանաների մօտ գնալիս բորոտները զգային, որ իրենք սրբված են բոլրից: Բժշկվածներից մէկը յետ դարձաւ և Փրկչի ոտներն ընկնելով բարձրը ձայնով շնորհակալ էր լինում Նրանից և օրհնում էր

Աստուծուն, և այս անձն էր Սամարացի, Հրէաներին ա-
տելի մարդ : Յիսուս Քրիստոս ասաց նրան, և նա տասնից
չքժ շիկցի՞ արդեօք : Ո՛ւր են մնացած իննը : Ն^ոնչու չե-
կան նորա Աստուծուն փառք տալու, այլ եկաւ միայն այս
այլազգին :

Յետոյ ասաց բժշկված ին, ավեր կաց, գնա՛ խաղա-
ղա թեամբ, քո հաւատդ փրկեց քեզ :

ՔԼՈՒԽ ԿԱ.

Զաքէոս

Ղուկ. ԺԹ. Ի.

Յիսուս Քրիստոս մօտենում էր Նրիքովին : Այս քա-
ղաքումը բնակում էր մի մարդ, որի անունը Զաքէոս էր
և ինքը մաքսապետու շատ հարուստ մարդ էր, նա շատ
ցանկանում էր Յիսուս Քրիստոսին տեսնել, բայց կարճա-
հասակ լինելով ժողովրդի բազմութեան ետեւից, որնօր
Յիսուսին շրջապատում էր, չէր կարողանում նրան տես-
նել :

Ճանապարհին կար մի թղենի, Զաքէոսը շտապով վեր
զնաց ծառին վրայ, որ գտնեայ այն տեղից տեսնէ Աստ-
ուծային Արդասպետին :

Երբ ծառին մօտեցաւ Յիսուս Քրիստոս, կանչեց Զա-
քէոսին, որ նստած էր թղենի վրան և ասաց, և Զաքէոս,
ներքև եկ շուտով այդ տեղից : Նս քո տուն եմ գալիս :

Այսպէս առատաձեռն վարձատրեց Տէրը Զաքէոսին
նորա այն ցանկութեան համար, որով նա կամենում էր
Յիսուսին տեսնել :

Զարէոս շուտով ներքեւ եկաւ ծառ ից եւ մեծ ուրա-
խութեամբ ընդունեց Տէրոջ իր տանը : Ամէն այս անս-
նողները ասում էին թիւնչոյէս կարող է Նա իջնել այն
մարդու տանը, որին ամէնքը համարում են մեղաւորս :

Իսկ Զարէոս ուրախացած մօտեցաւ Յիսուս Քրիս-
տոսին եւ ասաց : Տէր, ես կ'տամ բոլոր ստացուած իս կէսը
աղքատներին եւ թէ զրկել եմ մէկին, չորս անգամ կը
հատուցանեմ :

Տէրը պատասխանեց : « այսօր եղաւ այս տանս փրկու-
թիւնը, որովհետեւ սա էլ Աբրահամի որդին է : Մարդու
որդին եկաւ կորածներուն փրկելու » :

ԳԼՈՒԽ ԿԲ.

Կոյր ծնածի բժշկուելը

Յովհ. թ. 1.

Մի անգամ Փրկիչը պատահեցաւ մի մարդու, որնոր կոյր
ծնած էր, նա նաած էր ճանապարհի մօտ եւ անցնողներից
խնդրում էր ողորմութիւն : Յիսուսի աշակերտները կար-
ծում էին, որ ամէն մեծ տարաբաղդութիւնը պատիժ է,
որնոր Աստուած զրկում է մարդուս մեղաց համար : Բայց
որովհետեւ այս ողորմելին չէր կարող արժանի լինել այդ-
պիսի պատժին, ըստ որում ՚ի ծնէ կոյր էր, նոքա չէին իմա-
նում ինչին վերաբերել այս դժբաղդութիւնը, ուստի եւ
հարցրին Փրկչին : « Արդապէս, ո՞վ է մեղանչել, սա թէ սո-
րա ծնողները, որ այս խեղճը կոյր է ծնել » : Յիսուս Քրի-
ստոս պատասխանեց : « ոչ ոք չէ մեղանչել, ոչ սա ինքը եւ

ոչ էլ սորա ծնողները . այլ այս պատահել է , որ Աստու-
ծոյ գործքերը յայնովին :

Ամէն նեղութիւնները , որոնք Աստուած զրկում է
պէտք է լինեն կամ չարերին ուղղվելու կամ բարիներին
կատարելագործվելու համար օրինակներ :

Չարագործների չարչարանքը կոչվում է պատիժ . իսկ
բարեգործերին՝ փորձումն : Բայց թէ որն է զրկվում մար-
դուս , պատիժ արդեօք թէ փորձումն , այն Աստուած
դիտէ և չարչարվողի խղճմտանքը : Ն^ոնչպիսի բարերա-
րութիւն է մեղաւորի համար , երբ նա իր նեղութեանցը
տանելիս , կարողանում է ասել , որ այն զրկված է իրեն
Աստուծմէ իր մեղքերը քաւելու համար և որպիսի մխի-
թարութիւն է բարեգործի համար կարծելը , որ Աստու-
ծոյ փառքի համար ինքը պէտք է համբերութեամբ տանէ
իր չարչարանաց և որ ճշմարիտ և ողորմած Աստուածը ի-
րեն կ'վարձատրէ այս ամէնի համար :

Տէրը յաճախակի միտերն էր բերում աշակերտներին
իր մերձակայ մահը և համեմատելով խաւարը , որի մէջ ըն-
կղմած էր այն 'ի ծնէ կոյրը , այն խաւարի հետ , որնոր Նր
մահից յետոյ պէտք է լինէր , նա ասաց . ես պէտք է կա-
տարեմ ինձ Ղրկողի գործքերը քանի որ ցերէկ է դեռ .
չուտ վրայ կ'հասնի դիշերը , երբ ոչոք չի կարող աշխա-
տել : Մինչև ես աշխարհիս վրայ եմ , Նս աշխարհիս լոյ-
սըն եմ : Յետոյ չոքեց գեանին , շինեց կաւ և ձեփեց նը-
րանով կոյրի աչքերը ու ասաց նրան « գնա՛ , լուա՛ Սելով-
ամի աւազանում » :

Կոյրը դնաց , լուացվեցաւ և աչքերը բացվեցան : Այն
ժամանակ զրացիները և ամէնքը , որոնք առաջ ճանաչում
էին նրան ասում էին միմեանց . « սա այն կոյրն չէ՞ , որնոր

ողորձու թիւն էր խնդրում : Ամանք ասում էին թէ նա է . իսկ միւսերը հաստատում էին, թէ նրան նման է միայն : Քայց նա ինքը ասաց . ես ճշմարտիւ այն կոյրն եմ . Հեաաքրքրութիւնը ամէնուն տիրեց իմանալու . թէ ի՞նչպէս են նորա աչքերը բացվել . Նրխտասարդը պատասխանեց . «մի մարդ , որին անուանում են Յիսուս , ծեփեց աչքերս կաւով և հրամայեց լուացվիլ Սիլովամի աւաղանումը և ես սկսայ տեսնել » : Քայց ո՞վ է այն մարդը . հարցնում էին նրան : « Չգիտեմ » , պատասխանեց նա : Այն ժամանակ տարան նրան Փարիսեցիների մօտ , որոնք նմա նապէս հարցրին նրան . թէ նորա աչքերը ի՞նչպէս բացվեցան : Բժշկված կոյրը նրանց էլ մի և նոյն պատասխանը տուեց . թէ մէկը ծեփեց աչքերս կաւով , ու հրամայեց լուացվիլ . լուացվեցայ և ահա տեսնում եմ այժմ :

Յիսուս Բրիսաոս կոյրին բժշկեց շաբաթ օրը . ուստի և ծաղեցաւ վէճ Փարիսեցիների մէջ : Ամանք ասում էին . « այս մարդը Աստուծակէ զրկած չէ , որովհետեւ շաբաթը չէ պահում , միւսերը ասում էին . « մի թէ կարող է մեղաւոր մարդը այսպիսի հրաշքներ գործել » : Աւերջապէս հարցրին նոքա բժշկվածին . « դու ի՞նչ կասես այն մարդու վրայ , որնոր քո աչքերիդ լոյս տուեց » : — « Ասկարծում եմ , որ նա մարդարէ է , պատասխանեց բժշկվածը : Քայց Փարիսեցիները չէին ուզում հաւատալ , որ նա կոյր ծնած լինէր և կանչեցին նորա ծնողներուն : « Սա ձեր օրդ ի՞նչ է . հարցրին նոքա . դուք ասում էք , որ նա ծնաւ կոյր , այժմ ի՞նչպէս է տեսնում » : Աոյր ծնածի ծրնողները պատասխանեցին . « նա ճշմարտիւ մեր օրդին է և ծնաւ կոյր . բայց ինչպէս աչքերը լոյս ստացան , այդ չըզիտենք : Նա այն հասակումն է , որ ինքը կարող է իր մա-

սին խօսիլ: Մտողները այսպէս պատասխանեցին երկիւղեց. նորա վախենում էին, որ եթէ Յիսուսին բոլոր ժողովրդի առաջին խոստովանեն Մեսիա, փարիսեցիները և քահանաները իրենց կ'հեռացնեն ժողովրդից. ուստի և ասացին, մեր որդին հասակը առած է, հարցրէք իրեն:

Այն ժամանակ փարիսեցիները կրկին կանչելով աւողջացած կոյրին ասացին նրան. «Վառք տուր Աստուծոն: Մենք գիտենք, որ Նա, ովոր քեզ բժշկեց, մեղաւոր է. որովհետև շաբաթ օրը բժշկեց քեզ. համաձայնիր մեզ հետ դու էլ»: Նա պատասխանեց. «ես չգիտեմ, Նա մեղաւոր է արդեօք. միայն գիտեմ, որ ես կոյր էի և այժմ տեսնում եմ»:— «Ասա՛ մեզ», ասացին վերստին փարիսեցիները. «ի՞նչպէս բժշկեց Նա քեզ»:— «Ես արդէն պատմեցի այն ձեզ», պատասխանեց նա. «բայց դուք չէիք կամենում լսել: Ինչո՞ւ մէկ էլ կրկնեմ: Կամ թէ կամենում էք դուցէ՛ նորա աշակերտը լինել: Փարիսեցիքը բարկացան այսպիսի պատասխանի համար, պարսաւում էին նրան և ասում. «դու ինքդ ես նորա աշակերտը, իսկ մենք Մովսէսի աշակերտներն ենք: Մենք գիտենք, որ Աստուած խօսեցաւ Մովսէսի հետ. իսկ այդ մարդուն մենք չենք ճանաչում, որ տեղից է Նա»:

Այդ է իսկ զարմանալին, պատասխանեց բժշկվածը, որ դուք չգիտէք, որ տեղից է Նա. բայց էլի շնորհեց Նա իմ աչքերիս լոյս: Ես գիտեմ, որ Աստուած մեղաւորի աղօթքին չէ լսում, այլ լսում է նորա աղօթքը, ով որ նրան պատվում է և նորա կամքը կատարում: Նրբէք չէ լսած, որ մէկը կոյր ծնածի աչքը բանայ: Եթէ Նա Աստուծակ, զրկած ջինէր, չէր կարող հրաշքներ գործել»: Մեղքերի մշ ծնար և դեռ էլի համարձակվում ես

Մեզ սովորցնել՝ աղաղակեցին փարիսեցիները և զուրս
 դեցեցին նրան ժողովրդից : Յիսուս Քրիստոս, երբ այս բանը
 խմացաւ, բժ շկիւած ին տաճարումը պատահելիս ասաց . «Հա-
 ւատում ես զու Աստուծոյ որդուն» : Երիտասարդը պատաս-
 խանեց . «Ո՛վ է նա, Տէր : Ես կամենում եմ հաւատալ նը-
 րան» : — Դու տեսնում ես նրան և խօսում ես նորա հետ .
 պատասխանեց Փրկիկը : Հաւատում եմ, Տէր, աղաղա-
 կեց երիտասարդը ուրախութեամբ և երկրպագութիւն
 տուեց նրան :

Դատաստանի եմ եկել Նս այս աշխարհս, ասաց Տէրը,
 որ կոյրերը տեսնեն . իսկ տեսնողները կուրանան» : Այս
 որ լսեցին այն տեղ գտնվող փարիսեցիները, ասացին . «Ո՞ր-
 թէ մենք կոյր ենք» : — «Եթէ զուք կոյր լինէիք՝ պատաս-
 խանեց Յիսուս Քրիստոս, մեղք չէիք ունենալ . բայց զուք
 հաւատում էք, որ ամէն բան տեսնում էք ու այդ պատ-
 ճառաւ զուք ուրիշներից աւելի մեղաւոր էք» :

ՔԼՈՒԽ ԿԳ.

Ողորմութիւն գտնող մեղաւոր կիւր

Յովհաննու աւետարանի վերջումն :

Փարիսեցիները և օրէնսու սոյցները նախանձելով Յի-
 սուսի Քրիստոսի փառքին ամէն կերպիւ աշխատում էին
 նրան դատապարտելու մէկ պատճառ գտնել : Գիտենալով
 նորա բարեւրութիւնը, նոքա կարծում էին, որ Նա կը-
 պաշտպանէ մեղաւոր կնոջ, որնոր Մովսէսի օրէնքով պէտք
 է դատապարտւելը ՚ի մահ և այնպէս օրինաց հակա-

ա ակելով պատճառ կ'տայ ինքը իրեն զուգարտելու :

Տէրը մի անգամ տաճարումը գտնուելիս , քարոզում էր ժողովրդին : Այս ժամանակ դպիրները և փարիսեցիները բերին Նորա մօտ մի կնոջ և կանգնեցրին մի բաց տեղում . «Այրժապեա» . ասացին նոքա . ահա՛ կին մի , որնոր այնպիսի մեղք է գործել , որի համար Մովսէսի օրէնքով պէտք է քարկործվի . Դու ի՞նչ կ'ասես այս մասին» : Յիսուս Քրիստոս գլուխը կորացրեց դէպ 'ի դետին ու սկսաւ մատով զրել աւազի վրան առանց նրանց մի պատասխան տալու : Բայց որովհետեւ նոքա չէին դադարում հարցնելից , գլուխը բարձրացրեց և ամէն իր առջևը կանգնողներին վրայ դցելով հայեցուածքը պատասխանեց . «Թո՛ղ առաջինը նա գցէ դորա վրայ քար , ովոր ձեզնից զգում է իրեն անմեղ իր խղճմտանքի առաջը» : Յետոյ էլի գլուխը կորացնելով շարունակեց զրել մատով աւազին վերայ :

Այս պատասխանը լսելով և յանդիմանվելով իրենց խղճմտանքից ամէնքը մէկ մէկ սկսան հեռանալ տաճարից , սկսած ծերերից մինչև վերջին մարդը : Աերջապէս Տէրը մնաց մէնակ կնոջ հետ , որնոր կանգնած էր տաճարի բակի մէջտեղումը : Տէրը բաց 'ի դատապարտված մեղաւոր կնոջից ոչոքին չ'տեսնելով ասաց նրան , «ո՛ւր են նոքա , որոնք քեզ դատապարտում էին կամ թէ ոչոք նրանցից չդատապարտեց քեզ» : «Ոչ ոք» . պատասխանեց կինը :— «Նս էլ չեմ դատապարտում քեզ» . ասաց Քրիստոս . «գնա՛ և այսուհետեւ էլ մի՛ մեղանշիր» :

Մարթա եւ Մարիամ

Ղուկ. Ժ. 38 •

Յիսուս Քրիստոս, երբ Չառկի տօնին գնում էր
 Երուսաղէմ, իջաւ մի գեղումը: Այս տեղ մի բարեպաշտ կին,
 Մարթա անունով, ընդունեց Նրան իր տուն • սա ունէր
 մի քոյր անունով Մարիամ եւ մի եղբայր Ղազարոս: Մա-
 ժիամը, երբ Փրկիչը նոցա՝ տուն եկաւ, նստաւ նորա ոտի
 մօտ եւ լսում էր նորա քարոզները • իսկ Մարթան ընդ հա-
 կառակն հոգս էր քաշում եւ աշխատում էր ամէն կերպի
 պատիւ տալու Յիսուս Քրիստոսին: Աերջապէս մօտե-
 նալով Նրան Մարթան ասաց անբաւականութեամբ. «Տէր,
 մի՞թէ չես տեսնում Նո՛ւ, որ քոյրս ինձ մէնակ է թողել, որ
 քեզ ծառայեմ: Հրամայիր նրան, որ ինձ օգնէ»:— «Մար-
 թա՛ Մարթա՛» • պատասխանեց Տէրը • «դու հոգս ես քա-
 շում շատ բանի վրայ, միայն մէկն է հարկաւոր: Մա-
 ժիամը իրեն համար լաւ մասն է ընտրել, այն, որնոր նը-
 բանից երբէք չեն խլիլ»:

ԳԼՈՒԽ ԿԵ •

Ղազարոսի յարուբիւնը

Յովհ. Ժա. 1

Գեղը, ուր բնակում էին Ղազարոս եւ նորա քոյրերը,

Մարթան և Մարիամ, անուանվում էր Բեթանիա: Ղազարոս, որին Յիսուս Քրիստոս շատ սիրում էր, սաստիկ հիւանդացաւ: Երկու քոյրերն էլ դնացին ճիւղին մօտ իրենց եղբօր հիւանդութեան համբաւը տանելու: Նորա հրամայեցին ասել Տիրոջը. «Նա, որին Ղու սիրում ես, հիւանդ է»:

Յիսուս Քրիստոս, երբ այս լսեց, ասաց. «այն հիւանդութիւնը մահաբեր է. այլ Աստուծոյ փառաց և Նորա Արդու փառաւորութեան համար է»: Եւ ինքը մնաց նոյն տեղումը էլի երկու օր, Ղազարոսի հիւանդութիւնը իմանալից յետոյ: Այս տեղը Քալիլեաումն էր հեռու Բեթանիայից: Յետոյ Տէրը ասաց Նր աշակերաններին «զընանք կրկին Հրէաստան»: «Ղարթապետ» ասացին աշակերանները, «Հրէաները կամենում էին Քեզ քարկոծել և Ղու էլի դնում ես այն տեղ»:

Յիսուս Քրիստոս պատասխանեց նրանց. «օրը տաներկու ժամ չունի»: Այլ ման է դալիս ցերէկով, նա չի դայթակղվիլ, որովհետեւ տեսնում է աշխարհիս լոյսը, այլ նա կ'դայթակղվի, ով գիշերով է ման դալիս, որովհետեւ լոյս չէ տեսնում»: Յետոյ մի քանի ժամանակ լուռ կենալից յետ աւելցրեց: «Մեր բարեկամ Ղազարոսը ննջեց, կերթամ, կ'զարթեցնեմ նրան»: «Տէր», ասացին աշակերանները, «եթէ նա քնեցաւ, կ'թեթեանայ նորա հիւանդութիւնը»:

Բայց Յիսուս Քրիստոս քնելու վրայ չէր ասում. այլ նորա մահուան վրայ, միայն աշակերանները չհասկացան նրան: Այն ժամանակ Տէրը յայտնի ասաց նրանց: Ղազարոսը մեռաւ. Նսուրախ եմ ձեր մասին, դուք կըհասատովէք ձեր հաւատի մէջ, որովհետեւ դուք զի-

տէիք որ Նս այն տեղ չէիք Բայց գնանք Նորա մօտ: Թովմաս Առաքեալը վախենալով իր Վարժապետի կենաց համար, որովհետեւ Հրէաները խիստ շարացած էին Նորա վերայ, ասաց. «Գնանք մենք էլ, մեռնենք Նորա հետ միասին»:

Ղազարոսը արդէն չորս օրվան թաղած էր, երբ Յիսուս Քրիստոս Բեթանիա եկաւ: Այս գեղը Նրուսաղեմից հեռու չէր և Հրէաներից շատերը եկել էին Մարթային և Մարիամին մխիթարելու: Յիսուս Քրիստոսի մօտենալը լսելով Մարթան, շտապեց Նորա առաջ դուրս դալու. իսկ Մարիամ մնաց տանը: «Տէր», աղաղակեց Մարթան, «եթէ Գու մեզ մօտ լինէիր մեր եղբայրը չէր մեռնիլ: Բայց ես այժմ էլ հաւատալի եմ, որ Աստուած կ'ուայ Քեզ ամէն բան, ինչ որ խնդրես Նրանից»:— Յարուսթիւն կ'առնէ եղբայրդ», ասաց Փրկիչը, «Գիտեմ, որ յարուսթիւն կ'առնէ», պատասխանեց Մարթան, վերջին յարուսթեան օրը: Յիսուս Քրիստոս ասաց. «Ոս եմ կեանքը և յարուսթիւնը: Ով ինձ հաւատում է, եթէ մեռնի էլ, կ'կենդանանայ և ամէնը, ով կենդանի է և հաւատում է Ինձ, յաւիտեան չի մեռնիլ: Հաւատում ես սրան»:— Հաւատում եմ, Տէր», պատասխանեց Մարթան, որ Գու ես Քրիստոս՝ Աստուծոյ Որդին, որնոր գալու էր աշխարհ:

Որպիսի հաւատ է, Միայն հաստատ հաւատող, բարեպաշտ հողին կարող էր տալ այսպիսի պատասխան այնպիսի վշտալի փորձութեան ժամանակ:

Այս ասելով Մարթան դարձաւ տուն և կամաց ասաց իր քրոջ, «Վարդապետը եկաւ և քեզ կանչում է»: Մարիամը վեր կացաւ և շուտով գնաց Նորա մօտ: Նրան մխիթարող Հրէաները, երբ տեսան որ նա շատ ըն-

տապով դուրս գնաց, գնացին իրենք էլ Նորա ետեւից
ասելով. «նա գնում է իր եղբոր գերեզմանի վրան լալու»:

Մարիամը երբ մտեցաւ Յիսուս Քրիստոսին, ընկաւ
Նորա ոտները և ասաց. «Տէր, եթէ Գու այստեղ լինէիր,
եղբայրս չէր մեռնիլ»: Յիսուս Քրիստոս աննկով նը-
րան արտասուելիս և ամէն Նորա մօտ եկած Հրէանե-
րուն, որ լաց էին լինում, ինքն էլ ոգւով խռովեցաւ. «Ո՞ւր
դրիք նրան», հարցրեց Նա: «Տէր, եկ և տես», պատասխա-
նեցին Նրան:

Յիսուս Քրիստոս գերեզմանին մօտենալիս լաց եղաւ:
«Ինչպէս սիրել է Նրան», ասում էին Հրէաները, Մի՞թէ
Նա, որնոր կոյրի աչքերը բացեց, չէր կարող այնպէս ա-
նել, որ Ղազարոսը չմեռնէր» ասում էին ոմանք: Ղա-
զարոսը դրած էր այրում, որ փորած էր ժայռի մէջ ու
դուռը ծածկած էր մեծ վէմով: Յիսուս Քրիստոս մօ-
տեցաւ գերեզմանին և ասաց. «վեր առէք վէմը»: Այն ժա-
մանակ Մարթան՝ մեռածի քոյրը կրկնեց ասելով: Տէր,
մարմինը հոտած կ'լինի, արդէն չորս օր է, որ թաղած
է»: — «Նս քեզ չասացի», կրկնեց Տէրը, «որ եթէ դու հա-
ւատում ես, կ'տեսնես Աստուծոյ փառքը»:

Քարը, որով ծածկած էր գերեզմանը, դէն ղցեցին,
Փրկիչը բարձրացրեց իր աչքերը դէպի երկինք և ասաց.
«Հայր, շնորհակալ եմ Քեզանից, որ ինձ լսեցիր, Նս գի-
տեմ, որ Գու միշտ լսում ես իմ աղօթքս, բայց Նս այս
անում եմ ինձ շրջապատող մարդոց համար, որ նորա ա-
մէնքն էլ հաւատան, որ Գու ես ինձ ղրկելի:

Այս ասելից յետ Յիսուս Քրիստոս բարձր ձայնով ա-
ղաղակեց. «Ղազարոս, վեր կաց, դուրս եկ», և մեռածը
դուրս եկաւ գերեզմանից: Ոտները և ձեռները փաթա-

Թած է ին երիզով և երեսը ծածկած էր վարչամահով :
«Քայ արէք դրան», ասաց Տէրը : «և Թողէք , որ դնայ» .
Շատերը Հրէաներից , որոնք եկել է ին Մարթայի և Մարիամի մօտ և վկայ էին այս հրաշքին , հաւատացին Յիսուս Քրիստոսին . իսկ մի քանիսը գնացին Փարիսեցիների մօտ և պատմեցին նրանց այս անցքը : Այն ժամանակ քահանայապետները և փարիսեցիները խորհուրդ հաւաքեցին մտածելու , թէ ինչ պէտք է անեն : «Այս մարդը մեծ հրաշքներ է գործում , ասում է ին նորա , եթէ մենք Թողնենք նրան , ամէնքը կ'հաւատան , որ Նա Քրիստոսն է և այն ժամանակ Հռովմայեցիք կ'բառնան թէ մեր քաղաքը և թէ մեր ազգը» :

Այսիպիս , որնոր այն տարուան քահանայապետն էր , ասաց . «մի թէ դուք աւելի գերազանց չէք համարիլ , որ մէկը մեռնի շատերի տեղ , քան թէ ամբողջ ազգը կորչի մէկի համար» :

Քահանայապետը այս իրանից չասաց . այլ իբրև քահանայապետ յատնեց Աստուծոյ կամքը , որով Յիսուս Քրիստոս պէտք է մեռնէր բոլոր մարդոց համար և հաւաքէր միասին Աստուծոյ ջրուած որդւոցը :

Քահանայապետների և ծերերի խորհրդումը վճռեցին , որ Յիսուսին սպանեն . բայց Ֆրիլիչը Թագնավեցաւ Հրէաներից և հեռացաւ այն քաղաքը , որնոր Նփրայիմ անուանվում էր և որնոր անապատի մօտ էր :

Բայց որովհետև Զատիի տօնը մօտենում էր և շատ մարդիկ զանազան կողմերից գալիս էին Նրուսաղէմ . ըստ պատում է ին , որ տօնին կ'գայ նմանապէս Յիսուս էլ . ուստի և քահանայապետները ու Փարիսեցիները հրաման տուին

ամէնին, որ ով տեսնէ Նրան իրենց իմաց տայ, որ բըռնեն Նրան :

ԳԼՈՒԽ ԿԶ.

Մարիամը օծում է Յիսուս Քրիստոսին իւղով

Մատ. իգ. Ե. Մարկ. ժդ. 3. Ղուկ. է. 36. Յովհ. ժբ. 1.

Զատկի օրից վեց օր առաջ Փրկիչը եկաւ Բեթանիա, ուր էր Նրանից յարուծ իւն ստացած Ղազարոսը. այս տեղ Նորա համար պատրաստեցին ընթրիք : Մարթան սեղանի մօտ ծառայում էր և Ղազարոսն էլ մէկն էր նրանցից, որոնք Յիսուսի հետ միասին նստած էին սեղանի շուրջը : Իսկ Մարիամ առաւ մի մեծ շիշ թանդանի իւղով, օծում էր նրանով Յիսուսի ոտները և սրբում էր իր մազերով : Բոլոր սենեակը լքցուեցաւ անոյշ հոտով :

Յիսուսի Քրիստոսի աշակերտներից մէկը՝ Յուդա Խարիովտացին՝ նա, որնոր յետոյ մասնեց էլ Նրան, ասաց. «Ի՞նչպիսի շուայլում իւն է : Աւելի լաւ չէր, որ այդ իւղը ծախվէր և փողը բաժանվէր աղքատներին» :

Յուդան այս ասաց ոչ թէ այն պատճառաւ, որ հոգս էր քաշում աղքատների համար, այլ այնոր համար որ ինքը արծաթասէր և ագահ մարդ էր : Նա էր պահում իր մօտ արկղը, ուր հաւաքում էր տուած ողորմութ իւնները :

«Թո՛ղ տուէք դրան» ասաց Յիսուս Քրիստոս, դա այդ պահել է իմ թաղմանս օրուան համար : Աղքատներուն

դուք միշտ ունէք ձեզ մօտ. իսկ ինձ միշտ չէք ունեցնալ :

Երբ որ Հրէաստանում տարածվեցաւ համբաւը, թէ Յիսուս Յեթանիսու մն է, շատ բազմութիւն հաւաքվեցաւ, թէ իրեն Յիսուսին և թէ Նրանից յարութիւն ըստացած Ղազարոսին անանելու համար :

Քահանայապետները տեսնելով, որ շատ ժողովուրդ է հաւաքվում Յիսուսի մօտ և շատերը հաւատում են Նորան, վճռեցին Ղազարոսին էլ սպանել Նորա հեա միասին :

ԳԼՈՒԽ ԿԵ

Երուսաղէմ մտնելը

Մատթ. իա. 1. Մարկ. ժա. 1. Ղուկ մթ. 23. Յովհ. ժբ. 12.

Միւս օր առաւօաը Յիսուս Քրիստոս Նր բոլոր աշակերտներովը Յեթանիսայից գնաց Նրուսաղէմ :

Ճանապարհին մօտիկ, Չիթ ենեաց սարի տակը, կար մի գիւղ, որ անուանվում էր Յեթանիս, այս տեղ զըկեց Տէրը Նր աշակերտներից երկուսին հրամայելով նրանց. «գնացէք ուղիղ այն գիւղը, որ ձեր առջևը տեսնում էք. նորա մէջ որ կ'մանէք, կ'գանէք այնտեղ կապած էշ և յաւանակ նորա հեա, որի վրայ դեռ ոչ ոք չէ նստել, քակեցէք և բերէք ինձ մօտ : Նթէ մէկը հարցնէ ձեզ, թէ «ինչ էք անում», պատասխանեցէք միայն, «Տէրն է պահանջում» և ոչ ոք ձեզ չի արդելիլ :

Աշակերտները գնացին և ուրախալի զարմանքով գտան ամէն բան այնպէս, ինչպէս ասաց Տէրը, Գիւղ մանեա

լին դասան է շին և յաւանակին կապած դրան թօս և երբ
 կամենում էին քակել էշին, տէրը հարցրեց . «ինչո՞ւ էք
 քակում դրան» :— «Նա Տիրոջը հարկաւոր է» . պատասխա-
 նեցին աշակերտները և տէրն էլ չարգելեց նրանց :

Արեւելեան երկրներում էշի վրայ նստում էին թա-
 դաւորներն էլ, մանաւանդ հանդիսաւոր ժամանակները .
 ձիերը դործածվում էին աւելի պատերազմներում : Աշա-
 կերտները փռեցին իրենց շորերը յաւանակի վերայ և Տէրը
 հեծաւ նրան : Ճանապարհը Ձիթենեաց սարի վրայով
 էր : Նրբ հասան սարի գլուխը և նոցա հայեցուածքին
 երեւցաւ Նրուսաղէմ, աշակերտները և ժողովուրդը, որնոր
 Յիսուս Քրիստոսին ուղեկից էր և առաջ էր դուրս գալիս,
 մտքերը բերելով ամէն գործքեր, որ նա դործել էր և մը-
 տածելով այն օրհնութեանը վրայ, որ Աստուած զրկել էր
 նրանով մարդոցը, շարժած ուրախութիւնից և շնորհա-
 կալութիւնից բարձր ձայնով աղաղակում էին . «օրհնեալ
 է Աստուծոյ անունով եկողը՝ Նարայէլի թագաւորը : Խա-
 ղաղութիւն երկնքումը և փառք՝ ի բարձունս : Ովսաննա
 Կաւթի որդուն» :

Փարիսեցիներից մի քանիսը, ասում էին Յիսուս Քրիս-
 տոսին . «հրամայիր աշակերտներիդ, որ լռեն» :— «Նի՞ժ է նո-
 քա լռեն» . պատասխանեց Նա . «քարերը կ'աղաղակեն» :
 —Ոչ այս ուրախութիւնը և ոչ գովասանքները ուրախա-
 ցնում էին նրան, այլ թշուառութիւնները, որոնք սպառ-
 նում էին շրէից աղղին, լքցնում էին արամութեամբ Տի-
 րոջ մարդասէր սիրտը : Նրուսաղէմին նայելով Նա սկսաւ
 լալ . Ո՛հ երանի՛, թէ այժմ դոնէ կարողանայիր հասկա-
 նալ ի՞նչ է քեզ օգտակար, ասաց Նա . «Բայց ամէն բան
 ծածկած է քո աչքերիցդ : Ա՛գան օրեր, երբ թշնամեաց

զօրքը կ'պատէ քեզ ամէն կողմից և ի'սկ քո մէջ կ'հասորէ որդոցդ . չի մնալ քո մէջ քար քարի վրայ . որովհետև չըհասկացար քո այցելութեանդ ժամանակը :

Յիշենք այս տեղ նոյնպէս Յիսուսի Քրիստոսի խօսքերը, որոնք Նա առայ ուրիշ անգամ և որոնք յայտնում են Նորա արամութիւնը Արուսաողէմի ապագայ վիճակի վրայ: Մի անգամ առայ Նա . Արուսաողէմ, Արուսաողէմ, որ կոտորեցիր Մարգարէներուն և քարկոծեցիր նրանց, որոնց Աստուած զրկեց . քանի՞ցս անգամ Նա կամեցայ ժողովել քո որդւոցդ, ինչպէս թռչունը ժողովում է իր ձագերուն իր թևերի տակ . բայց դուք չկամեցաք այն . իսկ այժմ ձեր քաղաքը կ'ամայանայ :

Չաակի տօնի համար Արուսաողէմումը հաւաքվեցաւ մեծ բաղմութիւն : Նոքա, որոնք վկայ էին Ղաղարոսի յարութեան, պատմում էին այն անցքը շատերին և այս պատճառաւ ժողովուրդը, լսելով Յիսուսի Քրիստոսի մօտենալը, շատակեց նորա առաջ գնալու արմաւենիի ոստերով և բարձր ձայնով աղտոլակում էր . «Ո՛վսաննա . օրհնեալ է, որ գալիս է Աստուծոյ անունով՝ Նսրայէլի թագաւորը .» Ոմանք ձանապարհի վրան նորա ոտի տակ փռում էին իրենց շօրերը : Նսկ փարիսեցիները ասում էին . «Ի՞նչ անենք . ամէնքը հետեւում են նրան :

Եղովուրդը, որ հաւաքվեցաւ այնպէս յանկարծ նրան ընդունելու և ուրախութեամբ կոչում էր նրան թագաւոր . երեսայքը, որոնք իրենց գովասանքները տւելցընում էին ժողովոյի գովասանքի վրայ, աշակերտները, որոնք բերին նրան Արուսաողէմ մտնելու համար յաւանակին, որին զրէ թէ պատահամբ դտան . — այս ամէնն էր, որ կատարվի Մարգարէներից մէկի խօսքը, որն որ երկար

ժամանակ Բրիտոսի Տննդից առաջ դրեց յետագայ խօս-
քերը. «մի վախենար զուստը Սիոնի, ահա՛ գալիս է քեզ
մօտ քո թագաւորդ հեզ և Փրկիչ, նստած աւանակի
վրայ»* : Իսկ Սաղմասի մէջ ասած է. «Սննդեաց երա-
խաների բերանից կ'կատարվի օրհնութիւնդ»** :

ԳԼՈՒԽ ԿԸ

Չորացած քղեւին

Մատ. խա. 9. Մարկ. ժա. 12

Քահանայապետները և Փարիսեցիները աշխատում
էին միջոց գտնել Յիսուս Բրիտոսին գիշերով բռնելու.
որովհետև վախենալով ժողովրդից ցերէկով չէին հա-
մարձակվում այն անել. բայց Նա ցերէկը Նրուսազէ մի տա-
ճարում անցկացնելից յետ, երեկոյեան Նր բոլոր աշակերտ-
ներով դարձաւ Բեթանիայի Ձիթենեաց սարի միւս կող-
մումն էր. և գիշերը անցկացնում էր քահանայապետներին
անձանօթ անդումը :

Իր հանդէսով Նրուսազէմ մանելու երկրորդ օրը, երբ
գառնում էր Բեթանիայից քաղաք, Յիսուս Բրիտոս
քաղցեցաւ և մօտենալով թղենիին, որ ճանապարհին մօտ
էր, նայեցաւ չ'կայ արդեօք պտուղ նորա վրայ. բայց բացի
աերեւներից ոչինչ չգտնելով ասաց. «այսուհետև միշտ
անպտուղ կ'մնաս դու» : Միւս օրը, նոյն ճանապարհի

* Չարար. Թ. 9a

** Սաղ. Ը. 3.

վրայով անց կենալիս աշակերտները զարմացան, երբ տեսան, որ թղենին չորացել էր :

Այս ծառը պէտք է լինի ամէնի համար զգուշութեան օրինակ : Այն մարդը, որնոր չէ գործում բարի գործքեր, չէ աշխատում իրեն ուղղելու, կենում է առանց իր ընկերոջ օգուտ տալու, կ'հասնէ թղենիի վիճակին :

Պետրոս Առաքեալը ասաց Փրկչին. « Արդասպետ, տես, թղենին, որնոր Գու անիծեցիր, բոլորովին չորացել է արդէն » : Յիսուս Քրիստոս պատասխանեց . « Ճշմարիտ եմ ասում ձեզ, եթէ կ'ունենաք հաստատ հաւատ, ոչ միայն մի խօսքով կ'չորացնէք թղենի. այլ եթէ կ'ասէք այս սարին, « շարժվիր տեղիցդ և ընկիր ծովը » — ամէնը կ'կատարվի ձեր խօսքով : Եւ ինչ որ խնդրէք ձեր աղօթքումը հաւատով, բոլորը կ'ստանաք » :

ԳԼՈՒԽ ԿԹ.

Փրկչի խօսակցութիւնը իր Աստուածային փառաց եւ նշանակութեան վրայ

Մի անգամ Յիսուս Քրիստոս քարոզում էր ժողովրդին տաճարում : Նա այն ժամանակ ասաց . « Նսեմ աշխարհիս լոյսը, ով ինձ կ'հաւատայ և կ'հետեւէ, նա չի շրջիլ խաւարի մէջ. այլ կ'ստանայ կենաց լոյսը » : Հա-

« ատայցէք լոյսին — և դուք կ'լինէք լոյսի որդիք¹ : Ես եմ ճանապարհ , ճշմարտութիւն և կեանք , ոչ ոք չի գալ չօրս մօտ , բայց եթէ Ինձմով² :

Շատերը նրանցից , որոնց Յիսուս Քրիստոս անապատումը հրաշալի կերպով կերակրեց , միւս օր եկան կրկին նորա մօտ ու երկար ժամանակ փնտռում էին նրան : Յիսուս Քրիստոս ասաց նրանց . ճշմարիտ եմ ասում ձեզ , որ դուք այն պատճառով չեկաք Ինձ մօտ , որ հրաշք տեսաք , այլ որ հաց կերաք և կշտացաք : Այդքան հոգս մի քաշէք մարմնաւոր կերակուրի վրայ , այլ հոգացէք հոգւոյ կերակուրի վրայ , որնոր ձեզ կ'տայ մարդու Արդին » :

« Ես եմ կենաց հացը , ով Ինձ կ'հետեւէ նա երբէք չի քաղցիլ . ով Ինձ կ'հաւատայ , նա չի ծարաւիլ երբէք : Ինձ Առաջողի կամքը այն է , որ ամէնքը , որոնք Արդուն կ'տեսնեն և կ'հաւատան նրան , ստանան յաւիտենական կեանք : Ահնաց հացը , որնոր Ես կ'տամ , է Իմ մարմինս , որնոր Ես կ'տամ աշխարհիս կենդանութեանը համար : Ավ Իմ մարմինս կ'ուտէ և Իմ արիւնս կ'խմէ , կ'ուեննայ յաւիտենական կեանք և Ես նրան կ'յարուցանեմ վերջին օրում » :

Փրկչի այս խօսքերից երևում է , թէ որչափ հարկաւոր է մեզ Յիսուսի Քրիստոսի սուրբ խորհուրդներին հաղորդութիւնը :

Միանգամ Յիսուս Քրիստոս եկաւ Երուսաղէմ տաղաւարահարաց տօնին , որն որ կարգվեցաւ Քարայելացւոց անապատումը արած ճանապարհորդութեան յիշատակի համար և այսպէս անուանվեցաւ . որովհետեւ այն ժամա-

¹ Յովհ. ժր. 36. և 46.

² ժդ. 6.

նակ նորա բնակու մ էին տաղաւարների կամ վրանների մէջ : Այս տօնը մեծ հանդէսով էր կատարուում : Յաճարի ամէն դռները և սիւները զարդարուում էին դալարի կանաչով և ժողովուրդը հանուում էր ջուր Անլովամի աւազանից . ջրի մի մասը թափուում էին զոհարանի առաջին, իբրև շնորհակալու թեան տատարագ , իսկ մնացածը խմուում էին , ասելով Մարդարէի այս խօսքերը . « առէք ուրախու թեան ջուր փշկու թեան աղբիւ բներից »* ,

Այս տօնի վերջին օրը Յիսուս Քրիստոս կանգնած էր տաճարումը և ասում էր . « ով ծարաւ է , թող գայ ինձ մօտ և խմէ : Ով ինձ կ'հաւատայ . նորա վերայ կ'կատարվի Գրոյ խօսքերը . « կենդանի ջրի գետեր կ'դուրս գան նրանից » : Այս խօսքերը նա ասում էր Առաջիկա շաբաթի վերայ , որն որ պէտք է ստանային նրան հաւատացողները :

Քահանայապետները և Հրէաների ծերերը իրենց խորհրդումը վճռեցին աքսորել ժողովուրդաբանից ամէնուն , ով որ Յիսուս Քրիստոսին Մեսիա կ'ընդունէ : Բայց Յիսուս Քրիստոս ասաց նրանց յետագայ խօսքերը . « Ես եմ քաջ հովիւր . քաջ հովիւր իր անձը դնում է իր ոչխարների համար : Արձկանը , որնոր իսկ հովիւ չէ և որին ոչխարները չեն պատկանում , երբ տեսնում է գայլի դալը , թողնում է ոչխարներուն և փախչում է . այն ինչ գայլը յափշտակում է և ցրում ոչխարներուն : Արձկանը հողս չէ քաշում ոչխարների վրայ : Ես եմ բարի հովիւ . ճանաչում եմ իմ ոչխարներու և նորա էլ ինձ են ճանաչում . ինչպէս Հայրս ինձ գիտէ , այնպէս էլ Ես գիտեմ Հօրս : Ես դնում եմ իմ անձս իմ ոչխարներիս համար :

Եսայ . Ժր . 3 .

Ունիմ ուրիշ ոչխարներ էլ, որոնք այս դաւթից չեն, նրանց էլ պէտք է բերեմ Նս այս տեղ. նոքա կ'լսեն իմ ձայնիս, և կ'լինի մի հօտ և մի հովիւ :

Յիսուսի Քրիստոսի հօտը ընդհանրական Սուրբ Ակեղեցին է, որնոր Նս հիմնեց և սրբեց Նր սուրբ արիւնով : Ոչխարները են Յիսուսին Քրիստոսին հաւատացողները, Սուրբ Ակեղեցւոյ անդամները, որ առաջ Հրէաներից ընտրվեցան, իսկ յետոյ հեթանոսներից էլ՝ ոչխարներից, որոնք չէին պատկանում հին կառկարանի Ակեղեցւոյ դաւթին : Միակ հովիւը, զլուսը և կառավարիչը ընդհանրական Ակեղեցւոյ է մեր Տէրը Յիսուս Քրիստոս :

Հրէաներից մի քանիսը ասացին Նրան. «մինչև երբ պահելու ես դու մեզ երկրայու թեան միջ : Նթ է դու ես յիրաւի Քրիստոսը, ասա՛ մեզ յայնապէս» :—Նս ձեզ ասացի, պատասխանեց Քրիչը. բայց դուք չէք հաւատում : Գործքերը, որ ես գործում եմ Հօրս անունով, վկայում են Ննձ. բայց դուք ոչինչ բանի չէք հաւատում, որովհետեւ իմ ոչխարներիցս չէք : Իմ ոչխարներս լսում են իմ ձայնիս, Նս զիտեմ նրանց և նոքա դալիս են իմ ետեւիցս, Նս կ'տամ նրանց յաւիտենական կեանք, նոքա յաւիտեան չեն կորչիլ և ոչ ոք նրանց չի յափշտակիլ իմ ձեռնիցս : Հայրս, որնոր Ննձ տուեց նրանց, ամէնից մեծ է և ոչ ոք չէ կարող յափշտակել նրանց իմ Հօրս ձեռքից : Նս և Հայրս—մի ենք, այսինքն ըստ էութեան :

Յիսուս Քրիստոս գուշակում է Երուսաղեմի եւ տաճարի քանդումն

Մատ. Խդ. 1. Մարկ. Ժգ. 2. Ղուկ. Խա. 5.

Երուսաղեմի տաճարը հիանալի զեղեցիկ շինուածք էր հոյակապ դռներով և պերճ սիւներով, ամէն տեղ վայլուած էր ակնաստիղ սպիտակ մարմարիտներ և ոսկին : Միանգամ երեկոյեան Փրկիչը Նր աշակերտներով դնում էր տաճարից աշակերտները կանգնացրին Նրան, որ սքանչանան շինուածի զեղեցիկութեանը վրայ : « Ասրդ ապե՛տ, ասում էին նոքա, նայի՛ր ինչպիսի՛ քարեր են, ինչպիսի՛ շինուածք է, » — Ճշմարիտն եւ՛ մտում ձեզ, պատասխանեց Տէրը, որ այդ ամէնը այնպէս կ'քանդվի, որ չի մնալ քար քարի վերայ :

Երբ ելան Ձիթենեաց սարի զլուխը կրկին կանգնացրին Յիսուս Քրիստոսին և հարցրին Նրան, « Երբ այս ամէնը կ'լինի, այս զարհուրելի անցքերի նշանները որո՞նք են, »

Յիսուս Քրիստոս պատասխանեց, « Երբ կ'լսէք պատերազմեր և ազդերի խռովութիւններ, մի՛ վախենաք, այս ամէնը պէտք է լինի, բայց այն դեռ վերջը չէ, » :

Ա՛վերկենայ ազգ ազգի վերայ և թագաւորութիւն թագաւորութեան վերայ, զանազան տեղեր երկրաշարժ կրկինի, սով և սրածութիւն, բայց այս ամէնը դեռ նեղութեանց սկիզբն է, » :

Ամէնից առաջ ձեզ կ'ձեռք տան, կ'հալածեն ձեզ,

կ'տանենն ատենն և բանա, կ'հանեն թագաւորներն և իշխաններն առաջ ինձ համար, միայն այս ամէնը կ'լինի, որ դուք կարողանաք վկայու թիւն տալ իմ մասին: Առաջ վանից մի' մտածէք, թէ ի՞նչ պատասխանէք: Ես կ'ամաճեզ իմաստու թիւն և շրթունքներն իմ զօրու թիւն, որին ոչ ոք չէ կարող ընդդէմ կենալ:

Չեզ կ'մատենեն ձեր ծնողներդ, եղբայրներդ, ազգականներդ և բարեկամներդ, շատերուն ձեզնից կ'սպանեն, և ատելի կ'լինիք ամէնին իմ անունիս համար, բայց առանց ձեր Նր'նային չօր չի կորչիլ ձեր զլխի մայն էլ: Համբերու թեամբ կ'փրկէք ձեր հոգին: Իսկ երբ կ'տեսնէք Նրու սաղէմը պատած զօրքով, իմացէք, որ հասել է նորա օրը: Երբ կ'տեսնէք սուրբ տեղում պղծու թիւն, որնոր Գանիէլ մարգարէն գուշակեց, այն ժամանակ շրէստանում զանուողները թող փախչեն սարերը, նախ: որոնք քաղաքու մնան աշխատեն հեռանալ այն տեղից, նոքա, որոնք քաղաքից դուրս են, չպէտք է մտնեն ներս իրենց ստացուած քի համար: Այն ժամանակ կըզան վրէժխնդրու թեան օրերը, որոնց վերայ գրած է: Աս'յ յղի և ստնսու կանանց այն ժամանակ, մեծ թշուառու թիւն կ'լինի երկրիս վերայ և Աստուծոյ բարկութիւնը այս մարդոց վերայ. նոքա կերակուր կ'լինենն սրի և կ'ընկնեն զերի ուրիշ ազգերի ձեռք: Նրու սաղէմը սանակոխ կ'անեն կռապաշտները, մինչև որ կատարվին հեթանոսների ժամանակները:

Ճշմարիտ եմ ասում ձեզ, չի անցանիլ այս ազգը, մինչև այս ամէնը կ'կատարվի:

Յիսուսի Քրիստոսի գուշակածը բոլորը կատարվեցաւ ճշգու թեամբ: Այս ճշգու թեամբ կատարված գուշակու

Թիւնը Նրուսաղէմի աւերման մասին պէտք է համոզէ մեզ հաւատալու անուտ ճշմարտութեան և մարգարեաւթեան էլ աշխարհիս վերջին վրայ, որնոր միակ Աստուածային Վարդապետը՝ մեր Փրկիչը Յիսուս Քրիստոսը բերանով յայտնեց :

Գ. ԱՌԻԽ ԷԱ.

Մարգարեութիւն աշխարհիս վերջին և երկրորդ գալստեան վերայ

Մատ. իգ. 29 Մարկ. ժգ. 24. Ղուկ. իա. 25.

Այս ներդու թեանց օրերից յետոյ Աստուծոյ Արքայութեան Աւետարանը կ'քարոզվի բոլոր երկրիս վրայ. կ'զայ ժամանակի վերջը, շարունակեց Փրկիչը: Այն ժամանակ կ'լինին զարհուրելի նշաններ արեղակի, լուսնի և աստղների վրայ. արեշակը կ'խառարի, լուսինը չի տալ իր լոյսը, աստղները կ'թօթափին երկնքից և երկնային զօրութիւնները կ'շարժին :

Երբ և երկրիս վերայ կ'լինի վիշտ և սարսափ ամէն մարդոց մէջ, ծովը սաստիկ կ'ալեկոծվի և մարդիկը զրեթէ հոգեվարք կ'լինին ահից և սպասելից նրան, ինչ պէտք է պատահի Երկրի վրայ: Այն ժամանակ կ'երևի մարդու Որդւոյ նշանը և կ'կոծեն երկրիս ամէն ազգերը, երբ կը տեսնեն մարդու Որդուն նստած ամպերի վերայ մեծ փառքով և զօրութեամբ: Նա կ'զրկէ Նւր հրեշտակներուն փողով և նշքա կ'հաւաքեն ընտրեալներուն երկրիս ամէն ծայրերից:

«Երբ այս ամէնը կ'սկսվի, բարձրացրէ՛ք դու խնեքդ և գիտացէ՛ք, որ մօտ է ձեր փրկութեան ժամը: Քղենիից սովորեցէ՛ք ժամանակը գիտենալ. երբ նորա սասերը վափկու մեն և տերեւները ցցվում, իմանում է՛ք, որ ամառն մօտ է: Նոյնպէս էլ դուք. երբ այս ամէնը կ'տեսնէ՛ք, գիտացէ՛ք, որ Նս մօտիկ եմ»:

Իսկ մարդու Որդւոյ դալստեան օրը և ժամը ոչ ոք չը գիտէ, ոչ Հրեշտակներն էլ երկնքումը. բայց միայն Աստուած: Արթուն կացէ՛ք և աղօթք արէ՛ք, որովհետեւ չէ՛ք իմանում ժամանակը, երբ այս կ'պատահի»:

Չգոյշ կացէ՛ք, մի՛ ծանրացնէ՛ք ձեր սրտերը շուայտութեամբ, արբեցութեամբ և աշխարհական հոգսերով, որ չլինի թէ այն օրն յանկարծ դայ ձեր դլխին. որովհետեւ նա իբրև ցանց կ'ընկնի երկրիս բնակիչների վրայ:

Ինչպէս Նոյի ժամանակն էր, այնպէս կ'լինի մարդու Որդւոյ դալստից առաջ, այն ժամանակ ուտում էին, խումում էին, ամուսնանում էին մինչև այն օրը. երբ Նոյն մտաւ տապանը և ջրեհեղեղը ջնջեց բոլոր մարդկային ազգը: Նոյնպէս էլ կ'լինի մարդու Որդւոյ դալստեան օրը:

Եթէ տան տէրը գիտենար, երբ կ'գայ զոդ, նա կը հրսկեր և չէր թողնիլ իր տանը ական հատանել: Այսպէս դուք էլ եղէ՛ք միշտ պատրաստ, որովհետեւ չգիտէ՛ք մարդու Որդւոյ դալստեան օրը:

Սովորեցէ՛ք այս առակիցը. «Տան տէրը ուրիշ տեղ գնալիս նշանակեց իր ծառաներից մէկին մեծ միւս ծառաների վերայ, որ նա նրանց տայ կերակուր իր ժամանակին: Բաղդաւոր է այն ծառայն, որին տէրը յետ դառնալիս կ'դանէ, որ նա լաւ կատարել է իր պարտաւորութիւնը: Տէրը նրան կ'նշանակէ կառավարիչ բոլոր իր

ստացուածքի վերայ : Բայց եթէ ծառայն կ'ասէ իր սրբ-
տու մը . « պարոնս ու շայնում է իր գալուստը » . և կ'սկսէ ծե-
ծել միւս ծառաներուն և աղախիններուն ու շուայտու-
թեամբ , արբեցու թեամբ և անկարգութեամբ կ'պարսպի .
պարոնը կ'գայ յանկարծ և սասախկ կ'պատժէ 'նրան . ան-
պիտան ծառային կ'գցեն այնտեղ , ուր է լաց և ատամանց
կրճտու մն »

Ուրեմն պատրաստ եղէք , որովհետև չգիտէք ոչ օրը
և ոչ ժամը , երբ կ'գայ տան տէրը , երեկոյեան արդեօք ,
առաւօտը , կէս գիշերին , թէ լուսադէմին . եղէք պատ-
րաստ , որ երբ էլ գայ , Նա ձեզ քնած չգանէ : Ինչ որ
ձեզ եմ ասում ամէնին եմ ասում , պատրաստ եղէք :

Ինչ որ է հասարակաց համար աշխարհի վերջը , նոյն
է մահը ամէն մէկի համար առանձնապէս . ոչ ոք հա-
ւաստի չէ իր կենաց մի ժամին էլ : Մահը դալիս է յանկարծ
ինչպէս տան տէրը կամ գողը : Փրկչի պատու իրանին հը-
նազանդելով լինենք ամէնքս էլ պատրաստ 'նրան ընդու-
նելու :

ՔԼՈՒԽ ԼԲ .

Վերջին դատաստանի վրայ

Մատ. ին . 31 .

Երբ մարդու Որդին կ'գայ , պատած Սուրբ Հրեշ-
տակներով և կ'նստէ Իւր փառաց աթոռի վերայ , կ'հա-
ւաքվեն Նորա առաջին երկրիս բոլոր ազգերը և նա կրբա-
ժանէ բարիներուն չարերից ինչպէս հովիւը զատում է ոչ-

խարներուն այժերից : Ոչխարները կ'կանգնեն աջ կողմումը . իսկ այժերը ձախում :

Այն ժամանակ թագաւորը կ'ասէ աջ կողմում կանգնածներին . « եկէ՛ք ՚մ Հօրս օրհնածներդ , ժառանգեցէ՛ք արքայութիւնը , որնոր պատրաստած է ձեզ համար աշխարհիս ստեղծագործութիւնից : Ես քաղցած էի , կերակրեցիք ՚նձ , ես ծարաւ էի ջուր տուիք ՚նձ , օտարական էի և ընդունեցիք ՚նձ ձեր տուն . ես մերկ էի և դուք հաղցրիք ՚նձ , ես հիւանդ էի , այցելութիւն արիք ՚նձ , ես բանտումն էի և եկաք ՚նձ աւտութիւն » :

Այն ժամանակ կ'ասեն արդարները : « Տէր , երբ աւսանք մենք Քեզ քաղցած և կերակրեցինք , ծարաւի և խմցրինք , օտարական և ընդունեցինք մեր տուն , մերկ և հագուցինք , հիւանդ և այցելութիւն արինք Քեզ , կամ բանդումը և աւտութիւն եկանք Քեզ » : — Երկնաւոր թագաւորը կ'ասէ . « ինչ որ դուք արիք ՚մ փոքրիկ եղբայրներիցս մէկին , այն ՚նձ արիք » :

Յետոյ թագաւորը կ'ասէ իր ձախ կողմումը կանգնածներին . « զնայէ՛ք , անխճեակներ , կրակը , որ պատրաստած է սատանայի և նորա ծառաների համար : Ես քաղցած էի , դուք չկերակրեցիք ՚նձ . ես ծարաւ էի , ջուր չ'տուիք ՚նձ . ես օտարական էի , չ'տուիք ՚նձ իջևան . ես մերկ էի , ՚նձ չ'հաղցրիք . հիւանդ էի , այցելութիւն չ'արիք ՚նձ . բանդումն էի , աւտութիւն չ'եկաք ՚նձ » : — Մեղաւորները կ'ասեն . « Տէր , երբ մենք Քեզ աւսանք քաղցած և չ'կերակրեցինք , ծարաւի և ջուր չ'տուինք , պանդուխտ , մերկ , հիւանդ , բանդումը և չ'ծառայեցինք Քեզ » , — Ով չէ օգնել ՚մ փոքր եղբայրներիս » . կ'պատասխանէ թագաւորը , « նա չէ օգնել ՚նձ էլ » :

Այն ժամանակ մեղաւորները կ'ստանան յաւիտենա-
կան տանջանք . իսկ արդարներ յաւիտենական և եր-
ջանիկ կեանք :—

Եթէ նոքա , որոնք բարի չեն գործում իրենց մեր-
ձաւորներին , այսպէս սաստիկ կ'պատժվին . ինչ պէտք է
սպասեն նոքա , որոնք աշխատում են վնասել իրենց մեր-
ձաւորին և նրանց վատութիւն անել . նոքա , ո-
րոնք թունաւորում են նոցա կեանքը զանազան հալա-
ճանքներով . նոքա , որոնք խաբում են նրանց , զրկում
են ստացուածքից , զրպարտում են նրանց , ծեծում են
բարկութեան ժամանակ կամ սպանում . աշխատում են
զեղխացնել նրանց չար խորհուրդներով և օրինակներով .
ցանկանում են անպատուել իր մերձաւորին ատելութեամբ
և զրկող խօսքերով :

ԳԼՈՒԽ ԷԳ .

Զատկի պատրաստութիւնը

Մատ. իդ. 3. 17. Մարկ. ժդ. 12. Ղուկ. իբ. 1.

Զատկիցը երկու օր առաջ , երբ ամէն Նսրայէլացի
արժանապէս պատրաստվում էր այս մեծ տօնը տօնելու ,
քահանայապետները , դպիրները և ժողովրդեան ծերերը
ժողովեցան Նայիափա քահանայապետի տանը , որ խոր-
հուրդ անեն , թէ ինչպէս Յիսուս Քրիստոսին ծածուկ
բռնեն և սպանեն նրան : « Այս չ'պէտք է անել տօնի ժա-
մանակ , որ ժողովրդի մէջ խռովութիւն չ'ընկնի » , ասում
էին նոքա : Նոքա վախենում էին ժողովրդից և ոչ թէ

Աստուծոյ բարկութիւնից էին սարսուժ :

Ամենազէտը Յիսուս Քրիստոս առաջուց դուշակեց, ինչ որ կատարվելու էր : Գեռ Ճանապարհին, երբ Նրուսազէմ էր դալիս, ասաց Նր աշակերաներին, «Մենք մտնում ենք Նրուսազէմ, ուր պէտք է կատարվի ամէնը, ինչ որ Մարգարէները ասել են մարդու Որդւոյ վերայ : Նա կըմատնվի քահանայապետների, դպիրների և ժողովրդեան ծերերի ձեռքը : Նոքա կ'դատաւարանն Նրան 'ի մահ և կ'մատնեն հեթանոսների ձեռք, որոնք կ'հայհոյեն Նրան, կ'թփեն վրան, կ'ծեծեն Նրան և վերջապէս կ'սպանեն : Բայց Նա երրորդ օրը յարութիւն կ'առնէ :

Եւ այժմ Յիսուս Քրիստոս կրկնեց մի և նոյնը, «երկու օրից կ'լինի Ջատիկ», ասաց Նա Ներ աշակերաններին, «և մարդու Որդին կ'մատնվի խաչվելու» :

Տասներկու Առաքեալներից մէկը Յուդա Իսկարիովտացին զնաց քահանայապետների մօտ և ասաց Նրանց, «ինչ կ'տաք ինձ, եթէ ես Նրան մատնեմ ձեր ձեռքը : Նոքա ուրախացած այս խոստումով խոստացան Նրան երեսուն արծաթ : Այս ժամանակից Յուդան միշտ փնտռում էր յարմար միջոց իր Աւրդասպետին անօրէն շքերէաների ձեռքը մատնելու :

Բաղարջակերաց առաջին օրը, երբ արդէն ամէնքը պէտք է պատրաստվէին Պասէքը տօնելու, աշակերանները եկան Փրկչի մօտ և հարցրին Նրան, «ո՞ր ես գուցե կամենում, որ Քեզ համար Պասէք պատրաստենք : Այս հինգշաբթի օրն էր : Յիսուս Քրիստոս հաստատ բնակութիւն չունէր Նրուսազէմում և այս պատճառաւ ասաց Պետրոսին և Յովհաննէսին, «զնացէք քաղաք, այն տեղ կ'հանդիպէք մի մարդու, որնոր տանում է ջուր սափո-

րով. Հեռեցէք նրան և մտէք այն տունը, ուր նա
 ներս կ'մտնէ, և ասէք տան տիրոջը. «Վարդապետը պա-
 առ իրեց ասել քեզ. «Իմ ժամանակս մօտիկ է. Նս քեզ մօտ
 կամենում եմ իմ աշակերտներովս ուտել Ձատիկը: Նա
 ցոյց կ'տայ ձեզ մի մեծ վերնատուն զարդարած. այնտեղ
 պատրաստեցէք պասէքի գառն»:

Աշակերտները ամէն բան գտան իսկ այնպէս. ինչ-
 պէս ճէրշ նրանց ասել էր և պատրաստեցին պասէքը:

ԳԼՈՒԽ ԷԴ.

Ոտնաշուայ

Յովհ. ժգ. 4.

Երեկոյեան ճէրը մտաւ լուսաւորած սենեակը, ուր
 պատրաստած էր պասէքի գառն և իր աշակերտներովս
 նստու սեղան: Նա գիտէր, որ մօտացել է ժամը, երբ
 ինքը պէտք է բաժանովի իւր աշակերտներից առ ժա-
 մանակ. նա կամենում էր այս վերջին ժամում ցոյց տալ
 նրանց իւր սէրը և թողնել փրկարար յիշատակ իր
 վերայ:

«Նս շատ էի ցանկանում, ասաց Նա, ուտել պա-
 սէքը ձեզ հետ իմ չարչարանքիցս առաջ. որովհետե-
 կս ասում եմ ձեզ, որ այսուհետե չեմ ուտիլ նրանից,
 մինչև որ չտօնեմ այն ձեզ հետ միասին Սասունոյ ար-
 քայու թե՛նում»:

Երբայեցւոյ այն ժամանակվան սովորու թե՛ամբը հիւ-
 բերին, երբ սորա տուն էին մտնում, ոտները լուսնում

էին. այս պարտաւորութիւնը կատարում էր սովորաբար
ճառաներից մէկը : Բայց Յիսուս Քրիստոս՝ ամեղերաց
իշխողը ինքը կատարեց այն սովորութիւնը ընթրիքի
ժամանակ : Նա վեր կացաւ սեղանից, առաւ դենջակ,
ածեց ջուր կոնքի մէջ, լուաց իւր աշակերտներին ու
ները և սրբեց նրանց դենջակով, որնոր կապել էր առջևը :

Երբ կարող հասաւ Պետրոս Առաքեալին, սա լիքը
յարգութեամբ դէպի Աստուածային իւր Աարդասեւ-
որ ասաց. Տէր, Դո՞ւ պէտք է լուանաս ոտներս : Յի-
սուս Քրիստոս պատասխանեց. «այժմ դու չես հասկա-
նալ, ինչոր Նա անում եմ. բայց յետոյ կ'հասկանաս» :
Պետրոսը ասաց. «երբէք չեմ թողնիլ, որ Դու իմ ոտներս
լուանաս» : Յիսուս Քրիստոս պատասխանեց. «Նթէ Նս
չ'լուանում ոտներդ, դու մասն չես ունենալ ինձ հետ» :
Այն ժամանակ Պետրոսը ասաց. «Տէր, ոչ թէ ստներս
այլ և ձեռներս ու գլուխս էլ լուան» : Մաքուր բանը
չպէտք է լուանալ, պատասխանեց Տէրը «դուք սուրբ էք,
միայն ոչ ամէնքդ» : Նա այս ասաց այն պատճառաւ, որ
Նրան յայտնի էր անձն, որնոր մտածում էր Նրան մատնել :

Յիսուս Քրիստոս, ամէն աշակերտներին ոտները լուա-
նալից յետ, հազաւ իր շորը, նստաւ սեղանի մօտ և ա-
սաց. «գիտէք դուք, Նս ի՞նչ արի : Դուք ինձ անուա-
նում էք ձեր Տէրը և Աարդատեալ. ճշմարիտ է, որով-
հետեւ Նս ձեր Տէրն եմ և Աարդատեալ : Բայց եթէ Նս
լուացի ձեր ոտներդ, մի և նոյն էլ դուք միմեանց պէտք
է անէք, Նս ցոյց տուի ձեզ օրինակ ինչպէ՞ս պէտք է վար-
վել : Մտռան չէ կարող իր պարտնիցը մեծ լինել, ոչ էլ
առաքեալը իրեն առաքողից : Նթէ դուք այս դիտէք,
երջանիկ կ'լինիք, թէ կ'կատարէք» :

Այսպէս Յիսուս Քրիստոս ցոյց տուեց մեզ խոնարհութեան օրինակ : Նա՝ երկնքի և երկրի թագաւորը, անպատուութիւն չհամարեց իրեն կատարելու ծառաներից վերջինի պարտաւորութիւնն էլ, Նա անյիշատարութեամբ և խոնարհութեամբ լուաց մինչև Յուդայի՝ իր մատնչի ոտն էլ :

ԳԼՈՒԽ ԷԵ.

Յուդայ մատնիչ

Մատ. իդ. 20. Մարկ. ժդ. 1. Յովհ. ժդ. 18.

Ոսկերը լուանալից յիտ Յիսուս Քրիստոս ասաց. պէտք է կատարվի մարգարէութիւնը, որի մէջ ասած է ընտ, ով ինձ հետ միասին ուտում էր, ինձ (1) դու աւճանեց. Նս այս կատարուելից առաջ ասում եմ՝ ձեզ, որ հաւատաք, թէ այն Նս եմ, Մարգարէն ինձ համար է ասել այս խօսքերը (2) :

Այսպէս խօսելով Յիսուս Քրիստոս շարժեցաւ սրբ. տանց : Մատնչի վերայ Նս ոչ թէ բարկանում էր, այլ ցուում : Փրկիչը կամենում էր Նրան զգուշացնել : Իւր քամէն աշակերաների վերայ նայելով ասաց. չձեռնից մէկը կ'մատնէ ինձ :

Աշակերտները այս լեւելիս սարսափեցան և մէկ մէկու վրայ նայելով չէին հասկանում, թէ այն ո՞րի համար էր ասած նորա կարգով հարցնում էին. չարչիօք ես չեմ, Տէր : Բայց Յիսուս լուս էր կենում. նա չէր կամենում

(1) Մարկ. իս. 10.

(2) Յովհ. ժդ. 19.

մատնչին յանդիմանել . այլ կամենում էր նրան զգուշացնել և զղջալ տալ : « Այն , կրկնեց Նա , ձեզնից մէկը կ'մատնէ ինձ : Մարդու Որդւոյ վրայ կ'կատարվի , ինչ որ զրոց մէջ ասած է . բայց վայ նորա մատնչին , լաւ էր , թէ չէր ծնել նա » :

Յիսուսի սիրելի աշակերտը՝ հեղ Յովհաննէսը նրաստած էր նորա մօտ : Սրան նշան արաւ Պետրոսը , որ հարցրնէ մատնչի համար : Յովհաննէսը հարցրեց կամաց . « Տէր , ո՞վ է այն » : — Նա է որին Նա հացի պատառը թրչած կ'տամ » , պատասխանեց Յիսուս Քրիստոս :

Փրկիչը սիրով բաժանեց Նր հացը մատնչի հետ . Նա այս սիրոյ յայանութեամբը կամենում էր նրան դարձնել . բայց Յուդան հացը Փրկչի ձեռքից առնելից յետ շարունակում էր էլի կեղծաւորելու և աշխատում էր ուրիշների նման անմեղ երեւիլ . նա էլ այնպէս , ինչպէս ուրիշները , միայն կեղծաւոր անհողութեամբ հարցնում էր . « արդեօք ես չեմ , Տէր » : — « Դու ինքդ ասայիր այդ . պատասխանեց Յիսուս Քրիստոս : — Յուդան տեսաւ , որ կեղծաւորութիւնը չէ օգնում և իր չար խորհուրդը յայտնի է Փրկչին , բայց դեռ էլի չէր զղջում : Յիսուս Քրիստոս ասաց . « կատարիր շուտով , ինչ որ մտքումդ ունիս » : Աչ ոք բացի Յովհաննէսից չ'հասկացաւ այս խօսքերի միտքը . ամէնքը կարծում էին թէ , որովհետեւ հասարակաց արկղը Յուդայի մօտ էր , Տէրը հրամայում է նրան կամ դնել ինչ որ հարկաւոր է տօնի համար , կամ ողորմութիւն տալ աղքատներին , Յուդան վեր կացաւ սեղանից և դուրս գնաց : Այն ժամանակը արդէն զիջեր էր :

Պեարոսի ուրացութեան գուշակութիւնը

Մատ. իդ. 31. Ղուկ. իբ. 31. Յովհ. ժդ. 31.

Յուդան դուրս եկաւ իր սարսափելի և աններելի
խորհուրդը կատարելու համար : Յիսուս Քրիստոս գի-
տնալով, որ իր չարչարանաց ժամանակը մօտենում է, ա-
սաց. « հասաւ արդէն ժամը, երբ մարդու Որդին կ'փա-
ռաւորվի և Աստուած էլ կ'փառաւորվի նրանով : Այժմ նա
փառաւորեց Աստուծոն, Աստուած էլ նրան կ'փառաւորէ :
Որդեակք իմ, նսէլ երկար չեմ լինիլ ձեզ հետ :

« Ես տալիս եմ ձեզ նոր պատուիրան . սիրեցէք մէկ մէ-
կու այնպէս, ինչպէս նս ձեզ սիրեցի : Աէրը, որնոր դուք
մէկ մէկու վերայ կ'ունենաք, ցոյց կ'տայ սերիշներին, որ
դուք իմ աշակերտներս էք » :

Պեարոս Առաքեալը հարցրեց նրան. « Տէր իսկ Դու ո՞ր
ես գնում » :

« Ուր ես գնում եմ, դու չես կարող ինձ այժմ հետեւել,
բայց յետոյ կ'գաս իմ ետեւիցս », պատասխանեց Փրկիչը :

« Ինչո՞ւ այժմ չեմ դալ Քո ետեւիցդ ». հարցրեց Պեարոս,
« նս պատրաստ եմ անձս էլ դնել Քո համար » :

« Դո՞ւ կ'դնես ինձ համար քո անձդ ». ասաց Յիսուս
Քրիստոս. « ճշմարիտ եմ ասում քեզ, որ մինչև հաւիսո-
սիլը երեք անգամ կ'ուրանաս ինձ » :

Յետոյ դառնալով աշակերտներին շարունակեց Յիսուս
Քրիստոս. « դուք էլ ամէնքդ կ'գայթազդվեք իմ մասին այս

դիշեր» : Պէտք է մարդարէական խօսքերը կատարվին . «Թէ կ'հարկանեմ հովիւ ին , նորա խաշինքն էլ կ'ցրու ին* : Բայց յարու-թիւնիցս յետոյ ձեզ կ'հանդիպիմ Գալիլեաում» :

Պետրոս Առաքեալը սասաց . «Եթէ ամէնքն էլ , որ դայ-թակղվին , ես հաւատարիմ կ'մնամ քեզ , ես պատրաստ եմ քեզ հետ բանդումն էլ նստել , մեռնել էլ» :

Բայց Յիսուս Քրիստոս կրկնեց նրան . «Ճշմարիտ եմ ասում քեզ , որ այս դիշեր ի'սկ մինչեւ աքաղաղի խօսելը երեք անգամ կուրանաս Կնձ : Ո՛վ Սիմոն , Սիմոն , սատանան աշխատում է խորբայել քեզ ցորենի պէս . բայց Նս աղօթեցի քեզ համար , որ հաւատդ չպակսի և դու երբեմն կ'դառնաս և կ'հաստատես քո եղբայրներուդ» :

ԳԼՈՒԽ ԷԷ .

Խորհրդաւոր ընթրիք

Մատ . իղ . 26 .

Այս խօսակցութեան ժամանակ Չատկի դառն կերան և այսպէս աւարտեցին տօնը , որ հին կտակարանի կարգադրութեամբ Նդիպտացւոց դերութիւնից ազատվելու յիշատակն էր :

Յիսուս Քրիստոս իւր մահովը պատրաստում էր աշխարհիս աւելի լաւ փրկութիւն — փրկութիւն մեղաց դերութիւնից : Այն ժամանակից , երբ Յիսուս , Քրիստոս մարդոց մեղաց համար դառնի տեղ Կրեն բերաւ զոհ ,

* Չաքար ժգ . 7 .

սկսվում է նոր ուխտը : Այս մեծ անցքի յիշատակի համար և մեղաց թողութեան համար կարգեց նա խորհրդաւոր ընթրիքը , որով մենք հաղորդվում ենք նորա մարմնին և արիւնին :

Փրկիչը առաւ հասարակ բաղարջ հաց , օրհնեց այն կտորեց և տուեց Նւր աշակերտներին ասելով . « առէ՛ք այս է իմ մարմինս , որնոր գոհում եմ ձեզ համար » : — Նոյնպէ՛ս էլ առնելով բաժակը գոհացաւ Աստուծմէ և տուեց այն աշակերտներին ասելով . « խմեցէ՛ք ամէնքդ էլ Սրբանից — այս է իմ արիւնս նոր ուխտի , որ թափվում է շատերի համար 'ի թողութիւն մեղաց : Այս կատարեցէ՛ք իմ յիշատակիս համար » :

ԳԼՈՒԽ ԷԸ .

Յիսուսի Քրիստոսի հրաժարական խօսակցութիւնը իր աշակերտներին ևն

Յովհ. Ժդ. Ժե. Ժդ. Ժե .

Աշտաց ժամանակը արդէ՛ն հասել է . Յիսուս Քրիստոս պատրաստվում էր չարչարվելու և մեռնելու : Նա գիտէր , որ միւս օր այս ժամանակը նորա մարմինը դերեզմանումը կ'լինի : Աշակերտները նստած էին նորա շուրջը ախուր լուծեան մէջ , բաժանման մօտկու թիւնը ցաւով լքցրեց նոցա սիրտը : Յիսուս Քրիստոս նրանց մըխիթարելով ասաց .

« Թո՛ղ չհուռվի՛ն ձեր սրտերը , շաւատացէ՛ք Աստուծուն

և ինձ : Իմ Հօրս տանը օթեփաններ շատ կան . եթէ այս
այսպէս չլինէր , Նս ձեզ կ'առնէի : Նս եթէ զնամ ձեզ հա-
մար աեզ պատրաստելու , կրկին կ'դառնամ և կ'առնեմ
ձեզ էլ ինձ հետ , որ դուք էլ այն աեզ լինէք , ուր Նս
եմ : Ձեզ արդէն յայտնի է ճանապարհն էլ , ուր Նս դը-
նում եմ :

Թումաս Առաքեալը , որնոր Հնապատու Յիսուսի խոս-
քերի մտքը , հարցրեց . « Տէր , ո՞ւր ես գու գնում ե ինչ-
պէս կարող ենք մենք զիտենալ այն ճանապարհը » :

Յիսուս Քրիստոս պատասխանեց . « Նս եմ ճանապարհ ,
ճշմարտութիւն և կեանք : Ոչ ոք չէ դալիս Հօրս մօտ .
բայց եթէ ինձ մով : Ով ինձ ճանաչեց , ճանաչում է իմ
Հօրս էլ : Նու դուք այսուհետեւ զիտէք Նրան և աեօք Նը-
րան :

« Տէր , ցոյց տուր մեզ Հօրը և բաւականէ մեզ » . ասաց
Փիլիպպոս :

« Փիլիպպոս , այսքան ժամանակէ ձեզ հետ եմ և դու
դեռ ինձ չես ճանաչում » . պատասխանեց Տէրը : « Ով ինձ
աեւել է , աեւել է և իմ Հօրս էլ . ինչպէս դու ասում ես ,
ցոյց տուր մեզ Հօրը : Մի՞թէ դու չես հաւատում , որ
Նս Հօրս մէջն եմ և Հայրս իմ մէջս : Խօսքերը , որոնք Նս
ասում եմ , ինձանից չեմ ասում և գործերը , որոնք Նս
գործում եմ , ինձանից չեն . այլ Հայրս , որնոր իմ մէջս բը-
նակած է , գործում է նրանց : Հաւատում էք ինձ , որ
Նս Հօրս մէջն եմ և Հայրս իմ մէջս : Հաւատացէ՛ք զոն-
եայ այս իմ գործերիս համար : ճշմարիտ եմ ասում , ով
ինձ կ'հաւատայ , կարող է գործել այն գործերը , որոնք
Նս գործում եմ , մինչև աեղի ևս մեծերը , որովհետև
Նս գնում եմ Հօրս մօտ : Ինչ որ խնդրէք Հօրիցս իմ ա-

նու՛նովս , կ'տայ նա ձեզ , որ փառաւորվի Հայրը Արդւով :

«Եթէ դուք սիրում էք Ննձ , կ'կատարէք ՚սմ պատուիրաններս և Նս կ'աղաչեմ Հօրս , որ տայ ձեզ ուրիշ Մխիթարիչ , որնոր յաւիտեան ձեզ հետ կ'լինի՝ ծրշմարտութեան հոգին , որին աշխարհս չէ կարող ընդունել . որովհետև նա չէ տեսնում նրան և չէ ճանաչում . բայց դուք գիտէք նրան , ըստ որում նա ձեզ հետ է և ձեր մէջ կ'լինի» :

Ես ձեզ որք չեմ թողնիլ . Նս էլի կ'զամ ձեզ մօտ ելի փոքր ժամանակ—և աշխարհս էլ չի տեսնիլ Ննձ . բայց դուք կ'տեսնէք Ննձ . որովհետև Նս կենդանի եմ , դուք էլ կենդանի կ'լինէք : Այն ժամանակ դուք կ'գիտենաք , որ Նս Հօրս մէջն եմ , դուք ՚սմ մէջ , և Նս ձեր մէջը :

Ով ունի ՚սմ պատուիրաններս և կատարում է նրանց , նա սիրում է Ննձ . ով Ննձ սիրում է , նրան կ'սիրէ ՚սմ Հայրս , Նս էլ կ'սիրեմ նրան և կ'յայտնվիմ նրան ինքս և մե՛ք կըզանք նորա մօտ և նորա մօտ կ'օթեմանենք» :

Աշակերտները չէին կարողանում դեռ բոլորովին հասկանալ Յիսուսի խօսքերը , նոքա զարմանալով նայում էին նորա վերայ : Յիսուս Քրիստոս աւելցրեց էլի . «դեռ էլի շատ բան հարկաւոր էր ձեզ ասել . մինչև ձեզ հետ եմ Նս , բայց դուք այժմ չէք կարող հասկանալ նրանց : Իսկ մխիթարիչը՝ սուրբ Հոգին , որին Հայրս կ'ղրկէ ՚սմ անունովս , կ'սորվեցնէ ձեզ ամէնը և միտերդ կ'բերէ , ինչ Նս ձեզ ասացի» :

«Յետոյ իբրև օրհնելով ՚սմ աշակերտներուն ասաց Տէրը . «խաղաղութիւն եմ թողնում ձեզ , ՚սմ խաղաղութիւնս տալիս եմ ձեզ , եչ այնպէս ինչպէս աշխարհս տալիս է» :

Յիսուս Քրիստոս նկատելով ՚սմ աշակերտների տրտու-

մութիւնը և երկիրը ասաց նրանց, «Թող չխռովին ձեր
սրտերը և չվախենան : Դուք լսեցիք, ինչ որ Նս ասացի
ձեզ : Նս գնում եմ • բայց կ'գամ էլի ձեզ մօտ : Եթէ
դուք ինձ սիրում էք, պէտք է ու ըստանաք, որ ասացի Նս,
թէ գնում եմ Հօրս մօտ, որովհետև Հայրս ինձանից մեծ
է (այսինքն ըստ մարդկութեան Յիսուսի Քրիստոսի) :

«Էլ երկար ձեզ հետ չեմ կարող խօսիլ : Այս աշխարհ
հիս իշխանը մօտենում է, նա ոչինչ չի գանիլ իմ մէջ,
այլ որ իմանայ աշխարհը, որ Նս Հօրս սիրում եմ և կ'ա
տարում եմ այն, ինչ նա ինձ հրամայել է : Այլ կացէք,
գնանք այս տեղից» :

Յիսուսի Քրիստոսի խօսակցութիւնը Նր աշակերտներին
հետ շարունակվեցաւ մինչև այն ժամանակ, երբ նա
նոցա հետ միասին եկաւ Քէթսամանի պարտէզը : Այս
խօսակցութիւնը պարունակում է Նր մէջ այնքան սրտա
շարժ և խրատական բաներ, որ քանի անգամ էլ որ կար
դանք նրան, մենք միշտ էլի կ'գանենք նորա մէջ նոր
կերակուր մեր մտքի և սրտի համար : Այս մեզ աւան
դեց Սուրբ Հոգւոյ ազդեցութեամբը Յիսուսի Քրիստոսի
սիրելի աշակերտը՝ Սուրբ Յովհաննէս Աստուածաբանը :
Կարդացէք նորա Աւետարանի ժդ. ժե. ժզ. և ժէ. գլուխ
ները :

Յիսուս Քրիստոս Գեթսամանիի պարտիզուներ

Մատ. Իդ. 36. Մարկ. Ժդ. 32. Ղուկ. Իբ. 39.

Յիսուս Քրիստոս անցնելով Աեզրոնի ձորը եկաւ մի զիւղ, որ Ձիթ ենեաց սարի տակն էր և կոչւում էր Քէթսամանի: Այս տեղ Նր աշակերտներովք մտաւ Նա պարտէզը և ասաց նրանց. «մնացէ՛ք այս տեղ, ես կ'երթամ աղօթք անելու»: Նրանցից առաւ Նր հետ Աեարոսին և Ջերեզեայ երկու որդւոցը՝ Յակովբին և Յովհաննէսին: Երբ առանձնացեալ տեղ եկան, զրկիչք ասաց նրանց. «ոզիս մինչև 'ի մահ տրտում է. կացէ՛ք այս տեղ և հրակեցէ՛ք Ննձ հետ».— Եւ փոքր ինչ հեռանալով ընկաւ զետինը երեսի վրայ և աղօթք էր անում ասելով. «Հայր խմ, եթէ կարելի է, թող անցնէ՛ այս բաժակը Ննձանից. միայն ոչ թէ ինչպէս ես եմ կամենում. այլ ինչպէս Գու ես ուզում. թող կատարվի կամքդ»:

Յետոյ դառնալով աշակերտների մօտ, Նա դտաւ նրանց քնած և ասաց Աեարոսին. «Սխմովն, դու քնում ես: Այսպէս չկարողացա՛ք մի ժամ էլ արթուն անցկացնել Ննձ հետ: Մի՛ քնէ՛ք, աղօթեցէ՛ք, որ փորձու թեան մէջ չընկնէ՛ք: Հոզիս յօժար է. բայց մարմինս սկար»: Այս ասելով Նա էլի հեռացաւ նրանցից և ծուներ իջած ըսկաւ կրկին աղօթք անել: «Հայր խմ, ասում էր Նա, «եթէ անհնարին է այս բաժակին անցնել Ննձանից, ես կ'իտեմ նրան. թող լինի Քո կամքդ»:

Դառնալով աշակերտներ ի մօտ, Նա կրկին գտաւ նրանց քնած, որովհետեւ նոցա աչքերը ծանրացել էին : Յիսուս Քրիստոս մեկնեցաւ նրանցից և վերստին աղօթում էր նոյն խօսքերը ասելով. « Հայր իմ, եթէ այս բաժակը չէ կարող Ննձանից անցնել, թող լինի քո կամքը » :

Այս ժամանակ երևեցաւ Նրան հրեշտակը և զօրացնում էր Նրան : Նա այնպիսի մտադիւրութեամբ աղօթք էր անում, որ արեան քրտնքի կայլակները կաթում էին Նորա երեսից զեանի վրայ : Մխիթարված հրեշտակից և զօրացած աղօթքովը առ Հայր, Յիսուս Քրիստոս դարձաւ քնած աշակերտներ ի մօտ և ասաց նրանց հեղութեամբ. « դուք դեռ էլի քնում էք և հանդրստանում : Հասաւ ժամը, մարդու Որդին մասնավոր է մեղաւորների ձեռքը : Ա, եր կացէք, գնանք : Մատնիչը մօտե՛նում է » :

ԳԼՈՒԽ Զ.

Յուդան մարտնում է Յիսուս Քրիստոսին

Մատ. իդ. 47. Մարկ. ժգ. 43. Առկ. իբ. 47. Յովհ. ժը. 3.

Հազիւ ասաց Տէրը այս խօսքերը և ահա՛ Յուդան մտաւ պարտէզ : Մեծ բաղմութիւն քահանայապետների ծառաների և զինուորների ուղեկից էին նրան վառած լապտերներով, սրերով և տէգերով : Չինուորները և քահանայապետների ծառաները չէին ձանաչում Յիսուս Քրիստոսին և այս պատճառաւ Յուդան ասաց նրանց. « ա-

Հա՛ն նշանը, որով դուք կարող էք ճանաչել Նրան. որին
ևս կ'համբուրեմ, նրան բռնեցէ՛ք ։

Յուզան բոլոր իր ուղեկիցներով մտաւ պարտէզը, ուր
Քրիկէ յաճախ անցկայնում էր զիշերները աղօթքով և
դնայ ուղիղ Յիսուս Բրիտանի մօտ և ասաց Նրան. «ող-
ջոյն քեզ, Աւարդապետ և համբուրեց Նրան ։ — «Յուզան,
ասաց Յիսուս Բրիտան, «համբուրելով կ'ս մասնում
մարդու Արդուն» ։

Յետոյ մտնելով ուղիղ զինուորիւմ մարտոյը հար-
ցրեց նրանց. «ու՛մի՛ն էք որոնում» ։ Յիսուս Նազովրե-
ցիին, պատասխանեցին նորա ։ «Ես եմ այն» . ասաց Յի-
սուս Բրիտան ։ Այս որ լսեցին զինուորները և միւս շը-
րէաները յետ քաշուեցան և ընկան զեանի վրայ ։

Յիսուս Բրիտան էլի միւսանդամ հարցրեց զինուոր-
ներուն. «ու՛մի՛ն էք փնտաւում» ։ Նորա պատասխանեցին
էլի. «Նազովրեցի Յիսուսին» ։ Ես արդէն ասացի, որ Ես
եմ . կրկնեց Նա ։ Նթէ եկել էք ինձ բռնելու, թողէք
սրանց երթալ, ուր կ'կամենան, աւելցրեց Նա, ցոյց աա-
լով հայրական զթով Նր աշակերտների վրայ ։

Չինուորները և քահանայապետների ծառաները մօ-
տեցան Յիսուս Բրիտանին այն նպատակով, որ բռնեն
Նրան ։ Այս տեսնելով աշակերտները ասացին. «Տէ՛ր, չը-
պաշտպանի՛նք արդեօք սրով» և առանց պատասխանի
սպասելու Պետրոս առաքեալը հանեց սուրը և քահա-
նայապետների ծառաներից մէկին, որի անունը Մաղքոս
էր, կտրեց աջ ականջը ։

Աւարդապետի սէրը ստիպեց Պետրոսին այս բանը
անելու. բայց Տէրը չէր կամենում, որ իր սիրոյ համար
գործածվէր որ և իցէ բռնութիւն ։ Նորա ամէն խօսքերից

մենք կարող ենք տեսնել թէ սրբան Նա ցանկանում է , որ մենք Նորա սիրոյ համար լինինք հեղ , ներողամիտ մինչև մեր թ շնամբներին անգամ : « Թողէք նրանց » , ասաց Յիսուս Քրիստոս իր աշակերտներին և Պետրոսին դառնալով շարունակեց . « զիր սուրյ պատեանի մէջ : Ամէնքը , որոնք սուր կ'բարձրացնեն , սրով կ'մեռնեն : Մի՞թէ դու կարծումես , որ Նա չեմ կարող խնդրել Հօրս , որ զրկէ ինձ տասներկու դունդ հրեշտակներ : Բայց ի՞նչպէս կ'կատարվէին այն ժամանակ մարգարէութիւնները : Մի՞թէ չլամեմ բաժակը , որնոր իմ Հայրս զրկել է » : Յիսուս Քրիստոս մօտեցաւ քահանայապետի ծառայի ականջին և բժշկեց նրան . յետոյ ինքնակամ անձնատուր եղաւ նրանց , որոնք Նորա ետե ից եկել էին :

Այն ամբոխի մէջ , որ եկել էր Յիսուս Քրիստոսին ետե ից , կային տաճարի իշխանները և ժողովրդեան ծերերն էլ : Նա տեսնելով նրանց ասաց բոլոր ժողովրդին և նրանց . « դուք եկել էք իմ վրաս զէնքով և բիրերով , ինչպէս մի աւազակի վրայ : Միշտ ձեզ հետ տաճարումն էի և յայտնապէս ուսուցանում էի ժողովրդեան . ինչո՞ւ այն ժամանակ չքունեցիք ինձ : Բայց այժմ է ձեր ժամանակը և խաւարի իշխանութիւնը » :

Չինուորները կապեցին Յիսուս Քրիստոսին և հանեցին պարտեզից , այն ժամանակ աշակերտները , ինչպէս դուշակեց նրանց Փրկիչը , ասէից ցրուեցան :

Յիսուս Քրիստոս ասուանի առաջին

Մատ. Իդ. 57. Մարկ. Ժդ. 53. Ղուկ. Իբ. 54. Յովհ. ԺԸ. 13.

Չինուորները և քահանայապետների ծառաները տա-
րան Յիսուս Քրիստոսին Անային մօտ, որնոր առաջվան
քահանայապետն էր և այն տարուան քահանայապետի՝
Աայիափայի աներն էր: Նա հարցրեց Յիսուս Քրիստոսին
Նորա աշակերտների և Նորա վարդապետութեան վրայ՝
Տէրը Յիսուս պատասխանեց. «Նս յայանապէս ուսուցա-
նում էի ժողովրդեան ամէնի առաջին. քարոզում էի ժո-
ղովրդարաններումը և տաճարումը. ինչո՞ւ դու հարցը-
նում ես ինձ: Հարցրու իմ ունկնդիրներուս իմ վարդա-
պետութեանս մասին»:

Այն տեղ կանգնած ծառաներից մէկը, այս պատաս-
խանը որ լսեց, խփեց Յիսուսի Քրիստոսի երեսին և ա-
սաց. «այդպէս ես պատասխանում քահանայապետին» Եւրը-
կիչը հեղութեամբ և հանդարտութեամբ ասաց. «եթէ
չար ինչ խօսեցայ, ապացուցիր այն. իսկ եթէ բարի,
ինչո՞ւ ես խփում ինձ»:—Մտաայն ոչինչ պատասխան չու-
նէր տալու. նա կամենում էր այս կոպտութեամբ շա-
հել քահանայապետի սիրտը:

Անան Յիսուս Քրիստոսին կապած զրկեց Աայիափայի
մօտ, որի տանը ժողովել էին օրէնսուսոյցները և ժողո-
վրդեան ծերերը: Նորա կանչեցին սուտ վկաներուն զըր-
պարտելու Յիսուսին ու սուտ վկայութիւններ տալու, որ

կարողանան Նրան դատապարտել 'ի մահ :

Երբ Փրկիչը ատեանի առաջը գնաց, յայտվեցան զըրպարտիչները . սրանց մէկ մէկ հարցրեցին, միայն նոցա վկայութիւնները բաւական չէին դատապարտութեան համար : Աերջապէս երկուսը դուրս եկան և յետագայ սուտ վկայութիւնը տուին . նոքա ասում էին, թէ Յիսուս ասել է . « կարող եմ Աստուծոյ տաճարը քանդել և երեք օրումը էլի կանգնել նրան » : Ամէն զըպարտութիւնները անպատասխան թողնելով Յիսուս Քրիստոս լուռ էր կենում :

Այն ժամանակ քահանայապետը վեր կացաւ տեղից, դուրս եկաւ մէջտեղ ու ասաց Փրկչին . « Ինչո՞ւ Դու ոչինչ չես ասում Քեզ արդարացնելու համար » : Բայց Յիսուս Քրիստոս շարունակեց լռել, որովհետեւ զըպարտութեան ամէնից լաւ պատասխանը է լուռ թիւնը :

Բայց երբ քահանայապետը երդումով հարցրեց Նրան ասելով . « երդում եմ տալիս կենդանի Աստուծով, ասա՛ մեզ ճշմարիտը . Դո՞ւ ես իսկ Քրիստոսը՝ Աստուծոյ Որդին », Յիսուս Քրիստոս պատասխանեց . « դու ինքդ ասացիր այդ » . բայց Նա աւելցնում եմ էլի, որ դուք կրտսեանէք մարդու Որդուն նստած Աստուծոյ զօրութեան աջ կողմումը և դալիս երկնքի ամպերի վրայով » :

Քահանայապետը պատառեց շորերը ասելով . « Սա Աստուծուն հայհոյում է . էլ ի՞նչ հարկաւոր է վկայ : Դուք իրենքդ լսեցիք Սորա հայհոյելը . ի՞նչ էք կամենում անել Սրան » : — Այն ժամանակ ամէնքը ասացին, « Նա մահապարտ է » :

Չինուորները հանեցին Նրան բակը, ուր Նա պատած պահապաններով պէտք է անց կացնէր գիշերուան մնացած

մասը : Այս տեղ ամէն կերպիւ հայհոյում էին Նրան ,
ումանք թքում էին վրան , մի քանիսը ծեծում էին ,
միւսերը խփում էին Նորա երեսին ասելով . « Քրիստոս ,
մարդարեւացի , ո՞վ Քեզ խփեց » : — Ամէնքը աշխատում
էին որքան կաբեղի է ասելի հայհոյել Նրան :

ԳԼՈՒԽ ԶԲ.

Պետրոս Առաքեալի ուրացու- քիւնը

Մատ. 10. 60. Մարկ. 14. 66. Ղուկ. 18. 54. Յովհ. 2. 15. 25.

Մինչև Յիսուս Քրիստոս էր կայիափայլի տան մէջ ,
սորա բակումը յետագայ անցքը պատահեցաւ .

Պետրոս և Յովհաննէս Առաքեալները հեռուից հե-
տևում էին Յիսուս Քրիստոսին մինչև քահանայապետի
բակը : Յովհաննէսը ծանօթ էր քահանայապետի տանե-
ցիներից մի քանիսի հետ . ուստի և մտաւ ներս , իսկ Պե-
տրոսը կանգնած էր դրան ետևը , Յովհաննէսը այս տես-
նելով խնդրեց դռնապանին , որ ներս թողնէ նրան էլ ,
նա էլ կատարեց այն :

Գիշերը ցուրտ էր . քահանայապետի ծառաները և
զինուորները տաքանում էին խարոյկի ջուր կողմումը , ո-
րչնոր վառած էր դաւ իթի մէջ տեղում : Պետրոսը նը-
մանապէս մօտեցաւ կրակին և կամենում էր սպասել , թէ
ինչպէս կ'վերջանայ վճիռը Յիսուսի Քրիստոսի մասին :
Դռնապահ աղախինը նայելով նորա երեսին ասաց . « աս
էլ Գալիլեացի Յիսուսի հետն էր » : Պետրոսը վախեցաւ այս

ամբաստանութիւնից և ուրացաւ ասելով. «չէ, ես չեմ
խմանում, դու ի՞նչ ես ասում» : Այս ասելով դնաց
նա գրան մօտ :

Այն ժամանակ տեսաւ նրան ուրիշ աղախին և ա-
սաց նրան պատող մարդոցը. «աս էլ էր Նազովրեցի Յի-
սուսին հետ, սա Նորա աշակերաներիցն է» : Բայց Պետ-
րոսը երդուելով ուրացաւ և ասաց. «ես չեմ ճանաչում
այն մարդուն» :

Եւստ յայտնի եղաւ բախումը եզոզներին էլ, որ ա-
տեանը դատապարտեց Յիսուս Քրիստոսին 'ի մահ : Ծա-
ռաներից մէկը ջոյց տալով Պետրոսի վրայ աղաղակեց .
«ասա՛ սա էլ Նորա աշակերաներիցն է, լեզուն իսկ ա-
պացուցանում է, որ Գալիլեացի է» : Այս լսելով մէկը աղ-
գանկաններից այն Մաղքոսի, որի անունը Պետրոս կրու-
բել էր, մօտեցաւ նրան և ասաց. այն, ես ինքս տեսայ
գրան պարտիզի մէջ Յիսուսի հետ միասին» : Այս խօս-
քերը զարհուրեցրին Պետրոսին, որնոր սկսաւ երդումն
տալ և հաւատացնել, որ նրան չէ ճանաչում. Նոյն
րոպէին Յիսուս Քրիստոսին քահանայապետի տնիցը դուրս
բերին : Նա դառնալով նայեցաւ Պետրոսին վերայ և այն
ժամանակ տքաղաղը խօսեցաւ : Այս տեղ յիշեց Պետ-
րոս Յիսուսի խօսքերը. «այս գիշեր մինչև հաւի երկու-
անգամ խօսելը, երեք անգամ կ'ուրանաս ինձ» : Նա
դուրս եկաւ և սաստիկ լաց եղաւ :

Այս էին զղջման արտասուները, որ ստիպեցին Պետ-
րոսին հեղանալ և յոյսը աւելի Աստուծոյ օգնութեան
վերայ դնել քան թէ իր վերայ :

Վերջապէս զղջաց Յուդան էլ. բայց ի՞նչ հետեանք
ունեցաւ այն :

Լսելով, որ Յիսուս Քրիստոս դատապարտվեցաւ 'ի մահ, նա խորին տրամուլթեան մէջ եկաւ քահանայապետների մօտ ու դարձնելով նրանց այն երեսուն արծաթը, որոնց համար դաւաճանել էր իր Աստուածային Վարդապետին, աւաց. «ես մեղանչեցի, որովհետեւ մասնեցի անմեղ արիւն» : Յուդայի խոստովանութեան քահանայապետները սառնութեամբ պատասխանեցին ասելով. «մեղ փոյթ չէ, այդ դու դիտես» : Յուդան լսելով այս պատասխանը դցեց երեսուն արծաթները տաճարում և յուսահատութեան մէջ հեռանալով տաճարից խեղդուեցաւ :

Քահանայապետները ընդունելով այն երեսուն արծաթները աւացին, որ նոքա արժանի չեն եկեղեցական փանձի մէջ լինելու, որովհետեւ արիւնի գին են. ուստի և վճռեցին նոքա նրանցմով դնել մի ագարակ օտարներուն թաղելու համար : Այս ժամանակից այն տեղը կոչվեցաւ արիւնի ագարակ :

ԴՆՈՒԽ ԶԳ.

Յիսուս Քրիստոս Պիղատոսի առաջին

Մատ. իէ. 2. Մարկ. ժե. 1. Ղուկ. իդ. 1. Յովհ. ժը. 28.

Հրէաները արդէն իրենց թագաւոր չունէին այն ժամանակ և այս պատճառաւ ամէն մահու վճիռ պէտք է հաստատէր Հռովմայեցի կառավարիչը. ուստի և միւս առաւօտը վաղ բարձրագոյն ատեանի բոլոր անդամները ժողովեցան և հրամայեցին տանել Յիսուս Քրիստոսին

Պիղատոսի մօտ , որնոր Հռովմայեցի կառավարիչն էր Հըրէաստանին և իրենք էլ գնացին Նորա ետևից : Բայց կառավարչն իրրև հեթանոսի տուն ներս չմտան , որ չըսողծվեն ու անարժան չլինին Ձատիկը տօնելու :

Այն տան առաջին , ուր բնակում էին Պիղատոս և իր պահապանները , կար մի փոքրիկ հրապարակ , քանի մի աստիճան բարձր փողոցիցը և կոչվում էր Կաղաթա , այսինքն քարատակ : Այս տեղ բերին Յիսուս Քրիստոսին և սպասում էին , որ Պիղատոսը դուրս դայ :

Պիղատոսը , երբ դուրս եկաւ տնից , տեսնելով բարձրագոյն ատեանի բոլոր անդամներուն հաւաքուած իր դրան առաջին զարմացաւ : «Ք՞նչ ամբաստանութիւն է քանում այդ մարդու վերայ» . հարցրեց նա :

«Եթէ նա չարագործ չլինէր , մենք Նրան քեզ մօտ չ' ինք բերել» . պատասխանեցին նորա :

«Եթէ այդպէս է , ուրեմն առէ՛ք Նրան , և դատեցէ՛ք ձեր օրէնքներով» . պատասխանեց Պիղատոս :

«Մենք չունինք իրաւունք մահու վճիռ տալու» . պատասխանեցին նորա և տեսնելով , որ բանը այնպէս շուտով չի վճռվել , ինչպէս իրենք ցանկանում էին , սկսան զըստարտել Յիսուս Քրիստոսին ասելով . «այս մարդը աղողին խռովում է» . Նա արգելում է կայսեր հարկ տալու անունով է Նրեն Քրիստոս՝ Կարայէլացւոց թագաւոր ։ ։

«Դու Կարայէլացւոց թագաւոր ես» . հարցրեց Պիղատոս դառնալով Յիսուս Քրիստոսին :

«Դու ինքդ ես ասում» . կրկնեց Յիսուս Քրիստոս , որքնոր առաջ ոչ մի պատասխան չէր տալիս քահանայապետների և ծերերի շարախօսութեանցը :

«Լսում ես , որքան շարախօսութիւններ են լինում քո

վերայ , ասաց Պիղատոս , «մի՞թէ չես ասիլ ոչինչ Քեզ
արդարացնելու համար» : Բայց Յիսուս Քրիստոս լուռ էր
կենում , որ և շատ զարմացրեց Պիղատոսին : Նա տես-
նում էր , որ քահանայապետները միայն նախանձից ցան-
կանում էին Յիսուսի մահը և այս պատճառաւ կամենում
էր Նրան տալ միջոց խօսելու առանց թշնամիների ներ-
կայութեանը :

Պիղատոսը Նրան իր տուն մտցնելով հարցրեց . «Ճշ-
մարտիւ Գու չրէ՞ից թագաւոր ես» :

«Գու քեզանից ես ասում այդ , թէ լսել ես այդ մա-
սին ուրիշից» . ասաց Յիսուս Քրիստոս ,

Պիղատոսը պատասխանեց . «եւ չրէ՞այ չեմ . այլ Քո
ազգի և քահանայապետները դատապարտել են Քեզ 'ի մահ
և մատնել իմ ձեռքս : Գու ի՞նչ ես արել» :

«Իմ արքայութիւնս այս աշխարհիցս չէ» . ասաց Փրո-
կիչ : «Եթէ իմ Արքայութիւնս այս աշխարհիցս լինէր ,
ես կ'ունենայի սպասաւորներ , որ կ'պաշտպանէին ինձ , որ
չրէաների ձեռքը շքնկնէի : Բայց իմ Արքայութիւնս այս
աշխարհից չէ» :

Պիղատոս հարցրեց . «ուրեմն Գու թագաւոր ես» : Գու
եւ ասում , որ «ես թագաւոր եմ» , պատասխանեց Տէրը :
«Ես ծնայ և եկայ աշխարհ , որ վկայեմ ճշմարտութեան
և ով սիրում է ճշմարտութիւն , նա կ'լսէ իմ ձայնիս» :

Ի՞նչ է ճշմարտութիւնը . հարցրեց Պիղատոս և այս
խօսքեր արտաբերելիս դուրս դնաց չրէաների մօտ և ա-
սաց : «Ես Նորա մէջ ոչ մի յանցանք չեմ գտնում» :

Յիսուս Քրիստոս Հերովդէսի անոջին

Ղուկ. Իդ. Ծ.

Քահանայապետները տեսնելով որ Պիղատոսը չէ կամենում Յիսուսին Քրիստոսին դատապարտել, աւելի ևս չարախօսում էին Նորա վերայ և ասում. Նա խռովում է ժողովրդին իր վարդապետութեամբը, քարոզելով բոլոր Հրէաստանում, սկսած Վալիլիայից մինչև Երուսաղէմը անգամ:

Պիղատոսը, երբ լսեց Վալիլիայի անունը, հարցրեց. «մի՞թէ Նա Վալիլիացի՞ է»: Երբ նոքա ասացին, որ Նա Հերովդէսի իշխանութիւնիցն է, Պիղատոս զրկեց Յիսուս Քրիստոսին Հերովդէսի մօտ, որնոր նմանապէս եկել էր Զատիկի տօնի համար Երուսաղէմ:

Պիղատոսը զգուշացող մարդ էր, Նա չէր կամենում ՚ի մահ դատապարտել անմեղին, բայց շունէր այնքան հաստատութիւն, որ պաշտպանէ Նրան և այնպէս գրգռէ իր դէմ քահանայապետներուն և խորայէլացւոց ծերերուն: Նա ուրախացաւ, որ գտաւ միջոց հեռանալու գործքիցը, որրնոր Նա յանձնեց Հերովդէսին, որին սիրան էլ մի և նոյն ժամանակը նրանով շահեցաւ, Պիղատոսի գործը կանոնաւոր էր և հաշուով, բայց ոչ առաքինի: Առաքինի մարդը բարի է գործում առանց նայելու, թէ ի՞նչ կ'ասեն չար մարդիկ:

Հերովդէսը շատ բաւական էր, որ Յիսուս Քրիստոսին

բերին իր մօտ : Նա շատ բաներ էր լսել Յիսուսի վերայ ,
 հետաքրքիր էր Նրան տեսնելու և սպասում էր , որ Նա
 իր աչքի առաջին կ'զործէ մի հրաշք : Նա շատ հարցում-
 ներ արաւ , որոնց ամենէին Յիսուս Քրիստոս չսխալա-
 խանեց : Իսկ քահանայապետները չէին դադարում Նո-
 րա վրայ չարախօսել . նոյնպէս էլ նոցա չարախօսութեան-
 ցը . ոչ մի պատասխան չէր տալիս Քրիստոս : Հերովդէսը
 զայրացած Նորա լռութեան վերայ թոյլ տուեց իր զին-
 ուորներին Նրան հայհոյել և հաղցնելով Նրան սպիտակ
 շոր զրկեց վերստին Պիղատոսի մօտ :

Հերովդէսը և Պիղատոսը խռով էին մէկ մէկու հետ .
 բայց այս ժամանակից հաշտվեցան և դարձան բարեկամ-
 ներ . որովհետեւ թէպէտ Պիղատոս զրկեց Յիսուսին նորա մօտ
 այն նպատակաւ , որ ինքը ազատ մնայ անհաճոյ զործ-
 քից . բայց Հերովդէսը համարեց այս վարմունքը իբրև
 մի պատիւ , որնոր անում է Հռովմայեցի կառավարիչը իր
 թագաւորական արժանաւորութեանը և շատ բաւական
 մնաց նրանով :

ԳԼՈՒԽ ԶԵ .

Պիղատոսը աշխատում է Յիսուս Քրիստոսին ազատել

Մատ. է. 15 • Մարկ. յե. 1 • Գով. իգ. 41 .

Իսրայէլացիները սովորութիւն ունէին , իրենց Ն-
 դիպտացւոց զերութիւնից ազատվելու յիշատակի հա-
 մար , Զատիկի տօնին արձակել մի յանցաւոր մարդու , ո-

ըրնոր դատապարտած էր 'ի մահ և ազատել նրան բան-
տից : Այս սովորութեան պատճառաւ Հռովմայեցի կա-
կառավարչի տան առաջին ժողովեցաւ մեծ բազմու-
թիւն , որնոր պահանջում էր , որ արձակէ յանցաւորնե-
րից մէկին :

Պիղատոսը կամենում էր բարւոք գործածել այս միջոցը
և ազատել Յիսուս Քրիստոսին : Այն ժամանակ բռնած
էր մի յանցաւոր Բարաբբա անունով , որնոր արգելած էր
բանդումը մարդասպանութեան և խռովութեան համար ,
որնոր նա ժողովրդեան մէջ զցել էր :

Պիղատոսը դուրս եկաւ քահանայապետների և հա-
ւաքւած ժողովրդի մօտ և ցոյց տալով Յիսուս Քրիստոսի
վրայ ասաց . « դուք բերիք այս մարդուն ինձ մօտ ա-
սելով , որ նա խռովում է ժողովրդին , ես ձեր առաջին հար-
ցրի նրան և չեմ գտնում նրան յանցաւոր ոչ մի շարա-
գործութեան մէջ , որոնք դուք նորա վրայ ասացիք : Հե-
րովդէսը , որի մօտ ես նրան դրկեցի , նմանապէս անմեղ
գտաւ նրան . նա ոչ մի այնպիսի գործ չէ արել , որ մահու-
ան արժանի լինի : Ղաք սովորութիւն ունիք Չասկի ժա-
մանակ յանցաւորներից մէկին ազատելու . երկուսից որ-
ի՞ն էք կամենում , որ արձակեմ ես . Բարաբբայի՞ն , թէ
Յիսուսի՞ն , որ անուանվում է Քրիստոս » :

Այս ժամանակ Պիղատոսի կինը դրկեց նորա մօտ
ծառային հրամայելով ասել . « բան մի՛ ունենաւ այդ ար-
գարի հետ , այսինքն վնաս մի՛ տար նրան , որովհետեւ այս
դիշեր երազումս շատ անցքեր պատահեցան ինձ Վորա
համար » :

Քահանայապետները և ծերերը ձեռնահաս եղան խը-
ռովել ժողովրդին Յիսուս Քրիստոսի դէմ և համոզեցին

Նրան, որ պահանջէ Բարաբրային աղատել և Յիսուս Քրիստոսին դատապարտել : Ուստի և բոլոր ամբոխը Պիղատոսի հարցնելիս աղաղակեց . «արձակիր մեզ Բարաբրային» :

Պիղատոսը, որնոր կամենում էր Յիսուս Քրիստոսին ազատել, հարցրեց . «բայց ի՞նչ անենք Յիսուսին, որնոր Քրիստոս է անուանվում» : Բոլոր ժողովուրդը մի ձայնով աղաղակեց . «խաչիր, խաչիր Նրան» :

Պիղատոսը էլի կրկնեց . «բայց ի՞նչ չարութիւն է գործել Նա . ես Նրան մահուան արժանի չեմ գտնում : Ես կ'ապառժեմ Նրան և կ'արձակեմ» : Բայց ամբոխը աւելի բարձր ձայնով աղաղակեց . «խաչիր Նրան, խաչիր» :

Այն ժամանակ Պիղատոս հրամայեց արձակել Բարաբրային և Յիսուս Քրիստոսին տուեց չրէաների ձեռքը :

Գլ. Ութ 22.

Յիսուս Քրիստոս համբերում է չարչարանքներին

Մատ. ի. 27 • Մարկ. ժե. 6 • Յով. ժթ. 1 •

Պիղատոսի զինուորները տարան Յիսուս Քրիստոսին բակի մէջտեղը և կանչեցին բոլոր պահապաններուն : Զինուորները ծաղր անելով Նրան, որ իրեն թագաւոր է կոչում, գրին Նորա սուրբ գլխին փշեայ պսակ, հազարին Նրան Տիրանի և ձեռին տուին մի հասարակ դաւազան արքայական դաւազանի տեղ . յետոյ մտանում էին Նրան մէկ մէկ և կատակելով ծուներ էին դնում առաջին

ու ասում. «ուղջոյն քեզ թագաւոր Հրէից», Նրանից յետ
թ.քում էին Նորա վերայ, աստակ էին տալիս երեսին
և դաւազանը ձեռքից խլելով խփում էին Նորա դլխին:

Յիսուս Քրիստոս երկնային հեղութեամբ և համբե-
րութեամբ տանում էր այս հայհոյանքները և չարչար-
անքները լռութեամբ առանց գանդատելու: Աերջա-
պէս Պիղատոսը դուրս եկաւ զինուորների մօտ: Անմեղ
Չարչարվողի տեսիլը շարժեց նորա կարեկցութիւնը, ուս-
տի կարծում էր որ մի և նոյն զգացմունքը կ'զգայ ժողո-
վութիւն էլ: Նա հրամայեց զինուորներին հանել Յիսուս
Քրիստոսին հրապարակը, որնոր նորա տան առաջին էր
և ասաց քահանայապետներին. «ես ահա էլի մի անգամ
բերում եմ ձեր առաջին և էլի յայանում եմ, որ ես չեմ
դանում ոչ մի յանցանք Նորա մէջ*»:

Յիսուսին Քրիստոսին բերին արիւնաթաթախ, դեղ-
նած, վաստակած չարչարանքներից. արիւնը վազում էր
փշեայ պսակի տակից և կաթում էր ծիրանիի վերայ: Պի-
ղատոսը կարծում էր, որ անկարելի էր տեսնել այս չար-
չարանքները առանց կարեկցութեան, ուստի և ցոյց տա-
լով Փրկչին վերայ ասաց. «ահա մարդ», Բայց քահա-
նայապետները և նոցա ծառաները տեսնելով Յիսուս Քր-
իստոսին կատաղութեամբ աղաղակում էին. «խաչիւր, խա-
չիւր Գրան», Պիղատոսը զայրանալով ասաց. «առէք և
խաչեցէք Նրան դուք. իսկ ես Նորա մէջ ոչինչ յան-
ցանք չեմ գտնում»:

Մեր օրէնքով Նա արժանի է մահուան, որովհետև Ն-
րին Աստուծոյ Արդի է անուանում, պատասխանեցին նո-
քա: Նրա այս խօսքերը լս'ց Պիղատոս, խռովեցաւ իր

Մէջ և Յիսուսի Քրիստոսի հետ մանելով ապարանը հար-
ցրեց Նրան. «Ո՞րտեղից ես գուշ: Բայց Յիսուս Քրիստոս
լուռ էր կենում: «Ի՞նչ էլ չես պատասխանում», առայց Պի-
ղատոս: «Մի՞թէ չես իմանում, որ ես իշխանութիւն
ունիմ քեզ թէ խաչելու և թէ արձակելու»: »

Յիսուս Քրիստոս պատասխանեց. «Դու ոչինչ իշխա-
նութիւն չէիր ունենալ Ննձ վերայ, եթէ այն քեզ վե-
րելից տուած չլինէր. ուստի և նոցա մեղքը, որոնք Ննձ
մատնեցին քո ձեռքդ, աւելի մեծ է»: »

Այս խօսքերը յարուցին Պիղատոսի մէջ մեծ ցանկու-
թիւն Յիսուս Քրիստոսին ազատելու: Նա կրկին յայտնուե-
ցաւ ժողովրդին, բայց Հրէաները, Նրան որ տեսան, ասացին.
«Եթէ դու Նրան կ'արձակես, այդ ապացուցու թիւն կը-
լինի, որ դու բարեկամ չես կայսեր. որովհետև ամէնը,
ով իրեն թագաւոր կ'անուանէ, կայսեր հակառակ է»: »
Խորամանկ չարագործները զխտէին, որ Պիղատոսը կայ-
սեր պատիւը շատ յարգում էր և յիրաւի այս խօսքերը
ջնջեցին Պիղատոսի սրտումը ոչ միայն կարեկցութեան
զգացմունքը, այլ և արդարութիւնն անգամ:

Բայց և այնպէս էլ ի Պիղատոսը դեռ յոյս ունէր զըս-
պելու Հրէաների զայրութիւնը: Նրբ նորա հրամանով
դուրս բերին Յիսուսին Քրիստոսին, ասաց նա, «ասա՛,
ձեր թագաւորը»: Աստուածեղէն Չարչարվողի մի տեսիլը
միայն բաւական էր համոզելու ամէնուն, թէ նա չէ փրն-
տըռում երկրաւոր իշխանութիւն և չէ աշխատում հը-
զօր Հռովմայեցի կայսերից նորա թագաւորութիւնը
խլելու: Բայց քահանայապետները, որոնց հետ նը-
մանապէս բոլոր ժողովուրդը, տեսնելով Յիսուս Քրիս-
տոսին ազաղակում էին. «խաչիր Նրան, խաչիր»: «Ձեր

Թագաւորի՞ն ես խաչեմ, ասաց Պիղատոս : Մենք ուրիշ
Թագաւոր չունինք բացի կայսրից, գոռում էին նո-
քա կատաղութեամբ :

Պիղատոսը տեսնելով, որ ոչ մի կերպիւ չէ կարող զըս-
պել նրանց և վախենալով խռովութիւնից, նստաւ իր
գատաւորական ակօղի վերայ, ուզեց ջուր ու բոլոր ժո-
ղովրդի առաջին սկսաւ ձեռները լուանալ : Ամբոխը փո-
քրք ինչ հանդարտվեցաւ և սպասում էր, թէ ինչ կ'լինի :
Այն ժամանակ Պիղատոսը ասաց, «ես քաւում եմ այս
անմեղի արիւնից, դուք գիտէք, պատասխանը դուք տու-
էք» : Բոլոր ժողովուրդը աղաղակեց, «Գորա արիւնը թող
լինի մեր և մեր որդւոց վերայ» :

Եւ Պիղատոսը մատնեց նոցա ձեռքը Յիսուս Քրիս-
տոսին, որին բոլոր ժողովրդի առաջին անմեղ խոստո-
վանեց : Ահա՛ ողորմելի օրինակ թուլութեան : Այս ցոյց
է տալիս, թէ մինչև որ աստիճան կարող է հասցնել մար-
դուս ցանկութիւնը աշխարհիս հաճոյ գանվելու : Պի-
ղատոս, զանազան խորամանկ միջոցներ դործածելու տեղ
Յիսուսին ազատելու համար, պէտք է ուղղակի յայտ-
նէր նրան անմեղ և ազատէր նրան : Այլ նա չունէր այն-
քան հաստատութիւն, որ վճարար ներդործէր իսկնո-
րա թուլութիւնը աւելի համարձակութիւն տուեց քա-
հանայապետներին և ծերերին, որոնք տեսնելով, որ նո-
րա արդարասիրութիւնը անշարժելի չէր, աւելի և աւել-
լի յանդուգն էին դառնում : Այսպէս ուրեմն չպէտք է
մարդ տեղի տայ անարդար պահանջմունքերին, այլ ու-
ղիղ պէտք է ընդդիմանայ նրանց և վարվի արդարու-
թեամբ համեմատ իր սպարաւորութեան և խղճմտան-
քին :

Յիսուսի Քրիստոսի խաչելութիւնը

Մատ. ԻԷ. 31. Ղուկ. ԻԿ. 26. Մարկ. ԺԵ. 20. Յովհ. ԺԹ. 17.

Չինուորները հանեցին Յիսուսի Քրիստոսի ծիրանին, հաղցրին նրան իր շորերը և տարան խաչելու: Նա ինքը պէտք է տանէր այն խաչը, որի վրայ մեռնելու էր: Նա գնում էր դէպի դատապարտութեան տեղը պատած բազմաթիւ ամբոխով: Նորա հետ միասին տանում էին պատժելու երկու աւաղակներու էլ:

Յիսուս Քրիստոս նրուսադէմի փողոցներում գնալիս թուլացաւ խաչի ծանրութիւնից: Այս ժամանակ պատահեցաւ մի Նիւրեմացի, անունով Ախիզոն, որնոր գառնում էր արտի աշխատանքից, նա կամենում էր մտնել անցանել, բայց զինուորները սախակցին նրան կանգնել և տանել Յիսուսի խաչը:

Յիսուս Քրիստոսի ետեւից գնացողների մէջ կային նրմանապէս մի քանի կանայք էլ, որոնք հետևում էին նրան արաստունքով և ողբով: Յիսուս Քրիստոս յետ դառնալով ասաց նրանց, «դ՛ուք նրուսադէմի դուստրներ, մի՛ լաք Նովերայ, այլ լաց եղէ՛ք ձեր և ձեր որդւոց վերայ: Մտնում է այն ժամանակը, երբ կ'ասեն, «երանի՛ նրանց, որոնք ամուլ են և նրանց, որոնք երբէք չեն կերակրել երեկայ իրենց ծծով»: Այն ժամանակ կ'ասեն սարերին, «ընկէ՛ք մեր վերայ և բլուրներին, թէ՛ ծածկեցէ՛ք մեզ»: Ն[թ] է այսպէս են վարվում դալար ծառի հետ, չորին ի՞նչ կանեն»:

Յայտնի բան է, կարե'ցու թիւնը, որ ծաղու մ է մարդուս
մէջ անմեղի չարչարանքը տեսնելիս, գովելի զգացմունք
է, յատկական բարի սրտին, բայց Յիսուսի Քրիստոսի
չարչարանքները ոչ միայն կարե'ցու թիւն պէտք է յա-
րուցանեն մեր մէջ, այլ և երկխոյ և զղվումն մեզաց դէմ:
Եթէ Նա, բարի, սուրբ, Աստուծոյ միածին որդին տա-
րաւ այնքան սարսափելի չարչարանքներին մեր մեղքերի
համար, որքան պէտք է համբերեն խստամիտ մեղաւորնե-
րը, որոնք չեն զղջում իրենց մեղաց վերայ և ուրանում են
փրկութիւնը, որնոր մեր համար պատրաստել է Յիսուս
Քրիստոս:

Չինուորները, երբ տարան Յիսուս Քրիստոսին կա-
ռափելոյ տեղը, որնոր այն ժամանակ քաղաքի պատից
դուրս էր և անուանու մէր Գողգոթա, տուին Նրան զի-
նի զմասեալ և լեղիով խառնած: Այս խափշքը տալիս էին
խաչվողներին, որ նոքա այնքան չղղան իրենց չարչարանքը:
Յիսուս Քրիստոս համը տեսաւ նորա, բայց չկամեցաւ
խմել: Նա կամենում էր կատարեալ յիշողութեամբ տանել
չարչարանքներին և մահուան, որ ամբողջապէս Նրեն
հոգին և մարմինը զոհէ աշխարհիս փրկութեան հա-
մար և որ մինչև վերջը խմէ չարչարանքների բաժակը:

Յարդութեամբ ընկնենք այս անասման սիրոյ առա-
ջին, որնոր այսպիսի չարչարանքներին համբերեց մեր
փրկութեան համար:

Չինուորները խաչեցին Յիսուս Քրիստոսին: Նոյնպէս
խաչեցին երկու աւազակներուն էլ, որոնց բերել էին նո-
րա հետ, մէկին աջ և միւսին ձախ կողմում: Ահա շը-
նորհակալութիւնը, որնոր ազգը տուեց Տիրոջը ամէն
նորա արած բարերարութեանց փոխարէն: Յիսուս Քրիս-

տոս Իւր աչքերը դէպ երկինք բարձրացնելով ասաց .
«Հայր , ներիր դոցա որովհետեւ դոքա չգիտեն , ի՞նչ են
անում » :

Հռովմայեցւոց օրէնքներով մահապարտների գլխների վերայ պէտք է դրած լինէր նոցա վնասի գիրը , որ ամէն մարդ կարողանար տեսնել ի՞նչ յանցանքի համար դատապարտվել են : Պիղատոս հրամայեց Յիսուսի Քրիստոսի գլխին գրել յետագայ վերագիրը . «Յիսուս Նազովրեցի՝ Հրէաների թագաւորը» : Աւերագիրը գրած էր երեք լեզուով՝ Նբրայեցերէն , Յունարէն և Գաղմատերէն (Հռովմայեցւոց լեզուով) : Քահանայապետները համարեցին այս կամ ծաղրարանութիւն կամ յանդիմանութիւն . ուստի և գնացին Պիղատոսի մօտ և ասացին նրան . «մի՛ գրիր , Հրէաների թագաւոր . այլ գրիր թէ՛ Նա ինքը ասաց , «Նս Հրէաների թագաւոր եմ »* : Բայց Պիղատոս պատասխանեց . «ինչ որ գրեցի , գրեցի » :

Չինուորները , որոնք խաչեցին Յիսուս Քրիստոսին , առան Նորա շորերը և բաժանեցին իրենց մէջ . բայց պատմութեանը , որովհետեւ առանց կարանի էր , չկամեցան պատառել . այլ վիճակ դցեցին թէ ում կ'ընկնի : Յայանի բան է զինուորները չէին իմանում , որ կատարումն տուին Սուրբ Գաւթի մարգարէութեանը , թէ «բաժանեցին իմ շորս իրենց մէջ և պատմութեանիս վրայ վիճակ դցեցին** :

* Յովհ. ժթ. 21 .

** Սաղմ. իա . 19 .

Փրկիչը խաչի վերայ

Մատ. 15. 35. Մարկ. 16. 25. Ղուկ. 17. 33. Յովհ. 19. 23.

Յիսուս Քրիստոս բեկուած խաչին վերայ, քաշում էր սարսափելի չարչարանքներ: Մեխերը, քանի դնում էր, աւելի պատառում էին Նորա վէրքերը և արիւնը Նորասուրբ ձեռներից և ոտներից վազում էր աղջիւրի պէս:

Քահանայապետները, օրինականները և ժողովրդեան ծերերը, ուրախ իրենց չար յաղթութեան վերայ, ասում էին: «Դու ազատում էիր, ուրիշներուն, ազատիր այժմ՝ Քեզ էլ: Եթէ Նա յիրաւի Քրիստոսն է՝ Աստուծոյ Որդին, ընտրեալը թող իջնէ խաչիցը, այն ժամանակ մենք էլ կ'հաւատանք Նրան: Նա միշտ յոյսը Աստուծոյ վերայ էր դնում, թող այժմ փրկէ Նրան Աստուած, եթէ Նա հաճոյ է Նրան»:

Նոյնպէս էլ ժողովուրդը և անցաւորները այս մահահուն չարչարանքի բոպէում ծաղր էին անում խաչածին, զլուխները շարժում էին և աղաղակում էին Նրան. «Դու, որնոր երեք օրումն կամենում էիր քանդել տաճարը և նորից շինել, ազատվիր Նիքդ և իջի՛ր խաչից, եթէ Դու յիրաւի Աստուծոյ Որդի ես»:

Չինուորները, որոնք պատում էին Յիսուս Քրիստոսին, ուրիշների հետ հայհոյում էին Նրան, մօտեցնում էին քացախ Նորա շրթունքներին և ասում, «եթէ Դու իտրայէլի թագաւորն ես, փրկի՛ր Քեզ»:

Մինչև տւազակն էլ անգամ, որնոր Նորա մօտ խա-

չած էր, այն մարդասպանը, այն չարագործ յանցաւորը այն վերջին չարչարանաց ժամում դատաւ այնքան դժու թ իւն , որ նախատէ՛ Յիսուսին և հայհոյէ՛ նրան: «Յթ է՛, Գու Քըրիստոսն ևս , ասում էր նա, փրկի՛ր Քեզ էլ ու մեզ էլ»: Բայց միւս աւազակը յանդիմանեց նրան ասելով . « չե՞ս վախենում Աստուծոյ : Գու ինքդ դատասպարտված ևս մի և նոյն չարչարանքը քաշելու . բայց մենք էլի արժանի հատուցումն ենք ստանում մեր գործքերին , իսկ Սա ոչ մի չարագործութիւն չէ արել»: Յետոյ դառնալով դէպ ՚ի Փրկիչն ասաց նրան . « յիշեր ինձ , Տէր , Քո արքայութիւննումդ»: Յիսուս Քրիստոս սրատասխանեց . « յիրաւի եմ ասում քեզ , այժմ իսկ կ'ընկնիս Ինձ հետ դրախտումը»: Այսպէս Յիսուս Քրիստոս ոչ միայն ներեց մեզայ եկող յանցաւորին , այլ և մտցրեց նրան արքայութիւն , որնոր լոյսի և երջանկութեան տեղն է :

Այս բարեպաշտ աւազակի օրինակը ասացուցանում է , որ ճշմարիտ զղջմամբ կարող ենք թողութիւն ստանալ , եթէ միայն Աստուած Նր երկայնամտութեամբը կըրտայ մեզ դեռ ժամանակ և միջոց ապաշխարելու :

Տիրոջ Յիսուսի խաչի մօտ կանգնած էին Սուրբ Մարիամը—Նորա մայրը , սորա քոյրը Մարիամ Աղէտիպայն և Մարիամ Մագդալենացին . այս տեղ էր նմանապէս Նորա սիրելի աշակերտ Սուրբ Յովհաննէսը, որնոր հեռուեց Ներան ատեանն էլ, պատժի տեղն էլ : Նա Յիսուսի Քրիստոսի սիրոյ պատճառաւ բանի տեղ չէր գցում թէ հայհոյանքը և վտանգները և թէ մահն իսկ անդամ : Սոքա ամէնքը կանգնած էին խորին տրամութեան մէջ և ա՛նճառելի հողւոյ տանջանքով նայում էին Յիսուսի չարչարանքներին , մանաւանդ Նորա ամենասուրբ Մայրը :

Աստարակեցաւ Սուրբ Սիմէոնի մարգարէութիւնը, թէ՛
 «զէնքը խոցեց Նորասիրտը»: Յիսուս Քրիստոս աննկով
 իւր մօրը ասաց Նրան, ակնարկելով Յովհաննէսի վերայ.
 «ահա՛ քո որդիդ»: յետոյ նայելով իր սիրելի աշակերտին
 վրայ ասաց նրան, «ահա՛ քո մայրդ»: Այս բոլորէնց Յով-
 հաննէս Սուրբ Մարիամին առաւ իր առն և տալիս էր
 նրան իբրև Տիրոջ Յիսուսի Մօր ամենամեծ յարգու-
 թիւնը:

ԳԼՈՒԽ ԶԹ.

Յիսուս Քրիստոս աւանդում է հոգին

Մատ. իէ. 45. Մարկ. մե. 33. Ղուկ. իդ. 44. Յովհ. յթ. 28.

Ղեցերորդ ժամն էր կամ մեր հաշիւով տասներկու-
 սը, երբ խաչեցին Տիրոջը Յիսուսին: Այս ժամից յան-
 կարծ խաւարը ծածկեց բոլոր երկիր մինչև ինն ժամը,
 արեգակը կէսօրին խաւարեցաւ: Յիսուսի Քրիստոսի թըշ-
 նամիները սարսափեցան և լռեցին: Ժողովուրդը լռու-
 թեամբ սպասում էր և տարակուսանաց մէջ էր: Յիսուս
 Քրիստոս բոլոր ժամանակը քաջում էր անհասանելի չար-
 չարանքներ, ամէն նեղութիւնները, որոնց միայն կա-
 բող է մարդս տանել: Աէսօրից յետ երեք ժամին, երբ
 Նորա չարչարանքներն հասան մինչև վերջին աստիճա-
 նը, Նա աղաղակեց. «Աստուած իմ, Աստուած իմ, ինչո՞ւ
 թողիր Ննձ»: Այն ժամանակի Նբրայեցւոյ լեզուով Աս-
 տուած իմ Աստուած իմ, ասվում էր, էլէ՛, էլէ՛: Այն տեղ

ներկայ գտնվողներին մի քանիսը ասում էին . «Նու կանչում է Նղիային» : Իսկ ուրիշները ասում էին ծաղրաբանութեամբ . «տեսնե՛նք, կ'գայ արդեօք Նղիան Նրան վրրկելու» :

Մարդարէների ամէն դուշակութիւնները պէտք է կատարվէին : Սուրբ թագաւորը և Մարդարէն Գաւիթ հազար տարի Քրիստոսի ծննդից առաջ ասաց Մեսիայի բերանից . «կերակուր տուին ինձ լեղի և ծարաւ ժամանակս խմցրին ինձ քացախ^{*}» : Փրկիչը դիտենալով, որ շուտ ամենայն բան պէտք է կատարվի, ասաց . «ծարաւ եմ» : Խաչի մօտ դրած էր քացախով լիքը աման . զինուորներից մէկը թրջեց քացախի մէջ սպունկ , կապեց այն դաւազանի ծայրին և մօտեցրեց Յիսուսի շրթունքներին :

Յիսուս Քրիստոս քացախը ընդունելից յետոյ ասաց . «ամէն բան կատարվեցաւ» , և փոքր ինչ ժամանակ լուռ կենալից յետ աւելցրեց . «Հայր , քո ձեռքդ աւանդում եմ իմ հոգիս» : Այս խօսքերը որ ասաց , կորացրեց զլիսուխը և աւանդեց իւր հոգին :

Այս բուպէում երկիրը շարժեցաւ , քարերը սրուեցան (վէմք պատառեցան) , զերեզմանները բացվեցան ու արդարներից շատերի մարմինները յարութիւն առան և Յիսուսի Քրիստոսի յարութիւնից յետոյ Նրուսաղէմում երևեցան շատերին . սաճարի վարադոյրը , որնոր բաժանում էր Սրբութիւնը Սրբոց Սրբութիւնից, պատռեցաւ վերելից մինչև ներքև :

Հարիւրասպետը այն պահապանների , որոնք կանգնած էին խաչի մօտ , տեսնելով այս ամէն անցքը ասաց . «արդարև այս մարդը արդար էր . յիրաւի որ Սա Աստուծոյ Որդի էր» : Նմանապէս էլ զինուորները , որոնք Նո-

ըստ իշխանութեան տակ էին և զարհուրած էին այն ամէն
բաներից, ինչ որ տեսան, մանաւանդ երկրաշարժից և
վէմերի պատառվելու ճայնից, ասում էին իրենց մեծի հետ
միասին. « յիրաւի Նա Աստուծոյ Որդի է » : Ժողովուրդը,
որնոր կանգնած էր խաչի մօտ խաչելու ժամանակը և վը-
կայ էր ամէն այս անցքերին, կտարած սրտով խփում էր
իր կրծքին և լռութեամբ տուն դառնում :

ԳՆՈՒԽ Դ.

Յիսուսի Քրիստոսի քաղուսն

Մատ. իէ. 57. Մարկ. յե. 42. Ղուկ. իդ. 50. Յովհ. յթ. 31.

Յիսուս Քրիստոս և երկու աւագակները խաչվե-
ցան պատէքը տօնելու օրուան նախընթաց օրը : Այս
մեծ օրումը չէր կարելի մարմիններ թողնել խաչերի վը-
րայ, ուստի և Հրէաները եկան Պիղատոսի մօտ և խընդ-
րեցին, որ հրամայէ Չարդել խաչվածների սրունք-
ները, որ կամ շուտով մեռնեն և կամ դռնէ անկարող լի-
նեն վախճելու : Պիղատոսը հրամայեց կտարել այս պա-
հանջմունքը :

Չինուորները, երբ եկան պատժի տեղը, առաջ Չարդեցին
աւագակների սրունքները, իսկ երբ մօտեցան Յիսուս Քրիս-
տոսին, տեսան, որ Նա մեռած էր արդէն և այս պատճա-
ռաւ Նորա սրունքները չՉարդեցին : Բայց զինուորնե-
րից մէկը աւելի հաւատարի լինելու համար Նորա մա-

հուանը , ծակեց տէղով Նորա կողքը , որից դուրս եկան
արիւն և ջուր :

Սրանով կատարվեցան զրոյ խօսքերը , թէ Նորա ու-
կըր թող չփշովի՝ (ոսկը մի՛ բեկանիցէ՛ք ՚ի նմանէ) * : Կակ
միւս տեղումը ասած է կ'նայեն Նա՛ վերայ , որին խո-
ցեցին (հայեացին առ իս , յոր խոցեցին) * :

Ամէն խաչածներուն սովորաբար թաղում էին պատժի
տեղի մօտ : Այն ժամանակ կենում էր Արուսաղէմում մի
հարուստ մարդ Յովսէփ անունով , ծննդեամբ Արեմաթ-
եայից : Սա երեւելի անձն և բարձրագոյն ատեանի ան-
դամներից էլ մէկն էր , բայց իր բարեպաշտութեան պատ-
ճառաւ համաձայնեցաւ միւս անդամների խորհուրդ-
ներին : Նա Յիսուսի Քրիստոսի ծածուկ աշակերտնե-
րից մէկն էր , որովհետեւ վախենալով Հրէաների չարու-
թիւնից երկիւղ էր կրում բաց Նորա աշակերտների մէջ
յայտնվելու : Յովսէփը Աստուծո՛ւմէ վախեցող , առաքինի
մարդ էր , որնոր սպասում էր Աստուծոյ արքայութեան
գալուն : Սա համարձակեցաւ գնալ Պիղատոսի մօտ և
խնդրել Յիսուսի մարմինը : Պիղատոսը զարմացաւ , երբ
լսեց , որ Յիսուս արդէն մեռել է , նա հրամայեց կանչել
պահապանների հարիւրապետին և հարցրեց . « Ճշմարիտ
է , որ Յիսուսը արդէն մեռել է » : Արբ հարիւրապետը
հաստատեց այն , Պիղատոս հրամայեց տալ Նորա մար-
մինը Յովսէփին :

Բնազարջակերաց ուրբաթ օրը երեկոյեան Յովսէփ
եկաւ Գողգոթա և բերաւ հետը կտաւ Յիսուսի մար-
մինը պատելու համար : Այս տեղ եկաւ նոյնպէս Նի-

* Եւթ . յբ . 10 .

** Զաք . յբ . 10 .

կողմնոսն էլ, նա, որնոր գալիս էր միշտ գիշերով ճիւղ
մօտ Նորա վարդապետութիւնը լսելու, սա բերաւ մօտ
հարիւր լիար զմուռս և հայուէ: Արկու բարեպաշանե-
րը վեր առան խաչից Յիսուսի մարմինը, պատեցին այն
կտաւով ու խնկով, ինչպէս սովորաբար թաղում էին Հը-
րէաները:

Գողգոթայի մօտ, ուր Յիսուս Քրիստոսին խաչեցին,
Յովսէփը ունէր սեփական պարտէզ, ուր կար նոր փո-
րած գերեզման, որի մէջ դեռ ոչ ոք չէր դրած: Յովսէ-
փը պատրաստում էր այս գերեզմանը իր և իւր ընտանի-
քի համար: Բայց որովհետեւ այն մօտիկ էր և շտապում
էին թաղել Յիսուսի մարմինը տօնից առաջ, Յովսէփ
Նիկողիմոսի օգնութեամբը, տարաւ Նրան իր սեփական
գերեզմանը, այրի դրանը դրին մի մեծ վէմ և իրենք տըրտ-
մութեամբ մեկնեցան իրենց տուն:

Մարիամ Մագթաղենացին և ուրիշ սուրբ կանայք
արտասուներով հետեւեցին Յիսուսի մարմնին մինչև գե-
րեզմանը: Նոքա նուազած վշտից և նեղութիւններից
նստան պարտիզումը այրի դէմօդէմը և նայում էին,
ինչպէս Յիսուսի մարմինը դնում էին գերեզմանի մէջ:
Նոքա մտքերը դրին պատրաստել խունկ և ուրիշ անու-
շահոտ բաներ, որ շարաթը անցնելից յետոյ, դան և
օձեն Յիսուսի մարմինը ու այնպէս կատարեն Նորա թաղ-
ման ծէսը: Այս մտքով դարձան նոքա տուն:

Քահանայապետները և օրինականները շարաթ ա-
ռաւօտը վաղ ժողովեցան միասին, դնացին Աղաաոսի
մօտ և տացին նրան, զմենք յիշեցինք, որ այն խարերայն
(նոքա այնպէս ատում էին Յիսուս Քրիստոսին, որ չէին
կամենում Նորա անունը տալ) իր կենաց ժամանակ

ասում էր, որ Ննքը յարութիւն կ'առնէ երրորդ օրը: Հը-
րամայիւր պահպանել Նորա գերեզմանը, որ աշակերտ-
ները չկարողանան գողանալ մարմինը և ժողովրդի մէջ հը-
րատարակել, թէ՛ Նա յարութիւնէ առել մեռելներնց. վեր-
ջին խաբէութիւնը առաջիննց էլ վատ կ'լինի: Պիղատոսը
պատասխանեց նրանց. «առէ՛ք պահապաններ, գնացէ՛ք և
պահպանեցէ՛ք, ինչպէս գիտէ՛ք»: Նորա նոյն ժամում
գնացին Յիսուսի գերեզմանը, դրին այն անդ պահապան-
ներ ու բացի սրաննց դրին իրենց կնիքը այն վէժի վրայ,
որնոր գերեզմանի դրան կախարիչն էր:

ԳԼՈՒԽ ԴԱ.

Քրիստոսի յարութիւնը

Մատ. 16. 62. Մարկ. 16. 1. Յովն. 1. 1.

Վերջապէս եկաւ շաբաթի երեկոյն, երբ սկսաւ
երրորդ օրի սկիզբը կամ միաշաբաթը: Նոյն ժամանակ
երկիրը խիստ շարժեցաւ: Աստուծոյ հրեշտակը իջաւ
Յիսուսի գերեզմանի մօտ, դէպքեւ վէժը գերեզմանի դռն-
նից և նստաւ Նորա վերայ: Նորա երեսը փայլում էր ինչ-
պէս փայլակ և շորերը սպիտակ էին ինչպէս ձիւն: Զար-
հուրած պահապանները ընկան գետնի վերայ կիսամեռ,
բայց յետոյ, երբ խելքերը գլխները եկաւ, փախան:

Այս միջոցին բարեպաշտ կանայքը՝ Քրիստոսի հա-
ւատարիմ աշակերտուհիները առաւօտը վաղ արշալուսի
ժամանակ դուրս եկան քաղաքից և անուշահոտ իւղով
լիք ամանները ձեռներին գնում էին Տիրոջ Յիսուսի

գերեզմանը , որ անուշահոտ խնկով և խղով օձեն Նորա մարմինը : Նորա արամութեամբ ասում է ին մէկ մէկու . « ով գէն կ'զլորէ գերեզմանի դրան քարը մեղհամար » : Աէմը շատ մեծ էր : Բայց նորա զարմացան , երբ տեսան , որ քարը գերեզմանի դռնից գէն էր զցած : Նրբ նորա մօտեցան գերեզմանին , չգտան նորա մէջ Յիսուսի մարմինը , բայց տեսան մի երիտասարդին , որնոր կանգնած էր գերեզմանի աջ կողմում : Այս էր հրեշտակը : Նրան չճանաչելով , նորա նայում էին վրան ասով : Այն ժամանակ երևեցան էլի սրիշ երկու հրեշտակներ էլ . որոնց շորերը փայլում էին փայլակի պէս և լուսաւորում էին իրենց լոյսով մութ այրը : Հրեշտակը ասաց խրնկաբեր կանանց . « զիտեմ , որ խաչեալ Յիսուսին էք փրնտում . բայց կենդանիին մեռելների մէջ ինչո՞ւ էք սրանում : Նա այս տեղ չէ : Նա յարութիւն առաւ , ինչպէս դու շակեց ինքը , երբ ձեզ հետ էր դեռ : Նա ասում էր ձեզ , որ մարդու Որդին կ'մատնուի մեղաւորների ձեռքը , որոնք Նրան կ'խաչեն և թէ Նա երբորդ օրը յարութիւն կ'առնէ : Շտապեցէ՛ք աւերիք տալու Նորա աշակերտներին և Պետրոսին Նորա յարութեանը մասին . Նա յարութիւն առաւ , ինչպէս ինքը դու շակում էր այն և կ'հանդիպի ձեզ Քալիլիսում » :

Կանայք ասով և դողով շտապեցին հեռանալ գերեզմանից . բայց ճանապարհին հանդարտվեցան , յիշեցին Յիսուսի խօսքերը—և նոցա ուրախութիւնը ասից էլ անցաւ :

Քրիստոսի յարութիւնը մեր սեպհական յարութեան դրաւականն է : Մահը մեզքի պտուղն է և յաւիտենական կեանքը փրկութեան պտուղը :

Ինչպէս փրկիչը վառաւ օրեալ մարմնով յարու թիւն
առաւ զերեզմանից, այնպէս էլ յարու թիւն կ'ստանան
արդարները նոր և երջանիկ կեանքի համար:

ՊԼԵԽ ԶԲ.

Յիսուս Քրիստոս յայտնւում է Մարիամ Մագդաղենացիին և ուրիշ կանանց

Մատթ. ԽԲ. 1. Մարկ. ԺԳ. 1. Գաղ. ԽԳ. 1. Յովհ. Ի. 1.

Մարիամ Մագդաղենացին Տիրոջ Յիսուսի զերեզմանը
եկաւ ուրիշ կանանցմէ առաջ, երբ դեռ մուծ
էր: Նա, զերեզմանի դրան քարը դէն գլորած աննելով
և չզաննելով զերեզմանում Յիսուսի մարմինը, զարհու-
րած դարձաւ առաքեալների մօտ և ասաց, «զերեզմանից
առել են Յիսուսի մարմինը և չգիտեմ, ո՞ւր են դրել նրան»:
Ս. յս տխրալի համբաւը աշակերտներին տանելից յետ, նա
կրկին դարձաւ Յիսուսի զերեզմանը: Նորա բացակայու-
թեան ժամանակ միւս կանայք արդէն եկել էին Քրիս-
տոսի զերեզմանը և էլի հեռացել նրանից: Մարիամը
կանգնած ամայի զերեզմանի մօտ լաց էր լինում:

Գերեզմանի մէջ կորանալով նա զարհուրանքով ակ-
սաւ երկու հրեշտակներ սպիտակ շորերով. մէկը նոցա-
նից նստած էր գլխի կողմը ու միւսը ասների, ուր դրած
էր Յիսուսի մարմինը: «Ինչո՞ւ վերայ ես լաց լինում», ա-
սացին հրեշտակները:— «Նորա վերայ, որ առել են այս տե-»

դէց իմ Տիրոջս և չդիտեմ ուր են դրել Նրան», պատաս-
խանեց Մարիամ արտասուէք թափելով և յետ դառ-
նալով տեսաւ իրեն՝ Տիրոջը, միայն չճանաչեց Նրան :
Յիսուս Քրիստոս ասաւ Նրան. «ինչո՞ւ վերայ ես լայ լինում.
ո՞ւմին ես փնտռում» : Մարիամը կարծեցով, թէ պար-
տեղ պանն է, պատասխանեց. «եթէ դու ես առել Նրան,
ասա՛ ինձ, ո՞ւր դրիր Նրան, որ ես կարողանամ Նրան վեր-
առնել» : Յիսուս Քրիստոս ողորմած և Նրան ծանօթ ձայ-
նով ասաց. «Մարիամ» :

Սա իսկոյն ճանաչեց Նրան ու Նորա ոտները ընկնելով
ու սրտանց ուրախացած աղաղակեց. «Արդապէտ» : Նա
ուրախութիւնից կամենում էր ծնկներին փաթաթ վել.
բայց Տէրը ասաց, «մի՛ մօտենար ինձ, ես դեռ իմ Հօրս
մօտ չեմ բարձրացել : Գնա՛ իմ եղբայրներիս մօտ (այս-
պէս անուանում էր Նա իր աշակերտներուն) և ասա՛ Նրանց,
որ ես գնում եմ իմ և ձեր Հօր մօտ, իմ և ձեր Աս-
տուծոյ մօտ» :

Իսկ միւս կանայքը դառնում էին քաղաք քաջալե-
րած հրեշտակի խօսքով. նոքա գնում էին ծանր, մը-
տածելով ամէն լսածների վրայ, յանկարծ ինքը Տէր
Յիսուս կանգնեցաւ նոցա առաջին : «Ուրախացէ՛ք» ասաց Նա :
Նոքա, ուրախացած և զարհուրած ընկան Նորա ոտները
և երկրպագութիւն տուին Նրան : «Մի՛ վախենա՛ք», ա-
սում էր Փրկիչը կանանց, «գնացէ՛ք, իմաց արէ՛ք իմ եղ-
բայրներիս. թող գնան Գալիլիայ, այն տեղ նոքա կը-
տեսնեն ինձ» :

Այս անձառելի և շատ սրտաշարժ անցքը է մահից
յետոյ մեր սրտին սիրելիների հետ միաւորվելու նշանը :
Մարիամ և ուրիշ կանայք՝ Քրիստոսի աշակերտուհի-

ները էին վիհներ Նորա մահուան: Նոքա տեսան Նրան
խաչի վերայ, տեսան Նորա ծակած կողքը, որից վազեց
արիւն և ջուր, տեսան Նրան գերեզմանի մէջ դրած,
բայց էլի նոքա տեսան Յիսուս Քրիստոսին յարուժիւն
առած: Չնայելով Քրիստոսի փառաւորեալ մարմնի փայ-
լին, նոքա ճանաչեցին Նորա Աստուածային երեսը, Նո-
րա ողորմած ձայնը—և նոցա սրտերը լքցվեցան կենդանի
և քաղցր ուրախութեամբ:

Այսպէս էլ երբեմն մեզ կ'երևին մեր հանդուցեալ
մերձաւորների երեսները, այլակերպոված և նորոզված նոր
կեանքով: Մենք կ'ճանաչենք նոցա անմոռաց գծերը,
կ'ճանաչենք նոցա մեր սրտին ծանօթ ձայնը: Գնւք ո՞վ
որբմնացած երեխայք, որոնք լաց էք լինում ձեր ճնողների
գերեզմանների վերայ, մխիթարվեցէ՛ք մտածելով, թէ
կ'դայ միաւորութեան երջանիկ ժամը: Բացակայութիւ-
նը, որնոր պատճառում է մահը, կարծօրեայ է, միաւո-
րութիւնը մահից յետ յաւիտենական է: Աւ որ ձեր ու-
րախութիւնը կատարեալ լինի, կեցէ՛ք այնպէս, որ ամե-
նեին ձեր խղճմտանքի յանդիմանութիւնը չխափանէ այն
երջանիկ միաւորութիւնը:

Խնկարեր կանաչք աւետում եւ Յիսուսի Քրիստոսի յարու- թիւնը

Մատ. իր. 11. Գով. իր. 8. Յովհ. ի. 2.

Մարիամ Մագդաղենացին առաջինը իմաց արաւ-
Պետրոսին և Յովհաննէսին, թէ չդատու գերեզմանում
Յիսուսի մարմինը : Արեւ աշակերտներն էլ շատացին
գերեզմանը գնալ : Յովհաննէսը առաջինը հասաւ . նա
կորանալով նայեցաւ գերեզմանի մէջ, միայն բացի պատու-
աւակալից և կտաւից, որոնք ծածկում էին Յիսուսի մար-
մինը, ոչինչ չդատու : Սարսափը պաշարեց նրան . նա չէր
համարձակուիմ այրի մէջը մտնել : Այս միջոցին եկաւ
Պետրոսն էլ . սա իջաւ գերեզմանը և տեսաւ, որ այնտեղ
չգտած է միայն պատուաւակալը . իսկ կտաւը, որոնք ծած-
կում էր նորա գլուխը, ծալած և զրած էր ուրիշ տեղ :
Այն ժամանակ Յովհաննէս էլ մտաւ գերեզմանի մէջ և
հաւատաց Յիսուսի Քրիստոսի յարութեանը :

Պետրոս և Յովհաննէս Առաքեալները դարձան տուն,
ուր ժողովեցան միւս աշակերտներն էլ : Նոքա գեռ էլի
ամէնքը երկբայու թեան մէջ էին, երբ ներս մտան սուրբ
կանաչք, որոնք տեսել էին հրեշտակներուն : Նոքա ա-
սացին աշակերտներին այն խօսքերը, որոնք լսել էին հր-
եշտակներից, թէ՛ նա յարութ իւն առաւ մեռելներից, ինչ-
պէս Նիքը այն գուշակից և դուք կ'աւանդէք Նրան : Բայց

աշակերանները բայց Պետրոսից և Յովհաննէսից, չէին հաւատում նրանց :

Այս ժամանակ եկաւ Մարիամ Մագդաղկնացին : Սառախաւթեամբ աղաղակեց. «ես տեսայ Տիրոջը» : Յետոյ պատմեց ամէնը, ինչոր Յիսուս Քրիստոս նրան տեսէր : Բայց աշակերանները դեռ էլի չէին հաւատում :

Վերջապէս եկան Յիսուսի միւս աշակերանները ու ամէնքը միտքան, սրտանց սարախացած հաստատում էին, որ տեսէին Յիսուսի գերեզմանի մօտ ոչ միայն հրեշտակներուն, այլ որ Նա Անքն էլ երևել է իրենց ու նոքա լսել են Նորա ձայնը և ընկել Նորա ոտները, բայց աշակերանները չէին կամենում նրանց էլ հաւատալ և անմխիթար մնացել էին :

Յիսուսի Քրիստոսի յարութեան վերայ խնայան շրէաների ձերերն էլ, որոնք մտանեցին նրան խաչելու : Յիսուսի գերեզմանի մօտ դրած պահապանները դարհուրած վազեցին քաղաք և պատմեցին քահանայապետներին ամէնը, ինչ որ պատահել էր : Այն ժամանակ նոքա կանչեցին ժողովրդի ձերերուն և խորհրդումը վճռեցին կաշառել զինուորներուն, որ նոքա ամէն տեղ համբաւաւ աարած են, թէ երբ իրենք քնած էին, աշակերանները եկել են և դողացել Յիսուսի Քրիստոսի մարմինը : Քահանայապետները և ձերերը խոստացան պաշտպանել նրանց, եթէ Պիղատոսը կ'կամենայ նրանց պատժել իրենց պարտաւորութիւնը, ինչպէս հարկն է, չկատարելուն համար : Զինուորները իրենց առաջարկած փողը ընդունեցին և տարածեցին այս սուտ լուրը շրէաների մէջ :

Յիսուս Քրիստոս յայտնվում է աշակերտներին, որոնք գնում էին Եմմաուս

Ղուկ. ԽԳ. 13.

Նոյն օրը արեգակի մանուկից փոքր ինչ առաջ աշակերտներից երկուսը՝ Ղուկաս և Աղէովպաս գնում էին Եմմաուս գեղը, որնոր Նրուսաղէմից շատ հեռու էր : Նորա շատ ախուր էին և խօսում էին ամէն պատահածների և այնոր վերայ, ինչ լսել էին սուրբ կանանցմէ՝ Քրիստոսի աշակերտուհիներից : Այն ժամանակ Նեքը Յիսուս Քրիստոս մօտեցաւ նրանց և գնում էր նոցա հետ . բայց նորա չճանաչեցին նրան : Փրկիչը հարցրեց նրանց, «ինչ բանի վերայ էք խօսում և ինչո՞ւ այդպէս ախուր էք» : Աշակերտներից մէկը, որի անունը Աղէովպաս էր, պատասխանեց, «երևի գուեա միայն Նրուսաղէմում, որ չլսես այն, ինչ որ պատահեցաւ այն տեղ նորերում» :

«Ի՞նչ է պատահել» . հարցրեց Փրկիչը : «Յիսուս Նազովրեցիի, պատասխանեցին աշակերտները, «այն մեծ մարգարէի վերայ շնո լսել, որնոր գործքով և խօսքով հզօրեղաւ Աստուծոյ և մարդոց առաջին : Միթէ չնո լսել, ինչպէս մեր քահանայապետները, և իշխանները դատապարտեցին նրան ՚ի մահ և խաչեցին : Կսկ մենք յոյս ունէինք, որ Նա Նեքն է այն, որնոր պէտք է փրկէ Կարայէլին : Եւ ահա արդէն երրորդ օրն է, որ այս պատահեցաւ : Բայց

այս օր մի քանի կանայք, որոնք գնացել էին Նորա գերեզմանը, չէին գտել այն տեղ Նորա մարմինը: Նոքա ասում են, որ տեսել են հրեշտակներուն, որոնք յայտնել են նրանց, թէ Նա կենդանի է: Այլ մեզնից էլ մի քանիսը գնացին նամանապէս գերեզմանը. նոքա ամէն բան այնպէս գտան, ինչպէս կանայք ասում էին, բայց նրան իրեն չտեսան: Աշակերտները պատմեցին ամէնը, ինչ որ պատահել էր նրուսազէ մում, մինչև իրենց դուրս գալու ժամանակը:

Ով անմիտներ պատասխանեց Փրկիչը, և հեղգասիրտներ հաւատալու այն ամէնը, ինչ որ ասել են Մարգարէները: Միթէ՞ չգիտէք, որ Քրիստոս առաջ պէտք է չարչարվէր և յետոյ մանէր Նր փառաց մէջ: Յետոյ սկսաւ Նա մեկնել մարգարէութիւնները Մեսիայի վերայ ամէն մարգարէների զրուածքներից, սկսած Մովսէսից:

Այսպէս խօսելով եկան նոքա Նմմաւուն: Յիսուս Քրիստոս յայտնեց, որ կամենում է առաջ գնալ. բայց երկու աշակերտներն էլ համոզում էին նրան մնալ իրենց հետ ասելով, թէ օրը արդէն տարածամ է: Նա համաձայնեցաւ մտնել նրանց հետ տուն:

Ընթրքի ժամանակ Տէրը՝ Յիսուս առաւ հաց, օրհնեց այն և կտորելով տուեց աշակերտներին: Այս բոլորում աշակերտները ճանաչեցին նրան: Նոցա աչքերը բացվեցան: Նոքա տեսան նորա հեղ և ողորմած երեսը, որնոր փայլում էր բարութիւնից, բայց Տէրը յանկարծ աներևոյթ եղաւ նրանցից:

Նոքա ուրախացած յոյժ աղաղակեցին, «առաջ մենք էլ չճանաչեցինք նրան: Մեր սրտերը չէին ճնշվում, երբ ճանապարհին Նա մեկնում էր մեզ մարգարէութիւն»

ներքը : Առանց մի բոսկէ ու շանալու նորա վեր կացան սե-
ղանից ու շնայելով զիշերի մօտենալուն շտապեցին դառ-
նալ Նրուսադէմ , ցանկանալով շուտով հաղորդել այս ա-
ւետիքը միւս աշակերտներին էլ :

Նորա բոլոր Առաքեալներուն և աշակերտներից շա-
տերուն դտան միասն ժողոված . սոքա էլ նոյն աւետիքը
ունէին , որնոր շտապեցին հաղորդելու եկողներին : Յի-
սուս Քրիստոս՝ ապաշխարող մեղաւորների ողորմած բա-
րեկամը յայտնվեցաւ Պատրասին , որնոր լալիս էր իր ու-
րացութիւնը : Արբ այս եկողներուն տեսան Առաքեալ-
ները , ընդունեցին նրանց ուրախ աղաղակով , «Տէրը յի-
րաւի յարութիւն է առել . նա երեւցաւ Ախմանին» : Ղու-
կասը և Աղէովպասն էլ իրենց կողմից պատմեցին , ինչ-
պէ՛ս իրենք խօսեցան Նորա հետ և ճանաչեցին Նրան
հասը կոտորելիս :

ԳԼՈՒԽ ԴԵ՝

Փրկիչը յայտնվում է Առաքեալ- ներին

Ղուկ. Իդ. 36 • Յով. Ի. 19.

Այն օրը , երբ Յիսուս Քրիստոս յարութիւն ա-
ռաւ , երեկոյեան ուշ Առաքեալները հաւաքվեցան միա-
սին և փակեցին տան դռները , վախենալով շրէաների հա-
լածանքից : Նորա խօսում էին ամէն բաների վերայ , ինչ-
որ սրտահեղ էին . նրանցից մի քանիսը դեռ հաստատ
էին հաւատում Տիրոջ Յիսուսի յարութեանը : Թան-

կարծ տեսան նորա Նրեն Յիսուսին իրենց առաջը կանգնած : «Խաղաղութիւն ձեզ» ասաց Նա նրանց :

Ահա պաշարեց Առաքեալներուն : Նորա կարծում էին թէ տեսնում են մի անմարմին ոգի . բայց Փրկիչը ասաց նրանց . «Ինչ է խառնում ձեզ և ինչո՞ւ երկմտում էք : Տեսէք Նա ձեռներս և ոտներս . Նս ինքս եմ : Շօշափեցէք Ննձ և հաւատացէք : Ազին չունի ոչ մար կն և ոչ ոսկր որոնք Նս ունիմ » : Նա ցոյց տուեց աշակերաններին Նր վերաւորված ձեռները, ոտները և կողքը : Բայց տեսնելով , որ Առաքեալները ուրախութիւնից իրենց էլ մօտացել էին և դեռ էլի չէին հաւատում այսպիսի մեծ բաղդաւորութեան , Յիսուս Քրիստոս ասաց . «ունէ՞ք կերակուր» : Նորա տուին նրան խորոված ձուկն և մեղրի խորիսխ : Փրկիչը աշակերանների առաջին կերաւ այս կերակուրներին :

Յետոյ Յիսուս Քրիստոս կրկին ասաց նրանց . «խաղաղութիւն ձեզ . ինչպէս Նա Հայրս զրկեց Ննձ , այնպէս էլ Նս ձեզ զրկում եմ » :

Այս ասելով փչեց նրանց վերայ ու աւելցրեց , «առ է՞ք Սուրբ Հոգին . նորա , որոնց դուք կ'արձակէք մեղքից , թողութիւն կ'ստանան . իսկ որոնց դուք չէք արձակիլ , չեն ստանալ այն :

Սորա հետ միասին Յիսուս Քրիստոս բաց արաւ Առաքեալների մէտքը , որ հասկանան Քիրքը : «Այսպէս զրեւեն մարդարէները , ասաց Նա նրանց . «այսպէս պէտք է շարժարկէր Քրիստոս (խոստացեալ Մեսիայն) և յարութիւն առնէր մեռելներից երրորդ օրը» :

Այս ասելով Փրկիչը աներևոյթ եղաւ նրանցից , ինչպէս էլ որ յայտնվել էր , ջնայելով , որ տան դռները փակած էին :

Մտածենք, թէ որքան մեծ է և երևելի Քրիստոսի
 յարուժեան օրը : Այս օրում Յիսուս Քրիստոս գերեզ-
 մանից վեր կացաւ և երևեցաւ Նր աշակերտներին : Այս
 օրը, որնոր առաջինն է շաբաթի մէջ, պէտք է սուրբ լինի
 մեզ համար : Ինչպէս մինչև Քրիստոսի յարուժիւնը
 սրբվում էր շաբաթ օրը աշխարհի և մարդու սանդա-
 գործութեան յիշատակի համար, այնպէս էլ այժմ մենք
 պէտք է սրբենք յարուժեան օրը, Քրիստոսով եղած մեր
 նորոգութեան օրը, օրը, երբ Յիսուս Քրիստոս վեր կե-
 նալով գերեզմանից հաւատարմ արաւ մեզ մեր յարու-
 ժեանը մասին : Յարութեան օրը անմահութեան օրն է,
 նորածնութեան օր է մեր յաւիտենական կեանքի հա-
 մար : Ահէ՛ք նախիրենք այն օրը առանձնապէս բարի դործ-
 քերի :

ԳԼՈՒԳ ԴԶ.

Թովմայի հաւատարմ

Յովհ. Գ. 24.

Այն ժամանակ, երբ Փրկիչը յայանվեցաւ Նւր ա-
 շակերտներին, տասն մի Առաքեալներից մէկը՝ Թովմայը այն
 տեղ չէր : Արբ նա դարձաւ, միւս Առաքեալները ասա-
 ցին նրան. «Մենք տեսանք Տիրոջը» : Բայց Թովմաս չը-
 հաւատաց նրանց և պատասխանեց. «Ես չեմ հաւատալ,
 մինչև ինքս չտեսնեմ Նորա ձեռների մեխերի վերքերը
 և չջոշափեմ նրանց և չպնեմ ձեռս Նորա վիրաւորեալ
 կողքի վերայ» : Արանից յետոյ ուժերորդ օրումը այ-

սինքն նոյնպէս կիրակի , բոլոր աշակերտները կրկին ժողովեցան միասին . նոցա հեռ էր թովմասն էլ : Ղուները նմանապէս փակած էին : Յանկարծ Յիսուս Քրիստոս կանդնեցաւ նոցա առաջին և ասաց , « Խաղաղութիւն ձեզ » : Յետոյ զառնալով զէջի թովմասը ասաց . « մօտեցրիւ մատդ և տես ՚սմ ձեռներս , բեր ձեռքդ և դիր ՚սմ կողքիս վերայ : Այժմ էլ անհաւատ մի՛ լինիր . այլ հաւատա՛ն » : Թովմասը աղաղակեց . « ո՞վ Տէր իմ և Աստուած իմ » : — Յիսուս Քրիստոս ասաց . « դու հաւատացիր ինձ անհետով . բայց երանի նոցա , որոնք չտեսած կ'հաւատան ՚նձ » :

ԳԼՈՒԽ ԴԷ

Յիսուս Քրիստոս յայտնվում է աշակերտներին Տիբերական ծովի մօտ

Յովհ. խա. Դ.

Երբ Չասիկը անցաւ , տանովի Առաքեալները Արուսապէ, մից դարձան Չալիկիա : Այս տեղ մի անգամ Ախման Պետրոսը , Թովմասը և Նաթանայէլը , Չերեզեայ երկուորդիքը՝ Յակոբը և Յովհաննէսը և էլի Յիսուսի միւս երկու աշակերտները հաւաքվեցան միասին : Ախման Պետրոսը ասաց նրանց . « ես գնում եմ ձուկ բռնելու » : — Մենք էլ կ'գանք քեզ հետ » , ասացին միւսները . նոքա նստան նաւակը և գնացին որսալու . բայց բոլոր դիշերը ոչինչ չբռնեցին :

Երբ առաւօտ ելաւ Յիսուս Քրիստոս երևեցաւ ավի

մտաբայց աշակերտները չ'ճանաչեցին Նրան: «Մանուկներ, ունէ՞ք ուտելու բան», հարցրեց Նա: Աշակերտները պատասխանեցին, թէ ոչինչ չունեն. որովհետեւ բոլոր գիշերը ոչինչ չէին կարողացել բռնել: Այն ժամանակ Փրկիչը ասաց. «զցեցէ՛ք ուռկաներ նաւակի աջ կողմում և կ'բռնէ՛ք»: Նոքա կատարեցին Տիրոջ հրամանը և ձկան բազմութիւնից չէին կարողանում ուռկանը դուրս քաշել:

Այն ժամանակ Յիսուսի սիրելի աշակերտը՝ Յովհաննէսը ասաց, «այս Տէրն է»: Պետրոսը այս որ լսեց, հազաւ շորը, որովհետեւ մերկ քաշում էր ուռկանը: Նա ընկաւ լճի մէջ և շտապում էր լողալու դէպի ափը: Միւս աշակերտները նաւեցին և իրենց հետ քաշեցին ուռկանն էլ, որնոր լիքն էր ձկներով:

Երբ նոքա ափը դուրս եկան, տեսան կրակեաղ, որի վերայ ձուկն էր դրած և հաց: Յիսուս Քրիստոս ասաց. «բերէ՛ք ձեր բռնած ձկներից»: Պետրոս նոյն բալետով մտաւ նաւի մէջ, քաշեց ուռկանը և գտաւ նորա մէջ հարիւր հիսուն երեք մեծ ձկներ: Չնայելով այսպիսի մեծ բազմութեան, ուռկանը էլի չպատառվեցաւ: Այս հանդամանքը հաւատացրեց սուրբ Առաքեալներուն, որ ինքն Տէրը նոցա հետ է:

Յիսուս Քրիստոս ասաց նրանց. «եկէ՛ք, ճաշակեցէ՛ք»: Ամէնքը նստան կրակի շորս կողմումը: Աչ ոք չէր համարձակվում հարցնել, «ով ես եմ»: Որովհետեւ ամէնքը գիտէին, որ Նա Տէրն է: Յիսուս Քրիստոս առաւ հաց, կատարեց այն և տուեց Նր աշակերտներին, նոյնպէս էլ ձուկը: Ճաշի ժամանակ Փրկիչը ասաց Միսնիս Պետրոսին. «Միսնիս Յովնանու, սիրում ես ինձ աւելի քան

դրանց» : Աեարոսը պատասխանեց . «Տէր , Դու գիտես , որ սիրում եմ Քեզ» : «Արածիր ՚ւմ ոչխարներս» . ասաց նրան Փրկիչը :

Յետոյ Յիսուս Քրիստոս էլի միւսանգամ հարցրեց . «Սիմոն Յովնանու , սիրում ե՞ս ՚նձ» : Աեարոսը պատասխանեց . «Տէր , Դու գիտես , որ ես սիրում եմ Քեզ» : — «Արածիր ՚ւմ ոչխարներս» . ասաց Փրկիչ :

Աերջապէս Տէրը հարցրեց երրորդ անգամ . «Սիմոն Յովնանու , սիրում ե՞ս ՚նձ» : Այս հարցմունքի կրկնութիւնը տխրեցրեց Աեարոսին և նա պատասխանեց . «Տէր , Դու ամէն բան գիտես , Դու գիտես , որ ես Քեզ սիրում եմ» : Յիսուս Քրիստոս էլի ասաց նրան . «արածիր ՚ւմ ոչխարներս : Ճշմարիտ եմ ասում Քեզ , երբ դու մանուկ էիր , ինքդ էիր գօտիդ կապում և դնում , ուր կամենում էիր . բայց երբ կը ծերանաս , ձեռներդ կ'բարձրացնես և ուրիշը կ'կապէ , գօտիդ ու կ'տանէ այն տեղ , ուր դու չես կամենում » : — Այս խօսքերը նշանակում էին , թէ ինչպիսի մահով Աեարոս պէտք է փառաւորէր Աստուծոն : Յետոյ Տէրը աւելցրեց . «եկ ՚ւմ ետեւիցս» :

Այսպէս ներեց Տէրը Նրեն ուրացող Աեարոսին , որնոր երեք անգամ այժմ հաւատացրեց , որ Նրան սիրում է : Միայն այս երեք անգամ արած հարցմունքովը սիրոյ վերայ յիշեց Տէրը նրան երեք անգամ ուրանալը ու , տեսնելով նորա մտերիմ սէրը , նորոգեց նորա Առաքեալ անունը :

Յիսուս Քրիստոս յայտնվում է աշակերտներին Գալիլիայի ա- րերից մեկի մօտ

Մատ. Խր. 16.

Տասնմի Առաքեալները, Յիսուսի Քրիստոսի հրա-
մանով, ժողովեցան Գալիլիաում մի սարի վերայ: Նա ե-
րեկցաւ նրանց և ամէնքը նրան տեսնելիս դեանի վերայ
ընկան և երկրպագութիւն տուին նրան: Այս ժամանակ
Յիսուս Քրիստոս իշխանութիւն տուեց իր աշակերտնե-
րին մարդոց ճշմարտութեան ճանապարհը ուսուցանե-
լու և երկնային արքայութիւնը մտցնելու: Նա խոստա-
ցաւ նրանց, որ ինքը կ'օգնէ և միշտ նրանց հետ կ'ըլինի:

«Ինձ տուած է ամէն իշխանութիւն երկնքում և եր-
կրիս երեսին», ասաց Նա. «դնացէ՛ք և քարոզեցէ՛ք ամէն
ազգերին, մկրտելով նրանց Հօր, Որդւոյ և Սուրբ Հոգւոյ
անունով: Սովորեցրէ՛ք նրանց պահել այն ամէնը, ինչ
որ Նա ձեզ պատուիրեցի: Ով կ'հաւատայ և կ'մկրտուի, նա
կ'փրկուի, իսկ ով չի հաւատալ, կ'դատապարտուի: Հա-
ւատացողներին նշանները այն կ'ըլինի, որ նոքա Նա՛մ անու-
նովս գեւորուն կ'հալածեն, լեզուներ կ'խօսեն, անմլտաս
ձեռները կ'առնեն օձերուն և նոցա մահաբեր թոյներից
անմլտաս կ'մնան, հիւանդների վերայ ձեռները դնելով
կ'բժշկեն ամէն ցաւեր»:

Խօսելը վերջացնելիս Տէրը ասաց. «և Նա ձեզ հետ կը-
լինիս մինչև յաւիտեան»:

Քրիստոսի համբարձումն

Ղուկ. ԻԴ. 49.

Յիսուս Քրիստոս իւր յարուժիւնից յետոյ երկրիս վերայ մնաց քառասուն օր : Նա ոչ միայն յայտնվեցաւ աշակերտներին, ինչպէս վերելը ասացինք, այլ խօսեցաւ երկար նրանց հետ, ճաշեց նրանց հետ ու սովորցրեց նրանց Աստուծոյ արքայութեան գաղտնիքը : Պէնդէկոստէի տօնից տասն օր առաջ ամէն Առաքեալները ժողովեցան Նրուսաղէմում, այս տեղ վերջին անգամ Տէրը յայտնվեցաւ նրանց և հրամայեց նրանց չհեռանալ Նրուսաղէմից, մինչև իջնի նոցա վերայ խոստացած շնորհքը Սուրբ Հոգւոյ : «Նս կ'ըրկեմ ձեզ իմ Հօրս խոստացածը», ասաց Փրկիչը . «մնացէք Նրուսաղէմումը մինչև կ'ստանաք զօրութիւն վերելից : Սուրբ Հոգւոյ զօրութիւնը ստանալից յետոյ կ'քարոզէք Աւետարանը Նրուսաղէմում, Հրէաստանում, Սամարիաում և երկրիս ամենահեռու ծայրերում» :

Այս ասելից յետոյ Յիսուս Քրիստոս հանեց Նր աշակերտներուն Նրուսաղէմից, տարաւ մինչև Բեթանիա և ելաւ Ձիթենեաց լեռան գլուխը : Այս տեղ բարձրացրեց ձեռները, օրհնեց Նր աշակերտներուն և այս օրհնութեան ժամանակ համբարձաւ երկինք : Ամպը հովանի եղաւ Նրան և պահեց աշակերտների աչքերից : Փրկիչը փառքով բարձրացաւ երկինք, ուր նստած է Հօր աջ կողմումը :

Աշակերտները, որոնք վկայ էին այս փառաւոր համ-

բարձմանը, դեռ նայում էին երկնքին և ահա՛ երկու հը-
 բեշտակներ լոյս շորերումը երևեցան նրանց և ասացին,
 «ով Գալիլիացի մարդիկ, ի՞նչ է ք կանգնած երկնքին նայ-
 ում: Այս Յիսուսը, որնոր համբարձաւ: կրկին կ'դայ
 աշխարհ»: Աշակերտները ընկած երկրպագութիւն տուին
 համբարձեալ Տիրոջը: Յետոյ ուրախութեամբ դարձան
 Նրուսողէմ, ուր անդադար լինում էին տաճարի մէջ,
 Աստուծոն փառաւորելով և օրհնելով:

Այսպէս վերջացաւ Յիսուսի Քրիստոսի երկրիս վերայ
 բնակութիւնը: Նորա երկրաւոր կեանքը էր անընդհատ
 բարեբարութիւն և Նա թողաւ երկիրս օրհնելով աշա-
 կերտներուն և ամէն հաւատացողներուն: Նա չհեռացաւ
 Նրեն հեռեողներէց. սյլ միշտ աներևոյթ կերպով է Սուրբ
 Եկեղեցւոյ և ամէն հաւատացեալների հետ:

ԳԼՈՒԽ Ժ.

Սուրբ Հոգւոյ գալուտը

Գործ. Առաք. բ. 1.

Առաքեալները մնացին Նրուսողէմում սպասելով
 իրենց խոստացած Հորհրէքին՝ Սուրբ Հոգւոյ գալտեանը:
 Նոքա անց էին կացնում ժամանակը անդադար աղօթքով:
 Մի օր Սուրբ Պետրոսը առաջարկեց միւս Առաքեալներին,
 Յիսուսի եօթանասուն աշակերտներէցը ընտրել տասն և
 երկրորդ Առաքեալին Յուդա Խակարիովաացիի տեղ: Յի-
 սուս Քրիստոսին հաւատացողները բոլոր 120 հոգի էին
 այս ժամանակ: Նոքա իրենցից երկուսին ընտրելով և

Տիրոջ աղօթեցից յետոյ, վիճակ զցեցին և վիճակը ընկաւ Մատթիային, որնոր և համարվեցաւ տասներկու Առաքեալների թվումը :

Տիրոջ համբառնալից տասն օր յետոյ եղաւ Պէնտէկոստէի տօնը, որնոր նշանակած էր օրինաց յիշատակի համար, որնոր Աստուած Սինա լեռան վերայ Մովսէսի ձեռքով տուեց :

Այս հանդէսի ժամանակ Նրուսաղէմը լցվեցաւ բազմութեամբ բարեպաշտ Հրէաների, որոնք եկել էին այս տեղ ամէն կողմերից: Բոլոր տասներկու Առաքեալները միասին էին, նրանց հետ էր նմանապէս Տիրոջ Յիսուսի Մայրը՝ Սուրբ Մարիամը և հարիւրից աւելի Յիսուսի աշակերտներ և աշակերտուհիներ: Նոքա ամէնքը հաւաքվել էին վերնատան մէջ Սիոնի վերայ: Յանկարծ երկնքից լավեցաւ մեծ ձայն իբրև մի սաստիկ հողմի և բոլոր վերնատուներ, ուր աշակերտներն էին, լցվեցաւ լուսով: Ամէն ներկայ գանուողների գլխներին վերայ երևեցաւ բոց, կրակէ լեզուների ձևով: Այս բոպէում աշակերտները ընդունեցին Սուրբ Հոգուն, որնոր նրանց Փրկիչը խոստացել էր: Նոքա զգացին իրենց մէջ յանկարծ հրաշալի փոփոխութիւն: Նոքա սկսան այլ և այլ լեզուներ լուսել, ինչպէս Սուրբ Հոգին տալիս էր նրանց: Նոցա միտքը լուսաւորեցաւ վերին լուսաւորութեամբ, նոցա սիրտը լցվեցաւ Աստուծոյ շնորհքի անձառելի քաղցրութեամբը և նոքա զգացին արիութիւն յարուցեալ Մեսիայի Աւետարանը բոլոր աշխարհիս առաջին քարոզելու: Նոցա առաջվան երկչոտութիւնը բոլորովին կորաւ:

Այս ծագած ձայնը լսելի եղաւ ժողովրդի մէջ էլ, շատ հետաքրքիր մարդիկ հաւաքվեցան այն տան մօտ,

ուր զանախում էին Յիսուսի աշակերտները : Այս ժողովածների մէջ կային շատ Հրէաներ , որոնք օտար տերութիւններում բնակում էին . նոքա եկել էին Երուսաղէմ Պենտեկոստէի ասնի համար : Այս եկողները լսել էին Յիսուսի աշակերտների վերայ և սպասում էին տեսնել հասարակ և անկիրթ մարդոց , որոնք խօսում էին Գալիլեացոց կոպիտ լեզուով : Ի՞նչպէս նկարագրենք նոցա զարմանքը , երբ նոքա տեսան Առաքեալներուն , որոնք քարոզում էին Աստուծոյ գործքերը և Քրիստոսի վարդապետութիւնը ամէն յայտնի լեզուներով : Հրէաները ասում էին մէկ մէկու , «նոքա ամէնքը Գալիլեացիք չե՞ն , բայց ի՞նչպէս նոքա խօսում են ամէն մեզ ծանօթ լեզուները : Ի՞նչպէսք է լինի այս հրաշքը : Ոմանք ծիծաղում էին Քրիստոսի աշակերտների վերայ և հաստատում էին , թէ նոքա հարբած են : Թեթևամիտ և չարամիտ մարդիկ միշտ կ'զանեն պատճառ ծաղր անելու և չարարանելու :

Այն ժամանակ Պետրոս Առաքեալը բարձրանալով մի բարձր տեղ , որ տեղից երևում էր Նաբուսը հաւաքված ժողովրդին , մեկնեց պատճառը այս հրաշալի երևոյթի : «Ո՞վ Իսրայէլացիք , ասում էր Նա , դուք գիտէք Նազովրեցի Յիսուսին , այս Մարդուն , որին Աստուած էլ վրկայեց զանազան հրաշքներով , որոնք գործեց Նորա ձեռքով : Դուք մատնեցիք Նրան անօրէններին և բեռեցիք խաչի վերայ . բայց Աստուած յարութիւն տուեց Նրան , քակեց մահուան կապերը , որնոր Նորա վերայ չբարոզացաւ իշխանութիւն ունենալ : Նորա վերայ գրեց Գաւիթ ասելով . «չեւ թողնիլ իմ հոգիս գծոխքումը և

քո Սրբիդ շին թողնիլ ապականութիւն տեսնել* : Մենք
եղանք վկայ Նորա յարութեանը և երկինք համբառնա-
լուն : Այս իսկ Յիսուսը , որնոր բարձրացրաւ երկինք ,
դրկեց մեր վերայ Սուրբ Հոգուն , որին դուք իրենքդ վե-
կայէք : Ասլաշխարհեցէք և մկրտվեցէք Յիսուսի Քրիս-
տոսի անունով , մեղքերիդ թողութիւն ստանալու հա-
մար , որ դուք էլ կարողանաք ընդունել Սուրբ Հոգւոյ
շնորհքը : Նա խոստացաւ Նրան ձեզ էլ և ձեր որդւոցն
էլ : Տէրը հրաւիրում է ամէնուն : Այս օրում մկրտվե-
ցան մօտ երեք հազար հոգիք : Յետոյ հաւատացեալների
թիւը օրից օր աւելանում էր :

Այսպէս տօնվեցաւ առաջին քրիստոնէական Պենդե-
կոստէն . այս օրը մինչև հիմիկ էլ տօնում է Սուրբ Սկե-
ղեցին , Քրիստոսի յարութիւնից յիսուն օր յետոյ : Այս
օրը , երբ բնութիւնը զարդարվում է նոր ծաղիկներով ,
մեր տաճարներ էլ զարդարվում են հոգևոր ծաղիկներով և
կանանչով . մենք տօնում ենք Սուրբ Հոգուն և փառաւորում
ենք Սուրբ Նրբորդութիւնը՝ Հօրը , Որդուն և Սուրբ Հո-
գուն , Նրբորդութիւնը , որնոր կենդանարար , միազոյ և
անբաժանելի է , մենք աղօթում ենք Նրան , որ թողնէ մեր
մեղքերը , զօրացնէ մեզ Սուրբ Հոգւոյ զօրութեամբ բարի
գործքերի համար , որ պահպանէ մեզ ամէն չարից , նոյն-
պէս աղօթում ենք , որ հանգուցանէ մեր ննջեցեալ ծը-
նողներին , եղբայրներին և բարեկամներին հոգիները :

* Սարգ. մե. 10.

ԳԼՈՒԽ ԶԱ.

Առաքելալների առաջին հաշվածանք

Գործ 4. և 7.

Գարնանային հողմերը աւելի օգուտ են բերում երկրիս, քան թէ մնաս. նոքա մաքրում են օդը և իրենց փշելովը ջրվում են պտղաբեր սերմերը: Այսպէս էլ առաջին հաշվածումս Աշակերտների դէմ տարածեց քրիստոնէական հաւատի սերմերը:

Փոքր ժամանակից Անտոկոստէի աօնից յետ Աերոս և Յովհաննէս Առաքելալները միասին դնացին տաճարը աղօթելու: Գլխաւոր դրան առաջ, որնոր անուանվում էր դեղեցիկ, նստած էր մի կող աղքատ: Այս ողորմելին էր մօտ քառասուն տարեկան և յայտնի էր Նրուսաղէմում ամէնին. ամէնքը գիտէին, որ նա ծնած էր կաղ: Նա տեսնելով Առաքելներուն ներս մտնելիս, ողորմութիւն խընդրեց: Բայց Սուրբ Աետրոսը ասաց նրան. «Ես չունիմ ոսկի և արծաթ. այլ տալիս եմ, ինչ որ ունիմ. Յիսուսի Քրիստոսի անունով վեր կաց և ման եկ»: Առաքելալը այնպէս հաւատտի էր իր խօսքի զօրութեանը, որ ձեռք գցեց կաղին, որ օգնէ նրան կանգնելու և նոյն բոպէում կաղը բժշկվեցաւ. նա վեր թռաւ տեղից և առաքելալների հետ միասին մտաւ տաճարը գովելով և փառաւորելով Աստուծուն: Ամէնքը, որոնք տաճարում էին, շրջապատեցին Առաքելներուն և զարմանում էին կատարված հրաշքի վերայ: Բայց Սուրբ Աետրոսը չկամենալով լսել գովտոսանքներ ասաց.

որ ինքը իր զօրութիւնովը ոչ մի հրաշք չէ կարող գործել :
Ճշմարիտ քրիստոնեայն երբէք չի սեփականացնել իր ի-
մաստութեան և զօրութեան այն, ինչ որ կատարել է նա
Աստուծոյ՝ զօրութեամբ և իմաստութեամբ : Պետրոսը
ասում էր ժողովրդին, որ այն կադը բժշկվել է ոչ թէ
իրենից, այլ Յիսուսի Քրիստոսի անուանով, որին Աստուած
յարութիւն տուեց :

Քահանայապետները, որոնք տաճարումն էին և լսել
էին, որ Առաքեալները Յիսուսի Քրիստոսի անուանով բը-
ժշկում են և տարածում են Նորա վարդապետութիւնը,
հրամայեցին պահապաններին բռնել նրանց և ինչպէս
յանցաւորներու բանտը դնել, ուր թողին նրանց մինչև
միւս առաւօտը : Բայց չնայելով խիստ միջոցներին, նոյն
խակ օրը Քրիստոսի հաւատադէպերի թիւը բազմա-
ցաւ մինչև հինգ հազար : Սերմերը, որոնք Փրկիչը ցա-
նեց, տալիս էին պտուղ, հունձի ժամանակը մօտացաւ :

Միւս օր առաւօտ Առաքեալներուն բերին մի և նոյն
դատաւորի առաջ, որոնք 'ի մահ դատապարտեցին Յի-
սուս Քրիստոսին, բայց նոքա շուտ ազատվեցան չնայե-
լով, որ բոլոր դատաւորների ժողովի առաջին ասում էին,
թէ Աստուած յարութիւն տուեց Հրէաների խաչած
Նազովրեցի Յիսուսին և թէ ոչ մի կերպիւ հնար չկայ վեր-
կութեան. բայց միայն հաւատալով նրան: Քահանայա-
պետները և ծերերը արդելում էին Առաքեալներին շա-
բունակել իրենց վարդապետութիւնը և քարոզելը Յիսուսի
վերայ. բայց նոքա պատասխանեցին, շղուք իրենքդ դա-
տեղէք, ո՞ւմ պէտք է աւելի հնազանդ լինենք, Աստու-
ծոյ, թէ ձեզ : Մերերը և օրինականները Առաքեալների
հաստատութիւնը տեսնելով շատ սպառնալից յետ թո-

զին նրանց. որովհետև վախենում էն ժողովուրդից, որնոր
վկայ լինելով կաղի հրաշալի կերպիւ բժշկվելուն, փա-
ռաւորում էր Աստուծուն :

Պետրոս և Յովհաննէս Առաքեալները, երբ դարձան
իրենց եղբայրների մօտ, պատմեցին նրանց Հրէաների ծե-
րերի և օրինականների սպառնալիքը: Այն ժամանակ ամէն
Առաքեալները և աշակերտները Յիսուսի միաձայն աղաղա-
կեցին. «Տէր Աստուած, որ ստեղծեցիր երկինքը և երկիրը
և ծովը և ինչ որ նոցա մէջն են, Դու քո ծառայիդ Դաւ-
թի բերանով ասացիր. ինչո՞ւ են խռովում Հեթանոսները
և ժողովուրդները մտածում են սնտոխք: Յանդիման եղան
Թագաւորները երկրիս և իշխանները ժողովեցան Տիրոջ
և նորա Ստեալի վերայ: Ճշմարտիւ այս քաղաքումը Քո
Սուրբ Արդւոյ Յիսուսի դէմ, որին Դու օծեցիր, վեր-
կացան Հերովդէս և Անտոացի Պիղատոսը Հեթանոսների
և Հրէաների հետ, որ կատարեն այն, ինչ որ առաջվանից
սահմանել էին քո ձեռքդ և կամքդ: Եւ այժմ նայիր, Տէր,
նոցա սպառնալիքներին և տուր Քո ծառաներիդ զօրու-
թիւն համարձակութեամբ քարոզելու Քո խօսքդ: Ձը-
ղիր ձեռքդ հրաշքներ դործելու Քո Սուրբ Արդուդ Յի-
սուսի անունով:—Այս աղօթքից յետոյ այն ակողը, ուր
կանգնած էին Առաքեալները, շարժեցաւ և ամէնքը լըք-
ցվեցան Սուրբ Հոգւովու համարձակութեամբ քարոզում
էին Աստուծոյ բանը վկայելով Յիսուսի Քրիստոսի յա-
ջութեանը:

Յաղթանակող Եկեղեցին

Գործ • Լ •

Շատ շրէաներ Նրուսաղէմում հաւատացին Յիսուս Քրիստոսին: Նոքա բնակում էին միմեանց հետ միարան և ունէին, կարծես թէ՛ մի սիրտ և մի հողի • ուստի և իսկ աշակերտներն էին Յիսուսի Քրիստոսի, որնոր ասաց, «սիրովը, որնոր դուք միմեանց վերայ կ'ունենաք, կ'ճանաչեն ձեզ, որ Նա՛նք աշակերտներս էք»: Նոքա մեծ ուշադրութեամբ լսում էին Առաքեալների խրատները և հետևում էին նրանց ճշդութեամբ • գնում էին ամէն օր տաճար և աղօթում էին միասին, ժողովում էին աներում հացը կտարելու և Յիսուսի Քրիստոսի Մարմնին և Արիւնին հաղորդվելու համար, ինչպէս Նա կարգեց այն Նր խորհրդաւոր ընթրքումը աշակերտների հետ, յետոյ միասին ճաշում էին հասարակարար և մեծ ուրախութեամբ: Աչինչ գանձի չցանկանալով երկրիս վերայ • այլ մտածելով միայն Յիսուսի Քրիստոսի Արքայութեան և յաւիտենական կեանքի վերայ, նոքա յետ կեցան ամէն երկրաւոր բարութիւններից: Նրք հաւատացեալների թիւը բազմացաւ, Առաքեալները կարեւոր համարեցին ընտրել Սարկաւաղներ կամ իրենց օգնականներ, որոնց վրայ դրին հասարակաց ստացուածքի կաւալարութեան և կերտակութեան հոգսը: Սարկաւաղները նմանապէս ունէին հրաման քարոզելու և մկրտելու: Առաքեալները տուին նրանց այս կարգը իրենց ձեռնադրութեամբը ու յարմար

աղօթքներ ասելով : Իսկ իրենք Առաքեալները, թողնելով
Հասարակութեան երկրաւոր կարիքների հոգսը, պարապում էին միայն աղօթքով և Աստուծոյ պատուիրանները
քարոզելով :

Հաւատացեալների թիւը ժամից ժամ աւելանում էր : Առաքեալները գործում էին անթիւ հրաշքներ, նոցա մօտ գալիս էր ժողովուրդը բոլոր շրջակայ քաղաքներից և գեղերից : Հիւանդներուն դնում էին մինչև ճանապարհի վերայ անգամ, ուր պէտք է անցնէր Սուրբ Պետրոսը, որ այս ողորմելիները միայն Սուրբ մարդու ըստուերին հանդիպելով կարողանան ստանալ բժշկութիւն : Այսպէս Յիսուս Քրիստոս Իր հեռանալից յետոյ էլ նոյնպէս բաց յայտնում էր Իր սէրը մարդոց և Իր ամենակարողութիւնը, ինչպէս երբ Ինքը երկրիս վերայ էր : Առաքեալների գործոց բոլոր պատմութիւնը է մի շղթայ հրաշալի գործքերի, որոնք կատարվում էին Յիսուսի Քրիստոսի անունով տանջվող մարդկութեան օգտի համար :

Քահանայապետները և միւս մեծերը ազգի լսելով այս հրաշքների վերայ աւելի ևս զայրացան Առաքեալների դէմ : Մի երեկոյ նոքա հրամայեցին նրանց ամենին բռնել և դրել քաղաքի բանտը, ուր բռնած էին յանցաւորները : Բայց նոյն լիակ դիշերում Աստուծոյ հրեշտակը բացարաւ բանտի դռները և ասաց նրանց, «գնացէ՛ք տաճարը, յայտնվեցէ՛ք մարդոց և քարոզեցէ՛ք կենաց պատդամները» : Առաւօտը Առաքեալները եկան տաճար և ուսուցանում էին ժողովրդին :

Իսկ այս միջոցին քահանայապետը հաւաքեց բարձրագոյն ասեւանը և մարդ դիակեց բանդ Առաքեալներուն բերելու միայն ծառաները նրանց բանտումը չդատելով դարձան

քահանայապետի մօտ և խնաց արին նրան, որ բանտը գտան
փակած և պահապաններուն զրան մօտ կանգնած . բայց
մէջում ոչոք չկար: Արբ այս լուրը լսեցին քահանայա-
պետները և ամէն միւս անձինք, որոնք նորա հետ էին,
տարակուսութեան մէջ ընկան: Իսկ այս ժամանակ մէկ
մարդ եկաւ ժողովի առաջ և ասաց, թէ Առաքեալները
տաճարումն են և ուսուցանում են ժողովրդին: Այն ժա-
մանակ պահապանների զլիսաւորը ծառաներով գնաց նոցա
ետեւից և բերեց նրանց քահանայապետի առաջը . միայն
ոչինչ բռնութիւն չդործածեց, որովհետեւ վախենում
էր ժողովրդից:

Քահանայապետը ասաց ատենի առաջին կանգնած
Առաքեալներին . «մենք ձեզ չարգելեցինք ուսուցանելու
այս անունով», (նա այնպէս ասում էր Յիսուս Քրիստո-
սին, մինչև չէր կամենում արտասանել նորա անունը
անգամ): Իսկ դուք լքցրիք ձեր ուսումով Արուսաղէմը և
կամենում էք մեր զլիսին բերել Այն Մարդու արիւնը: :

Սուրբ Պետրոսը և միւս Առաքեալները պատասխանե-
ցին . «Ասածուն աւելի պէտք է հնազանդենք, քան թէ
մարդոց: Մեր հայրերի Աստուածը յարութիւն առեց
Յիսուսին, որին դուք խաչեցիք: Աստուած բարձրա-
ցրեց նրան իր աջովը և զրեց նրան մարդոց առաջնորդ
և Փրկիչ: Նա կանչում է ամէն Իսրայէլացիներուն ապաշ-
խարվելու և մեղացը թողութիւն է տալիս: Այս ամէն ե-
ղածների վկայ ենք մենք և Սուրբ Հոգին, որնոր Աստու-
ած առեց իրեն հնազանդվողներին»: :

Այս խօսքերը որ լսեցին բարձրագոյն ատենի անդամ-
ները, զայրացան և կամենում էին սպանել Սուրբ Առա-
քեալներուն, բայց Փարիսեցիներից մէկը՝ Գամաղիէլ ա-

անունով, որ էն սուսոյց և պատուելի բոլոր ժողովրդեան մէջ,
հրամայեց Առաքեալներին փոքր ժամանակով դուրս գնալ
և ասաց ժողովին . «Ո՛վ Իսրայէլացիք, մտածեցէ՛ք նո՛ր
վերայ, թէ ի՞նչ պէտք է անէ՛ք այս մարդոց: Ձեզ յայտնի
է, որ մի քանի ժամանակ առաջ մէկ թեւդաս անունով
մարդ երևեցաւ, որնոր թէպէտ իր անձնը մեծ մարդ էր
քարոզում և մօտ չորս հարիւր հոգի կողմնակից գտաւ
իրեն . բայց երբ ինքը սպանվեցաւ, բոլոր կողմնակից-
ներըն էլ ցրուեցան և ամէն բան վերջացաւ: Յետոյ յայտ-
նվեցաւ Յուդա Գալիլիացին . սա էլ շատ մարդիկ իր
կողմը քաշեց, միայն սա էլ վախճանեցաւ ու բոլոր հե-
տևողները նորա ցրուեցան: Աւրեմն արձակեցէ՛ք այս մար-
դոց, թողէ՛ք դրանց հանգիստ: Եթէ նոցա վարդապե-
տութիւնը երկրաւոր է, ինքը իրեն կ'քակովի . իսկ եթէ
Աստուծո՛վ է, դուք չէ՛ք կարող նրան քակտել և գուցէ
աստուածամարտ էլ դառնաք»:

Բարձրագոյն ատեանը հաւանեցաւ Գամաղիէլի առաջ-
արկութեանը . բայց դեռ էլի չէին յանձնառու լինում
արձակել Առաքեալներուն և առանց պատժի թողնել նը-
րանց: Այսպէս կանչեցին նրանց, ծեծեցին, արգելեցին
խօսել Յիսուսի վերայ ու արձակեցին: Առաքեալները ու-
րախացան, որ արժանացան Տիրոջ Յիսուսի անուան հա-
մար նեղութիւն կրելու և չնայելով նոցա սպառնալիք-
ներին տաճարներում և աներում չէին դադարում քա-
րողել Յիսուսի Քրիստոսի վերայ:

Մտեփաննոսու նախապկա յն

Գործ. Գ. Կ Է.

Առաքեալների ընտրած եօթն Սարկաւագները էին . Ստեփաննոս , Փիլիպպոս , Պրոքորն , Նիքանովրա , Տիմոթէա , Պարմենա և Նիկողայոս՝ Անտիոքիայից եկածը : Ստեփաննոսը էր հաւատով և սուրբ հոգւով լիքը մարդ , նա գործում էր մեծ նշաններ և հրաշքներ Յիսուսի Քրիստոսի անունով : Օրէնսուսոյցներից շատերը վիճում էին նորա հետ , միայն ոչ ոք չէր կարողանում հակառակ կալ նորա իմաստութեան և շողոյն , որնոր Ստեփաննոսի շրթունքներով խօսում էր : Օրէնսուսոյցները ամաչած և զայրացած հրապուրեցին մի քանի սուտ վկաներու , որ զըսարանն Ստեփաննոսին , թէ նա հայհոյանքներ է խօսում Մովսէսի և Աստուծոյ վերայ էլ : Այս միջոցով խռովեցրին ժողովրդին , որնոր բռնեց Ստեփաննոսին և տարաւ ատեանի առաջ : Սուտ վկաները իրենց ամբաստանութիւնը հաստատեցին աւելցնելով , թէ իրենք լսել են ինչպէս նա ասում էր , որ Նազովրեցի Յիսուսը այս տեղը կ'քանդէ և Մովսէսի օրէնքները կ'փոխէ : Ատեանի մէջ ներկայ դանվողները ամէնքը դարձրին իրենց հայեցուածքը Ստեփաննոսի վերայ ու տեսան նորա երեսը հրեշտակի երեսի նման :

Այն ժամանակ քահանայապետը հացրեց նրան . « Ըրշմարիտ է այն , ինչ որ սոքա քեզ վրայ ասում են » : Ո՞վ եղբարք և հարք ականջ դրէք ինձ , ասաց Ստեփաննոս :

Նոսր : Համառօտարար նա պատմեց հին ուխտի ամէն
սրբազան անցքերը և այսպէս ապացուցեց , որ պաշտում
է Աստուծոն , յարգում է նորա մարգարէին՝ Մովսէսին ,
Աստուծոյ տաճարը և նորա օրէնքը . բայց մի և նոյն ժա-
մանակ ապացուցանում էր , որ Իսրայէլացիները Աստուծոն
չեն սիրում սրտով : Նա այս խօսքերով վերջացրեց խօսելը ,
թէ « անգ խտտապարանոց և սրտով անթլիատ , դուք միշտ
հակառակ էք Սուրբ Հոգւոյն : Ինչ ձեր հայրերն էին ա-
նում , մի և նոյնը դուք էք գործում : Մարգարէներից ո՞րը
չհալածվեցաւ ձեզնից : Ձեր հայրերը սպանեցին այն Ար-
դարի դալուստը գուշակողներուն , որի դուք մատնիչը
եղաք և սպանողը : Դուք ստացաք օրէնքը հրեշտակների
ձեռքով , միայն չկատարեցիք նրանց » :

Երբ այս լսեցին բոլոր դատաւորները , չարութիւնից
կրճատւմ էին ստամները : Բայց Ստեփաննոսը Սուրբ Հոգ-
ւով լցված նայեցաւ երկինք և տեսաւ Աստուծոյ փառ-
քը և Յիսուս Քրիստոսին , կանգնած Հօր աջ կողմումը :
Նա աղաղակեց . « աստուծոն տեսնում եմ երկինքը բացված և
մարդու Արդուն կանգնած Աստուծոյ աջ կողմումը » : Բայց
ամէն ներկայ գտնվողները բարձր ձայնով գոռացին , խը-
ցեցին ահանջները և կատաղութեամբ ընկան Ստեփան-
նոսի վերայ : Նրան տարան քաղաքից դուրս , հանեցին ի-
րենց շորերը , դրին մի երիտասարդի ոտի տակ , որի ա-
նունը Սաւուղ էր և սկսան քարկոծել : Իսկ Ստեփաննոսը
այս սարսափելի չարչարանքի ժամանակ աղօթք էր անում
ասելով . « Տէր Յիսուս , ընդունիր իմ հոգիս » : Յետոյ ծու-
նրը իջնելով բարձրաձայն աղաղակեց . « Տէր , այս դոցա
մեզք մի՛ համարիր » : Այս էին նորա վերջին խօսքերը , ո-
րոնք արտասանեց և վախճանեցաւ :

Երովպացի ներքնիի մկրտութիւնը

Գործ • Ը.

Ստեփաննոսի մահից յետ Քրիստոսի աշակերտների դէմ մեծ հալածումն ծագեցաւ: Բայց Առաքեալներէից, որոնք մնացին Նրուսաղէմում, ամէնքը ցրուեցան Հրէաստանի և Սամարիայի քաղաքներում և գիւղերում: Սաղոսը էր Քրիստոնեաներուն հալածողներէից ամենախիտը: Նա մտնում էր տները, ուր բնակում էին Յիսուսի հետևողները, դուրս էր բերում մարդոց և կանանց ու բանտը դրում: Չանազան կողմեր ցրուելիս Քրիստոսի աշակերտները ճանապարհին աւետարանում էին ամէն տեղ Աստուծոյ բանը • այսպէս նոյն իսկ հալածանքը օղնական եղաւ Փրկչին Քրիստոսի հաւատի տարածվելուն:

Եօթն սարկաւազներէից մէկը՝ Փիլիպպոս եկաւ Սամարիա, ուր քարոզում էր Յիսուսի Քրիստոսի Աւետարանը և բժշկում էր Նորա անունով զանազան ախտեր: Այս քաղաքի բնակիչները յարգութեամբ և երկխղածութեամբ լսում էին վերկարար վարդապետութիւնը, տեսնում էին հրաշքները, որոնք Փիլիպպոս դործում էր, ու հաւատում էին Յիսուս Քրիստոսին: Բոլոր քաղաքը ուրախութեամբ լցվեցաւ:

Երբ Առաքեալները ընցին Սամարացւոց դառնալը, դրկեցին Պետրոսին և Յովհաննէսին այս նոր մկրտված Քրիստոնեաների մօտ, որ նրանց էլ հաղորդեն Սուրբ Հոգւոյ շնորհքը: Առաքեալները, երբ հասան այն տեղ, ի-

րենց ձեռքը հաւատացեալներէ վերայ դնելով աղօթում էին և նոքա ստանում էին Սուրբ Հոգւոյ շնորհքը:

Փիլիպպոսի վարդապետութիւնը հաստատելից և ժողովրդին Աստուծոյ բանը սովորցնելից յետ Առաքեալները դարձան Երուսաղէմ, ճանապարհին Աւետարանը քարոզելով:

Արանից յետոյ Աստուծոյ հրեշտակը երևեցաւ Փիլիպպոսին և ասաց. «վեր կաց և դնա՛ Երուսաղէմից դէպ ՚ի հարաւ Գազայի ճանապարհով»: Փիլիպպոսը շուտով կատարեց հրեշտակի հրամանը: ճանապարհին նա տեսաւ մի հոյակապ կառք, որի մէջ նստած էր մի երևելի Նթովպացի: Սա էր Նթովպիոյ Անդակ թագուհու գանձապետը և դնում էր Երուսաղէմ տաճարում երկրպագութիւն տալու: Յետ դառնալիս նա իր կառքի մէջ կարդում էր Նսայի Մարգարէի գրութիւնները: Սուրբ Հոգին աղդեց Փիլիպպոսին մօտենալ կառքին: Արք նա լսեց, որ մեծատունը կարդում է Նսայի Մարգարէութիւնը, քաղցրութեամբ հարցրեց. «ինչ որ կարդում ես, հասկանում ես, թէ ոչ»:— «Ն՛նչպէս կարող եմ ես հասկանալ առանց ուրիշի առաջնորդութեանը», պատասխանեց նա և խնդրեց Փիլիպպոսին, որ նստէ իր մօտ կառքում: Մարգարէի խօսքերը, որոնք նա կարդում էր այն ժամանակ էին յետադաները. «ինչպէս ոչխար սպանվելու վարվեցաւ, ինչպէս որոջը անմռունչ իր կտրչի առջևը կանդնած է, այնպէս իր բերանը չէ բաց անում: Խոնարհութեանը պատճառաւ նորա դատաստանը վերջացաւ և նորա աղդատոհմը ո՛վ կ'պատմէ, որովհետև ջնջվում է երկրիս երեսից նորա կեանքը*:

* Նսայ. ծղ. 7. 8.

«Խնդրում եմ քեզ», ասաց Նթովպացին Փիլիպպոսին, «մեկնիր ինձ, ումի՞ վրայ է գրում այս Մարգարէն, ի՞ր, թէ մի ուրիշն՞ վերայ»: Այն ժամանակ Փիլիպպոսը սկսաւ մեկնել նրան Նսայիի մարգարէութիւնը և աւետարանել մեր Փրկչի Յիսուսի Քրիստոսի վերայ: Նթովպացին լսում էր մեծ ուշադրութեամբ: Այս միջոցումը մօտեցան մի գետի: «Ահա՛ ջուր», ասաց մեծատունը, ի՞նչ արդեւք կայ իմ մկրտվելու»:— «Նթէ, դու հաւատում ես բոլոր սրտով, կարող ես մկրտվել», պատասխանեց Փիլիպպոս:— «Հաւատում եմ, որ Յիսուս Քրիստոս Աստուծոյ Որդին է», աղաղակեց Նթովպացին: Նա հրամայեց կառքը կանգնացնել, իջաւ ջրի մէջ և Փիլիպպոսը մկրտեց նրան:

Երբ Նթովպացին մկրտվեցաւ, Աստուծոյ Հոգին իջաւ նորա վերայ. իսկ հրեշտակը յամիշտակեց Փիլիպպոսին նոր մկրտվածի աչքիցը, որնոր այս հրաշքից աւելի պարզ տեսաւ Աստուծոյ բարութիւնը և ուրախութեամբ շարունակեց իր ճանապարհը:

Փիլիպպոսին տարաւ հրեշտակը Ազովոս քաղաք, որտեղից նա գնաց Կեսարիա, ճանապարհին Աստուծոյ բանը աւետարանելով:

Մաւղոսի դարձը

Գործ • Թ •

Փարիսեցիների աշակերտ Սաւղոսը, որնոր սրտով զայրացած ու հակառակ էր քրիստոնեաներին և աշխատում էր նրանց ջնջել, հաղածում էր Քրիստոսի եկեղեցին, որնոր Երուսաղէմումն էր. բայց սրանով չբաւականանալով, գնաց քահանայապետի մօտ և խնդրեց նրանից հրաման, որ երթայ Գամասկոս, այն տեղ էլ հալածէ քրիստոնեաներուն ու ամէնուն՝ մարդոց և կանանց շղթաներով կապած զըկէ Երուսաղէմ:

Սաւղոս մօտենում էր արդէն Գամասկոսին և ահա՛ յանկարծ լոյս երկնքից փայլատակեցաւ նորա չորս կողմում: Այս լոյսից կուրացած Սաւղոս ընկաւ գետնի երեսին ու լսեց ձայն, որնոր կոչում էր նրան, «Սաւուղ, Սաւուղ, ինչո՞ւ ես հալածում եմ քեզ»:— «Ո՞վ ես դու, Տէր». հարցրեց Սաւղոս:— «Ես այն Յիսուսն եմ, որին դու հալածում ես». պատասխանեց ձայնը: Սաւղոս, զարմացած և ահից դողալով, հարցրեց. «Տէր, ի՞նչ կ'հրամայես ինձ անել»:— «Վեր կաց», ասաց ձայնը, «գնա՛ քաղաքը, այն տեղ դու կ'իմանաս, ինչ պէտք է անես»:

Մարդիկը, որոնք Սաւղոսի հետ էին, կանգնած էին անշըշունջ. նոքա ամէնքը լսում էին ձայնը, միայն ոչ ոք ինչ էին տեսնում: Սաւղոսը վեր կացաւ գետնից. բայց արդէն ոչինչ չէր տեսնում, նա կուրացաւ ու նրան այն

պէս կոյր տարան Ղամասկոս: Այս տեղ նա երեք օր մնաց
առանց ուտելու և խմելու:

Այս ժամանակ Ղամասկոսումն էր Քրիստոսի աշա-
կերաններից մէկը, Անանիա անուանով: Տէրը ասաց նրան
տեսիլքում, «վեր կայ և գնա՛ այն փողոցը, որնոր կոչ-
վում է ուղիղ, այն տեղ Յուդայի տանը հարցրո՛ւ Տար-
սոնացի Սաւղոսին: Նա աղօթում է և տեսաւ տեսիլքումը
Անանիային, որնոր գալով նորա մօտ ձեռք դրեց վրան,
որ նորա աչքերին լոյս տայ»: — Անանիան պատասխանեց.
«Տէր, ես շատերից լսեցի այդ մարդու վերայ, թէ որչափ
չարիք է հասցրել նա Քո սրբերիդ Նրուսաղէմի մէջ և
այս տեղ էլ եկել է քահանայապետի հրամանով, որ ա-
մէնուն, ով Քո անունիդ հաւատում է, շղթայով կապէ»: —
«Գնա՛ նորա մօտ», ասաց Տէրը, «նա ՚մ ընտրութեան
անօթս է, նա կ'վկայէ ՚մ անունիս հեթանոսների
թագաւորների և Նսրայէլացիների առաջին: Նս կ'ցոյց տամ
նրան, որչափ նա պէտք է չարչարվի ՚մ անունիս համար»:

Անանիան գնաց Սաւղոսի մօտ և ձեռքը նորա վերայ
դնելով ասաց. «Սաւո՛ւղ եղբայր, Տէր Յիսուսը, որնոր
քեզ ճանապարհին երևեցաւ, դրկեց ինձ քեզ մօտ, որ
քո աչքերդ բացվին և լցվիս Սուրբ Հոգւով»: Նոյն բո-
պէին Սաւղոսի աչքերից ընկաւ մի բան իբրև կեղևանք,
նա տեսաւ և մկրտվեցաւ:

Սրանից յետոյ Սաւղոս զօրացրեց իրեն կերակրով և
գնաց Քրիստոսի աշակերանների մօտ, որոնք Ղամասկո-
սումն էին ու մնաց նրանց մօտ մի քանի օր: Նա իսկոյն ըս-
կաւ քարոզել ժողովրդաբաններում, թէ Յիսուս Աս-
տուծոյ Արդին է: Ամէն նրան լսողները զարմանում էին և
ասում, «սա չէր, որ հալածում էր Նրուսաղէմում ամէ-

նուն , ով որ համարձակվում էր արտասանել այս անունը :
Եւ այս տեղ նորա համար չեկաւ նա , որ Յիսուսի ամէն
հետեւողներուն , որոնք այս տեղ կան , կապած զրկէ Ե-
րուսաղէմ քահանայապետի մօտ :

Իսկ Սաւղոս աւելի և աւելի հաստատվում էր հաւա-
տի մէջ և պարզ ապացուցանում էր Գամասկոս բնակող
չրէաներին , որ Յիսուս է նոյն իսկ Մեսիան , որին սպա-
սում էին : Գամասկոսի շրէաները չկարողանալով նրան
պատասխան տալ , վճռեցին սպանել Սաւղոսին . իսկ որ
նա չփախչէ քաղաքից , գիշեր և ցերէկ պահպանութիւն
էին անում քաղաքի դռների մօտ : Սաւղոս իմացաւ նոցա
այս չար խորհուրդը . ուստի և Քրիստոսի աշակերտները ,
որոնք Գամասկոսում էին , գիշերով քաղաքի պատիցներ-
քէ թողին նրան կողովով : Գամասկոսից դնաց նա առաջ
Արաբիա , իսկ յետոյ դարձաւ Երուսաղէմ , ուր Քրիս-
տոսի աշակերտները վախենում էին նրանից և չէին
հաւատում նորա դառնալուն : Նրանցից մէկը , Բառնարաս
անունով , ընդունեց նրան իր տուն , տարաւ Առաքեալ-
ների մօտ և նա պատմեց նրանց ամէնը , ինչ պատահել
էր իրեն Գամասկոս գնալիս : Այս ժամանակից սկսած
Սաւղոս միշտ նրանց հետ էր Երուսաղէմում և մեծ ջեր-
մեռանդութեամբ քարոզում էր Աւետարանը : Երբ նա Ե-
րուսաղէմումը վտանգի մէջ ընկաւ , քրիստոնէի աները տարան
նրան Տարսոն : Յետոյ իր բոլոր կեանքը նու իրեց նա քրիս-
տոնէական հաւատը տարածելու հեթանոսների մէջ և
արիութեամբ համբերում էր զանազան դժուարութեանց
և չարչարանաց Քրիստոսի անունը փառաւորելու հա-
մար : Նա իր երբայական Սաւղոս անունը յետոյ փոխեց և
ընդունեց նրան համանշան Հռովմէական Պաւղոս անունը :

Առնելիոս հարիւրապետի դարձը

Գործ. Ժ. և Ժա.

Ասարիաում բնակում էր մի մարդ Առնելիոս անունով և էր հարիւրապետ այն գնդի, որնոր Նտալացի գունդ էր կոչվում: Այս զինուորականը և բոլոր նորա բնտանիքը էր բարեպաշտ, Աստուծակ, երկիրդաճ, աղքատներին ողորմած մարդ և շատ յաճախ աղօթք էր անում Աստուծոն: Մի անգամ տեսիլքումը կէսօրից յետոյ երեւեցաւ նրան Աստուծոյ հրեշտակը, որնոր դռնէց, «նով Առնելիոս»: Առնելիոսը երբ նրան տեսաւ դողաց: «Ի՞նչ է, Տէր», պատասխանեց նա: «Քո աղօթքներդ լսելի եղան և ողորմութիւններդ Աստուած յիշեց», ասաց հրեշտակը, «դրկիր Յոպպէ մի մարդ և կանչիր քեզ մօտ Սիմոնին, որնոր Պետրոս է անուանվում: Նա բնակում է ծովի մօտ մի Սիմոն անունով խաղախորդի (տապաղի) տանը: Պետրոս կ'սովորցնէ քեզ, ինչ պէտք է անել, որ փրկվիք, դու և քո բոլոր ընտանիքդ»: Այս տեսելով հրեշտակը աներեւոյթ եղաւ:

Առնելիոս շուտ կանչեց իր երկու ծառաներուն և մի բարեպաշտ զինուորի, որնոր իր իշխանութեան տակն էր, պատմեց նրանց, ինչ լսել էր հրեշտակից և նոյն երեկոյին դրկեց նրանց Յոպպէ:

Միւս օր կէսօրի մօտ Առնելիոսի դրկած երեք մարդիկը մօտենում էին քաղաքին: Այս ժամանակ Պետրոս Առաքեալը դնաց տանիք, որ հանդարտ աղօթք անէ

Աստուծուն: Յանկարծ հրաշալի տեսիլք տեսաւ: Նա տեսաւ, որ երկինքը բացվեցաւ և ներքե իջաւ մի անօթ, որի մէջ կային զանազան կենդանիներ, որոնք անզոր-ծածելի էին ուտելու համար: Մի և նոյն ժամանակ Պետրոս լսեց ձայն երկնքից, որ ասում էր նրան. «Պետրոս, մորթիր և կեր»: Պետրոսը պատասխանեց. «Տէր, քաւ լիցի՞ սրովհետեւ ես երբէք չեմ կերել խառնակ և անսուրբ բան»: Չայնը ասաց նրան. «անսուրբ մի՛ համարիր այն, ինչ որ Աստուած սրբել է»: Նրանից յետոյ անօթը էլի բարձրացաւ երկինք:

Այն միջոցին, երբ Պետրոսը մտածում էր, թէ ինչ պէտք է նշանակէ այս տեսիլքը, եկան Առանելիասի երեք մարդիկը և խաղախորդի դրան մօտ կանդնած հարցնում էին. «այս տեղ է արգեօք Սիմոն Պետրոսը»: Պետրոսը մտածմունքի մէջ ընկղմած էր, և ահա՛ Աստուծոյ հողին ասաց նրան. «այս տեղ եկել են երեք մարդիկ, քեզ են ուղում: Գնա՛ նոցա հետ առանց երկմտելու, որովհետեւ ես եմ նրանց զրկել»: Պետրոսը շուտ իջաւ ներքե եկողներին մօտ և ասաց նրանց. «Ես եմ նա, ումին դուք փրնառում էք, ինչ էք կամենում»:

Եկողները պատասխանեցին «Առանելիաս հարիրապետը, որնոր յայտնի է բոլոր Հրէաստանում իր բարեպաշտութեամբ, հրաման ստացաւ Աստուծոյ հրեշտակից քեզ իր տուն կանչելու, որ լսէ քո վարդապետութիւններդ: Պետրոսը եկողներուն տուն ներս հրաւիրեց, յարգեց նրանց, զիշերը թողեց իր մօտ և միւս օր առաւօտը վաղ նրանց հետ միասին ճանապարհ ընկաւ դէպի Աեսարիա: Նղբայրներից մի քանիսը Յուդայից գնացին նմանապէս Պետրոսի հետ:

Իսկ Առանելիոս , որնոր սպասում էր Աւարոսին , ժողովեց իր տուն իւր ազգականներուն և բարեկամներուն : Երբ Աւարոս մտեցաւ տանը , Առանելիոս շուտ նորա առաջ գուրս դնաց և ընկաւ ոտները : Բայց Աւարոս նրան բարձրացնելով ասաց . « վեր կաց , ես էլ քո պէս մի մարդ եմ » , և հետը խօսելով մտաւ տուն : Այնպիսի մեծ ժողովը տեսնելով Աւարոս ասաց . « դուք զիտէք որ շրէաները երբէք չեն կարող օտարազգիների ժողովը մտնել կամ նրանց մերձենալ . բայց ինձ Աստուած ինքը սովորցրեց , որ ոչ մի մարդու խառնակ և անսուրբ չհամարեմ : Ահա ես այս պատճառաւ վաղվաղակի եկայ քո հրաւիրելովդ : Այժմ կամենում եմ խմանալ , ինչո՞ւ համար դու ինձ կանչեցիր » :

Առանելիոս պատասխանեց . « չորս օր սրանից առաջ ես պահում էի և աղօթք էի անում կէսօրից յետոյ : Աղօթքիս ժամանակ երեւցաւ մի սպիտակ շորերով մարդ , որը որնոր ասաց ինձ . « Առանելիոս , քո աղօթքդ լսելի եղաւ և ողորմութիւններդ յիշում է Աստուած : Ղբկիր Յոպպէ մի մարդ և կանչիր Սիմոնին , որնոր Աւարոս է անուանվում . նա բնակում է ծովի ափումը մի Սիմոն անունով խաղախորդի մօտ . նա կ'սովորցնէ , թէ դու ինչ պէտք է անես : Աս դրկեցի քեզ մօտ և բարեոք է , որ դու եկար : Այժմ մենք ամէնքս այս տեղ կանդնած ենք Աստուծոյ երեսի առաջին սպասելով , որ դու մեզ յայտնես Նորա կամքը » :

Այն ժամանակ Աւարոս ասաց . « ես յայտնի տեսնում եմ , որ Աստուած ակնառութիւն չունէ , այլ ամէն ազգերից էլ նա , ով որ Նրանից երկիւղած է և արդարութիւն է գործում , ընդունելի է Նրան :

Չեզ յայտնի է ինչ սպասհեցաւ Քալիլիայի և բոլոր Հը-
րէաստանի մէջ այն մկրտութիւնից յետոյ, որնոր Յով-
հաննէս քարոզեց: Յիսուս Նազովսեցիին օժեց Աստու-
ած Ննքը իր Սուրբ Հոգւով և զօրութեամբը. Նա բժըշ-
կում էր ամէն ախտեր և ազատում ամէնուն դէի իշխա-
նութիւնից, որովհետեւ Աստուած Նորա հետ էր. մէնք վիայ
ենք ամէն բաներին, որոնք Նա զործեց Հրէաստանի և
Երուսաղէմի մէջ: Հրէաները սպանեցին Նրան խաչի վե-
րայ բեռնելով. բայց Աստուած յարութիւն տուեց Նը-
բան մեռելներից երրորդ օրում, մէնք տեսանք Նրան
կենդանի: Աչ բոլոր ժողովրդին երևեցաւ յարուցեալ Յի-
սուսը, այլ մեզ վիաներիս միայն, որոնց Աստուած յա-
ռաջագոյն ընտրեց: Նր յարութիւնից յետոյ ոչ միայն և
բեռնում էր նա մեզ, այլ և խօսում և ուտում միասին: Նա
դրկեց մեզ քարոզելու մարդոց և վիայելու, որ Նա է Աս-
տուծ մէնչանակած դատաւորը կենդանիների և մեռած-
ների: Նրան վիայում են ամէն Մարգարէները ասելով, թէ
ամէն Նրան հաւաստացողները իրենց մեղքերին թողու-
թիւն կ'ստանան:

Պետրոսի խօսելու ժամանակ Սուրբ Հոգին իջաւ ա-
մէն լսողների վերայ. սոքա էլ ինչպէս Առաքեալները Պեն-
տեկոսակի օրը, երբ Սուրբ Հոգին իջաւ նոցա վերայ,
սկսան խօսել զանազան լեզուներ և Աստուծուն փառաւո-
րել: Պետրոսի հետ եկած Հրէաները զարմացան տեսնե-
լով, որ Աստուած Սուրբ Հոգին հեթանոսների վերայ է,
դրկեց: Բայց Պետրոս ասաց, ընդ կարող է արգելել ջրով
մկրտել նրանց, որոնք մեզ նման Սուրբ Հոգին ընդունե-
ցին: Նա վաղվաղակի մկրտեց նրանց Յիսուսի Քրիստոսի

անուամբ: Այս նոր քրիստոնեաները խնդրեցին Պետրոսին էլի մի քանի օր իրենց մօտ մնալ:

Առաքելալները և միւս աշակերտները, որոնք Նրուսադէմումն էին լսեցին, որ հեթանոսներն էլ ընդունեցին Աստուծոյ բանը: Նրբ Պետրոս գարձաւ Նրուսադէմ, հաւատացեալ Հրէաներից մի քանիսը յանդիմանում էին նրան, որ այնքան ժամանակ հեթանոսների ժողովումը կեցաւ և մինչև նրանց քրիստոնեաների թուի մէջ անգամ ընդունեց: Բայց Պետրոս պատմեց նրանց Առանձնիսի կանչելու պատճառը մանրամասնաբար, յիշեց այն էլ, ինչպէս քարոզութեան ժամանակ ունկնդիրների վերայ իջաւ Հոգին Սուրբ, և աւելցրեց էլի, «այս մի ջոցում ես յիշեցի մեր Տիրոջ խօսքը, թէ Յովհաննէսը մկրտեց ջրով. իսկ դուք կ'մկրտավէք Սուրբ Հոգւով: Աստուած տուեց կռապաշտներին էլ նոյն պարզէր, որնոր մեզ հաւատացեալներին. ինչպէս կարող էի ես Աստուծոյ հակառակ կենալ»: Նրանից յետոյ նոքա հանդարտեցան և փառաւորում էին Աստուծոն, որնոր հեթանոսներին էլ զըրկեց ապաշխարութիւն և բացեց նրանց յախանձական կեանքի դուռը:

Հրեշտակը ազատում է Պետրոս առաքեալին բանտից

Գործ Ժբ.

Ոչ միայն Հրէաների ատեանը, այլ և ինքը Հերովդէս հալածում էր Քրիստոսի Նկեղեցին: Հերովդէս սրով սպանեց Յովհաննէսի եղբօրը Յակոբին և տեսնելով, որ այս սպանութիւնը հաճոյ է Հրէաներին, հրամայեց բանտար գցել Պետրոսին էլ: Բայց, որովհետև այդ ժամանակ վրայ հասնում էր պատէքի ամիսը, նորա գատապարտութիւնը առ ժամանակ անկատար թողեց:

Քրիստոնեաների բոլոր եկեղեցին անդադար աղօթք էր անում Աստուծոյ Պետրոսի համար, նորա բանտարգելութեան ժամանակ: Հասաւ արդէն վերջին գիշերը, որովհետև միւս օր Պետրոսին պէտք է գատապարտէին: Նա հանդիստ ննջեցաւ, կապած երկու շղթաներով և պատած պահապաններով, որոնց երկուսը նորա մօտ էին բանտի մէջ, իսկ միւսերը կանգնած էին դուրսը դրան մօտ և պահպանում էին բանտը:

Յանկարծ Աստուծոյ հրեշտակը երևեցաւ Պետրոսին և խաւար բանտը լուսաւորվեցաւ մեծ լուսով: Հրեշտակը զարթացրեց Պետրոսին և ասաց. «շուտով վեր կաց»: Նոյն րոպէում երկաթի շղթաները վեր ընկան նորա ձեռներին: «Հագիր շորերդ և հողաթափդ» ասաց հրեշտակը: Պետրոսը կատարեց հրեշտակի հրամանը: «Այժմ եկ իմ ետևիցս»:

առայ հրեշտակը: Պետրոս գնում էր և շղիաւը, ճշմարիտ էր այն, թէ տեսիլք էր միայն:

Նոքա անցան առաջին պահի մօտից, յետոյ երկրորդին էլ, և վերջապէս հասան երկաթի դռներին, որոնք քաղաքն էին մտցնում: Գռները իրենք բացվեցան և նոքա մտան քաղաք: Հրեշտակը էլի մի փողոց գնաց Պետրոսի հետ ու աներևութացաւ նորա աչքերից: Այն ժամանակ Պետրոսը աղաղակեց. «այժմ տեսնում եմ, որ Աստուած դրկեց Նր հրեշտակին աղաակու ինձ Հերովդէսի ձեռքից և նրանից, ինչ որ սպասում էր Հրէաների ազգը:

Սա լեքը երախտագիտութեամբ դէպի Աստուած գրնաց այն տուն, ուր սովորաբար հաւաքվում էին Քրիստոսի աշակերտները: Այս տեղ գտաւ նա շատերուն, չընայելով, որ գիշերը ուշ էր, նոքա աղօթք էին անում Պետրոսի համար:

Հռովդէ անունով աղախինը լսելով, որ դուռը բաղխում են, դուրս գնաց տեսնելու և ճանաչելով Պետրոսի ձայնը, ուրախութիւնից առանց դուռը բանալու վազեց սենեակ, ուր գտնվում էին աշակերտները ու աղաղակեց. «Պետրոսը դրան մօտ կանգնած է»: «Գու սխալվում ես», ասում էին աշակերտները: Նա աւելի ևս պնդում էր, թէ ինքը ճշմարիտ է ասում: «Ուրեմն անպատճառ այն նորա հրեշտակն է», կրկնեցին նոքա: Իսկ Պետրոս չէր դադարում դուռը բաղխել, աշակերտները իրենք գնացին նրան բանալու և Պետրոսին տեսնելով դարմացան: Պետրոսը նրանց նշան տուեց, որ լռեն, պատմեց ինչպիսի հրաշալի կերպով Տէրը աղաակեց նրան, հրամայեց իմաց անել այս Յակովբին և միւս եղբայրներին (այսպէս կոչում էին այն ժամանակ ամէն քրիստոնեաները միմե-

անց) և գնաց, որ ապահով տեղ գտնէ իր համար:

Երբ որը լուսացաւ պահապանները Պետրոսին չգրանելով բանտում սարսափեցան: Նոքա չէին կարողանում հասկանալ, ինչպէս Պետրոսը բանտից դուրս է գնացել. որովհետեւ չէին տեսել այն, ինչոր պատահեցաւ: Երբ շերովիէս խմացաւ Պետրոսի փախուստը, զայրացաւ խիտ և հրամայեց նրան պահպանող զինուորներուն սպանել:

Սրանից յետոյ շուտ շերովիէսը գնաց Երուսաղէմից Կեսարիա, ուր մի քանի ժամանակ մնաց: Այս ժամանակ նա շատ անբաւական էր Տիւրոս և Սիդոն քաղաքներէ: Այս երկու քաղաքներն էլ դեսպան զրկեցին նորամօտ: Դեսպանները գնացին շերովիէսի սիրելի Քղաստոսի մօտ և խնդրեցին նրան, որ յորդորէ թագաւորին նրանց խաղաղութիւն տալու. որովհետեւ Տիւրոսը և Սիդոնը իրենց ուսելիքը ստանում էին այն երկրներից, որոնք շերովիէսի իշխանութեան ենթարկվում էին: Այն օր, որը որնոր նշանակած էր դեսպաններուն ընդունելու համար, շերովիէս, իր ճոխ թագաւորական զգեստները հագած, ընդունեց նրանց և ատենում նստած սկսաւ ճառ ասել: Ամէն ներկայ դանվողները աղաղակում էին. «այս խօսողը Աստուած է և ոչ թէ մարդ»: Այս մարդեւորութիւնը, որնոր պէտք է Աստուծոյ հակառակ բան երևէր շերովիէսին, շատ ընդունելի եղաւ նրան: Բայց Աստուծոյ հրեշտակը պատժեց սնափառին, որնոր չէր կամենում փառք տալ Աստուծուն: շերովիէս կենդանի որդնալից եղաւ ու շուտով մեռաւ:

Քրիստոնեական հաւատի տարածվիլը

Առաքեալները քարոզում էին Աւետարանը ամէն
երկրներումն, որոնք յայտնի էին այն ժամանակ: Ամէն
մէկը նոցանից իր սուրբ կենցաղավարութեամբ, իր գործած
հրաշքներով, քաջած չարչարանքներով և վերջապէս
իրենց մահով վկայեցին Քրիստոսի վարդապետութեան
ճշմարտութեանը: Երուսաղէմի առաջին Ասիա-
կոպոս՝ Սուրբ Յակովբը մնաց Երուսաղէմի մէջ: Սուրբ
Յովհաննէսը քարոզեց փոքր Ասիայում և Նփեսոսում ու
հասաւ խոցին ծերութեան. Սուրբ Պողոս, որնոր նոյն-
պէս Առաքեալների թուի մէջ է ընդունուած, լի ջերմե-
ռանդութեամբ Աստուծոյ բանը տարածելու համար և
կենդանի հաւատով, զրեթ է բոլոր իր կեանքը անց կացրեց
ծանր ճանապարհորդութեանց մէջ: Նա քարոզում էր Աւ-
ետարանը, սովորցնում էր բարեպաշտութիւն և հիմնեց
եկեղեցիներ Ասորոց, փոքր Ասիայի, Մակեդոնիայի, Յունաս-
տանի և Ելլիբիայի մէջ և վերջապէս դնաց Հռովմ, ուր
եկաւ Պետրոս Առաքեալն էլ: Հռովմից Սուրբ Պետրոսը
զբկեց իր աշակերտին Սուրբ Մարկոսին եկեղեցի հիմնե-
լու Աղեքսանդրիայում:

Հին աւանդութիւնը ասում է, որ Սուրբ Առաքեալը
Անդրէաս, առաջի կոչած աշակերտը, ուստի և նախա-
կոչ անուանված, քարոզեց Աւետարանը սեաւ ծովի մօտ
և Ակիւթացոց երկրում. խկ Առուսաց աւանդութիւնը
ասում է, թէ նա հասաւ մինչև Գնեպրի բլուրները ու

այն տեղ , ուր այժմ Ախիւլ քաղաքն է , կանգնեց խաչը 'ի նշան քարեպաշտու թեան , որնոր նորա մարդարէ ու թեամբ պէտք է ժամանակով լուսաւորէր այս երկիրը և այն տեղից պէտք է տարածվէր ընդարձակ երկրների մէջ :

Առաքեալների աշակերտները հիմնեցին եկեղեցիներ , Խտալիայի , Սիցիլիայի , Ափրիկայի , Սպանիայի և Գաղղիայի մէջ :

Աւետարանը քարոզելիս Առաքեալները շատ նեղութիւններ էին քաշում : Նոքա միշտ ճանապարհորդութեանց մէջ էին , կերակրում էին կամ իրենց ձեռքի աշխատանքով կամ հաւատացեալների ողորմութեամբ : Ամէն կերպի զրկողութիւններ , հալածանք , տանջանք քաշում էին մեծ համբերութեամբ և խոնարհութեամբ : Հեթանոսները ատում էին նրանց իբրև Հրէաներու , իսկ Հրէաները ատում էին այն պատճառաւ , որ նոքա տարածում էին նոր վարդապետութիւն , նրանց զրկում էին և հալածում ամէնքը : Յիսուսի Քրիստոսի մարդարէութիւնը կատարվեցաւ նոցա վերայ , թէ ամէնին ատելի կ'լինին իր անունի համար : Բայց մի և նոյն ժամանակ Սուրբ Հոգւոյ շնորհքը , որնոր նոցա վերայ իջել էր , զօրացնում էր նրանց ամէն թշուառութեանց մէջ : Աերջապէս նոքա ամէնքը բացի Սուրբ Յովհաննէսից , մարտիրոսական մահով կատարվեցան և արիութեամբ զոհեցին իրենց կեանքը Յիսուսի Քրիստոսի վարդապետութեան և անունի վկայութեան համար : Սուրբ Պետրոսը խաչվեցաւ Հռովմում , Ներոն կայսեր ժամանակ , որնոր առաջինը Հռովմայեցւոյ կայսրներից սկսաւ հալածել քրիստոնեաներուն , իսկ սուրբ Պօլոսը իբրև Հռովմայ քաղաքացի զլիստավեցաւ և երկուսն էլ մեռան Հռովմի մէջ :

մի օրում, ինչպէս ասում է աւանդութիւնը:

Սուրբ Առաքեալների գործքերը, նոցա սխրագործութիւնները և աշխատանքը Աւետարանը տարածելու համար նկարագրեց սուրբ Առաքեալը և աւետարանիչը Ղուկաս, որնոր սուրբ Պաւղոս Առաքեալի ուղեկիցն էր:

Առաջին Աւետարանը գրեց Մատթէոս Առաքեալը, սրանից փոքր ժամանակ յետոյ Սուրբ Պետրոսի աշակերտը, սուրբ Մարկոսը գրեց Աւետարան. յետոյ գրեց սուրբ Ղուկասը, որի մէջ շատ անցքեր կան նկարագրաւ, որոնք առաջին երկու աւետարանիչները չեն յիշել: Աերջապէս երեսուն երկու տարի Յիսուսի Քրիստոսի համբառնալից յետոյ գրեց Աւետարան Սուրբ Յովհաննէս՝ Յիսուսի սիրելի աշակերտը: Սորա մէջ մանաւանդ նկարագրած է զգալի գծերով Փրկչի աստուածութիւնը:

Այսպէս Յիսուսի Քրիստոսի կեանքը և վարդապետութիւնը ու Նորա Ակեղեցւոյ նախկին վիճակը նկարագրած են Նոր Աւետարանի սուրբ գրքում: Սորա մասերն են. սուրբ Աւետարանները՝ Մատթէոսի, Մարկոսի, Ղուկասի և Յովհաննէսի. Գործք Առաքելոց, եօթն ընդհանրական կաթողիկէայ թուղթք, որոնց երեքը գրեց Յովհաննէս, երկուսը Պետրոս, մէկը Յակոբոս, մէկը Յուդա և Պաւղոսի ԱԳ թղթերը: Բացի սրանցից, Նոր Ատակարանի մէջ կայ մի մարդարէութեան գիրք՝ Յայտութիւն անուանված, ուր սուրբ Յովհաննէս աստուածաբանը նկարում է եկեղեցւոյ ապագայ վիճակը:

Երուսաղեմի աւերումն

Այն ինչ Յիսուսի Քրիստոսի փրկարար Արքայութիւնը հաստատում էր և տարածվում երկրիս վերայ ամէն ազգերի մէջ, շրէաների թագաւորութիւնը, որնոր Աստուած թողել էր, քանդվելու վրայ էր: Յիսուսի Քրիստոսի համբառնալից մօտ քառասուն տարի յետոյ նորա մարգարէութեանը համեմատ հեթանոսները աւերեցին Երուսաղէմը: շրէաները, որոնք իրենց Աստուծոյ ժողովուրդ էին համարում, չէին կամենում հեթանոսների իշխանութեան տակ լինել. նոքա ապստամբեցան Հռովմայեցւոց դէմ: Այս ապստամբութեան համար նրանցից շատերուն կոտորեցին զանազան տեղերում և վերջապէս Ալեսապահան կայսեր որդին Տիտոսը պաշարեց և առաւ Երուսաղէմը: Պատերազմը խիստ սաստիկ էր: Մի միլիոն և հարիւր հազար շրէաներ կորցրին իրենց կեանքը և մնացածները գերի գնացին: Տաճարը այրվեցաւ չնայելով որ Տիտոս ցանկանում էր պահպանել այն. նրանից քար քարի վրայ չ'ընաց: Երուսաղէմը բոլորովին աւերեցաւ: Այսպէս Տէրը պատժեց այն քաղաքը, որնոր այնքան մարգարէների արիւն թափեց և վերջապէս խաչեց Նրեն Մեսիային՝ Յիսուսին Քրիստոսին էլ: շրէաները դարձան Հռովմայեցւոց գերիներ և յետոյ նոր ապստամբութեանց համար իրենց հայրենիքից աքսորվելով ցրուեցան երկրիս կրեսինու այս թշուառ վիճակի մէջն են մինչև ցայժմ էլ: Այն ժամանակից յետոյ նոքա էլ երբէք չկարողացան միանալ և կազմել առանձին անկախ քաղաքական հասարկութիւն:

Այս ազգի վիճակումը յայտնապէս տեսնում ենք Աստուծոյ յաւիտենական խորհուրդներէ կատարումն մարդկային ազգի փրկութեան մասին: Այն ազգից ծագեցաւ երկրիս վերայ ճշմարիտ հաւատի լոյսը, երևեցան առաքեալներ և ուրիշ վարժապետներ, որոնք Սուրբ Հոգուն ընդունեցին: Բայց Արուսաղէմի քանդուելից յետոյ, ջնջվեցան արարողութիւնները և Ասրայէլացւոց ազգի քաղաքական օրէնքը: Զոհերը վերջացան, նոյնպէս էլ աստուածապաշտութեան միւս ծէսերը մասամբ վերջացան, մասամբ փոխվեցան քրիստոնէական հաւատին յարմարվելով: Հրէաների քաղաքական օրէնքը յարմարացրած էր նոցա զրութեանը, որնոր ունէին նոքա խոստացեալ երկրումը, ուրեմն քրիստոնէակաները պարտական են կատարելու Հին Ատակարանից միայն այն, ինչ վերաբերում է բարոյականութեան, այսինքն այն, ինչ պէտք է կատարվի ամէն ժամանակ և ամէն երկրներում:

ԳԼՈՒԽ ԺԺ.

Հայեցուած Քրիստոսի եկեղեցւոյ վիճակի վերայ Առաքեալներից յետոյ

Քրիստոնէական եկեղեցիներից, որոնք հիմնեցին Առաքեալները, Քրիստոսի վարդապետութիւնը փոքր առ փոքր տարածվեցաւ բոլոր երկրիս վերայ:

Հեթանոսները, տեսնելով յառաջադիմութիւնը քրիստոնէական հաւատի, որնոր ջնջում էր նոցա կռա-

պաշտութիւնը , բոլոր զօրութեամբ զինուորակցան նորա դէմ : Երեք հարիւր տարի Քրիստոսի եկեղեցին հաւածանքի մէջ էր : Չկայ այնպիսի խիստ տանջանք , որով չարչարած չլինին քրիստոնեաներուն , որ ստիպեն նրանց ուրանալ իրենց հաւատը և երկրպագութիւն տալ կռքերին : Բայց քրիստոնեաները արիութեամբ համբերում էին ամէն խստագոյն տանջանքներին և իրենց արիւնով կնքեցին հաւատի ճշմարտութիւնը : Այս քաջած թշուառութիւններից չյուսահատակցան . որքան աւելի չարչարվում , այնքան աւելի ուրախանում էին , հաւատալով , որ կարճատե չարչարանքից յետոյ սպասում է նրանց երկնքում արդարութեան պսակը :

Այժմ Աւետարանը ամէն յայտնի լեզուներով թարգմանած է . նա քարոզվում է ամէն ազգերին և գրեթէ չըկայ երկրիս երեսին տեղ , ուր քրիստոնեաներ չլինեն : Եւրոպան , ուր բնակում էին առաջ կռապաշտներ , այժմ լիքն է քրիստոնեաներով . բոլոր Ասիանում ցրուած կան քրիստոնեաներ : Քրիստոնէական հաւատը , որնոր քարոզվում է Ամերիկայի բնդարձակ երկիրներում , է միակ միսիթարութիւնը խեղճ սե գերիներին : Ափրիկայի այրող աւազների մէջ էլ լավում է Յիսուսի Քրիստոսի անունը :

Անթիւ են բարիք , որոնք սուրբ հաւատի բարերար լոյսը ձագեց մեզ մեր այս երկրային կեանքի մէջ էլ : Նա կակղեց ազգերի կոպիտ բարքերը . նա աղնուայնում է և բարձրացնում մարդուս բնական բնդունակութիւնները , մաքրում է բարոյականութիւնը , կրթում է մարդոց և առաքինութիւններ է ուսուցանում նրանց : Նա սրբեց հասարակութեանց փոխադարձ կապերը , զարդա-

րեց իշխանների թագը նոր զեղեցիկ լուսով, հպատակ-
ների սրտերը հպասակեցրեց նրանց, ամրացրեց ամու-
սինների կապը և որդոցը միաւորեց ծնողաց հետ սիրոյ
և յարգութեան կապով: Քրիստոնէական հաւատը տա-
րածեց մարդոց մէջ իսկ լուսաւորութիւն: Նա ստեղ-
ծեց նոր զեղեցիկ հողեր աշխարհ, ուր մենք երկրիս
երեսին էլ կարող էինք կենալ բաղդաւորութեամբ, եթէ
պահէինք Աւետարանի ամէն պատուէրները և հետեւէինք
կատարելապէս Քրիստոսի ճրկչի ուսմանը: Աւետարանը
բացեց մեզ ամէնից երեւելի և փրկարար ճշմարտու թիւն-
ները, ուստի և նա պէտք է հասարակաց զիրք լինի ու ա-
ռաջինը ամէն Քրիստոնէի տան մէջ:

Ուրեմն ո՞վ երեկայք սիրով կապվեցէք Յիսուսի Քր-
իստոսի հետ և պահեցէք ձեզ փորձութիւններից, որոնք
այս աշխարհումս սպասում են ձեզ: Նա, մեր ճէրը և
ճրկիչը, թող լինի ձեր առաջնորդը կեանքի մէջ, մը-
խիթարիչը վշտերի մէջ, նեցուկը ծերութեան ժամա-
նակ և յոյսը մահուան ժամին: Նա կ'ընդունէ ձեզ իր
երկնային արքայութեան մէջ, ուր պատրաստած է նը-
րան սիրողներին յաւիտենական երջանկութիւնս

Քրիստոնեութեան տարածվիլը Հայաստանի մէջ

Քրիստոսի համբառնալից յետ, երբ առաքեալները
և Փրկչի միւս աշակերտները սկսան քարոզել Նորա փրո-
կարար վարդապետութիւնը աշխարհիս ամէն կողմե-
րումըն, նոցանից ոմանք եկան Հայաստան էլ: Դեռ մեր
Փրկչի Յիսուսի Քրիստոսի երկրիս վերայ լինելու ու Հը-
րէից մէջ քարոզելու և հրաշագործելու ժամանակը, մեր
Աբղար թագաւորը, որնոր Միջագետքի Նդեսիա քաղա-
քում նստում էր, լսելով Նորա հրաշագործութեանց և
արած հրաշալի բժշկութեանց համբաւը, հաւատաց
Նրան և հրեշտակ զրկելով Նորա մօտ խնդրեց Նրան, որ
գայ իր մօտ, բժշկէ իրեն այն ծանր հիւանդութիւ-
նից, որով նա տանջվում էր երկար ժամանակ և ապրի
իր քաղաքու մն հանդիստ, մանաւանդ, որ լսել էր, թէ
Հրէաները նեղացնում են Նրան և հալածում: Բայց Փրո-
կիչը, որ պէտք է մարդկութեան փրկութեան գործքը
կատարէր Հրէաստանի մէջ, երանի տուեց Նրանց, որոնք
առանց տեսնելու կ'հաւատան Նրեն և խոստացաւ Նր համ-
բառնալից յետ ուղարկել Նր աշակերտներից մէկին, որ
բժշկէ Աբղարին և քարոզէ աւետարանը Հայոց մէջ:

Երբ Քրիստոս Նր յարու թիւնից յետ փառքով համ-
բարձաւ երկինք: Նորա հրամանով Թովմաս Առաքեալը իր
եղբօրը Թադէոսին զրկեց Նդեսիա Աբղարի մօտ, որ
Նրան բժշկէ և մկրտէ ու քարոզէ Հայոց մէջ մարդոց փրո-
կութիւնը մեզաց իշխանութիւնից Քրիստոսով: Թա-
դէոսը գալով Նդեսիա բժշկեց Աբղար թագաւորին, ձեռքը

նորա վերայ գնելով, քարոզեց քրիստոնէական հաւատը, մկրտեց նրան և բոլոր Նդեախոյ բնակիչներուն: Նրանից յետոյ Թադէոսը Ադդէին ձեռնադրելով եպիսկոպոս այս նոր քրիստոնեայ հասարակութեան համար Նդեախոյ մէջ, գնաց մեծ Հայաստան, որ այնտեղ Սանատրուկին էլ որնոր Աբգարի քեռորդին էր և Հայաստանի ու զօրաց կառավարիչ նշանակած էր նրանից, քարոզէ Քրիստոսի վարդապետութիւնը ու մկրտէ նրան: Նւ յիրաւի յաջողեցաւ այս նրան: Նա կարճ ժամանակու մը մկրտեց Սանատրուկին ու շատ իշխաններու էլ:

Ահա այսպէս կազմվեցաւ Հայաստանի մէջ գրեթէ առաջին մեծ քրիստոնեայ հասարակութիւնը Փրկչի համբառնալից յետոյ, միայն շուտով հանդամանքները փոխվեցան: Աբգարը մեռաւ 33 տարի Քրիստոսի ծննդից յետիսկ նորա որդին և ժառանգը, չար Անանուներ, թողնելով քրիստոնէութիւնը, վերականգնեց Նդեախոյ մէջ կռոյ երկրպագութիւնը ու մարտիրոսական մահով սպանեց Ադդէին: Միւսնոյնը արաւ Սանատրուկ Հայաստանի մէջ նահատակելով Թադէոս առաքեալին Շաւարշան գաւառումն և իւրադժկանը՝ Սանդխտին քրիստոնէութեան մէջ հաստատ մնալուն համար:

Թադէոսից յետոյ Հայաստանի մէջ քարոզեց աւետարանը Բարդուղիմէոս առաքեալը և հիմնելով եկեղեցիներ նոյնպէս մեռաւ մարտիրոսական մահով Ուրբանոս քաղքումը:

Այսպէս Հայոց ազգի սրտերի աղարակի վերայ գցվեցան քրիստոնէական հաւատոյ սերմերը, որոնք ժամանակով տվին առատ պտուղներ:

Այս գրութեան մէջ մնաց Քրիստոսի եկեղեցին Հայաստանումն, շատ ծանր աճելով, մինչև չորրորդ դարը, որի

սկզբին Տրիգոր Առասարչի առաքելական քարոզու-
 թեամբը մեր բոլոր ազգը մեր թագաւորի՝ Տրդատի հետ
 միասին ընդունեց Քրիստոսի փրկարար վարդապետութիւ-
 նը և կազմեց մի անկախ, սուրբ և առաքելոց քարոզու-
 թեան վերայ հիմնված քրիստոնէական եկեղեցի: Այն այս
 սղատ և ուղղափառ եկեղեցին մեր, որնոր Տրիգոր Առ-
 սարիչը Աստուծոյ օգնութեամբ համբերելով անսա-
 նելի չարչարանքներին կազմեց, զարդարած մեր այլ սուրբ
 հայրերից այլևայլ սրբազան արարողութիւններով և ծէ-
 սերով, որոնց շատերը սեպհական են միայն մեր եկեղե-
 ցիին, տեւում է մինչև անխախտ ջանքով և աշ-
 խատանքով եկեղեց յա... անդ ազգին, ո-
 րնոր նորա պահպանութեան համար ամէն բան զոհեց,
 թէ իր քաղաքական անկախութիւնը և թէ իր բոլոր
 փառքը և հարստութիւնը, նրան միայն ամենաթանկա-
 ցին և պատուական ժառանգութիւն համարելով, ուս-
 աի, ո՛վ սիրելի Հայ մանուկներ և օրիորդներ, սիրով կապ-
 վեցէ՛ք այս ձեր սուրբ աստուածային և ձեր հայրերի
 ժառանգութեանը հետ, յարգեցէ՛ք և սիրեցէ՛ք նրան այն-
 պէս, ինչպէ՛ս մեր հայրերն են սիրել, որովհետև նա է մեր
 ամէնիս հոգեւոր մայրը, նա է մեզ կենդանութիւն տա-
 ողը և ազատողը սկզբնական մեզաց իշխանութիւնից մը-
 կրրտութեամբ: Նրբ դուք կ'սիրէ՛ք ձեր եկեղեցին սրբ-
 տանց, Քրիստոս, մեր Քրկիչն էլ, որնոր նորա զլուխն
 է և հիմնադիրը, կ'սիրէ՛ ձեզ և արժանի կ'անէ այն եր-
 ջանկութեան և երանութեան, որն ընտ խոստացել է Ն-
 րեն հաւատացողներին:

[Faint, illegible handwriting in a cursive script, likely a list or account.]

[A rectangular section of the document, possibly a separate page or a specific entry, with a distinct border.]

[Faint handwriting within the section, including a signature or name.]

[Faint, illegible handwriting in a cursive script, continuing the text from the top section.]

